

BIBD

LAPORAN **TAHUNAN**
2017

Isi Kandungan

01

Visi, Misi dan Nilai-Nilai

02

Pandangan Pengurusan

Pernyataan Pengerusi
Prakata Pengarah Urusan

10

Prihal Kami

Profil Korporat
Lembaga Pengarah
Badan Penasihat Syariah
Pengurusan
Sorotan Kewangan
Ringkasan Aktiviti BIBD 2017

26

Tinjauan Perniagaan

Kumpulan Perbankan Retail
Kumpulan Perbankan Korporat
Kumpulan Perbankan Antarabangsa
Perbendaharaan dan Pasaran Global
Anak Syarikat BIBD
Bahagian Syariah
Pengurusan Risiko

Pematuhan
Audit Dalaman
Sumber Manusia dan Modal Insan
Kewangan
Operasi IT
Bahagian Projek-Projek Khas dan Hubungan Kerajaan

44

Pencapaian Korporat

Mempromosi Negara Brunei Darussalam
sebagai Hab Pelaburan
Mempertingkatkan Kesenangan Pelanggan
Mengembangkan Kedudukan Kami
Pengiktirafan Antarabangsa untuk BIBD
Pelaburan Dalam Modal Insan Brunei
Tanggungjawab Sosial Korporat
Berkongsi Kesyukuran
Menyumbang Balik Kepada Negara & Komuniti
Memperkuh Masa Depan Brunei – BIBD ALAF
Aktiviti Program BIBD ALAF

57

Bank Islam Brunei Darussalam dan Anak-Anak Syarikat

Penyata Kewangan
Tahun Berakhir 31 Disember 2017

Visi

Berkhidmat kepada Negara Brunei Darussalam sebagai institusi kewangan utamanya melalui solusi Islam (Institusi Tanda Aras dan Titik Rujukan - Bertanggungjawab bagi penyatuan nilai-nilai Islam, Ekonomi Sebenar dan Kewangan)

Misi

Menjadi institusi PILIHAN PERTAMA bagi warga kerja, pelanggan dan orang-orang berkepentingan

Nilai-Nilai

Integrity (Integriti)

Customer Focus (Tumpuan Kepada Pelanggan)

Unity of Purpose (Perpaduan Tujuan)

Excellence (Kecemerlangan)

PERNYATAAN PENGGERUSI

Para Pemegang Saham yang Dihargai

Bismillahir Rahmanir Rahim. Assalamualaikum Warahmatullahi Wabarakatuh.

Alhamdulillah, saya dengan sukacitanya ingin melaporkan tahun 2017 yang amat berjaya dalam kenyataan saya yang pertama sebagai Pengerusi Bank BIBD. Saya berbesar hati agar dapat mengongsikan perkembangan bank terkemuka ini, disambil bekerjasama dengan Lembaga Pengarah, Badan Penasihat Syariah, Pengurusan dan kakitangan untuk mencapai aspirasi kedua-dua Negara Brunei Darussalam dan BIBD.

Pertumbuhan, Kekukuhan dan Kemampunan BIBD

BIBD telah secara konsisten menyampaikan rekod prestasi terbukti dalam peningkatan dari segi pendapatan dan hasil. Alhamdulillah, keuntungan bersih Kumpulan dan Bank bagi tahun 2017 masing-masing mencatatkan peningkatan sebanyak 11.5% dan 39.1%, peningkatan tertinggi yang pernah direkodkan. Pada masa yang sama, jumlah aset meningkat untuk Kumpulan dan Bank.

Kami juga melaksanakan strategi pengoptimuman modal tahun lepas untuk mencapai struktur modal yang lebih cekap dengan mengembalikan modal yang berlebihan kepada para pemegang saham kami melalui pengagihan pengurangan modal kami. Ini mencerminkan penjanaan modal organik yang kukuh dalam perniagaan dan kedudukan modal disambil penjanaan keuntungan yang konsisten. Hasil dari aktiviti ini melibatkan pengagihan B\$0.30 balik bagi setiap saham biasa, berjumlah

lebih daripada B\$217 juta, justeru meningkatkan Pulangan atas Ekuiti sebanyak 3.1% kepada 10.5% untuk Kumpulan, dan 7.1% kepada 16.9% untuk Bank.

Saya juga dengan sukacitanya melaporkan bahawa BIBD menunjukkan kekuatan dan daya tahannya dengan prestasi kewangan yang mengagumkan pada 2017. Kami terus maju, berpandukan strategi pemikiran yang teliti yang memandukan Bank untuk mencatat keuntungan selepas zakat dan cukai sebanyak B\$169.8 juta, peningkatan 39.1% berbanding tahun sebelumnya. Keuntungan selepas zakat dan cukai untuk Kumpulan telah dicatatkan pada B\$116.2 juta, peningkatan sebanyak 11.5% daripada tahun sebelumnya.

Jumlah harta bagi Bank meningkat 2.2% kepada B\$9.2 bilion pada tahun 2017, didorong oleh kenaikan deposit sebanyak 4.7%, mengukuhkan kedudukan BIBD sebagai peneraju pasaran di Negara Brunei Darussalam dengan bahagian pasaran yang besar. Jumlah harta untuk Kumpulan juga meningkat dengan baik sebanyak 1.1% kepada B\$9.6 bilion berbanding B\$9.5 bilion pada tahun sebelumnya.

Saya ingin mengambil kesempatan ini untuk mengucapkan tahniah kepada semua warga BIBD yang telah menyumbang kepada semua pencapaian yang disebutkan yang telah membenarkan kedudukannya sebagai Bank Retail Terbaik Brunei untuk tahun kelima berturut-turut, disambil menerima anugerah Bank Digital Terbaik dan Aplikasi Perbankan Mudah Alih Terbaik untuk tahun 2017.

Menjana Pulangan Sebenar

Tahun lepas kami mencatatkan dividen terakhir tertinggi kami untuk para pemegang saham pada B\$0.147 setiap saham biasa. Dalam usaha kami untuk mencapai kecemerlangan berterusan, Lembaga Pengarah telah mencadangkan dividen terakhir B\$0.051 setiap saham untuk diluluskan pada mesyuarat agung tahunan 2018 yang akan datang. Sebagai sebahagian daripada komitmen berterusan kami kepada pelanggan kami, dividen terakhir akan menambah kepada pengedaran dividen interim yang telah sebelum ini diagihkan sebanyak B\$0.125, yang akan menjadikan jumlah dividen sebanyak B\$0.176 setiap saham biasa bagi tahun 2017. Keseluruhannya adalah lebih daripada B\$127 juta dikembalikan kepada para pemegang saham kami, merakamkan peningkatan hasil dari tahun lepas sebanyak 11.5% daripada 7.5% untuk Kumpulan.

Negara Brunei Darussalam: Hab Kewangan Islam Progresif untuk Masa Depan yang Mampan

Alhamdulillah, BIBD beruntung untuk berada dalam ekonomi yang bertenaga yang menekankan pembangunan kewangan Islam. Kemajuan ini terbukti dengan tersenarainya Negara Brunei Darussalam di antara kedudukan teratas dalam 10 pasaran kewangan Islam, merakamkan kenaikan kedudukan tertinggi dalam senarai 131 negara-negara maju yang berada dalam kewangan Islam di dalam Laporan Pembangunan Kewangan ICD-Thomson Reuters 2017.

Peningkatan utama Negara Brunei Darussalam termasuk kenaikan 410% dalam Penunjuk Kesedarannya, dan peningkatan 154% dalam Penunjuk Pengetahuan - kedua-duanya mencerminkan penerimaan dan pemahaman yang lebih meluas dalam kewangan Islam. Laporan itu menyumbangkan kejayaan ini kepada penglibatan institusi pendidikan tinggi dan institusi kewangan Islam dalam menyokong aktiviti kewangan Islam di Negara Brunei Darussalam.

Laporan ini merupakan pencapaian yang memberikan kebanggaan kepada saya kerana ia menunjukkan tahap kerjasama yang tinggi antara sektor swasta, pengawal selia dan institusi kerajaan untuk meningkatkan kesedaran tentang kewangan Islam, manfaat pengurusan kewangan yang lebih baik dan kepentingan meningkatkan kecekapan kewangan di Negara Brunei Darussalam.

Daya tahan ekonomi Negara Brunei Darussalam telah menunjukkan, dengan hubungan yang kuat di antara semua pihak berkepentingan yang terlibat, kita dapat memacu lagi cita-cita Brunei untuk mencapai visi Kebawah Duli Yang Maha Mulia untuk menjadikan negara ini sebuah negara yang makmur. Dalam usaha ini, kami menantikan sambutan Jubli Perak BIBD sejak ia mula beroperasi sebagai bank Islam pada tahun 1993.

Ekonomi Bruneian yang Mampan

In shaa Allah, BIBD juga akan mendapat manfaat daripada pemulihan ekonomi yang dijangkakan daripada pemulihan harga minyak pada 2018 dan seterusnya. Walau bagaimanapun, Kerajaan Negara Brunei Darussalam tetap menumpukan usaha untuk mempelbagaikan ekonominya untuk mewujudkan aliran pendapatan alternatif, seterusnya mengurangkan kebergantungan kepada minyak dan gas, dan mengawal sebarang kejutan kepada ekonomi. Kami di BIBD juga telah menyokong usaha nasional dengan inisiatif berkaitan PKS kami untuk memastikan kami menyumbang kepada pembangunan usahawan tempatan.

Kesihatan sektor perbankan Brunei juga dipuji oleh Pertubuhan Kerjasama Ekonomi dan Pembangunan (OECD) yang menekankan sistem perbankan yang selamat di Negara Brunei Darussalam di atas purata antarabangsa. Pada masa yang sama, Negara Brunei Darussalam juga diiktiraf sebagai salah satu daripada beberapa negara di rantau ini yang berada di atas purata antarabangsa bagi nisbah deposit-ke-pembiayaan.

Alhamdulillah, walaupun perbelanjaan negara yang dijangka berkurangan, Negara Brunei Darussalam merakamkan pengurangan defisit bajet sebanyak 40% dari tahun sebelumnya, dengan pulangan yang sederhana kepada pertumbuhan untuk Keluaran Dalam Negeri Kasar. Menurut laporan Asian Development Bank (ADB) *Asia Development Outlook (ADO)* dan Laporan Tinjauan Ekonomi Serantau Asia Pasifik dari International Monetary Fund, Negara Brunei Darussalam dijangka mencatatkan pertumbuhan positif yang kukuh untuk tahun 2018.

Asian Development Bank juga melaporkan bahawa ekonomi Negara Brunei Darussalam menunjukkan tanda-tanda secara beransur-ansur kepelbagaian dari minyak dan gas. Ini terbukti dengan aliran masuk Pelaburan Langsung Asing dalam projek infrastruktur dan pembinaan utama merentasi pelbagai industri. Pada masa yang sama, kerajaan telah mengambil langkah berpatutan untuk memperbaiki iklim perniagaan Negara Brunei Darussalam dengan menurunkan kadar cukai pendapatan korporat kepada 18.5% dengan pengecualian cukai bagi industri perintis.

Prestasi Negara Brunei Darussalam dalam Indeks Melakukan Perniagaan dari World Bank juga telah berkembang dengan baik dengan peningkatan 16 posisi ke tempat ke-56, menunjukkan keupayaan Negara Brunei Darussalam untuk menyesuaikan diri dengan perubahan dalam ekonomi global. Pada masa yang sama, Laporan Daya Saing World Economic Forum 2017-2018 menganggap Negara Brunei Darussalam sebagai negara yang paling meningkat di kalangan 13 daripada 17 ekonomi Asia Timur dan Pasifik.

Memperingati Jubli Emas Kebawah Duli Yang Maha Mulia

2017 juga merupakan tahun penting bagi Negara Brunei Darussalam dengan perayaan sambutan Jubli Emas Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan dan Yang Di-Pertuan Negara Brunei Darussalam ke takhta. Brunei juga menyambut lima puluh tahun pegangan mata wang dengan Singapura. Kami di BIBD tetap komited untuk menyokong wawasan Kebawah Duli Yang Maha Mulia ke arah menjadi negara yang progresif dan stabil.

Memimpin Tanggungjawab Sosial Brunei

Di samping sentiasa mengoptimumkan pengalaman pelanggan kami dengan BIBD, kami juga menumpukan pembangunan keberkesanan program tanggungjawab korporat sosial kami. Dengan ini, kami benar-benar merangkumi Wawasan 2035 Brunei untuk mewujudkan ekonomi dinamik dan mampan yang memberikan peluang yang lebih baik, dan mewujudkan kualiti kehidupan yang di antara yang terbaik di dunia.

Inisiatif tanggungjawab korporat sosial utama kami, program BIBD ALAF (Galakan Pembelajaran Sepanjang Hayat) memperjuangkan nilai-nilai pendidikan sebagai penyumbang untuk masa depan yang lebih baik. Pada masa ini BIBD ALAF menaja seramai 170 pelajar. Dengan kerjasama Kementerian Pendidikan dan Kementerian Hal Ehwal Ugama, kami berusaha untuk menyokong pembangunan dan kejayaan golongan pemuda kurang berkemampuan dengan menyediakan mereka dengan kelengkapan pendidikan yang diperlukan untuk perkembangan mereka.

Inisiatif pendidikan BIBD juga termasuk program kesedaran kewangan yang direka khas untuk melengkapkan orang ramai dengan kecekapan kewangan yang lebih mampan untuk membantu mereka menguruskan kewangan peribadi mereka dengan lebih baik. Komitmen kami untuk menyokong inisiatif tanggungjawab korporat sosial untuk membawa manfaat kepada komuniti kami adalah salah satu teras utama misi kami untuk menjadi Pilihan Pertama di antara semua institusi perbankan di Negara Brunei Darussalam.

Jangka Masa Depan

Walaupun kita menyedari kelebihan yang dibawa oleh FinTech dan ekosistemnya, kita mesti memastikan bahawa pelaburan dalam teknologi ini tetap berhemat dan membawa kemudahan kehidupan yang ketara kepada pelanggan kami, pada masa yang sama memastikan bahawa terdapat rangka kerja dan tadbir urus yang mencukupi untuk melindungi pelanggan kami.

Pada masa yang sama, saya berharap dapat melihat kemajuan perniagaan BIBD di luar Negara Brunei Darussalam, khususnya di Singapura dan Timur Tengah. Lokasi-lokasi ini bukan sahaja memberi kami peluang untuk memperkuatkan aliran pendapatan untuk BIBD tetapi juga memperlihatkan keupayaan kami untuk diakui sebagai sebahagian daripada ekosistem kewangan antarangsa yang lebih besar, terutama sebagai sebahagian dari pasaran yang lebih maju. Ini juga akan membolehkan kami memahami dan menyerap amalan terbaik dan penanda aras antarabangsa.

Penghargaan

Saya sangat bersyukur di atas lantikan sebagai Pengerusi sebuah institusi yang sangat progresif dari Negara Brunei Darussalam yang menjulang bendera negara dalam usaha pengembangan kami di rantau ini. Saya juga ingin mengucapkan terima kasih kepada Pengerusi dan anggota Lembaga Pengarah dan Badan Penasihat Syariah BIBD pada masa ini dan yang telah berjasa sebelumnya bagi semua nasihat, sokongan dan sumbangan mereka dalam mencapai kejayaan jangka panjang untuk institusi kewangan utama Brunei. Lembaga Pengarah BIBD menyertai saya dalam mengucapkan tahniah kepada Yang Mulia Mubashar Khokhar, Pengarah Urusan dan Ketua Pegawai Eksekutif, bersama-sama dengan pihak pengurusan atas komitmen mereka yang mantap dalam memacu keputusan dan melaksanakan strategi BIBD.

Bagi pihak Lembaga Pengarah, penghargaan tulus kami tujukan kepada semua warga BIBD atas dedikasi, komitmen dan keinginan mereka untuk berusaha untuk mencapai kecemerlangan, untuk mengukuhkan kedudukan BIBD sebagai Pilihan Pertama untuk Negara Brunei Darussalam, menjadikan kami kumpulan perkhidmatan kewangan utama di Negara Brunei Darussalam.

Kami akan menempuhi halangan dan cabaran dalam kemajuan kami tetapi dengan kerja keras, tekad dan bersemangat berpasukan, kami akan terus memastikan bahawa Kumpulan BIBD kekal sebagai sebuah institusi yang akan sentiasa di banggakan oleh rakyat Negara Brunei Darussalam pada tahun-tahun yang akan datang. In shaa Allah.

Saya juga ingin merakamkan penghargaan ikhlas saya kepada Kerajaan Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan dan Yang Di-Pertuan Negara Brunei Darussalam, Kementerian Kewangan, pemegang saham dan pengawal selia yang dihormati untuk sokongan berterusan mereka.

Kami peka akan tanggungjawab kami sebagai bank terkemuka yang berkhidmat demi kepentingan Negara Brunei Darussalam. Sebagai sebahagian daripada dedikasi dan sokongan BIBD kepada Wawasan 2035 Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan dan Yang Di-Pertuan Negara Brunei Darussalam dan ke arah mencapai keinginan Kebawah Duli Yang Maha Mulia untuk menjadi sebuah negara Zikir, kami akan bertekad untuk menyediakan pelanggan-pelanggan kami dengan produk dan perkhidmatan kewangan patuh-Syariah yang bertaraf dunia.

Kami berpegang teguh kepada visi memajukan BIBD sebagai pilihan utama pelanggan kami, dan dengan rahmat Allah S.W.T., kami akan terus menyumbang dengan tekun kepada para pelanggan, pemegang saham kami, masyarakat kami dan negara kami.

**Wabillahi Taufik Walhidayah Wassalamu 'Alaikum
Warahmatullah Hi Wabarakatuh**

**Yang Berhormat Dato Seri Paduka Dr. Awang Haji Mohd Amin Liew bin Abdullah
Menteri Kewangan II
Pengerusi, Bank Islam Brunei Darussalam**

PRAKATA

PENGARAH URUSAN

Pemegang Saham Yang Dihormati,

Bismillahir Rahmanir Rahim. Assalamualaikum Warahmatullahi Wabarakatuh.

Alhamdulillah, saya berasa gembira untuk melaporkan satu lagi tahun yang berjaya untuk BIBD, dipenuhi dengan pencapaian-pencapaian yang telah meneruskan kemajuan kami di pasaran tempatan dan antarabangsa.

Francais yang Teguh dan Mampan daripada Sebuah Negara Kukuh

Kagum dengan semangat BIBD untuk mengatasi cabaran, saya berasa gembira untuk melaporkan bahawa kesemua segmen perniagaan teras kami mencatat pertumbuhan pendapatan yang sihat dan positif meskipun menghadapi cabaran pasaran. Pada keseluruhannya, Kumpulan mencatat jumlah pendapatan sebanyak B\$331.5 juta, peningkatan sebanyak 0.2% berbanding tahun sebelumnya, sementara Bank melaporkan pendapatan yang amat kukuh sebanyak B\$348.0 juta, sekali gus memaparkan peningkatan sebanyak 13.2%. Prestasi ini disokong oleh peningkatan dalam pendapatan yuran dan komisen bersih sebanyak 9.7% yang mencatat jumlah sebanyak B\$27.9 juta.

Peningkatan pendapatan juga disokong oleh hasil yang kukuh dalam aktiviti pembiayaan, penyewaan dan pelaburan kami yang telah membantu mencatat peningkatan sebanyak 5.6% dalam margin keuntungan bersih untuk Kumpulan, menyampaikan B\$257.8 juta dan B\$213.0 juta untuk Bank, menunjukkan peningkatan sebanyak 7.5%

untuk Bank. Dalam tahun kewangan yang sama, pembiayaan bersih dan pendahuluan berkembang sebanyak 1.4% kepada B\$3.2 bilion, sementara jumlah deposit meningkat sebanyak 4.2% kepada B\$8.0 bilion.

Pertumbuhan pembiayaan masih menjadi teras strategi kami dan kami melihat perkembangan yang memberangsangkan sebanyak 4.7% dalam deposit kami untuk Bank yang meningkat kepada B\$7.8 bilion manakala Kumpulan mencatat 4.2% pertambahan dalam deposit. Keuntungan Bank naik 39.1% kepada B\$169.8 juta, berbanding dengan B\$122.1 juta pada tahun 2016. Jumlah aset untuk Bank meningkat sebanyak 2.2% kepada B\$9.2 bilion, sementara jumlah aset untuk Kumpulan mencecah B\$9.6 bilion, naik 1.1%, sekali gus memperkukuhkan kedudukan kewangan kami dan menempatkan Bank sebagai bank terbesar di Negara Brunei Darussalam, dengan bahagian pasaran yang agak besar.

Perbelanjaan operasi meningkat 12.4% disebabkan oleh perbelanjaan berkaitan dengan kakitangan, pemprosesan data elektronik dan yuran profesional. Bagaimanapun, ia diimbangi oleh keuntungan operasi yang kukuh berjumlah B\$190.8 juta dan B\$144.4 juta untuk Bank dan Kumpulan, menandakan pertumbuhan sebanyak 34.2% dan 5.6% masing-masing. Bank masih konsisten dalam strategi perlindungannya untuk meminimumkan sebarang ketidakstabilan dalam mata wang pada masa yang akan datang.

Pada masa yang sama, BIBD telah membina diatas jumlah aset yang merupakan separuh dari pasaran. Pendekatan BIBD yang bijak juga telah melihat nisbah kos-kepada-pendapatan yang lebih rendah

apabila dibandingkan dengan industri perbankan di Negara Brunei Darussalam.

Kami berusaha untuk mengekalkan disiplin dan kecekapan dalam amalan pengurusan kos kami dan melabur secara teliti untuk mencatat pertumbuhan yang mampan dan berterusan. Sementara kos menjalankan perniagaan yang semakin meningkat menimbulkan cabaran, kami berjaya mengekalkan nisbah kos-kepada-pendapatan (CIR) untuk Bank pada 33.5% - peningkatan kecil sebanyak 0.5%. Hasil pulangan yang memberangsangkan bermakna kami mencatat pulangan ke atas aset (ROA) sebanyak 1.5% untuk Kumpulan, dan 2.0% untuk Bank, mencerminkan pertumbuhan yang kukuh dalam kedua-dua bidang.

Meskipun mencatat penyusutan dalam nisbah kecukupan modalnya, BIBD secara konsisten telah mengekalkan nisbah yang melebihi keperluan minimum pengawalseliaan yang ditetapkan oleh Autoriti Monetari Brunei Darussalam (AMBD) dan melebihi institusi kewangan antarabangsa yang lain. Jumlah nisbah kecukupan modal kami berada pada 17.2% dan 17.7% untuk Bank dan Kumpulan, membenarkan kami untuk mengekalkan kedudukan modal yang positif demi menyokong pelaksanaan strategi kami.

Kami berada di hadapan pencapaian yang telah dilakar untuk strategi Pilihan Pertama kami yang dilancarkan dua tahun lalu – dengan pencatatan prestasi kewangan yang kukuh dan bantuan kepada komuniti Negara Brunei Darussalam. Peningkatan dalam tekstur francais kami berjaya menghasilkan pertambahan sebanyak 5.6% dalam keuntungan operasi bersih Kumpulan berjumlah B\$144 juta, memandangkan kesemua segmen perniagaan kami mencatat prestasi yang kukuh. Perbankan retail menyumbang hampir 38% daripada jumlah pendapatan Kumpulan kami, manakala Kumpulan Perbankan Korporat dan Perbendaharaan & Pasaran Global masing-masing mencatat lebih daripada 20%.

Berdasarkan persekitaran operasi dan keadaan pasaran yang mencabar kami telah mengekalkan sistem pengurusan risiko yang bijak dan tepat untuk memastikan pertumbuhan perniagaan yang seimbang. Pentadbiran dan dasar pengurusan risiko dan proses yang kukuh juga membolehkan kami memaksimumkan pulangan kepada pelanggan dan pihak berkepentingan kami sementara memastikan kualiti aset kami tetap kukuh.

Segala inisiatif ini telah berkeputusan dengan BIBD menerima anugerah antarabangsa yang termasuk “Best Retail Bank in Brunei” oleh The Asian Banker selama lima tahun berturut-turut, sementara

juga menerima Bank Digital Terbaik dan Aplikasi Perbankan Mudah Alih Terbaik daripada World Finance. Meneruai pendekatan kami yang bijak, kami juga mengekalkan pengadaran A- dari S&P Global – yang tertinggi untuk sebuah bank yang berasal dari Negara Brunei Darussalam. Sepanjang tahun 2017, kami menunjukkan komitmen kami yang tertumpu untuk mempertingkatkan pengalaman pelanggan kami dengan BIBD – untuk mencapai standard global.

Mencipta Semula Perbankan Digital

Industri perbankan, seperti industri lain, sedang menghadapi cabaran daripada teknologi baru perubahan jangkaan pelanggan dan keperluan untuk mewujudkan masyarakat kewangan yang inklusif. Kaedah Perbankan Digital yang mantap merupakan keperluan masa kini dan satu keutamaan untuk BIBD. Kami telah menyambut baik cabaran ini dengan menggandakan usaha kami untuk membina perbankan digital terkini yang mengutamakan keperluan pelanggan yang sentiasa berubah.

Dengan pendekatan meraka yang khusus, firma-firma FinTech sedang mencabar pelbagai peringkat rangkaian nilai perkhidmatan kewangan. Dalam persekitaran seumpama itu, masa depan industri kami bergantung pada keupayaan kami untuk menerima revolusi digital dan melakar semula pengalaman perbankan sepenuhnya untuk pelanggan kami. Di BIBD, walaupun kami mengetahui bahawa ia memerlukan usaha bersepadu dan pelaburan besar, kami tetap komited terhadap perjalanan ini dengan kepercayaan ia juga merupakan satu peluang untuk membezakan diri kami daripada pesaing. Dengan mencipta semula landskap perbankan menerusi kemajuan infrastruktur dan ekosistem perbankan digital, BIBD boleh membawa kesan yang besar dengan sumbangan penting kepada ekonomi sebenar.

Tumpuan kami dalam mewujudkan tawaran yang berasaskan alat mudah alih yang khusus pelanggan pada masa yang sama akan mempermudah perbankan sementara menjadikannya lebih relevan dan mengikut konteks berdasarkan keperluan pelanggan. Menerusi penggabungan dengan rakan-rakan strategik dalam ekosistem ini, kami berharap dapat memaksimumkan tarikan, keberkesanan dan pelaksanaan tawaran kami.

Sebagai sebahagian daripada dasar kami untuk sentiasa memberikan kecemerlangan, kami telah melancarkan platform perbankan digital baru kami yang berhasrat untuk merevolusikan masa depan perbankan: BIBD NEXGEN. Memanfaatkan inovasi terbaru dalam bidang kecerdasan buatan, realiti maya, pembelajaran mesin, analitis data dan pemahaman pelanggan, BIBD NEXGEN menitikberatkan

hasrat kami untuk menjadi pelopor dalam ruang perbankan digital demi membawa lebih banyak kesenangan, kesalinghubungan dan nilai kepada para pelanggan kami.

BIBD NEXGEN mewujudkan konsep perbankan bersifat futuristik yang menumpu kepada alat mudah alih khusus pelanggan, sementara memperuntukkan perangkuman kewangan dalam segmen yang tidak mendapat kemudahan dan tidak menggunakan kesemua perkhidmatan perbankan. BIBD NEXGEN akan menyatukan kesemua teknologi digital BIBD di bawah satu naungan. Ini termasuk teknologi yang diperkenalkan pada tahun lalu seperti Mobile Chat pertama di Negara Brunei Darussalam. Keupayaan perbankan menyeluruh ini akan ditawarkan kepada orang awam menerusi platform gabungan parti ketiga yang “dikuasa oleh BIBD NEXGEN” dan akan menyumbang kepada ekonomi tanpa wang tunai.

Sejajar dengan Wawasan 2035 Brunei, BIBD NEXGEN juga akan mewujudkan infrastruktur terbuka dan saling beroperasi – struktur perbankan tanpa cawangan dengan mempromosi hubungan-hubungan untuk BIBD dengan rakan strategik daripada pelbagai industri berlainan – yang juga berkemungkinan berada di luar Negara Brunei Darussalam dengan perkongsian serantau dan antarabangsa. Bukan sahaja ia akan menyokong dasar negara dengan menjadikan rakyat Negara Brunei Darussalam berkemahiran tinggi dalam bidang digital, ia juga memanfaatkan seluruh ekosistem dengan penerimaan digital yang lebih tinggi, dan kesalinghubungan yang lebih baik sekali gus membawa kepada ekonomi digital yang dirakam dan terjamin.

Untuk membuktikan kepercayaan BIBD dalam platform NEXGEN, ia telah mengalami peningkatan dalam bidang perbankan digital. BIBD telah melihat peningkatan sebanyak hampir 400% dalam urus niaga yang diperoleh dalam platform perbankan digitalnya sejak tahun 2014. Galaksi BIBD NEXGEN ini akan melengkapi infrastruktur fizikalnya seperti rangkaian cawangan terbesar di Negara Brunei Darussalam, Mesin Teler Automatik (ATM) dan pusat hubungan.

Membina Tenaga Kerja untuk Masa Hadapan

Di BIBD, kakitangan kami adalah aset kami yang paling penting. Pelaburan kami dalam inovasi dan teknologi seterusnya mesti setara dengan pelaburan yang kami buat dalam mengembangkan bakat-bakat Negara Brunei Darussalam sendiri untuk memahami dan memanfaatkan sepenuhnya teknologi ini. Justeru itu, kami memberikan keutamaan pada pengambilan pekerja dan pemerolehan bakat untuk memastikan kami bukan hanya merekrut kemahiran yang betul untuk memenuhi hasrat kami, tetapi juga mengembangkan bakat pekerja yang ada pada masa ini supaya bersedia untuk menghadapi perbankan masa hadapan.

Sebagai sebuah bank Islam, kami perlu meneruskan usaha kami untuk membangunkan sumber manusia kami dalam industri kami. Sehingga kini, kami mempunyai hampir enam puluh Perancang Islamik yang diperakui, yang mana tujuh belas daripada jumlah tersebut telah berjaya memperolehi kelayakan lebih tinggi.

Kejayaan Kami Adalah Kejayaan Masyarakat Kami

Kami berasa bangga dengan kedudukan kami sebagai rakan masyarakat yang memberi sumbangan dengan program ALAF (Galakan Pembelajaran Sepanjang Hayat) yang pada masa ini menyokong perkembangan lebih 170 orang pelajar, yang mana salah seorang daripada mereka baru saja mendaftar masuk ke universiti berprestij di Al-Azhar, Mesir.

Dengan sokongan Kementerian Kebudayaan, Belia dan Sukan, kami telah dianugerahkan dengan Anugerah Kepimpinan Pembangunan Luar Bandar dan Pembasmian Kemiskinan (RDPE) ASEAN pada Mesyuarat Menteri-Menteri ASEAN yang kali ke-10 mengenai dengan Pembangunan Luar Bandar dan Pembasmian Kemiskinan (AMRDPE). Anugerah ini mengiktiraf sumbangan syarikat sektor swasta dalam pembangunan luar bandar dan pembasmian kemiskinan di rantau ini sementara pada masa yang sama memperkasa rakyat untuk menyara diri mereka sendiri.

Falsafah tanggungjawab korporat sosial kami adalah berteraskan tiga tunggak iaitu pendidikan, keusahawanan dan masyarakat. Ini memastikan kami terus komited untuk meningkatkan masyarakat dalam merealisasikan Wawasan 2035 Negara Brunei Darussalam.

Maju Ke Hadapan

Kami akan meneruskan pelaburan kami dalam kebolehan perbankan digital kami, pembangunan modal manusia dan lebih memahami lagi para pelanggan kami untuk memastikan BIBD terus menjadi penyumbang utama kepada ekonomi Negara Brunei Darussalam.

Usaha kami akan berlipatganda lagi tatkala kami menyokong cita-cita negara untuk mewujudkan ekonomi yang pelbagai, yang dilindungi daripada ketidakstabilan harga hidrokarbon baru-baru ini. Sementara kami terus menyokong institusi-institusi Negara Brunei Darussalam dalam sektor minyak dan gas, kami juga akan menyokong pempelbagaian ekonomi bagi menjana sektor-sektor lain yang berpotensi masa depannya. Kami juga akan memberi sokongan padu kami kepada pembangunan sektor PMKS dan PKS Negara Brunei Darussalam.

Mengalu-alukan Pengerusi Baru dan Anggota Kanan kami

Saya ingin mengambil peluang ini untuk mengalu-alukan Pengerusi Lembaga baru, Yang Berhormat Dato Seri Paduka Dr. Awang Haji Mod Amin Liew bin Abdullah, Menteri Kewangan II dan anggota baru Badan Penasihat Syariah BIBD kami, Yang Mulia Dayang Hajah Noraini Binti Haji Buntar.

Kami teruja dengan prospek yang wujud hasil daripada pelantikan baru ini dan kami yakin bahawa kebijaksanaan dan kepakaran mereka akan bersandarkan asas yang telah dibina oleh pemimpin-

pemimpin kami sebelum ini. In shaa Allah, BIBD akan terus menjadi pelopor dalam menyediakan penyelesaian terbaik dan peluang petumbuhan untuk para pelanggan kami dan juga bantuan kepada masyarakat.

Pada masa yang sama, saya ingin mengalu-alukan empat anggota baru Forum Kepimpinan BIBD – Ketua Pegawai Kewangan baharu kami – Tan Pheng Leong, Penasihat Umum – John Joseph Darby, Ketua Sumber Manusia dan Modal Insan – Habibah binti Haji Harry dan Ketua Pegawai Risiko – Edmundo Horacio Uribe Bobadilla. Mereka semua telah membina kerjaya dengan beberapa institusi terbaik di dunia, In shaa Allah penyertaan mereka dalam kumpulan akan meningkatkan lagi sumber tenaga kerja di BIBD.

Penghargaan

Penghargaan ikhlas saya kepada kerajaan Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan dan Yang Di-Pertuan Negara Brunei Darussalam, Kementerian Kewangan dan kepada pengawal selia kami di atas kepercayaan dan keyakinan berterusan mereka kepada kami.

Setinggi-tinggi penghargaan juga kepada pelanggan kami di atas kesetiaan dan kepercayaan berterusan mereka kepada kami. Para pelanggan kami akan sentiasa menjadi keutamaan kami dalam apa sahaja yang kami lakukan dan kami berharap dapat memenuhi keperluan mereka sekarang dan di masa akan datang.

Kejayaan kami pada tahun 2017 adalah disebabkan oleh kumpulan kakitangan BIBD yang berdedikasi yang sentiasa berusaha memberikan yang terbaik. Ia memberi satu kebanggaan bagi saya untuk bekerja bersama kumpulan yang hebat dan dibimbing oleh Pengerusi Lembaga BIBD, Pengerusi Badan Penasihat Syariah dan oleh anggota-anggota Lembaga Pengarah dan Badan Penasihat Syariah yang sentiasa memberikan kami dorongan dan mengongsikan pengalaman mereka. Kepada mereka semua, saya ingin merakamkan penghargaan ikhlas saya.

Saya juga ingin berterima kasih kepada mantan Pengerusi Yang Mulia Dato Seri Setia Awang Haji Bahrain bin Abdullah di atas sokongan dan bimbingan berterusan beliau, yang sentiasa memberikan keutamaan kepada BIBD, sementara memastikan penglibatan kami dengan masyarakat.

Wabillahi Taufik Walhidayah Wassalamu ‘Alaikin Warahmatullah Hi Wabarakatuh.

Mubashar Khokar
Pengarah Urusan dan Ketua Pegawai Eksekutif
Bank Islam Brunei Darussalam.

PROFIL KORPORAT

Institusi Kewangan Terkemuka Brunei

BIBD, bank terbesar dan institusi kewangan Islam yang terulung di Negara Brunei Darussalam telah ditubuhkan pada tahun 2005 melalui penggabungan Islamic Bank of Brunei dan Islamic Development Bank of Brunei. Sebagai sebuah institusi kewangan yang diiktiraf di peringkat antarabangsa, BIBD ditadbir mengikut amalan terbaik antarabangsa di bawah bimbingan pihak pengurusan yang berpengalaman. BIBD komited untuk memenuhi keperluan pelanggan kami dari setiap lapisan masyarakat melalui inovasi perkhidmatan, produk dan teknologi terbaik.

Sebagai bank Islam yang terulung dan pembekal perkhidmatan kewangan terbesar di Negara Brunei Darussalam, dengan lebih daripada 900 kakitangan dan pengurusan aset bernilai B\$9.6 bilion, kami berasa bangga dapat menawarkan perkhidmatan kepada lebih 207,000 pelanggan, yang terdiri daripada pelanggan retail, korporat dan antarabangsa.

Beribu pejabat di Bandar Seri Begawan, BIBD mempunyai enam belas cawangan berlokasi strategik di keempat-empat daerah Negara Brunei Darussalam serta rangkaian ATM terbesar di negara ini, sekali gus menyediakan perkhidmatan 24 jam kepada pelanggan kami. Rangkaian perkhidmatan BIBD yang terdapat di seluruh negara membolehkan kami untuk memiliki pusat hubungan terbesar di negara yang juga menyediakan kemudahan perbualan mudah-alih digital (*digital mobile chat*), dan menawarkan kemudahan seperti perbankan internet dan mudah alih kepada pelanggan kami.

BIBD adalah satu-satunya bank di negara ini yang menawarkan perkhidmatan kepada semua segmen dalam pasaran perbankan retail. Dengan tumpuan utama pada inovasi dan kecemerlangan, BIBD telah diiktiraf di atas keunggulan perkhidmatan pelanggannya dan keupayaannya untuk memberikan nilai-nilai terbaik secara konsisten. Hasil kerja keras, usaha dan komitmen

yang berterusan daripada kakitangan BIBD membolehkan kami memberikan perkhidmatan yang berterusan dan berinovatif kepada pelanggan, serta memastikan bahawa pengalaman perbankan mereka bersama kami adalah unik dan terbaik.

Sejak bermulanya perjalanan transformasi kami, BIBD telah mencapai beberapa kemajuan besar dari segi kebolehannya. Ini termasuk peningkatan dalam keseluruhan infrastruktur penawaran perkhidmatan dan reka bentuk cawangan yang mencerminkan identiti dan warisan Islam Negara Brunei Darussalam. Identiti tersendiri ini telah membezakan BIBD daripada institusi kewangan lain di Negara Brunei Darussalam, sambil menetapkan standard perkhidmatan yang benar-benar “Berjiwa keBruneian”. Gabungan kesemua faktor berbeza ini meletakkan BIBD dalam kedudukan yang lebih mantap untuk memenuhi aspirasinya dan terus bertapak maju di arena tempatan dan antarabangsa.

Kakitangan
melebihi **900**

Harta bernilai
melebihi **B\$ 9.6 Bilion**

Pelanggan
melebihi **207,000**

Pemegang Saham

- Kementerian Kewangan, Negara Brunei Darussalam
- Yayasan Sultan Haji Hassanal Bolkiah
- Fajr Capital Limited
- Kira-kira 6,000 pelabur warga Brunei

Berjiwa keBruneian

BIBD ialah sebuah bank untuk rakyat Brunei yang dibina oleh rakyat Brunei. Etos kami mencakupi asas keseluruhan perbankan Islam. Kami menyediakan perkhidmatan dan penyelesaian kewangan yang bijak, selamat dan praktikal kepada pelanggan kami tanpa mengira kaum atau agama, bagi mendukung cita-cita masyarakat Brunei. Pengalaman beroperasi sebagai sebuah bank yang memahami aspirasi dan harapan warga Negara Brunei Darussalam secara semula-jadi dan tulus telah memberikan inspirasi dan membolehkan kami untuk terus berinovasi dalam menawarkan penyelesaian yang paling sesuai dengan keperluan semua pelanggan kami.

Pentadbiran

BIBD komited kepada pengurusan korporat yang ketat dan berpandukan kepada prinsip dan peraturan yang ditetapkan oleh Autoriti Monetari Brunei Darussalam (AMBD), Lembaga Penyeliaan Kewangan Syariah Negara (LPKS) dan Akta Syarikat Penggal 39. Bank ini mempunyai kawalan dalaman dan pengurusan risiko yang kukuh berdasarkan standard antarabangsa, terutama dalam bidang kewangan, syariah dan pengurusan risiko.

Anak-anak Syarikat dan Syarikat Bersekutu yang Aktif

• BIBD At-Tamwil Bhd

Sebuah anak syarikat milik penuh, yang mengendalikan peruntukan kemudahan sewa-beli Islam.

• BIBD Securities Sdn Bhd

Sebuah anak syarikat milik penuh yang menawarkan produk pengurusan kewangan Islam dan perkhidmatan pembrokeran tempatan bagi saham BIBD dan sekuriti asing yang tersenarai di pasaran saham Kuala Lumpur dan Singapura.

• Syarikat Takaful Brunei Darussalam (Syarikat Bersekutu)

Ia menyediakan perkhidmatan Takaful Am dan Keluarga melalui anak-anak syarikatnya: Takaful Brunei Am dan Takaful Brunei Keluarga.

• Better Sdn Bhd

Sebuah anak syarikat milik penuh BIBD At-Tamwil yang menyediakan perkhidmatan penyewaan kereta.

• BIBD (Timur Tengah) Terhad

Sebuah anak syarikat milik penuh BIBD dan entiti yang dikawal selia oleh *Dubai Financial Services Authority* (DFSA) bagi menyediakan khidmat nasihat dan mengatur perkhidmatan di Timur Tengah. Ia juga mempunyai sokongan untuk beroperasi sebagai sebuah institusi Islam.

LEMBAGA PENGARAH

Yang Berhormat Dato Seri Paduka

**Dr. Awang Haji Mohd Amin Liew Abdullah, CFA,
Menteri Kewangan II
Pengerusi**

Yang Berhormat Dato Seri Paduka Dr. Awang Haji Mohd Amin Liew Abdullah ("Dato Dr. Amin") telah dilantik sebagai Menteri Kewangan II pada 30th Januari 2018. Sebelum perantaraan tersebut, Dato Dr. Amin telah berkhidmat sebagai Timbalan Menteri Kewangan (Pelaburan) sambil memegang kedudukan Ketua Pegawai Eksekutif Darussalam Assets Sdn Bhd ("DA"), sebuah syarikat pemegang pelaburan yang dimiliki oleh Perbadanan Menteri Kewangan, Negara Brunei Darussalam. Sebelum menyertai DA, Dato Dr. Amin telah memegang beberapa jawatan penting dibawah Kerajaan Negara Brunei Darussalam termasuk dilantik sebagai Setiausaha Tetap Kementerian Kewangan, Setiausaha Tetap Kementerian Perindustrian dan Sumber-Sumber Utama dan Pengarah Urusan Agensi Pelaburan Brunei.

Sebelum beliau berkhidmat dengan Kerajaan Negara Brunei Darussalam, Dato Dr. Amin bekerja sebagai Peniaga Minyak Mentah di Brunei Shell Petroleum Co Sdn Bhd pada pertengahan tahun sembilan-puluhan selepas kembali dari United Kingdom dimana beliau bekerja untuk ICI Finance PLC sebagai penganalisis penyelidikan pada lewat tahun lapan/sembilan puluhan. Dato Dr. Amin kini berkhidmat sebagai ahli lembaga pengarah kepada pelbagai syarikat-syarikat yang berkaitan dengan Kerajaan Negara Brunei Darussalam dalam pelbagai sektor termasuk telekomunikasi, perkhidmatan perubatan, hospitaliti, penerbangan, minyak dan gas, teknologi maklumat dan pendidikan. Dato Dr. Amin berkelulusan Ijazah Sarjana Muda Kelas Pertama dari Queen Mary College, University of London pada tahun 1984 dan Ijazah Sarjana pada tahun 1989 serta Ijazah Doktor Falsafah pada tahun 1993 dari Imperial College, University of London. Dato Dr. Amin juga memiliki kelayakan profesional sebagai Penganalisis Kewangan Chartered (CFA) sejak 2004. Beliau juga merupakan ahli CFA Singapura.

Yang Mulia Awang Junaidi bin Haji Masri

**Pengarah Urusan, Agensi Pelaburan Brunei (BIA)
Pengarah**

Yang Mulia Awang Junaidi bin Haji Masri adalah Pengarah Urusan di BIA. Beliau pernah memegang jawatan sebagai Pengarah dan Ketua Venture Capital dan

Pelaburan Strategik, mengurus pelaburan-pelaburan BIA di peringkat global. Beliau juga merupakan ahli Lembaga Pengarah di Fajr Capital sebagai wakil Kerajaan Negara Brunei Darussalam. Awang Junaidi adalah pemegang Ijazah Sarjana Muda Sains dalam Pengurusan Sains dan Komputer dari Keele University, United Kingdom.

Yang Mulia Dato Paduka Iqbal Ahmad Khan Ketua Pegawai Eksekutif Fajr Capital plc Pengarah

Yang Mulia Dato Iqbal Ahmad Khan adalah Ketua Pegawai Eksekutif Fajr Capital. Beliau juga merupakan ahli Lembaga Pengarah BIBD, GEMS Education, Jadwa Investment, MENA Infrastructure dan National Petroleum Services. Sebelum ini, beliau merupakan pengasas dan Ketua Pegawai Eksekutif Bahagian Perkhidmatan Kewangan Islam global Kumpulan HSBC, HSBC Amanah. Beliau adalah seorang penyokong kukuh industri perkhidmatan kewangan Islam, dan berkhidmat sebagai penasihat kepada inisiatif-inisiatif kerajaan di Negara Brunei Darussalam, UK, UAE, dan Malaysia. Beliau mempunyai Ijazah Sarjana dalam bidang Sains Politik dan Perhubungan Antarabangsa, dan Ijazah Sarjana Muda Sains (Kepujian) dalam Fizik dan Kimia, kedua-duanya dari Aligarh Muslim University. Dato Iqbal merupakan penerima beberapa anugerah-anugerah industri dan global termasuk Royal Award for Islamic Finance daripada Seri Paduka Baginda Yang Dipertuan Agong Malaysia. Beliau dikurniakan bintang kebesaran Negara Brunei Darussalam oleh Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan dan Yang Di-Pertuan Negara Brunei Darussalam; dan Anugerah Pencapaian Sepanjang Hayat yang disampaikan oleh HH Sheikh Mohammed bin Rashid Al Maktoum, Perdana Menteri UAE dan Pemerintah Dubai.

Yang Mulia Dr. Jan Hendrik (Hennie) van Greuning Pengarah

Yang Mulia Dr. Hennie van Greuning berperanan sebagai Pengarah bukan Eksekutif di dalam Lembaga Pengarah BIBD. Sebelum ini, beliau memegang jawatan sebagai Penasihat Kanan di Perbendaharaan Bank Dunia, dengan memberi tumpuan terhadap isu-isu Pengurusan Risiko Operasi di dalam bidang-bidang Perbendaharaan dan juga Perbankan Islam. Sebelum ini beliau merupakan ahli Lembaga FirstRand Limited (satu bank syarikat induk yang tersenarai di Afrika Selatan) selama sembilan tahun, sehingga November 2017. Dr. Hennie pernah mengajar kelas Sarjana dalam Kewangan di George Washington University selama beberapa tahun dan menjadi pengarang

bersama enam edisi penerbitan World Bank berhubung dengan Laporan Piawaian Kewangan Antarabangsa (IFRS - Satu Panduan Praktikal). Dia juga pengarang bersama buku mengenai risiko perbankan konvensional dan Islam, yang telah diterjemahkan ke dalam lebih daripada 15 bahasa. Beliau adalah pemegang ahli berkanun CFA dan berkelayakan sebagai Akauntan Berkanun di Afrika Selatan dan Kanada. Beliau memegang Ijazah Doktor Falsafah dalam Sains Perakaunan dan Ekonomi Kewangan.

Yang Mulia Majeed Nasser Alsubeaei

**Lembaga Pengarah, Syarikat Pelaburan Mohammed Alsubeaei & Sons (MASIC)
Pengarah**

Yang Mulia Majeed Nasser Alsubeaei adalah Pengarah Lembaga MASIC dan ahli Jawatankuasa Audit Dalaman dan ahli Jawatankuasa sumber manusia. Beliau adalah seorang pelabur antarabangsa profesional berpengalaman dalam pasaran modal global dengan keupayaan untuk mengendalikan tanggungjawab dalam pelaburan ekuiti persendirian dan nasihat perbankan pelaburan. Majeed memegang Ijazah Sarjana Muda Sains dalam bidang Ekonomi dari Universiti King Saud, Arab Saudi.

Yang Mulia Mubashar Khokhar Pengarah Urusan kepada BIBD Pengarah

Yang Mulia Mubashar Khokhar merupakan profesional perkhidmatan kewangan yang mempunyai lebih daripada tiga puluh tahun pengalaman meliputi lima belas pasaran maju dan baru muncul, termasuk Amerika Syarikat, Eropah, Asia, Afrika dan negara anggota Majlis Kerjasama Negara-negara Arab Teluk (GCC). Sebelum Fajr Capital, Mubashar merupakan Ketua Pegawai Eksekutif Ajman Bank, sebuah bank awam yang patuh Syariah di UAE, dan juga pernah berkhidmat sebagai Ketua Pegawai Eksekutif Badr Al-Islami/Mashreq Al-Islami, sebuah anak syarikat milik penuh Mashreq Bank. Semasa pentadbirannya, Mashreq Al-Islami dan Ajman Bank menerima pengiktirafan industri yang meluas, ini termasuk anugerah 'Best Domestic Bank'. Mubashar sebelum ini pernah berkhidmat dalam Lembaga Pengarah Badr Al-Islami dan Saudi American Bank (SAMBA) Pakistan Ltd, dan memegang jawatan kanan di American Express Bank dan Bank of America. Beliau berkelulusan MBA dan BBA (Kepujian) dari Ohio University, Amerika Syarikat.

Yang Mulia Dr. Abdul Manaf bin Haji Metussin

**Setiausaha Tetap, Kementerian Sumber-Sumber Utama dan Pelancongan
Pengarah**

Yang Mulia Dr. Abdul Manaf bin Haji Metussin sebelum ini memegang jawatan sebagai Setiausaha Tetap, Kementerian Hal Ehwal Dalam Negeri dan Ketua Pegawai Eksekutif Lembaga Pembangunan Ekonomi Brunei, selepas berkhidmat selama tujuh tahun, di Jabatan Perancangan dan Kemajuan Ekonomi (JPKE), Jabatan Perdana Menteri, serta pernah memegang jawatan sebagai Penolong Pengarah Perancangan, dan seterusnya sebagai Pengarah Dasar dan Penyelarasan. Di awal kerjayanya, beliau pernah menjadi Timbalan Dekan di Fakulti Perniagaan, Ekonomi dan Pengajian Dasar, Universiti Brunei Darussalam. Di peringkat antarabangsa, Dr. Manaf pernah melibatkan diri sebagai ahli Network daripada Network of East Asia Think-Tanks (NEAT), serta East Asia Vision. Ketika ini, beliau merupakan ahli lembaga bagi Royal Brunei Airlines dan ahli kehormat lembaga gabenor Sekolah Yayasan Sultan Haji Hassanal Bolkiah. Dr. Manaf mempunyai Ijazah Sarjana Muda dalam bidang Kejuruteraan Mekanikal dari University of Leeds, UK, Ijazah Sarjana Sains dalam bidang Kejuruteraan Pembuatan Sistem dari Universiti Bradford, UK dan Ijazah Doktor Falsafah dalam bahagian Pengurusan dari University of Kent, United Kingdom.

Yang Mulia Awang Mozart bin Haji Ibrahim Timbalan Ketua Pegawai Eksekutif, Bursa Brunei Darussalam Sdn Bhd, Pengarah Alternatif bagi Awang Junaidi bin Haji Masri

Yang Mulia Awang Mozart bin Haji Ibrahim kini adalah Timbalan Ketua Pegawai Eksekutif Bursa Brunei Darussalam, sebuah syarikat yang baru ditubuhkan bagi penubuhan bursa saham bagi Negara Brunei Darussalam. Sebelum ini, beliau memegang jawatan sebagai Ketua Seksyen di Bahagian Pelaburan, Kementerian Kewangan dan juga pernah berkhidmat sebagai Pengurus Kanan di Agensi Pelaburan Brunei yang menguruskan pelaburan alternatif dan tradisional. Awang Mozart adalah pemegang Ijazah Sarjana Muda dalam Kejuruteraan Sivil dan Alam Sekitar dari Universiti Leeds, United Kingdom.

BADAN PENASIHAT SYARIAH

Yang Mulia Dato Seri Setia Awang Haji Abdul Aziz bin Orang Kaya Maharaja Lela Haji Yusof Setiausaha Tetap, Kementerian Hal Ehwal Ugama, Negara Brunei Darussalam Pengerusi

Yang Mulia Dato Haji Abdul Aziz bin Orang Kaya Maharaja Lela Haji Yusof adalah Setiausaha Tetap, Kementerian Hal Ehwal Ugama, Negara Brunei Darussalam. Beliau berpengalaman luas dalam bidang kewangan Islam, merangkumi sektor perbankan dan takaful di mana beliau pernah memegang jawatan sebagai Ahli Lembaga Pengarah di Syarikat Takaful Brunei Darussalam Sdn Bhd (STBD) dan pada masa ini adalah salah seorang Ahli Lembaga Pengarah, Wafirah & Ghanim Sdn Bhd. Dari aspek Penasihat Syariah, Dato Haji Abdul Aziz adalah mantan Timbalan Pengerusi, Badan Penasihat Syariah BIBD sepanjang penggal 2014 - 2016. Semenjak Februari 2016 hingga kini, beliau adalah Pengerusi bagi Badan Penasihat Syariah BIBD. Beliau juga adalah salah seorang Ahli Majlis Ugama Islam Brunei (MUIB), sebuah institusi yang berperanan memberikan nasihat kepada Kebawah Duli Yang Maha Mulia Sultan dan Yang Di-Pertuan Negara Brunei Darussalam mengenai perkara-perkara agama Islam. Dato Haji Abdul Aziz memegang Ijazah Sarjana Muda dalam bidang Usuluddin daripada Universiti Al-Azhar, Mesir dari tahun 1987 dan Ijazah Sarjana Muda dalam bidang Undang-Undang dari Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM), dari tahun 2001.

Yang Mulia Dato Seri Setia Dr. Haji Japar bin Haji Mat Dain @ Maidin Timbalan Mufti Kerajaan Negara Brunei Darussalam Timbalan Pengerusi

Yang Mulia Dato Dr. Haji Japar bin Haji Mat Dain @ Maidin adalah Timbalan Mufti Kerajaan, Negara Brunei Darussalam. Beliau mempunyai lebih dari 10 tahun pengalaman dalam bidang kewangan Islam, menduduki di kedua-dua peringkat Penasihat Syariah iaitu Badan Penasihat Syariah, BIBD dan Lembaga Pengawasan Kewangan Syariah (LPKS), Kementerian Kewangan semenjak tahun 2016. Beliau juga adalah Ahli kepada Majlis Ugama Islam Brunei (MUIB). Beliau juga banyak membuat pembentangan kertas kerja dalam berbagai persidangan dan seminar serta aktif memberikan ceramah-ceramah dan forum agama, dalam dan luar negara. Di bidang kesjarjaan Syariah, Dato Dr. Haji Japar berpengetahuan mendalam dan terlatih untuk mengeluarkan fatwa, di mana beliau telah menerima latihan daripada Lajnah Al-Fatwa Al-Azhar Mesir pada tahun 1994. Beliau menerima Ijazah Sarjana Muda dalam bidang Usuluddin (Akidah dan Falsafah) dari Universiti Al-Azhar, Mesir pada tahun 1987. Beliau memperolehi Ijazah Sarjana dalam bidang Syariah dari Univeristi Malaya, Malaysia pada tahun 2000. Pada tahun 2011, beliau dianugerahkan Ijazah Doktor Falsafah dalam bidang Syariah dari universiti yang sama.

Yang Mulia Dr. Abdul Nasir bin Haji Abdul Rani Dekan Fakulti Ekonomi dan Kewangan Islam, Universiti Islam Sultan Sharif Ali (UNISSA) Ahli

Yang Mulia Dr. Abdul Nasir bin Haji Abdul Rani adalah Dekan Fakulti Ekonomi dan Kewangan Islam di Universiti Islam Sultan Sharif Ali (UNISSA). Beliau banyak terlibat dalam industri kewangan Islam dan mempunyai pelbagai peranan seperti Penasihat Syariah, ahli akademik, pensyarah dan jurulatih. Beliau adalah seorang Ahli Badan Penasihat Syariah BIBD semenjak tahun 2014 hingga kini.

Dr. Abdul Nasir adalah graduan Ijazah Sarjana Muda dalam bidang Pengajian Islam (Syariah) dari Universiti Brunei Darussalam (UBD) pada tahun 2000. Beliau juga memegang Ijazah Sarjana dalam bidang Ekonomi dan Perbankan Islam daripada Universiti Yarmouk, Jordan pada tahun 2003. Pada tahun 2010, beliau dianugerahkan dengan Ijazah Doktor Falsafah dalam bidang Ekonomi dan Pentadbiran Muamalat dari Universiti Sains Islam Malaysia (USIM). Beliau juga banyak menulis buku-buku ilmiah, kertas kajian dan artikel dalam bidang kewangan dan ekonomi Islam dan menerbitkannya dalam pelbagai jurnal ilmiah. Beliau juga aktif membuat pembentangan kertas kerja di dalam dan luar negara serta mengendalikan latihan-latihan kewangan Islam di dalam negara.

Yang Mulia Dr. Dayang Hajah Rose binti Abdullah Pengarah Pusat Penyelidikan dan Penerbitan, Universiti Islam Sultan Sharif Ali (UNISSA) Ahli

Yang Mulia Dr. Dayang Hajah Rose binti Abdullah adalah Pengarah Pusat Penyelidikan dan Penerbitan serta Pensyarah Kanan di Fakulti Ekonomi dan Kewangan Islam, Universiti Islam Sultan Sharif Ali (UNISSA). Beliau berkelulusan Ijazah Doktor Falsafah dalam bidang Tamadun Islam dari Universiti Kebangsaan Malaysia, Ijazah Sarjana dalam bidang Perbankan Islam dan Kewangan dari Universiti Brunei Darussalam, Ijazah Sarjana dalam bidang Pentadbiran Perniagaan dari Universiti Heriot-Watt United Kingdom, Ijazah Sarjana Muda dalam bidang Ekonomi (Kepujian) dari Universiti Kebangsaan Malaysia, Diploma Lulusan Ijazah dalam bidang Perbankan Islam dan Insurans dari United Kingdom dan Diploma Pentadbiran Awam dari Universiti Teknologi Mara (UiTM) Malaysia. Beliau banyak menulis dan menerbitkan buku-buku dan penulisan dalam bidang ekonomi Islam dan aktif membuat pembentangan kertas kerja tentang kewangan Islam di persidangan dalam dan luar negara.

Yang Mulia Dayang Hajah Noraini binti Haji Buntar Pegawai Istibat, Jabatan Ifta, Jabatan Mufti Kerajaan Ahli

Yang Mulia Dayang Hajah Noraini binti Haji Buntar adalah Pegawai Istibat di Jabatan Ifta, Jabatan Mufti Kerajaan. Beliau berkelulusan Ijazah Sarjana dalam bidang Ilmu Wahyu dan Tamadun Islam (Fiqh dan Usul al-Fiqh) dari Universiti Islam Antarabangsa Malaysia (UIAM) dan Ijazah Sarjana Muda dalam bidang Syariah Islamiah dari Universiti Al-Azhar Mesir. Pada masa ini, beliau mengikuti Program Profesional Fiqh Muamalat di CIBFM, Brunei.

Yang Mulia Dayang Hajah Hanifah binti Haji Jenan Ketua Syariah Bank Islam Brunei Darussalam Setiausaha

Yang Mulia Dayang Hajah Hanifah binti Haji Jenan adalah Ketua Syariah BIBD yang mempunyai lebih dari empat belas tahun pengalaman perbankan yang luas, meliputi perbankan cawangan, pemuliharaan dan nasihat perundangan sebelum mengetuai Bahagian Syariah pada masa ini. Beliau juga berpengalaman di bidang takaful apabila beliau diperbantukan ke Takaful BIBD di mana beliau mengendalikan perkara perundangan dan tuntutan. Beliau berkelulusan Ijazah Sarjana Muda dalam bidang Syariah (Kepujian) dari Universiti Malaya, Malaysia pada tahun 1995 dan Diploma dalam bidang Undang-Undang dan Pentadbiran Kehakiman Islam dari Universiti Islam Antarabangsa Malaysia (UIAM) pada tahun 1998. Beliau juga adalah Perancang Kewangan Islam bertauliah dari Al-Hijrah Consultancy dan pemegang Sijil Program Profesional Fiqh Muamalat (FMPP) dari CIBFM Brunei.

BARISAN PENGURUSAN

Yang Mulia Mubashar Khokhar
Pengarah Urusan

Yang Mulia Mubashar Khokhar merupakan profesional perkhidmatan kewangan yang berpengalaman lebih tiga puluh tahun meliputi lima belas pasaran maju dan baru muncul, termasuk Amerika Syarikat, Eropah, Asia, Afrika dan negara anggota Majlis Kerjasama Negara-negara Arab Teluk (GCC). Sebelum Fajr Capital, Mubashar merupakan Ketua Pegawai Eksekutif Ajman Bank, sebuah bank yang disenarai awam yang patuh Syariah di UAE, dan juga pernah berkhidmat sebagai Ketua Pegawai Eksekutif Badr Al-Islami/Mashreq Al-Islami, sebuah anak syarikat milik penuh MashreqBank. Semasa pentadbirannya, Mashreq Al-Islami dan Ajman Bank menerima pengiktirafan industri yang meluas, ini termasuk anugerah 'Best Domestic Bank'. Mubashar Khokhar sebelum ini pernah berkhidmat dalam Lembaga Pengarah Badr Al-Islami dan Saudi American Bank (SAMBA) Pakistan Ltd, dan memegang jawatan kanan di American Express Bank dan Bank of America. Beliau berkelulusan MBA dan BBA (Kepujian) dari Ohio University, Amerika Syarikat.

Yang Mulia Hajah Noraini binti Haji Sulaiman
Timbalan Pengarah Urusan

Yang Mulia Hajah Noraini binti Haji Sulaiman sebelum ini memegang jawatan Pemangku Pengarah Urusan Syarikat Takaful Brunei Darussalam, diperbantukan dari BIBD. Beliau pernah menjadi Ketua Kewangan bagi Islamic Bank of Brunei, dan pernah memegang beberapa jawatan perakaunan dan kewangan dalam syarikat-syarikat Negara Brunei Darussalam lain seperti Brunei Shell Petroleum Sdn Bhd. Pada masa ini, beliau merupakan pengarah di BIBD At-Tamwil Berhad, BIBD Securities, Perkhidmatan Pengurusan IDBB, Tabung Amanah Pekerja (TAP) dan Pengerusi bagi Jawatankuasa Audit TAP. Beliau merupakan ahli Persatuan Akauntan Bertauliah dan juga ahli Majlis Piawaian Perakaunan Brunei Darussalam.

Yang Mulia Dr. Gyorgy Ladics
Ketua Pegawai Operasi

Yang Mulia Dr. Gyorgy Ladics mempunyai pengalaman perbankan lebih dua puluh tahun. Sebelum ini, beliau memegang jawatan Ketua Pegawai Maklumat bahagian Perkembangan Pasaran di Barclays, menyediakan keupayaan perniagaan penting yang membolehkan pengembangan geografi dan memasukkan Barclays ke pasaran baru seperti India, Pakistan, Rusia, dan pelancaran semula perniagaan di UAE, Mesir dan Uganda. Beliau merupakan ahli utama untuk aktiviti-aktiviti M&A dan integrasi untuk Barclays dan telah menyelesaikan integrasi Uganda Nile Bank dan Rusia Expobank ke dalam Barclays. Sebelum menyertai Barclays, beliau adalah Naib Presiden di Citigroup – Wilayah Eropah Tengah, di mana beliau telah memegang pelbagai jawatan kanan termasuk Ketua Operasi dan Teknologi - Republik Czech, Ketua Teknologi untuk Wilayah Tengah Eropah, dan Pegawai Operasi Kanan - Hungary. Di Eropah Tengah, beliau telah mengetuai penyeragaman dan usaha migrasi ke platform dan model operasi teknologi yang strategik, untuk Citigroup. Di Hungary, beliau juga menerajui usaha bahagian teknologi dalam penyatuan bank retail ING ke dalam Citibank. Dr. Gyorgy memegang Ijazah Sarjana dalam bidang Kejuruteraan Elektrik dan Informatik, dan Ijazah Doktor Falsafah dari Budapest University of Technology and Economics.

Yang Mulia Tan Pheng Leong
Ketua Pegawai Kewangan

Yang Mulia Tan Pheng Leong memegang lebih daripada 18 tahun pengalaman kerja dalam industri perkhidmatan kewangan sebagai Ketua Pegawai Kewangan (CFO) dan juruaudit di pelbagai institusi kewangan. Beliau menyertai BIBD sebagai CFO pada tahun 2017, mengetuai Bahagian Kewangan dan bertanggungjawab untuk urusan kewangan kumpulan. Sebelum menyertai BIBD, Pheng Leong bekerja untuk firma audit antarabangsa di Singapura, United Kingdom, Taiwan dan Negara Brunei Darussalam dan merupakan rakan kongsi di Negara Brunei Darussalam dan Singapura yang menjaga pelanggan dalam pelbagai industri dari perbankan, insurans, pengurusan dana, minyak dan gas dan telekomunikasi. Beliau menasihati pelanggan dalam penukaran Piawaian Pelaporan Kewangan Antarabangsa (IFRS) dan telah audit penyata kewangan beberapa bank dan syarikat insurans di bawah IFRS. Pheng Leong mempunyai penghargaan yang kuat terhadap amalan kerja global, penukaran IFRS dan IFRS, setelah bekerja dengan BIBD di pejabat Negara Brunei Darussalam dan KPMG di pelbagai negara. Pheng Leong memperoleh Ijazah Sarjana Muda dalam bidang Perakaunan (Kepujian Kelas Pertama) dari Universiti Teknologi Nanyang dan merupakan Akauntan Bertauliah Institut Akauntan Bertauliah Singapura, Institut Akauntan Bertauliah di England dan Wales serta Akauntan Awam Bertauliah daripada Institut Akauntan Awam Bertauliah Negara Brunei Darussalam. Beliau juga merupakan Penganalisis Kewangan Bertauliah Institut CFA.

Yang Mulia Edmundo Horacio Uribe Bobadilla
Ketua Pegawai Risiko

Yang Mulia Edmundo Uribe mempunyai tiga puluh tahun pengalaman dalam perbankan, dua puluh empat tahun dalam Pengurusan Risiko dan enam dalam Perbankan Korporat dan Pelaburan. Beliau telah bekerja selama dua puluh dua tahun di Bank of America, Chase Manhattan Bank dan baru-baru ini, di Citibank. Dalam lapan tahun kebelakangan, beliau telah bekerja di Timur Tengah, pada dasarnya dalam perbankan Islam untuk Bank Aljazira di Arab Saudi, Al Khaliiji Perancis di Qatar dan Emirates Islamic di Dubai di mana beliau telah dijemput untuk menaik taraf fungsi risiko dan melaksanakan amalan terbaik antarabangsa, termasuk pelbagai latihan berkaitan risiko merentasi pelbagai bidang. Dalam tugas beliau sebelumnya, sebagai Ketua Kredit dan Risiko di Emirates Islamic, beliau telah mengubah sepenuhnya struktur risiko, termasuk proses, sistem dan orang yang berkaitan. Edmundo memegang Ijazah Sarjana Muda dalam bidang Pentadbiran Perniagaan dari Universidad Iberoamericana dan Ijazah Sarjana dalam bidang Kewangan dari University of Exeter.

Yang Mulia Koh Swam Sing
Ketua Perbankan Korporat

Yang Mulia Koh Swam Sing mempunyai pengetahuan dan pengalaman luas dalam bidang Perbankan Korporat, Operasi dan Risiko Kredit. Kerjaya beliau bermula dengan The Island Development Bank Bhd pada tahun 1983, dimana beliau telah memegang pelbagai jawatan di operasi cawangan, pentadbiran dan pengurusan kredit. Sebagai salah seorang perintis BIBD, beliau memainkan peranan penting dalam transformasi Bank ke perbankan dan perkhidmatan kewangan Islam, dan berperanan dalam memperkenalkan beberapa kemudahan teras Bank. Beliau kini adalah Ketua Bahagian Perbankan Korporat, yang bertanggungjawab untuk membina portfolio Perbankan Korporat, dan menyokong perniagaan tempatan bagi dapat menyumbang ke arah pertumbuhan infrastruktur Negara Brunei Darussalam.

Yang Mulia Salman Ashraf Khan
Ketua Perbendaharaan dan Pasaran Global

Yang Mulia Salman Ashraf Khan merupakan pegawai perbendaharaan dan pelaburan yang berpengalaman melebihi dua puluh empat tahun di kawasan Timur Tengah, Timur dan juga Europah. Beliau memegang jawatan sebagai Ketua Perbendaharaan dan Pasaran Global, dan juga ahli bagi Jawatankuasa Pengurusan Aset Liabiliti dan Pengurusan Risiko Enterprise bagi BIBD. Sebelum ini, beliau berkhidmat di beberapa institusi global yang berprofil tinggi seperti Deutsche Bank (sebagai Ketua Global bagi Penedaran Islam), HSBC Amanah (Ketua Global bagi Penjualan Perbendaharaan), Standard Chartered Bank dan Arab Banking Cooperation (ABC). Beliau juga pernah berkhidmat sebagai Bendahara bagi Dubai Islamic Bank. Beliau mengekalkan hubungan yang kukuh dengan lebih 250 Institusi Kewangan meliputi pelbagai kelas aset. Salman juga telah berkerjasama dengan Ulama Syariah di seluruh dunia untuk mereka bentuk dan melaksanakan solusi perlindungan Islam, Produk Berstruktur dan Pengoptimal Hasil (dibiayai/tidak dibiayai). Beliau merupakan penceramah yang rajin dan pakar dalam bidang Perbendaharaan Islam. Beliau juga berkecayaan Penganalisis Kewangan Bertauliah (CFA) dan memiliki Ijazah Sarjana Pentadbiran Perniagaan dan berkecayaan PGD.

Yang Mulia Haji Minorhadi bin Haji Mirhassan
Timbalan Ketua Pegawai Operasi/Pengarah Urusan BIBD Securities

Yang Mulia Haji Minorhadi bin Haji Mirhassan mempunyai pengalaman perbankan komersil melebihi dua puluh lima tahun semasa berada di BIBD dan HSBC Group melalui peranan kepimpinan di dalam bahagian Perbankan Retail, Korporat dan Institusi. Haji Minorhadi juga adalah ahli jawatankuasa penasihat Pusat Al-Islah, ahli jawatankerja bagi Rancangan Kemajuan Negara Brunei kesebelas dan juga Pengerusi Persatuan Pasaran Modal Brunei Darussalam (BCMA). Haji Minorhadi memegang Ijazah Sarjana Pentadbiran Perniagaan (MBA) dari Singapore Management University (SMU), BTEC HND dalam bidang Perniagaan dan Kewangan dari Universiti Teknologi Brunei, dan Sijil Perancangan Kewangan Islam.

Yang Mulia Hajah Nurul Akmar binti Haji Md Jaafar
Ketua Perbankan Retail

Yang Mulia Hajah Nurul Akmar binti Haji Md Jaafar telah berkhidmat dengan BIBD melebihi dua puluh tahun dalam bidang perbankan kewangan, pelaburan dan retail. Beliau turut terlibat dalam usaha transformasi BIBD melalui pelbagai projek seperti menaik taraf sistem IT, penambahbaikan proses perniagaan, inovasi produk, dan juga pembangunan budaya jualan & perkhidmatan dalam perniagaan retail. Beliau juga telah memainkan peranan penting dalam projek penjenamaan semula Bank yang banyak meningkatkan pengalaman perkhidmatan pelanggan, mengukuhkan kesetiaan jenama dan juga pertumbuhan dalam pengambilalihan pelanggan. Beliau juga merupakan perintis bagi pembangunan program CSR BIBD yang menekankan nilai Bank yang berjiwa keBruneian, dengan inisiatif utama termasuk BIBD Sirah Amal dan BIBD ALAF. Hajah Nurul mengetuai Kumpulan Perbankan Retail, selepas memegang portfolio Penjualan & Penedaran dan mengembangkan asas pelanggan serta kunci kira-kira retail selama hampir sepuluh tahun. Hajah Nurul sangat bersemangat untuk menyampaikan pengalaman pelanggan yang cemerlang dengan inovasi-inovasi dalam perbankan digital. Hajah Nurul memegang Ijazah Sarjana Muda dalam Perakaunan dan Kewangan dari United Kingdom dan merupakan *Islamic Bank of Brunei Scholar* sebelum menyertai BIBD pada tahun 1995.

Yang Mulia Hajah Hanifah binti Haji Jenan
Ketua Syariah

Yang Mulia Hajah Hanifah binti Haji Jenan adalah Ketua Syariah BIBD yang mempunyai lebih dari sepuluh tahun pengalaman yang luas meliputi Perbankan Cawangan, Jabatan Pemuliharaan dan Penasihat Perundangan sebelum mengetuai Jabatan Syariah pada masa ini. Beliau juga berpengalaman di bidang takaful apabila beliau diperbantukan ke Takaful BIBD di mana beliau mengendalikan perkara perundangan dan tuntutan. Beliau berkelulusan Ijazah Sarjana Muda Syariah (Kepujian) dari Universiti Malaya, Malaysia dan Diploma Undang-Undang dan Pentadbiran Kehakiman Islam dari Universiti Islam Antarabangsa Malaysia (UIAM). Beliau juga adalah Perancang Kewangan Islam bertauliah dari Al-Hijrah Consultancy dan pemegang Sijil Program Profesional Fiqh Muamalat (FMPP) dari CIBFM Brunei.

Yang Mulia Stuart Richard Clegg
Ketua Audit Dalam

Yang Mulia Stuart Richard Clegg merupakan seorang akauntan berkecayaan (CIMA) dan setiausaha syarikat (ICSA). Beliau memegang Ijazah Sarjana Pentadbiran Perniagaan dalam bidang Perbankan dan Kewangan dari Business School University of Manchester. Di samping itu, beliau mempunyai BA (Kepujian) dalam bidang Kemanusiaan dan Pengajian Klasik dari Open University dan BA (Kepujian) dalam bidang Kerajaan & Politik dari University of Northumbria. Stuart mempunyai lebih dari 20 tahun pengalaman dalam pengauditan perkhidmatan kewangan di dalam dan luar United Kingdom, meliputi perbankan Retail, borong dan pelaburan serta pengurusan pembrokeran dan aset. Sebelum menyertai BIBD, Stuart memegang jawatan Timbalan Ketua Juruaudit Dalam di Saudi Hollandi Bank, Riyadh. Sebelum itu, beliau telah memegang jawatan kanan di City of London untuk beberapa organisasi kewangan dan perbankan cip biru. Ini termasuk: Pengurus Audit Wilayah (Eropah) National Australia Bank, Ketua Audit Dalam di Williams De Broe, seorang Perunding Kanan di Jefferson Wells (Risiko dan Penasihat), Pengurus Kanan Grant Thornton (Risiko dan Penasihat), dan Pengarah Kanan di Risk Audit Ltd. Beliau menyertai BIBD sebagai Ketua Audit Dalam pada Jun 2016.

Yang Mulia Irwan Lamit
Pengarah Urusan BIBD At-Tamwil Berhad dan Better Sdn Bhd

Yang Mulia Irwan Lamit adalah Pengarah Urusan dan juga ahli Lembaga Pengarah di BIBD At-Tamwil sejak 2006. Beliau mempunyai keceayaan sebagai Akauntan Berkanun dan merupakan ahli Fellow Persatuan Akauntan Bertauliah (ACCA). Sebelum menyertai BIBD At-Tamwil Berhad, beliau pernah bertugas sebagai Akauntan di Syarikat Brunei Shell Marketing Sdn. Bhd. Irwan memegang Ijazah Sarjana Muda Sains (Kepujian) dalam bidang Aplikasi Perakaunan dari Oxford Brookes University, UK.

Yang Mulia Habibah binti Haji Harry
Ketua Sumber-Sumber Manusia dan Modal Insan

Yang Mulia Habibah binti Haji Harry mempunyai pengalaman yang menyeluruh dari pelbagai jawatan-jawatan fungsi sumber-sumber manusia yang dijawat semasa berada di Brunei Shell Petroleum (BSP) selama empat belas tahun, di mana beliau sebelum ini memegang jawatan sebagai Ketua Jabatan Keberkesanan Organisasi. Beliau juga telah berkhidmat sebagai Penasihat Sumber-Sumber Manusia Serantau di Shell IT International Sdn. Bhd., di Malaysia selama tiga tahun. Habibah merupakan pakar dalam pengendalian isu-isu organisasi dan perubahan-perubahan strategik kepada dasar dan amalan.

Yang Mulia Syed Alwi bin Syed Abdillah Alkaff
Ketua Kumpulan Perbankan Antarabangsa

Yang Mulia Syed Alwi bin Syed Abdillah Alkaff mempunyai lebih dari sepuluh tahun pengalaman dalam bidang perbankan dalam Kewangan Korporat dan Perbendaharaan. Beliau sebelum ini Timbalan-Bersama Bendahari BIBD yang bertanggungjawab untuk pengurusan portfolio aset jangka sederhana yang terdiri daripada sekuriti pendapatan tetap (Sukuk), pensindiketan korporat dan FI, penyertaan risiko perdagangan, produk berstruktur dan kumpulan institusi kewangan. Sebelum itu, Syed Alwi menyumbangkan usahanya di Corporate Finance & Advisory di mana beliau bertanggungjawab untuk membangunkan pembiayaan projek-projek, originasi Sukuk, penasihat korporat dan perniagaan Sindiket. Pengalaman transaksi utama beliau termasuk mengatur dan penstrukturan perjanjian pembiayaan semula untuk kapal pertama Brunei Gas Carriers Sdn Bhd (ABADI) bersama dengan pembiayaan bersindiket untuk kapalnya yang keempat (AMANI) dan kelima (AMADI). Syed Alwi memegang Ijazah Sarjana Muda Perdagangan dalam bidang Ekonomi & Kewangan dari University of Melbourne.

Yang Mulia Imran Samee
Ketua Pegawai Pemasaran/Penasihat kepada Pengarah Urusan

Yang Mulia Imran Samee berpengalaman luas melebihi dua puluh tahun dalam bidang Perbankan Retail. Beliau memulakan kerjayanya dengan Citigroup dan telah memegang pelbagai jawatan kanan di beberapa bank di Asia Pasifik dan Timur Tengah. Sebelum berkhidmat dengan BIBD, beliau telah menyumbang kepada penubuhan Al Khalij Commercial Bank di Qatar, memegang jawatan sebagai Ketua Kumpulan Perbankan Retail dan kemudian sebagai Ketua Pegawai Eksekutif untuk anak syarikatnya, BetaQat. Beliau juga sebelum ini memegang jawatan Ketua Kumpulan Perbankan Retail untuk Dubai Bank dan mengendalikan penukaran operasinya kepada patuh-Syariah. Semasa menjawat Pengurus Am peringkat negeri bagi Mashreq Bank Qatar, beliau bertanggungjawab dalam mengetuai transformasi menjadi operasi Perbankan Pengguna yang sepenuhnya. Imran memegang Ijazah Sarjana Muda Sains (Kepujian) dalam bidang Ekonomi dari London School of Economics and Political Science. Beliau sebelum ini bertugas sebagai Ketua Kumpulan Perbankan Retail dari 2011 ke 2016. Dibawah kepimpinan beliau, BIBD memenangi anugerah 'Best Retail Bank in Brunei' dari *The Asian Banker* selama lima tahun (2013 – 2017) berturut-turut.

Yang Mulia Azmat Ashraf
Penasihat Perbankan Koporat

Yang Mulia Azmat Ashraf mempunyai tiga puluh tahun pengalaman perbankan antarabangsa yang pelbagai dengan First Chicago Bank, Deutsche Bank, American Express, Saudi Fransi dan Mashreq Bank di Timur Tengah dan Asia Selatan. Beliau juga pernah memegang jawatan sebagai Pengarah Urusan di firma-firma broker dan kewangan Islam. Beliau juga berjaya mengetuai pelaksanaan penubuhan dan integrasi bagi cawangan-cawangan tempatan Mashreq Bank di Pakistan dan juga penggabungannya dengan sebuah lagi bank tempatan. Sebagai Ketua Pegawai Eksekutif bank yang baru ditubuhkan itu, beliau mengetuai pengambilalihan dan penggabungan bank-bank dan syarikat-syarikat perkhidmatan kewangan ke dalamnya. Beliau memegang Ijazah Sarjana Muda dalam bidang Ekonomi dari University College London dan Ijazah Sarjana Pentadbiran Perniagaan dari University of Bradford.

Yang Mulia John Joseph Darby
Penasihat Undang-undang

Yang Mulia John Joseph Darby memegang pengalaman melebihi dua-puluh-dua tahun dalam perundangan perbankan. Beliau memperolehi Ijazah Sarjana Muda (Kepujian) dalam bidang Sains Politik dan Sejarah dan Ijazah Sarjana Muda Undang-Undang (Kepujian) dari Australian National University, Canberra, dan Ijazah Sarjana Undang-Undang dari London School of Economics and Political Science. Beliau juga merupakan seorang peguambela dan peguamcara bagi pihak Mahkamah Agung di Australian Capital Territory. Beliau juga pernah bekerja untuk firma-firma undang-undang Nagashima, Ohno & Tsunematsu di Tokyo dan Linklaters di Tokyo dan London. Sejak meninggalkan peramalan swasta, beliau telah bertugas untuk Nomura International plc, Moor Park Capital Partners LLP, Abu Dhabi Commercial Bank dan kumpulan syarikat-syarikat BGC/Cantor Fitzgerald di London, Abu Dhabi, Singapore dan Hong Kong.

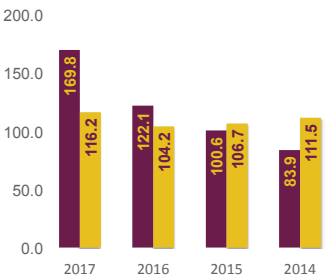
Yang Mulia Haji Mohammad Yusri bin Hj Wahsalfelah
Ketua Perhubungan Kerajaan dan Projek-Projek Khas

Yang Mulia Haji Mohammad Yusri bin Hj Wahsalfelah memulakan kerjaya beliau sebagai seorang ahli ekonomi di bawah Jabatan Perancangan dan Kemajuan Ekonomi (JPKE) di Jabatan Perdana Menteri dan bertanggungjawab dalam mengawasi perumusan dasar dan perancangan ekonomi dalam bidang Pensewastan, *Public Private Partnership* (PPP), Dasar Persaingan, Amalan Perdagangan Adil, dan Perlindungan Pengguna. Beliau menyertai BIBD sebagai Pengurus Perhubungan Kanan pada tahun 2012, menyelia hubungan keseluruhan Bank dengan Kementerian Kewangan, Syarikat Berkaitan Kerajaan (GLC), serta pihak berkepentingan strategik yang lain di dalam Kerajaan dan agensi korporat. Pada masa ini, Haji Mohammad Yusri mengetuai Bahagian Perhubungan Kerajaan dan Projek Khas, tumpuan utama bank untuk penyelarasan dengan pihak-pihak berkepentingan utama dalam sektor kerajaan. Beliau memegang Ijazah Sarjana dalam bidang Ekonomi dari University of Leicester, United Kingdom dan Ijazah Sarjana Muda dalam bidang Ekonomi dan Perancangan Kewangan, dari Curtin University of Technology, Australia Barat.

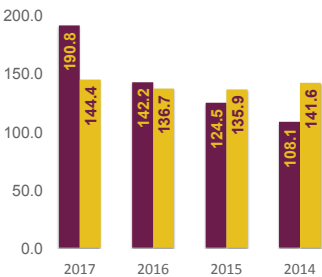
SOROTAN KEWANGAN

■ Bank
■ Kumpulan

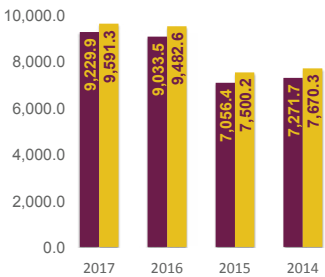
Keuntungan bersih selepas Zakat dan Cukai (B\$ Juta)

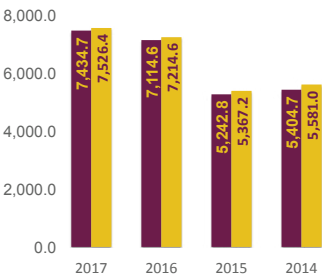
Keuntungan Operasi (B\$ Juta)

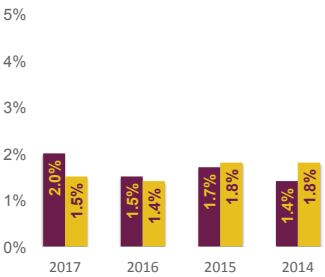
Jumlah Harta (B\$ Juta)

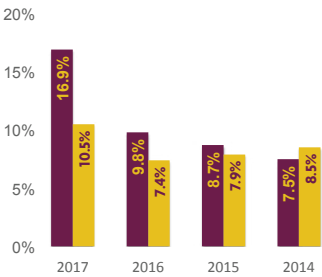
Deposit daripada Pelanggan (B\$ Juta)

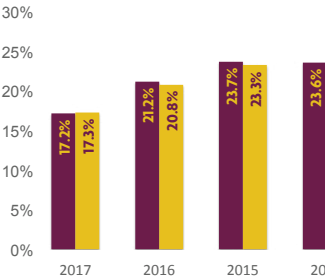
Pulangan ke atas Harta - Sebelum Cukai

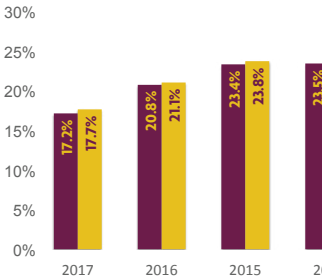
Pulangan ke atas Pelaburan Modal - Selepas Cukai

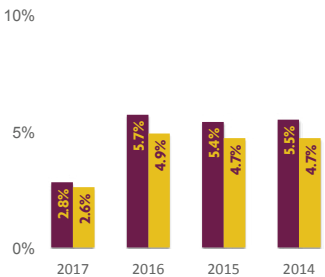
Nisbah Kecukupan Modal (Peringkat 1)

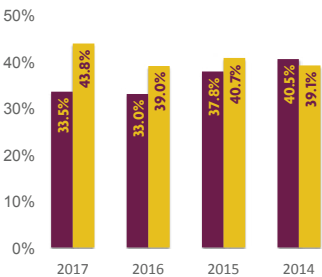
Jumlah Nisbah Kecukupan Modal

Nisbah Pembiayaan Tertunggak

Nisbah Kos kepada Pendapatan

RINGKASAN AKTIVITI BIBD 2017

PENINGKATAN

39.1%

Peningkatan dalam Keuntungan bersih selepas Zakat dan Cukai Bank

11.5%

Peningkatan dalam Keuntungan bersih selepas Zakat dan Cukai Kumpulan

2.2%

Peningkatan dalam Jumlah Harta Bank

1.1%

Peningkatan dalam Jumlah Harta Kumpulan

Melebihi **207 Ribu** Jumlah Pelanggan Bank

Bank terkukuh di Asia Tenggara oleh The Asian Banker

9% Peningkatan Pemakai Kad BIBD

Melebihi **450 Juta** Hadiah Points diberikan

Jumlah Dividen Dibayar (B\$ Juta)

2016	2017
52.9	197.1

B\$0.176 Dividen Dibayar Setiap Saham Biasa

48% PERBANKAN DIGITAL

Peningkatan Tahunan Purata Penggunaan Perbankan Digital Bulanan

1.8 Juta Purata Penggunaan Perbankan Digital Bulanan

85% Peningkatan Transaksi Perbankan Retail Digital Tahunan BIBD

10 Juta Melebihi Transaksi Perbankan Digital Tahunan BIBD

KORPORAT

Melebihi **500** Korporat Brunei bersama BIBD

49.5% Penggunaan Perbankan Internet Korporat

177% Peningkatan Transaksi Perbankan Korporat Digital Tahunan

PKS

Melebihi **6000** PKS di BIBD

Melebihi **800** Projek PKS yang disokong

TINJAUAN PERNIAGAAN

Kumpulan Perbankan Retail
Kumpulan Perbankan Korporat
Kumpulan Perbankan Antarabangsa
Perbendaharaan dan Pasaran Global
Anak Syarikat BIBD
Syariah
Pengurusan Risiko
Pematuhan
Audit Dalaman
Sumber Manusia dan Modal Insan
Kewangan
Operasi IT
Projek-Projek Khas dan Hubungan Kerajaan

Kumpulan Perbankan Retail

Demi memperkukuh kelebihan daya saing kami, kami akan terus mempertingkatkan proses penilaian produk dan perkhidmatan kami demi persediaan dan penyesuaian teknologi baru.

BIBD bercita-cita menjadi “Bank Pilihan” negara dengan komitmen yang teguh untuk memberikan perkhidmatan kepada rakyat Negara Brunei Darussalam dengan penyelesaian kewangan relevan yang selaras dengan cita-cita dan harapan mereka, pada masa yang sama mempromosi kemajuan dan pertumbuhan ekonomi negara serta menyokong Wawasan 2035 Kebawah Duli Yang Maha Mulia.

Untuk mengekalkan daya saing BIBD di pasaran, kami telah berusaha bersungguh-sungguh untuk memastikan bahawa tawaran nilai kami tetap bersifat kontemporari dan inovatif namun berakar umbi dalam keperluan asas yang mudah dan sedia ada yang dituntut oleh pelanggan kami. Di sebalik latar belakang keperluan pelanggan kami untuk mencari penyelesaian dan perkhidmatan kewangan, usaha bersepadu telahpun dilakukan untuk mengekalkan tahap pentadbiran, keselamatan dan kesenangan yang tertinggi dalam perjalanan pengalaman dan penyelesaian digital pelanggan. Pada masa yang sama, dan demi memperkukuh kelebihan daya saing kami, kami akan terus mempertingkatkan proses penilaian produk dan perkhidmatan kami demi persediaan dan penyesuaian teknologi baru.

Perbankan menjadi lebih mudah

Pada tahun 2017, inisiatif strategik baru diperkenalkan untuk menambah perniagaan bayaran kad yang menyokong ekonomi tanpa wang tunai. Tumpuan khas diberikan pada peningkatan perniagaan pemerolehan pedagang (*merchant*) demi menambah penerimaan kad BIBD di seluruh negara. Ia telah membenarkan kami untuk memperkukuh kedudukan pasaran dan bahagian pasaran kami dengan pertumbuhan yang mengagumkan dalam tempoh setahun sahaja. Penggunaan Kad Debit BIBD mencatat pertumbuhan 222% pada tahun 2017 sementara Kad Kredit kami mencatat 426% pada masa yang sama.

Jumlah kad BIBD yang dikeluarkan mencecah 190,000 buat kali pertamanya sekali gus mengesahkan status BIBD yang tidak tercabar sebagai pengeluar kad bayaran terkemuka di pasaran. Hampir setiap seorang dalam dua warga Brunei mempunyai kad bayaran daripada BIBD.

Untuk memberikan dorongan kepada peralihan dalam strategi kami, aplikasi BIBD Mobile juga telah dimuat-turun lebih 200,000 kali sejak dilancarkan. Lebih daripada 95,000 pengguna perbankan BIBD Mobile menjalankan lebih daripada 900,000 urusan niaga setiap bulan – merakamkan hampir 90% daripada jumlah urusan niaga retail di BIBD.

Penggabungan platform Perbankan Ekspres kami telah memudahkan penyepaduan pelanggan baru dengan mengautomasi sepenuhnya aliran kerja kami, mempercepat proses dan mengurangkan kebergantungan pada kelulusan fizikal. Semua kakitangan barisan depan diberikan kemudahan digital kepada infrastruktur perbankan untuk membenarkan proses pendigitalan kesemua dokumen, memperkemas selanjutnya proses keseluruhan dan penyelarasan di antara kakitangan perkhidmatan dan pejabat. Platform ini juga membenarkan kelulusan pembayaran wang, pembukaan akaun dan permohonan kad kredit.

Menjadikan rumah impian satu kenyataan

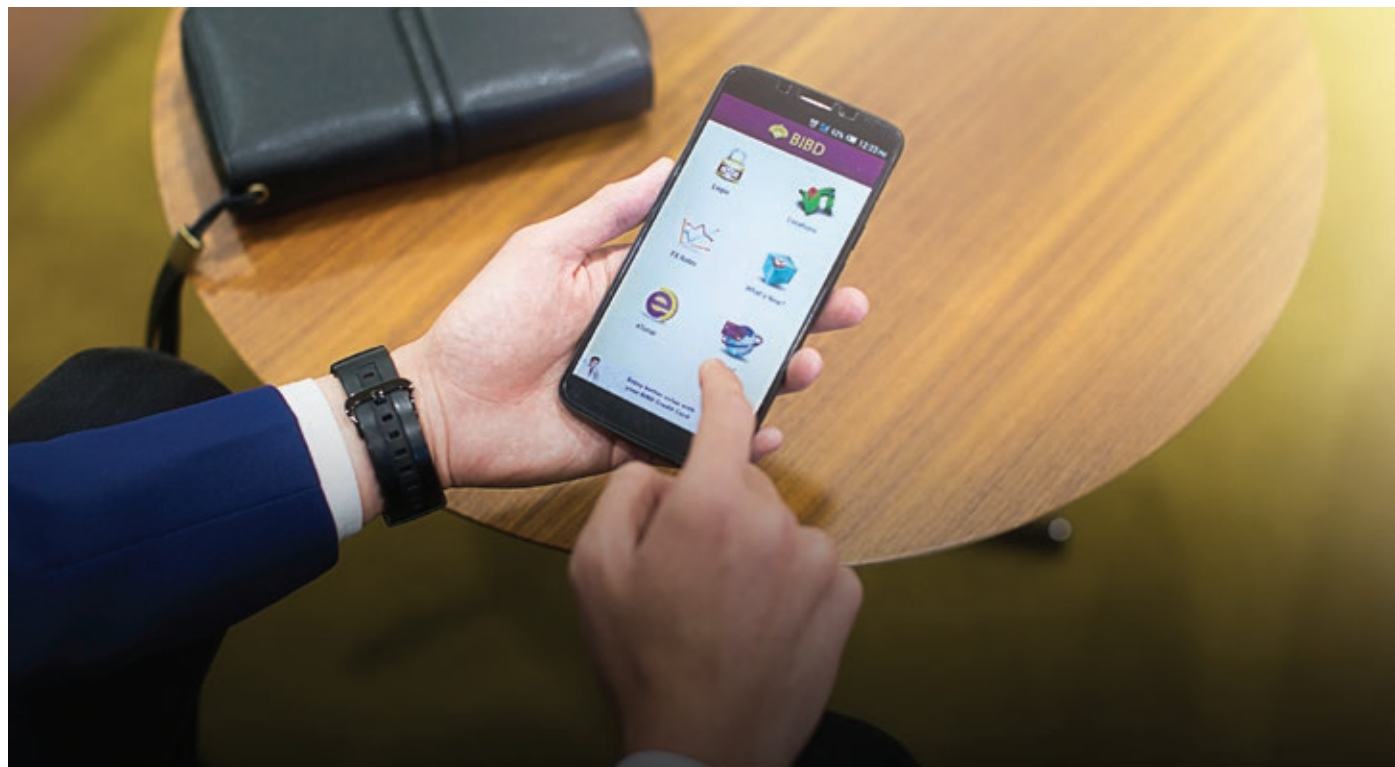
Mempromosi pemilikan rumah kepada rakyat Negara Brunei Darussalam merupakan satu dasar strategik utama kami selain daripada dasar negara. Kami melancarkan pelbagai program untuk mewujudkan kesedaran tentang kepentingan melabur dalam rumah pertama pada usia yang muda. Beberapa inisiatif berjaya dilaksanakan pada tahun 2017 untuk tujuan ini termasuk jerayawara harta tanah dan pemaju di cawangan kami, Pameran Rumah kami yang diadakan dua kali setahun, rundingan dan perbincangan dengan pihak berkepentingan industri seperti ABCi (Pihak Berkuasa untuk Kawalan Pembinaan dan Industri Pembinaan), arkitek, peguam dan ejen penilaian. Hasil daripada inisiatif berkenaan, kami berjaya mencatat peningkatan 36% untuk produk Pembiayaan Rumah kami. Inisiatif berkenaan juga menggalakkan peluang untuk perniagaan kecil tempatan dan saiz sederhana (PKS) dimana acara seperti Pameran Rumah membenarkan usahawan yang baru berkembang untuk mempromosi perkhidmatan dan produk yang sesuai dengan pembeli rumah prospektif.

Pendigitalan BIBD

Strategi perbankan digital BIBD diselaraskan dengan Rangka Tindakan Sektor Kewangan (2016-2025) Autoriti Monetari Brunei Darussalam yang menitikberatkan penubuhan infrastruktur perbankan yang moden serta teguh, dengan dasar-dasar yang disasarkan pada ekonomi tanpa wang tunai, mempertingkatkan kesalinghubungan antarabangsa serta mempromosi kemahiran kewangan sebagai beberapa tunggak utamanya.

Menurut laporan '*Digital in 2018 Global Overview*' daripada '*We Are Social*' dan Hootsuite, Negara Brunei Darussalam mempunyai kadar penembusan sebanyak 95% untuk pengguna internet dan kadar penembusan telefon bimbit sebanyak 124%. Ia meramalkan kepentingan pasaran digital Negara Brunei Darussalam yang disokong seterusnya oleh pengalaman kami sendiri dengan penambahan dua kali ganda jumlah urus niaga digital kepada lebih 10 juta setahun. BIBD tetap komited untuk memenuhi era pendigitalan ini dengan menawarkan produk dan perkhidmatan bertaraf dunia kepada pelanggan kami.

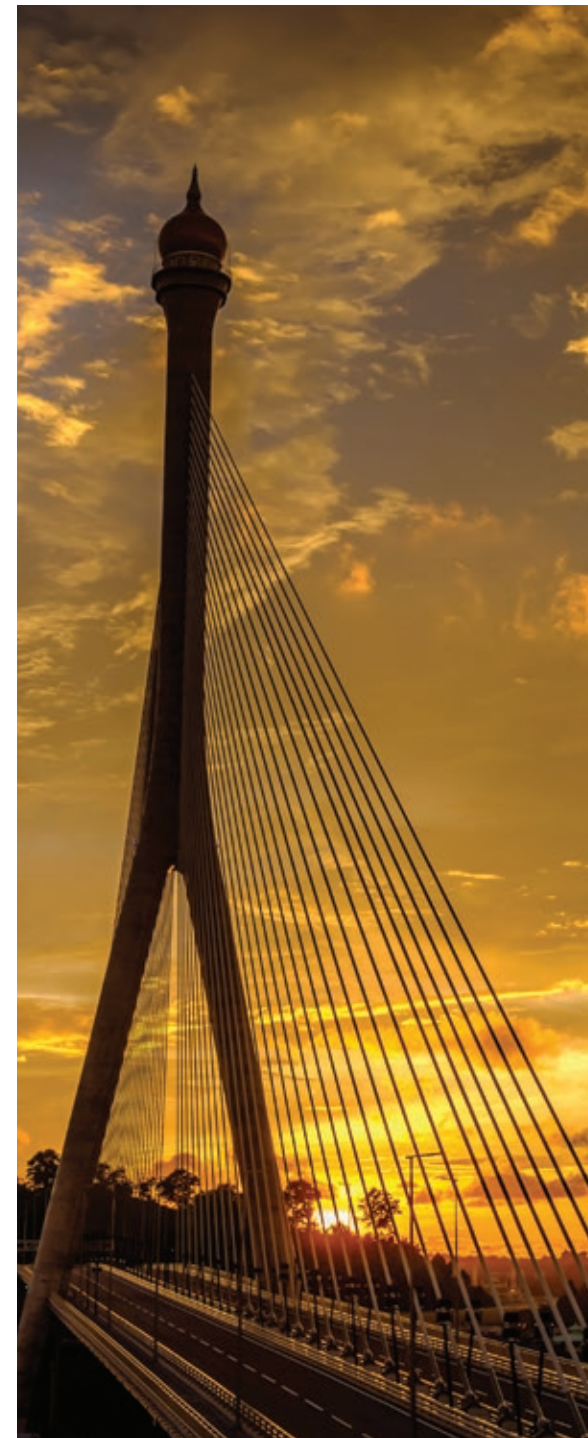

Bidang Pertumbuhan

Tumpuan kami untuk berdaya maju akan memperkuh penyelesaian digital kami untuk membenarkan rangkuman kewangan kepada mereka yang tidak mempunyai akaun bank dan seterusnya menggunakan saranan pengagihan segmen kami untuk mengendalikan pertumbuhan mampan berdasarkan margin kami. Kad bayaran masih merupakan segmen penting untuk menyokong pertumbuhan perniagaan yuran kami dan kami mempertingkat mereka dengan ciri-ciri urus niaga tanpa hubungan. Ia juga akan memperkuh lagi saranan pemerolehan perniagaan kami dan mempromosi pertumbuhan dalam bahagian pasaran.

Pengurusan Risiko yang seimbang tetap merupakan satu dasar strategik utama dan menerusi peningkatan dalam dasar dan proses, kami terus berusaha untuk mengurangkan risiko serta memastikan kesihatan buku kami. Pada masa yang sama, kami komited untuk mengekalkan pelaburan kami dalam pembangunan modal insan untuk menyesuaikan diri kami dengan strategi Bank yang menjadi Pilihan Pertama.

Kumpulan Perbankan Korporat

Tahun 2017 merupakan tahun yang mencabar untuk perniagaan Perbankan Korporat. Aktiviti perniagaan terjejas akibat kelembapan dalam aktiviti-aktiviti ekonomi hasil daripada harga minyak yang mencabar dan penyusunan semula serta tumpuan semula dalam perbelanjaan kerajaan. Trend ekonomi tersebut telah memberi kesan kepada aktiviti ekonomi sekali gus memaksa perniagaan-perniagaan untuk mengambil tindakan yang lebih terkawal, dan mengutamakan langkah-langkah menjimat kos.

Bagaimanapun, pemulihan dalam harga minyak global dijangka merakamkan tahun 2018 yang lebih baik untuk sektor awam dan korporat di Negara Brunei Darussalam. Sementara itu, kami terus mengekalkan hubungan yang baik dengan pelanggan kami, menggambarkan pengiktirafan kami tentang kepentingan syarikat-syarikat GLC dan FDI dalam ekonomi kami.

Meskipun cabaran yang sedia ada, strategi perniagaan BIBD memberi penekanan pada pembinaan pertumbuhan mampan jangka panjang disambil melindungi asetnya. Oleh yang demikian, kami berusaha untuk memastikan semua fungsi dan proses pengurusan risiko yang sedia ada adalah mantap dan terus memainkan peranan penting dalam pengenalpastian, penilaian dan pengutamaan risiko. Tambahan lagi, kami menumpu pada penggunaan sumber yang lebih tertumpu dan wajar untuk mengawal atau mengurangkan kesan yang tidak diingini serta memaksimumkan peluang-peluang perniagaan.

Dalam usaha berterusan kami untuk memperkukuh pelanggan kami dengan BIBD, kami telah mengamalkan satu pendekatan yang bertujuan untuk memudahkan perkhidmatan kami sementara memastikan nilai-nilai terasnya tidak terjejas. Ini termasuk pengenalan skor kredit S&P yang memberikan Bank alat penilaian yang lebih baik untuk menilai kelayakan kredit dan prestasi perniagaan pelanggan kami. Ini telah meningkatkan lagi kaedah metodologi penetapan harga kami, memberi tumpuan kepada risiko dan kebarangkalian kegagalan membayar, justeru membawa kepada kualiti portfolio yang lebih baik.

Di samping Sambutan Jubli Emas Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan Haji Hasanah Bolkiah Mu'izzaddin Waddaulah ibni Al-Marhum Sultan Haji Omar Ali Saifuddien Sa'adul Khairi Waddien, Sultan dan Yang Di-Pertuan Negara Brunei Darussalam Menaiki Takhta, Negara Brunei Darussalam juga menyaksikan pembukaan dua tempat terkenal. Jambatan Raja Isteri Pengiran Anak Saleha, salah satu daripada dua lokasi terkenal, telah disokong oleh BIBD menerusi kerjasamanya dengan kontraktor projek tersebut.

Industri Masa Depan Negara Brunei Darussalam

Sejajar dengan strategi pembangunan perniagaan tempatan yang akan menambah peluang untuk PKS di bawah Wawasan 2035 Negara Brunei Darussalam, kami juga berusaha untuk menambah sokongan terhadap pertumbuhan mampan PKS tatkala mereka berusaha untuk bertapak di Negara Brunei Darussalam dan negara luar. Kami membekalkan pandangan yang lebih luas dan pemahaman yang lebih mendalam kepada pelanggan kami mengenai produk dan perkhidmatan yang disediakan, memastikan mereka sentiasa dimaklumkan mengenai kesan keputusan mereka, membenarkan mereka menikmati kemudahan operasi yang lebih dalam usaha sama perniagaan mereka. Sejak pengenalan SME 360 pada tahun 2016, sambutan dan permintaan yang diterima adalah positif, sekali gus mendorong kami untuk melancarkan cawangan SME 360 kedua pada Februari 2017.

Menyokong Sektor Awam dan Korporat

Dengan matlamat strategik untuk menjadikan BIBD sebagai “Bank Pilihan” untuk syarikat-syarikat GLC dan FDI di Negara Brunei Darussalam, mandat kami untuk meninjau peluang untuk pertumbuhan memastikan kami memperkukuh dan mengekal hubungan kerja yang rapat dengan rakan-rakan kami.

Melengkapkan kumpulan pengurusan hubungan kami yang berdedikasi adalah penganjuran beberapa siri seminar dan bengkel informatif umpamanya “Peluang dengan Kewangan Perniagaan,” “Pengenalan kepada Produk Simpanan & Foreks Pasaran” dan “Pemahaman Perkhidmatan Produk Korporat”, yang bertujuan mempertingkatkan keupayaan pelanggan kami untuk menjalankan operasi perniagaan mereka dengan pertimbangan yang berdasarkan fakta atau maklumat. Pada tahun 2017, kami juga menjemput seramai 120 peserta daripada perniagaan baru, perniagaan yang sedang berkembang dan wakil daripada syarikat-syarikat GLC untuk menghadiri seminar tahunan kami.

Kami juga telah bekerjasama dengan rapat bersama agensi-agensi kerajaan, terutamanya Darussalam Enterprise (DARE), dalam usaha kami untuk menyokong inisiatif-inisiatif negara dalam mempertingkatkan kemudahan menjalankan perniagaan dalam negara. Bersama dengan DARE, Bank telah memberikan sokongan, cadangan dan khidmat nasihat kepada usahawan dan perniagaan, terutamanya mereka yang didaftarkan di bawah DARE. Untuk melengkapkan usaha ini, kami juga menganjur taklimat, mengambil bahagian dalam jerayawara Akademi Perniagaan Industri DARE, dan mengadakan seminar di keempat-empat daerah untuk menunjukkan komitmen Bank dalam berkongsi pengetahuannya dalam kewangan perniagaan untuk firma baru dan usahawan muda.

Kemudahan Koporat

Teknologi memainkan peranan yang penting untuk perniagaan kami. Menerusi dialog bersama pelanggan kami, kami berjaya mengenalpasti peningkatan dalam sistem perbankan internet korporat kami dan kini berada dalam peringkat akhir peningkatan sistem. Kami berhasrat untuk memperkenalkan sistem perbankan internet yang lebih efektif untuk pelanggan kami pada tahun 2018, sekali gus memberikan kemudahan yang berterusan. Tambahan pula, kami telah menggandakan usaha kami untuk memperkukuh keselamatan infrastruktur IT Bank menerusi pelaksanaan sistem dan proses baru yang berfungsi untuk memantau dan menilai risiko ancaman siber. Ia adalah selaras dengan matlamat Bank untuk menjadi Bank Pilihan Pertama untuk pelanggan kami.

Memupuk Semangat Keusahawanan

Kami mempunyai matlamat untuk memupuk budaya keusahawanan dalam negara dan telah bekerjasama dengan institusi-institusi seperti Brunei Shell Petroleum menerusi LiveWIRE Brunei dan institusi-institusi pendidikan tinggi seperti Universiti Brunei Darussalam (UBD), Universiti Teknologi Brunei (UTB), Politeknik Brunei dan sekolah-sekolah lain untuk mengadakan taklimat dan mempromosi projek-projek. Ia bertujuan untuk menggalakkan belia Negara Brunei Darussalam untuk memupuk semangat dan memperoleh pengetahuan yang diperlukan untuk menceburi diri dalam bidang perniagaan. Di samping itu, kami telah menganjur persidangan dan acara di mana PKS tempatan boleh berkumpul dan berkongsi pengetahuan mereka bersama firma baru dan juga di kalangan perniagaan sebaya.

Kumpulan Perbankan Antarabangsa

BIBD telah berusaha untuk menembusi pasaran antarabangsa dengan tujuan menyokong matlamat Wawasan 2035 demi mewujudkan ekonomi yang dinamik dan mampan, pada masa yang sama mempromosi pencapaian rakyat Negara Brunei Darussalam yang semakin berpendidikan dan berkemahiran tinggi. Ia juga untuk memastikan kami boleh memperkukuh kelompok ekonomi di luar industri minyak dan gas sebagai satu kaedah mempelbagaian ekonomi yang menyokong strategi negara, terutamanya dalam aktiviti di luar sempadan Negara Brunei Darussalam.

Kumpulan Perbankan Antarabangsa ditubuhkan pada 1 Januari 2017 untuk mempercepat dan menumpu pada strategi antarabangsa BIBD, menawarkan produk pembiayaan berstruktur untuk pelanggan domestik kami dan solusi pembiayaan antarabangsa kepada pelanggan yang bertempat di rantau ASEAN, terutamanya di Singapura, Malaysia dan Timur Tengah (termasuk Arab Saudi, Kuwait, Oman dan Amiriah Arab Bersatu). Kumpulan Perbankan Antarabangsa juga telah menekankan kehadiran fizikal BIBD di luar Negara Brunei Darussalam dengan penubuhan pejabat di Singapura (Pejabat Wakil Singapura BIBD, dibuka pada Jun 2015) dan Dubai (BIBD (Middle East) Limited, ditubuhkan pada Februari 2017).

Kehadiran BIBD di peringkat antarabangsa menyokong perniagaan Bank untuk memperoleh, memulakan dan mengambil bahagian dalam peluang pembiayaan antarabangsa menerusi rangkaian BIBD dalam pasaran utama terpilih (Timur Tengah dan ASEAN). Pejabat antarabangsa BIBD menawarkan kemudahan pasaran yang lebih luas dan pengetahuan asas yang membolehkan Bank untuk menggunakan aset dan liabiliti secara lebih cekap dan pada masa yang sama mengembang buku kewangan antarabangsa. Buku aset Kumpulan Perniagaan Antarabangsa bertumbuh sebanyak 45% daripada B\$302 juta kepada B\$439 juta pada tahun 2017.

Meskipun harga minyak yang rendah, perniagaan dan aktiviti pembiayaan yang lembap, terutamanya di pasaran Majlis Kerjasama Negara-negara Arab Teluk (GCC), lokasi strategik dan perkembangan francais BIBD di Timur Tengah juga membentuk sebahagian daripada strategi BIBD yang lebih luas untuk mengembangkan kehadirannya di arena global. Pada masa yang sama, ia menyokong jenama BIBD di pasaran utama menerusi kempen pemasaran yang aktif dan pengasalan urus niaga. Ia juga membenarkan BIBD untuk mempertingkatkan pengurusan parti bertentangan dan pertumbuhan portfolio yang termasuk lebih daripada 150 institusi kewangan di dunia, terutamanya di Timur Tengah dan Timur Jauh.

Perniagaan antarabangsa juga menitikberatkan pembinaan pendapatan yuran, sementara mempelbagaikan dan mempertingkatkan pendapatan bukan yuran menerusi penggunaan lebihan kecairan untuk menjadi aset yang memberi pulangan yang lebih tinggi dalam parameter risiko yang dibenarkan. Sementara pendapatan bayaran kami didorong oleh pembinaan pembiayaan perniagaan urus niaga (jaminan-jaminan, penyertaan risiko perniagaan tanpa biaya), lebihan kecairan kami pula disalurkan kepada institusi kewangan (sindiket berkumpulan dan dua hala, biasanya dalam tempoh 1-3 tahun), korporat antarabangsa, dan kemudahan-kemudahan pembiayaan berstruktur domestik.

Selain menyumbang secara langsung kepada keuntungan BIBD dan menambah hasil, kaedah ini juga menyokong strategi BIBD dari segi pengoptimuman kunci kira-kira dan menggalakkan inisiatif-inisiatif pertumbuhan ekonomi. Di samping itu, perniagaan antarabangsa juga memastikan ia mematuhi standard pentadbiran risiko antarabangsa serta rangka kerja pematuhan yang tinggi.

Perbendaharaan dan Pasaran Global

Divisyen Perbendaharaan dan Pasaran Global BIBD merupakan salah satu divisyen perbendaharaan Islam terbesar di rantau ASEAN dan ia bertanggungjawab dalam pengurusan dana Bank, memperuntuk perniagaan BIBD dengan akses kepada kecairan dan memastikan Bank menunaikan segala kewajipan kewangannya pada bila-bila masa apabila mereka perlu dijelaskan. Dari segi keselamatan, Perbendaharaan dan Pasaran Global memainkan peranan utama dalam melindungi Bank terhadap tekanan pasaran kewangan menerusi pengurusan modal dan kecairannya yang kukuh.

Selain daripada itu, Perbendaharaan dan Pasaran Global memainkan peranannya sebagai duta jenama untuk Bank dalam pasaran kewangan global dengan menjalin hubungan yang lebih erat dengan rakan perbankan antarabangsa kami, di rantau dan dunia. Pada masa yang sama, Perbendaharaan dan Pasaran Global memberi sumbangan yang penting kepada BIBD dengan pengiktirafan sebagai “Bank Pilihan” untuk Entiti Berkaitan Kerajaan di Negara Brunei Darussalam.

Dilengkapi dengan tenaga kerja yang berkecayaan tinggi dan sistem perbendaharaan terkini, Perbendaharaan dan Pasaran Global tetap komited dalam memastikan Bank sentiasa cair dengan pengurusan berhemah bagi portfolio Pasaran Wang dan Pendapatan Tetapnya.

Misi kami adalah untuk menjamin pertumbuhan buku aset global kami secara mampan dan bertanggungjawab dengan menggunakan prinsip pengurusan risiko yang telah dicuba-dan-diuji. Pada akhir tahun 2017, Perbendaharaan dan Pasaran Global telah mengendalikan kira-kira 58% daripada jumlah aset BIBD termasuk pelbagai kelas aset yang berdasarkan Syariah, berpelbagai dari segi geografi, dan merangkumi pendedahan kepada gred pelaburan dan keatas.

Perbendaharaan dan Pasaran Global juga mengurus liabiliti institusi Bank dan bertanggungjawab terhadap keselamatan deposit

pelanggan, menjadikannya penyokong utama dalam membina dan mempertahankan kepercayaan pihak berkepentingan terhadap BIBD. Kami kekal komited kepada bakal rakan kongsi kami dan yang sedia ada, dan akan berusaha untuk memberikan yang terbaik dalam penyelesaian yang membolehkan mereka berkembang.

Di antara inisiatif utama yang dilancarkan termasuk penubuhan bahagian Liabiliti Antarabangsa yang beroperasi dari BIBD di Timur Tengah. Fungsi ini membenarkan Bank untuk mempelbagaikan sumber liabiliti dan menyediakan liputan yang lebih luas untuk aktiviti antara Bank kami menerusi kemasukan kepada institusi kewangan di seluruh GCC dan Asia Tengah.

Satu lagi kempen yang dilancarkan adalah Pengoptimuman Kunci Kira-kira yang mempertingkatkan terus keuntungan melalui peruntukan aset yang cekap kepada hasil portfolio yang dikendalikan, yang mencecah 12% daripada jumlah aset BIBD. Pada masa yang sama, peningkatan aktiviti dalam Pasaran Modal Hutang Islam telah memberi BIBD peranan sebagai Pengurus Bersama dalam Pengeluaran Sukuk Korporasi Pelaburan Petroleum Arab (APICORP).

Melangkah ke hadapan pada tahun 2018, kami akan terus menawarkan kepada pelanggan kami yang sentiasa mahukan solusi kewangan yang canggih dan alat pelaburan untuk mengendalikan pelbagai risiko kewangan. Kami akan berusaha memperkukuhkan tawaran produk dan keupayaan penyampaian perkhidmatan kami untuk menyokong matlamat Bank, menyediakan penyelesaian yang memenuhi keperluan kecairan pelanggan kami sementara menawarkan hasil pulangan yang optimum berdasarkan permintaan risiko mereka. Pendeposit kami masih menjadi keutamaan kami dan kami akan memperkukuhkan hubungan yang dijalin sekarang sementara mewujudkan perkongsian baru.

Anak Syarikat BIBD

BIBD At-Tamwil

BIBD At-Tamwil Berhad adalah anak syarikat BIBD Berhad, dengan operasi teras dalam pembiayaan kenderaan serta produk pengguna. Selain daripada aktiviti pembiayaan, BIBD At-Tamwil juga menerima simpanan dan deposit pelaburan daripada pelanggan retail.

Dengan persekitaran ekonomi yang mencabar pada tahun 2017, menyebabkan pejualan merosot dalam kereta baru dan terpakai, BIBD At-Tamwil mencatat prestasi yang amat baik dan memperoleh keuntungan sebelum zakat dan cukai berjumlah B\$32.8 juta. BIBD At-Tamwil juga menambah jumlah aset keseluruhan sebanyak 8% kepada B\$869 juta.

BIBD Securities

BIBD Securities Sdn Bhd adalah anak syarikat BIBD Berhad yang menawarkan perkhidmatan pembrokeran dan sekuriti untuk saham BIBD. Pelanggan yang ingin berniaga dalam sekuriti berdasarkan Syariah boleh berbuat demikian menerusi kemudahan yang disediakan oleh BIBD Securities kepada Bursa Saham Singapura dan Bursa Malaysia menerusi rakan tempatan kami.

Syariah

Kepatuhan pada prinsip Syariah adalah mustahak bagi fungsi mana-mana bank Islam. Bahagian Syariah, yang diselia oleh Badan Penasihat Syariah, memastikan semua produk, perkhidmatan, transaksi, operasi dan kegiatan adalah menurut Syariah dan proses ini dikendalikan menerusi penglibatan konsisten dan proaktif dengan semua urusan perbankan, kawalan dan fungsi sokongan. Pasukan Syariah juga mengembangkan, mengkaji semula dan meningkatkan produk-produk dan perkhidmatan baru dan yang sedia ada menerusi penyelidikan teliti ke atas Syariah untuk mewujudkan rangka pengurusan Syariah yang progresif sejajar dengan amalan terbaik antarabangsa.

Beberapa garis pandu baharu dan yang ditingkatkan juga dibentuk bagi memastikan kegiatan dan metodologi yang tidak patuh Syariah untuk penyaringan kepada Syariah agar membantu para kakitangan BIBD untuk proaktif mengendali sebarang isu-isu operasi. Kepekaan pada garis pandu Syariah BIBD bagi pelaksanaan seperti kelulusan perkhidmatan dan produk baru dan kegiatan bukan pematuhan juga memastikan semua kegiatan kami tidak menyalahi lesen kami untuk beroperasi, melindungi kepatuhan kami sepenuhnya kepada prinsip Syariah.

Untuk seterusnya mengukuhkan kemampuan kami yang khususnya kepada keupayaan Syariah, BIBD telah bekerjasama dengan universiti-universiti tempatan dan syarikat penasihat Islam Antarabangsa bagi program-program Perancangan Kewangan Islam untuk meningkatkan fungsi penyelidikannya, sementara mengikuti isu-isu dan perkara-perkara Syariah antarabangsa menerusi penglibatan dalam persidangan

dan seminar antarabangsa dan tempatan. Kakitangan-kakitangan dari BIBD dan institusi kewangan Islam tempatan yang lain juga terlibat dengan cendekiawan antarabangsa terkenal menerusi seminar, bengkel dan perbincangan untuk meningkatkan kesedaran dan pematuhan Syariah.

Pada tahun 2017, pematuhan Syariah juga dimasukkan ke dalam operasi bahagian-bahagian lain (Bahagian Pengurusan Risiko, Bahagian Audit Dalaman dan lain-lain) yang mana pegawai-pegawai Syariah yang dipilih telah dilantik untuk melaksanakan tugas mereka dalam bahagian-bahagian masing-masing untuk seterusnya mengukuhkan kepatuhan Syariah yang bebas. Ini akan membantu menanamkan kepatuhan, seterusnya meningkatkan pemahaman dan meningkatkan penerimaan lebih meluas.

Dalam mengorak langkah ke hadapan, fungsi Syariah bukan hanya untuk membina pendekatan lebih sistematik untuk menangani risiko-risiko yang tidak mematuhi Syariah, tetapi juga akan meningkatkan kapasiti dan kemampuan dalam menghasilkan pakar-pakar Syariah dalam perbankan dan kewangan Islam untuk menyokong kegiatan perniagaan dan inovasi. Beberapa inisiatif baharu yang sedang diusahakan termasuklah penghitungan zakat untuk memastikan kewajipan zakat bagi para pelanggan kami yang beragama Islam dihitungkan dengan betul dan mudah. Kami juga telah bekerjasama dengan sebuah syarikat tempatan bagi memajukan aplikasi pendidikan Islam “Edumindplus”.

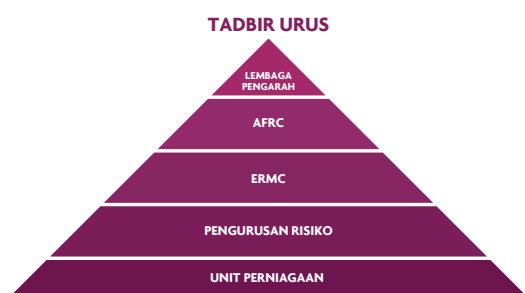
Pengurusan Risiko

Proses dan fungsi pengurusan risiko yang mantap telah dibentuk untuk membolehkan penilaian yang bebas dan rapi, memantau dan mengawasi risiko kewangan dan bukan kewangan di seluruh bahagian BIBD dan melindungi aset-asetnya – kesemuanya amat penting untuk menyokong hasrat BIBD bagi peningkatan mampan jangka panjang. Ini adalah sebahagian usaha lebih meluas kami untuk mendukung piawaian tertinggi pematuhan, tadbiran dan kawalan untuk membolehkan pengurusan risiko yang berkesan dan pematuhan di seluruh BIBD.

Kami menggunakan pendekatan menganalisis cadangan pelaburan dan pembiayaan serta menilai proses operasi Bank melalui kerjasama erat dengan unit-unit perniagaan kami yang berkaitan, untuk memastikan pendedahan Bank kepada risiko difahami, dibincangkan dan diurus secara proaktif untuk melindungi kesemua kepentingan pihak berkepentingan. Kami mengamalkan pendekatan proaktif untuk memantau parameter risiko Bank seperti melakukan ujian tekanan dan analisis senario secara kerap, dalam rangka kerja ALCO, berdasarkan risiko yang digariskan di sebarang persekitaran ekonomi.

BIBD menggunakan *Enterprise Risk Management Framework* (ERMF) sebagai penyelarasan pendekatan bagi menangani risikonya. Struktur tadbir yang mantap adalah penting untuk memastikan ERMF boleh dilaksanakan dengan secara berkesan. Lembaga Pengarah adalah bertanggungjawab bagi kegiatan pengurusan risiko BIBD dan disokong oleh Jawatankuasa Audit dan Risiko Kewangan (AFRC) dan Bahagian Pengurusan Risiko. Walaupun risiko diurus pada tahap kegiatan berlakunya risiko, tanggungjawab ke atas pemilihan berisiko wujud di seluruh BIBD yang jelas yang diperlihatkan pada carta di bawah.

Dalam persekitaran pasaran semasa yang mencabar, kami terus berusaha mengadaptasikan piawian antarabangsa untuk memastikan proses dan sistem kami kekal utuh. Usaha kami terserlah melalui pengesahan penarafan Kredit A- yang dianugerahkan kepada Bank ini oleh agensi penarafan kredit antarabangsa Standard & Poor's (S&P Global). Penekanan cara pengurusan risiko yang mantap adalah asas mekanisme kawalan Bank. Ini melibatkan proses berterusan pengenalanpastian, penilaian, pengawalan, pengawasan dan pelaporan risiko bahan yang boleh menjejaskan pencapaian matlamat strategik Bank ini. Risiko-risiko dikategorikan seperti berikut:

Risiko Kredit

Rangka kerja risiko kredit yang berkesan membentuk garis pandu pembiayaan yang teliti untuk mengurangkan kegagalan kredit dan kerugian sementara mengekalkan portfolio kredit yang dipelbagaikan secukupnya. Bank mempunyai proses amaran awal dan senarai pantau yang menjadi alat pengurusan risiko kredit yang proaktif yang mengenalpasti kredit-kredit yang semakin merosot pada peringkat awal.

Risiko Operasi

Kesilapan operasi, penipuan, bencana alam dan isu-isu sistem yang akhirnya mungkin bertukar menjadi kerugian bagi Bank terus menerus diawasi dan dilaporkan. Sebagai langkah proaktif yang berterusan untuk dengan lebih baik menguasai kesemua kejadian berkaitan, Bank memberikan penekanan kuat pada menyediakan latihan berterusan kepada semua kakitangan bank.

Risiko Pasaran, Pembiayaan, Kecairan dan Negara-Negara

Sementara mengawasi dan melaporkan pendedahan pasaran Bank untuk memastikan pendedahan berada di dalam had yang telah dibenarkan, pasukan Pengurusan Risiko terus menerus mengikuti perkembangan pasaran yang mungkin memberi kesan pada matriks risiko pasaran. Bank mengekalkan aset cair berkualiti tinggi dan sumber dana yang cukup meluas yang bertindak sebagai pelindung risiko kecairan. Had negara juga dipertimbangkan dalam risiko-risiko berkaitan dan keperluan perniagaan.

Risiko Undang-Undang, Pengawalan Atur dan Reputasi

Bank cukup peka dan sentiasa proaktif untuk mengurangkan semua risiko berkaitan dengan perkara undang-undang dan yang lainnya, serta juga sepenuhnya mengetahui semua peraturan tempatan untuk mengelak sebarang risiko pengawalan atur dan reputasi.

Risiko Siber

Kajian semula dan pengemaskinian tetap ke atas semua sistem IT dilaksanakan untuk mengelak sebarang gangguan luaran yang boleh menjejaskan kemampuan umum BIBD untuk beroperasi; memastikan para pelanggan kami meraih manfaat dari pelaburan luas kami dalam teknologi.

Pendekatan ini membolehkan pengukuhan seterusnya kemampuan pengurusan risiko menyeluruh BIBD melalui amalan terbaik berdasarkan piawaian antarabangsa. Sebagai sebahagian dari pendekatan ini, rangka risiko terus dinilai dan dikaji semula untuk mengembangkan satu budaya di mana pengurusan risiko ramalan ditanamkan, di samping menyediakan analisis yang lebih menyeluruh kepada Bank.

Pematuhan

BIBD ingin memastikan ia mempunyai kelebihan kompetitif yang mampan dengan melindungi integritinya dan sepenuhnya mematuhi undang-undang dan peraturan, dasar-dasar dan prosedur-prosedur, sementara pada waktu yang sama memberikan keupayaan yang lebih dari mencukupi bagi pertumbuhan untuk membolehkan inovasi, membolehkan Bank memaksimumkan sebarang peluang perniagaan. Ini dicapai menerusi peruntukkan bimbingan dan sokongan di seluruh Bank, serta menguruskan risiko dan tanggungjawab pematuhan secara bersama.

Perbankan telah beralih kepada perbankan digital yang menimbulkan jenis risiko baharu. Justeru itu, strategi-strategi pematuhan yang bertambah baik, ketat dan lebih berkesan telah dibentuk untuk memastikan teknologi-teknologi ini tidak disalahgunakan bagi niat lain. Kami juga menggunakan teknologi digital dari aspek pematuhan untuk memastikan kemampuan peringkat industri untuk melindungi maklumat para pelanggan kami.

Menerusi analisis dan penyiasatan pemantauan tingkah laku yang proaktif, BIBD memastikan ia telah melaksanakan parameter bagi penapisan sebarang kegiatan mencurigakan dengan tekun. BIBD juga mempunyai program Anti Pengubahan Wang Haram (AML) ketat yang melaksanakan dasar-dasar dan prosedur-prosedur untuk menangani pengubahan wang haram dan pembiayaan pengganas. Penilaian risiko pematuhan dan pengujian had dan parameter yang ditetapkan juga dikaji semula untuk memastikan kepatuhan pada arahan semasa dan yang dikemaskini serta dasar-dasar dan prosedur-prosedur dalaman.

Ini juga telah membolehkan Bank untuk membentuk Senarai Pematuhan Peraturan untuk memastikan bahawa kakitangan BIBD cukup dilengkapi untuk mengurus peraturan mengikut kegiatan masing-masing, sementara juga memantau sebarang perkara yang menjadi kebimbangan. Fungsi pematuhan juga akan mengkaji semula metodologi penilaian risiko pematuhan untuk memastikan semua isu-isu dan risiko pematuhan dinilai dan ditangani.

Bank ini terus berusaha mengukuhkan kemampuan menyeluruh dan pelaksanaan anggota pematuhannya, terutamanya dalam sistem pemantuan transaksi anti pengubahan wang haram; sementara pada waktu yang sama, mewujudkan kesedaran lebih ke atas tanggungjawab pemantuan semua kakitangan BIBD. Sementara latihan AML/CTF dan FATF adalah wajib bagi semua kakitangan berkaitan, para pegawai pematuhan kami juga memiliki sijil berdaftar *Association of Certified Anti-Money Laundering Specialists* (ACAMS).

Beberapa kegiatan penting lain termasuklah pelaksanaan sistem Pengurusan Senarai Amatan yang secara proaktif menapis dan mewujudkan kewaspadaan. Ini dipadankan dengan pendekatan profiling berdasarkan risiko bagi segmen pelanggan masing-masing, dengan usaha wajar yang dipertingkatkan bagi pelanggan-pelanggan berisiko tinggi. Ini membolehkan kemampuan penyaringan yang lebih baik dari pemprosesan berkumpulan pada masa nyata dengan pelanggan baru. Ini juga memperlihatkan kedudukan kami sebagai peneraju digital yang bukan hanya bertindak balas, tetapi juga menjangkakan sebarang peralihan dalam tingkah laku para pelanggan.

Audit Dalaman

Untuk Bank ini terus berjaya dalam misinya untuk menjadi Pilihan Pertama bagi semua pihak berkepentingan, Bank ini mesti memberi jaminan bahawa ia menangani risiko secara bertanggungjawab. Ini termasuklah pengurusan modal, aset-aset serta liabiliti Bank, pematuhan pada undang-undang dan pertimbangan peraturan, serta dasar-dasar dan prosedur-prosedur Bank, pematuhan pada dasar Syariah, pematuhannya pada dasar-dasarnya sendiri dan juga prosedur dan pengurusan ke atas tanggungjawab korporat dan sosialnya.

Audit Dalaman secara teratur mengkaji semula keseluruhan operasi Bank termasuk cawangan, jabatan, IT, syarikat-syarikat kumpulan dan pejabat-pejabat luar negara dalam tempoh kitaran tiga tahun. Sebagai ‘barisan ketiga pertahanan’, Audit Dalaman adalah bebas dari pengurusan kanan dan saluran Bank dan dapat melapor secara objektif dan bebas, secara langsung kepada Lembaga Pengarah (menerusi Jawatankuasa Audit, Kewangan dan Risiko). Ini adalah untuk memastikan bahawa Bank ini bertanggungjawab, responsif dan konsisten dalam penglibatannya dengan para pemegang saham, para pelanggan dan aset-aset dilindungi secukupnya menerusi proses-proses pematuhan dan pengurusan risiko yang berkesan dan kukuh.

Matlamat audit pada tahun 2017 adalah untuk menyediakan wawasan dan pandangan jauh, daripada pengalaman lalu dengan menumpu pada meluaskan skop, kemampuan dan kemahiran kapasitinya sendiri, secara langsung meningkatkan lagi metodologi audit dan penulisan laporannya. Audit Dalaman juga memasukkan peranan khusus yang meliputi audit IT dan pematuhan Syariah yang penting kepada semua audit yang dijalankan oleh Audit Dalaman.

Perlaksanaan metodologi audit juga diperkemaskan dengan mengorak langkah ke arah pendekatan yang berdasarkan risiko, dengan menggunakan model COSO, yang meliputi Persekitaran Kawalan, Penilaian Risiko, Kegiatan Kawalan, Maklumat dan Komunikasi, dan Kegiatan Pemantauan, yang menumpu pada proses utama dan risikonya. Pendekatan ini akan menyediakan pendekatan yang konsisten sementara memastikan rangka kerja kawalan dalaman yang sesuai untuk mencapai keberkesanan dan kecekapan operasi, kebolehppercayaan laporan pembiayaan dan mematuhi undang-undang dan peraturan berkaitan.

Dalam mengorak langkah ke hadapan, usaha seterusnya adalah untuk mengembangkan sistem Tadbiran, Risiko dan Pematuhan untuk meningkatkan analisis risiko dan pengesanan dan resolusi isu-isu audit. Selain itu, Audit Dalaman akan bekerjasama rapat dengan pengurusan dan fungsi kawalan lain untuk memastikan kejayaan pelbagai inisiatif bank dan peraturan seperti perlaksanaan Basel 2, IFRS9 dan Pengurusan Kualiti ISO9001.

Inisiatif-inisiatif tersebut akan mengukuhkan lagi fungsi audit dalaman Bank untuk meningkatkan keseluruhan penilaian atas rangka kerja kawalan dalaman Bank; memastikan kegiatan perbankan semasa dan akan datang dikawal secukupnya dan diurus bagi manfaat semua pihak berkepentingan.

Sumber Manusia dan Modal Insan

Teras setiap institusi ialah kelebihan kompetitifnya yang paling penting: modal insan. Untuk menjayakan misi kami untuk menjadi Pilihan Pertama, Sumber Manusia dan Modal Insan terus menerusi mengkaji semula dan meningkatkan kegiatan pengambilan dan pemilihan pekerja, pembelajaran dan perkembangan, perancangan tenaga manusia, pengurusan prestasi, pampasan dan faedah, perancangan berturut-turut dan penglibatan kakitangan untuk mencerminkan keperluan perniagaan masa kini dan akan datang. Sama pentingnya ialah peranan Sumber Manusia dan Modal Insan dalam membentuk budaya kerja yang positif, adil dan dijana oleh prestasi yang mendorong para kakitangan BIBD untuk menjadi tenaga kerja yang sangat berbakat dan produktif.

Model perniagaan Sumber Manusia dan Modal Insan memberi tumpuan kepada melahirkan kecemerlangan fungsi sebagai pelaksana amalan terbaik Sumber Manusia yang konsisten. Pada waktu yang sama, perlunya kewujudan pemacu untuk memastikan kumpulan bakat BIBD menyumbang dalam cara yang berkesan kepada pertimbangan strategi dan pengendalian perniagaan. Untuk menyokong pemacu ini, I-CUE (Integriti, Tumpuan Kepada Pelanggan, Perpaduan Tujuan, Kecemerlangan) telah dilancarkan sebagai nilai dalaman kami untuk mengukuhkan penajajaran dalam BIBD. Ini dilancarkan melalui penglibatan kakitangan seperti jerayawara untuk memastikan nilai-nilai yang dilaksanakan adalah jelas difahami dan diterima.

Secara dalaman, Sumber Manusia dan Modal Insan juga mengkaji semula dan memperbaiki dasar-dasar dan proses-proses berkaitan dengan Sumber Manusia BIBD untuk meningkatkan aliran kerja dan memastikan penyampaian efisien sambil mengurangkan kos. Salah satu dasar yang telah dikaji semula ialah pemeriksaan kesihatan bagi kakitangan yang disemak semula untuk menggambarkan segmen usia, dimana ia telah membawa penjimatan kos sebanyak 27%. Elaun-elaun juga dikaji semula bagi penggunaan optimum. Pada waktu yang sama,

Sumber Manusia dan Modal Insan juga mengukuhkan kemahiran pasukannya yang sedia ada dengan pemegang sijil sebanyak 79%.

Untuk meningkatkan lagi kesan keseluruhan dan penyampaian telus kepada kakitangan kami, Bank ini telah melantik 35 duta Sumber Manusia yang menjadi sebagai sokongan Sumber Manusia dan Modal Insan. Sumber Manusia dan Modal Insan juga berhasrat melaksanakan Sistem Maklumat Sumber Manusia baru yang akan meningkatkan lagi kecekapan dan kemudahan proses-proses Sumber Manusia, membolehkan sistem pelaksanaan fungsi standard Sumber Manusia, dan menyediakan alat strategi bagi membuat keputusan.

Sejumlah 519 peserta telah menghadiri 25 program perkembangan kepimpinan dan peribadi yang diadakan di dalam dan luar negara. Selain itu, dua orang ketua kanan telah menghadiri Program Kepimpinan Kewangan Islam Cambridge, yang mana seorang daripadanya telah dianugerahkan sebagai salah seorang dari enam delegasi cemerlang yang telah memperlihatkan kualiti kepimpinan luar biasa. Sementara itu, lebih 40 orang kakitangan telah menerima Sijil bagi Perancang Kewangan Islam dari IBFIM, SHL Personality & Ability Assessment, Sijil ICA dalam Program Pengamal Perancangan Kewangan, Anti Pengubahan Wang Haram, dan Pengurus Sumber Manusia Antarabangsa yang disahkan.

Sumber Manusia dan Modal Insan juga berhasrat untuk meningkatkan pulangan kepada pelaburan (ROI) pembelajaran dan perkembangan kakitangannya menerusi rancangan perkembangan dan pembelajaran yang lebih tertumpu, termasuk pendigitalisasi program pembelajaran dan pelancaran modul-modul e-pembelajaran yang diubah suai. Pada September 2017, Sumber Manusia dan Modal Insan telah menerima anugerah penghargaan dari Cegos Asia Pasific kerana memperlihatkan “Komitmen pada Pembelajaran dan Transformasi Digital di Brunei.”

Kewangan

Dalam memastikan maklumat yang terperinci dan tepat bagi pelaporan dalaman dan luaran, sementara mematuhi piawaian perakaunan (IFRS) dan peraturan dan pengawalan yang ditetapkan oleh pengawal selia kami (AMBD), Bahagian Kewangan memastikan integriti yang amat penting dalam penyataan dan penerbitan kewangannya.

Memandangkan kerumitan sektor perakaunan kewangan, berserta dengan adaptasi IFRS, BIBD juga berhasrat mencapai keperluan Basel 2, Pillar 1 yang termasuklah keperluan modal minimum, kajian semula penyeliaan dan disiplin pasaran. Kegiatan untuk mencapai matlamat

Operasi IT

Ketika teknologi digital yang pantas menjadi komponen penting dalam urusan harian, keperluan bagi kaedah lebih mudah dalam urusan perbankan juga semakin meningkat, seterusnya menyokong dorongan bagi pelaburan kami dalam teknologi dan penyelesaian canggih. Komitmen kami untuk mengikuti peluang dan juga cabaran teknologi digital yang semakin berkembang mengukuhkan kedudukan kami sebagai inovator teknologi dalam lanskap perbankan Negara Brunei Darussalam.

Kunci kepada inisiatif ini ialah integriti dan keselamatan infrastruktur IT kami. Kami telah mengambil langkah penting untuk seterusnya mengukuhkan infrastruktur kami dari ancaman siber untuk mengurangkan sebarang kemungkinan risiko menerusi perlaksanaan perlindungan pelbagai lapis pada sistem penglibatan dalaman dan luaran kami. Pengesahan dua faktor telah dilaksanakan ke atas sistem laluan pembayaran dan perhubungan dalaman telah dipertingkatkan dengan perlindungan dan pengkodan tambahan untuk mengurangkan risiko kebocoran data dan juga melindungi maklumat dari serangan luaran. Selain itu, ujian penembusan dilaksanakan berkala untuk menilai keselamatan kami dan mengenal pasti sebarang kemungkinan kerentanan dan juga risiko.

Untuk memastikan operasi urusan kami sentiasa lancar, kami juga terus berusaha untuk mengembangkan budaya teknologi secara

ini akan dijana oleh pelaburan dalam modal insan untuk mendapatkan lebih banyak pensijilan profesional, peningkatan laporan peraturan yang berkala, dan penyelesaian perancangan sumber usaha.

Juga terdapat usaha untuk menyediakan tumpuan lebih pada analisis dan pengendalian untuk menyokong fungsi-fungsi perniagaan dan proses membuat keputusan. Peningkatan dari usaha tersebut telah membawa kepada proses yang lebih tepat dan terkawal, penyelarasan, laporan anomali atau pengecualian yang juga membantu penambahan dalam pengenalpastian dan resolusi isu-isu.

digital agar dapat mengubah kami menjadi institusi yang lebih bijak dan progresif. Untuk itu, kami memberi sokongan dan bekerjasama dengan penyedia FinTech dalam mengembangkan inisiatif-inisiatif lain seperti perisian komunikasi dengan pelanggan (*chat bots*), urusan tanpa kad, pengesahan biometrik, e-wallet dan e-kupon.

Untuk menampung keperluan teknikal bagi produk teknologi baru dan alat dalam pasaran yang sentiasa berkembang, kami komited untuk mengembangkan rangka kerja kecekapan yang betul, matriks, kemahiran dan keperluan bagi pertumbuhan modal insan kami, sementara pada waktu yang sama melengkapi mereka dengan pengetahuan dan juga kelengkapan yang perlu.

Dalam mengorak langkah ke hadapan, kami akan berusaha memberikan kualiti perkhidmatan yang tiada bandingan kepada pihak berkepentingan kami sebagai “Jentera inovasi” dalam menyediakan produk dan perkhidmatan yang terjamin, tersedia, anjal dan tangkas. Ketika kami membentuk teknologi pasaran yang terkini dan paling berkesan untuk menangani peluang-peluang dan cabaran baharu, kami akan memastikan persekitaran yang benar-benar bertumpu dan rangka IT yang mantap disediakan untuk memudahkan perubahan seumpama itu, dan akan terus menjadi keutamaan kami ketika kami mengorak langkah ke hadapan dalam mengembangkan diri kami sebagai sebuah pusat kecemerlangan.

Projek-Projek Khas dan Hubungan Kerajaan

BIBD berhasrat menjadi Bank Pilihan Pertama di negara ini, pada masa yang sama menjajarkan inisiatif Bank dengan Wawasan 2035 Kebawah Duli Yang Maha Mulia dalam menyokong pembangunan jangka panjang negara. Dengan itu, Bahagian Projek-Projek Khas dan Hubungan Kerajaan kami tetap komited untuk menjalin hubungan yang bekerjasama dengan pihak berkepentingan kerajaan serta bukan kerajaan dan juga memudahkan projek dan inisiatif yang akan terbukti bermanfaat bagi pembangunan Negara Brunei Darussalam.

Bahagian ini juga mengawasi pengurusan dan penyelenggaraan yang berkesan kepada kemudahan Bank, memastikan aset-aset BIBD dilindungi dan juga berpegang teguh pada peraturan-peraturan bangunan serta keperluan HSE yang ditetapkan oleh kerajaan. Dengan memerhati piawaian amalan terbaik antarabangsa dan menyediakan kemudahan terbaik, bahagian ini memastikan perkhidmatan berkualiti tinggi diberikan dengan berkesan dan cekap. Pada waktu yang sama, bahagian ini memudahkan perkembangan kualiti hidup dikalangan mereka yang kurang bernasib baik sebagai sebahagian dari usaha Tanggungjawab Sosial Korporat Bank.

PENCAPAIAN KORPORAT

Mempromosi Negara Brunei Darussalam sebagai Hab Pelaburan
Mempertingkatkan Kesenangan Pelanggan
Mengembangkan Kedudukan Kami
Pengiktirafan Antarabangsa untuk BIBD
Pelaburan Dalam Modal Insan Brunei
Tanggungjawab Sosial Korporat
Berkongsi Kesyukuran
Menyumbang Balik Kepada Negara & Komuniti
Memperkuh Masa Depan Brunei – BIBD ALAF
Aktiviti Program BIBD ALAF

Mempromosi Negara Brunei Darussalam Sebagai Hab Pelaburan

Sebagai institusi kewangan Islam terbesar di Negara Brunei Darussalam yang diiktiraf di arena global, BIBD berusaha untuk memenuhi objektif-objektif Wawasan 2035 Kebawah Duli Yang Maha Mulia. Wawasan ini mencerminkan aspirasi Negara Brunei Darussalam untuk diiktiraf sebagai pusat antarabangsa bagi Kewangan Islam di peringkat global.

BIBD Berkongsi Kemajuan & Peluang FinTech di Brunei

Sebagai institusi kewangan Islam terkemuka di Negara Brunei Darussalam, BIBD dipilih untuk mewakili negara pada mesyuarat tahunan Lembaga Perkhidmatan Kewangan Islam (IFSB) di perhimpunan agungnya yang kelima belas, menyertai lebih daripada 140 wakil antarabangsa. Mesyuarat tersebut diadakan di Malaysia dengan tema “Islamic Finance and Global Regulation: Moving Targets and New Horizons” yang menekankan kebangkitan FinTech dan faedahnya kepada kewangan Islam.

Menarik Pelabur Asing ke Brunei

Dalam usaha kami untuk merangsang kerjasama ekonomi dan perdagangan serantau Negara Brunei Darussalam sementara memberikan peluang perniagaan kepada negara-negara yang hadir, BIBD menyertai Ekspo China-ASEAN ke-14 (CAEXPO) di Nanning, China. Sebagai “Negara Kehormat” pada tahun ini, Negara Brunei Darussalam menghantar kumpulan perwakilan yang terdiri daripada hampir 200 orang.

Mempertingkatkan Kesenangan Pelanggan

BIBD terus menyokong Kerajaan Negara Brunei Darussalam untuk meningkatkan kemudahan menjalankan perniagaan dalam negara, selaras dengan pelan dan matlamat strategi AMBD untuk mengurangkan penggunaan wang tunai dan cek dalam negara, mengurangkan kos dan menggalak inovasi. Ia bertujuan untuk mewujudkan suasana progresif yang sesuai dengan pertumbuhan mampan ekonomi.

Pengenalan Platform Perbankan Digital Baru, BizNet & Akaun MSME

Untuk mempertingkatkan pengurusan kewangan perusahaan mikro, kecil dan sederhana (PMKS) sementara mempromosikan kemudahan menjalankan perniagaan untuk pelanggan korporat, BIBD memperkenalkan dua produk baru: BizNet – platform perbankan online korporat baru Bank yang membantu menguruskan akaun harian dan juga membolehkan bayaran – dan Akaun Semasa MSME BIBD.

Mengembang Kedudukan Kami

Selaras dengan misi kami untuk menjadi institusi Pilihan Pertama, kami berusaha untuk menawarkan pelanggan kami dengan penyelesaian kewangan Islam yang bijak dan berkesan sementara memastikan bahawa mereka menikmati kemudahan akses kepada perkhidmatan kami, meningkatkan kepuasan pelanggan tatkala kami menetapkan standard perkhidmatan yang benar-benar “berjiwa keBruneian.”

Cawangan Keenam Belas Dibuka di Negara Brunei Darussalam

Untuk mempromosi kemudahan untuk memperoleh produk dan perkhidmatan kami dan demi kesenangan pelanggan kami, cawangan Bank yang keenam belas di Negara Brunei Darussalam memulakan operasinya pada awal tahun 2017.

Cawangan Serusop BIBD ialah cawangan perkhidmatan penuh yang bertujuan untuk memberi khidmat kepada kesemua pelanggan BIBD daripada segmen-segmen utama (seperti Retail, Korporat dan Perdana).

“Home Centre” Pertama Dilancarkan untuk Penduduk Kuala Belait

BIBD melancarkan “Home Centre” pertamanya yang terletak di cawangan Panaga untuk kemudahan pelanggannya di Daerah Belait. Pusat ini berfungsi sebagai kedai sehentian untuk pemilik rumah sedia ada dan yang akan datang untuk merealisasikan rumah impian mereka.

Kemudahan Baru untuk Pelanggan Kami

Sebagai sebahagian daripada usaha Bank untuk melanjutkan rangkaianannya dan mendekati pelanggannya, BIBD telah melancarkan ATM dan CDM baru (Mesin Deposit Tunai) di kawasan luar bandar Tutong dan Kuala Belait demi kesenangan penduduknya. Pada masa ini, BIBD mempunyai 61 mesin ATM dan 22 mesin CDM yang beroperasi di seluruh negara.

Pengiktirafan Antarabangsa untuk BIBD

BIBD mengekalkan Penarafan A- Stabil daripada S&P Global

BIBD diberikan prospek stabil dengan penarafan A- daripada agensi penarafan kredit antarabangsa yang terkemuka Standard & Poor's (S&P) Global. Penarafan itu, yang tertinggi untuk sebuah bank Negara Brunei Darussalam dan setanding dengan bank terkenal lain di ASEAN, mengiktirafkan kekuatan kewangan BIBD.

Penarafan A- tersebut mengiktirafkan BIBD sebagai institusi kelas dunia dan mencerminkan penilaian dan keuntungan modal Bank yang kukuh, serta kestabilan perniagaan dan saham pasaran yang dominan di Negara Brunei Darussalam. Nisbah kecairan BIBD yang lebih kukuh berbanding dengan beberapa rakan globalnya juga menerima sambutan baik.

Lima Kemenangan Berturut-Turut Sebagai "Bank Retail Terbaik di Brunei" untuk BIBD

BIBD diiktiraf sebagai Bank Retail Terbaik di Negara Brunei Darussalam bagi tahun 2017 oleh *The Asian Banker* untuk lima tahun berturut-turut. BIBD dipuji di atas segmen retailnya yang semakin berkembang dan telah berjaya mendapatkan pelanggan-pelanggan baru. Turut diserlahkan adalah pelaburan Bank terhadap kakitangannya untuk menjana pertumbuhan perniagaan.

BIBD Salah Sebuah Bank Paling Kukuh di Asia-Pasifik dan Paling Kukuh di Brunei

BIBD telah diumumkan sebagai salah sebuah Bank Paling Kukuh di Asia Pasifik berdasarkan Kunci Kira-Kira serta Bank Paling Kukuh di Brunei oleh *The Asian Banker* (TAB).

Ia juga satu-satunya bank Brunei yang dipaparkan dalam senarai institusi kewangan tertinggi Asia Pasifik oleh *The Asian Banker* untuk dua tahun berturut-turut. Anugerah berprestij ini membuktikan asas BIBD yang kukuh.

Mewakili Brunei Sebagai Pemimpin ASEAN dalam Pembangunan Luar Bandar Dan Pembasmian Kemiskinan

Dengan sokongan daripada Kementerian Kebudayaan, Belia dan Sukan, BIBD diberikan Anugerah Kepimpinan Pembangunan Luar Bandar dan Pembasmian Kemiskinan ASEAN pada Mesyuarat Menteri-Menteri ASEAN ke-10 mengenai Pembangunan Luar Bandar dan Pembasmian Kemiskinan yang diadakan di Kuala Lumpur, Malaysia.

Anugerah cemerlang itu mencerminkan pengiktirafan usaha Bank oleh ASEAN dalam mempromosikan pembangunan luar bandar dan pembasmian kemiskinan di rantau yang telah membantu menyediakan penduduk dengan peluang untuk mempertingkatkan taraf hidup mereka.

Perkhidmatan Perbankan Alat Mudah Alih dan Digital Terbaik di Brunei

Dalam mengiktirafkan kecekapan Bank dalam melaksanakan teknologi baru dan dalam penubuhan rakan kongsi dengan pelabur FinTech, *World Finance* telah mengurniakan dua anugerah kepada BIBD iaitu "Best Mobile Banking Application" dan "Best Digital Bank in Brunei – 2017". Anugerah tersebut memantapkan lagi kedudukan BIBD sebagai bank progresif, menggunakan standard bertaraf dunia dalam setiap aspek operasinya.

Pelaburan Dalam Modal Insan Brunei

BIBD berusaha untuk memupuk dan menyokong inovasi, kreativiti dan kemampuan analitis generasi masa depan, menggalakkan mereka untuk berfikir secara terbuka sementara mengekalkan prospek yang positif. Selaras dengan Wawasan 2035 Negara Brunei Darussalam untuk merangsang ekonomi dinamik yang dimampukan oleh rakyat yang berpendidikan dan berkemahiran, kami berikhtiar untuk membina usahawan tempatan berkualiti menerusi kerjasama dengan institusi yang diiktirafkan di dunia sementara mengekalkan piawaian antarabangsa.

Mempertingkatkan Keupayaan Melalui Kelayakan Tinggi dalam Pengurusan Kewangan Islam

Dengan tujuan untuk mempertingkatkan keupayaan BIBD untuk menyediakan penyelesaian Pengurusan Kewangan Islam yang lebih baik kepada pelanggannya, dua puluh kakitangan BIBD telah mengambil bahagian dalam program perakuan pensijilan peringkat tinggi selama lapan bulan yang dianjurkan di bawah Rangka Kerja dan Laluan Kemajuan Kelayakan Kewangan Islam IBFIM (Institut Perbankan dan Kewangan Islam Malaysia) untuk membolehkan mereka melayakkan diri sebagai Perancang Kewangan Islam (IFP). Kakitangan-kakitangan tersebut dianugerahkan Kelayakan Diperakui dalam Perbankan Islam (CQIF) dalam Pengurusan Kewangan.

Wakil-Wakil BIBD menyerlah di Cambridge-IFLP

Dua orang wakil cemerlang daripada BIBD – Hj Mohd Yusri dan Syed Alwi Syed Abdillah Alkaff – berjaya menamatkan *Cambridge Islamic Finance Leadership Programme* (“Cambridge-IFLP”) yang ke-3 di mana mereka berdua diiktiraf sebagai calon berpotensi terbaik bagi kepimpinan dalam Perbankan dan Kewangan Islam. Kakitangan BIBD sendiri Hj Mohd Yusri juga dikurniakan *Cambridge Islamic Finance Leadership Award* di atas prestasinya yang luar biasa sepanjang program.

Sesi Terbuka Bersama Dr. Mohd Daud Bakar

Kami beruntung kerana dapat menganjur sesi perbincangan terbuka di antara cendekiawan Syariah bertauliah, Datuk Dr. Mohd Daud Bakar, dan kakitangan BIBD. Sesi itu bertujuan untuk mengembangkan pemahaman yang lebih baik mengenai kewangan Islam untuk kakitangan BIBD dan membolehkan BIBD untuk mengikuti perkembangan-perkembangan terbaru dalam bidang kewangan Islam.

Tanggungjawab Sosial Korporat

Untuk beroperasi dengan komitmen berpadu terhadap tanggungjawab sosial merupakan sebahagian daripada misi kami di BIBD. Pertumbuhan BIBD, didorong oleh struktur “Berjiwa keBruneian” kami, adalah berpandukan amalan yang bijak dan mampan yang dicerminkan dalam strategi Tanggungjawab Sosial Korporat kami. Ia menyokong kemajuan negara dan komuniti kami, memupuk tanggungjawab sosial individu dan mempromosi kesedaran di kalangan rakyat Negara Brunei Darussalam.

Program Tanggungjawab Sosial Korporat kami ditubuhkan berdasarkan tiga tunggak utama; pendidikan, keusahawanan tempatan dan perkembangan komuniti. Dengan memberi tumpuan kepada kepentingan bidang berkenaan, kami berhasrat untuk memberikan kesan yang lebih bermakna kepada pembinaan negara dan melengkapkan belia kami dengan peluang pendidikan yang bermanfaat kepada masa depan mereka dalam ekonomi yang berkembang pesat dan kompetitif.

Seperti yang digambarkan dalam salah satu inisiatif Tanggungjawab Sosial Korporat kami iaitu program ALAF BIBD (Galakan Pembelajaran Sepanjang Hayat), kami yakin dalam nilai pembelajaran dan keupayaannya untuk memupuk kemajuan belia kami. Dalam kerjasama dengan Kementerian Pendidikan dan Kementerian Hal Ehwal Ugama, kami berusaha untuk menyokong pendidikan penduduk pemuda Negara Brunei Darussalam yang kurang bernasib baik dengan menyediakan mereka dengan alat pendidikan yang perlu demi perkembangan mereka serta sokongan dari guru-guru kebajikan ALAF untuk memastikan pengalaman pendidikan yang serba boleh.

Bengkel pidato umum, kem pembelajaran dan kunjungan-kunjungan ke lokasi pendidikan adalah beberapa aktiviti tambahan yang dianjurkan pada tahun 2017 dan adalah sebahagian daripada pendekatan yang menyeluruh program terhadap pendidikan di dalam dan di luar bilik darjah. Pada masa ini, seramai 170 pelajar telahpun berdaftar dalam program, dengan lebih ramai lagi yang akan dimasukkan pada tahun depan. Dalam tahun keempatnya sekarang, program ALAF jangka panjang telah mencatat kejayaan besar apabila salah seorang pelajarnya akan meneruskan pendidikan tingginya di Universiti Al-Azhar di Mesir.

Inisiatif pendidikan BIBD juga termasuk program kesedaran kewangan yang bertujuan untuk melengkapkan rakyat Negara Brunei Darussalam

dengan kecekapan kewangan demi membantu mereka mengurus kewangan peribadi mereka dengan lebih baik. Dalam hal ini, perancang kewangan Bank telah menganjurkan taklimat-taklimat mengenai kepentingan perancangan kewangan yang bijak di institusi awam, swasta dan pendidikan.

Tatkala Negara Brunei Darussalam melaksanakan pempelbagaian ekonomi yang lebih luas, kami percaya keusahawanan mesti dipupuk dalam komuniti kami untuk menjana pertumbuhan perniagaan baru. Menerusi kerjasama kami dengan Darussalam Enterprise (DARE), kami menganjur sesi perkongsian dengan Fashion Valet – sebuah syarikat dari Malaysia yang berkembang pesat dengan asal-usulnya dalam sektor PKS – dengan harapan memberi inspirasi kepada usahawan dan perniagaan tempatan. BIBD akan terus mempromosi pertumbuhan PMKS dan sektor PKS dengan menubuhkan rakan kongsi dengan agensi-agensi kerajaan yang relevan dan mengambil bahagian dalam pelbagai acara dengan tujuan mencapai matlamat ini.

Sifat baik hati dan belas kasihan tetap menjadi nilai-nilai penting untuk kami dan mendorong kami untuk menawarkan bantuan dan pertolongan kepada mereka yang amat memerlukan. BIBD mengadakan Kempen Amal Sirah tahunannya yang ke-7 pada bulan Ramadhan dengan kerjasama Kementerian Hal Ehwal Ugama demi membantu komuniti yang kurang bernasib baik. Hamper makanan dan barangan asas harian lain diagihkan kepada mereka yang memerlukan.

Kami percaya usaha bersepadu daripada Bank dalam mempromosi pendidikan, keusahawanan dan kebajikan komuniti akan memupuk pembangunan sosioekonomi negara, justeru menjadikan BIBD institusi kewangan Pilihan Pertama di Negara Brunei Darussalam.

Berkongsi Kesyukuran

Meraikan Aidil Adha Bersama Rakyat

BIBD mengadakan perayaan Aidil Adha di Masjid Pengiran Muda Abdul Mateen di Kampung Mulaut, di mana sejumlah empat ekor kerbau dan seekor lembu dikorbankan. Daging Korban diagihkan kepada 60 penerima, yang terdiri daripada anggota masyarakat yang kurang bernasib baik. BIBD juga telah menyumbang 80 buku Yaasin kepada masjid tersebut. Tetamu kehormat adalah Yang Mulia Dato Seri Setia Dr. Haji Japar bin Haji Mat Dain, Timbalan Pengerusi Penasihat Syariah BIBD dan subsidiarinya, dan Timbalan Mufti Kerajaan Negara Brunei Darussalam.

BIBD Menyerah Zakat untuk 2016

BIBD menyatakan penghargaan atas prestasinya pada tahun 2016 yang telah membolehkan perserahan Zakat berjumlah kira-kira B\$3.3 juta ke atas perniagaan untuk tahun kewangan 2016 serta hampir B\$475,000 sebagai Zakat untuk deposit pelanggan untuk tempoh 2016-2017.

Zakat tersebut diserahkan oleh Yang Mulia Dato Seri Setia Awang Haji Abdul Aziz bin Orang Kaya Maharaja Lela Haji Yussof, Pengerusi Badan Penasihat Syariah BIBD dan subsidiarinya, Setiausaha Tetap di Kementerian Hal Ehwal Ugama kepada Yang Berhormat Pehin Udana Khatib Dato Paduka Seri Setia Ustaz Haji Awang Badaruddin bin Pengarah Dato Paduka Haji Awang Othman, Menteri Hal Ehwal Ugama, sebagai Presiden MUIB (Majlis Ugama Islam Brunei).

Demi membantu pelanggan Islam menunaikan kewajipan mereka, BIBD juga telah menawarkan kemudahan bayaran Zakat di kaunter cawangannya di Negara Brunei Darussalam. In shaa Allah, BIBD juga akan meninjau kaedah lain yang senang untuk membenarkan pelanggannya menjalankan kewajipan membayar Zakat mereka dengan menggunakan saluran digital BIBD.

Menyumbang Balik Kepada Negara & Komuniti

Menyediakan Bantuan Kepada Mereka Yang Memerlukannya

Sebagai sebahagian daripada usaha kolektif BIBD untuk mengurangkan bebanan yang dihadapi oleh anggota komuniti kami yang kurang bernasib baik, kami telah menganjur beberapa kempen derma untuk membantu mereka yang memerlukan.

Dalam kerjasama dengan Persatuan Bulan Sabit Merah Brunei Darussalam, BIBD telah menyumbang wang berjumlah lebih B\$2,000 bersama keperluan asas harian kepada seorang pelajar daripada Program ALAF di mana kediamannya musnah dalam satu kebakaran.

Kini dalam tahun ketujuhny, inisiatif Sirah Amal BIBD telah menyediakan bantuan kepada keluarga yang kurang bernasib baik dari kesemua empat daerah dalam negara. Sumbangan dan barangan bantuan tersebut telah diberikan oleh Bank dan kakitangannya untuk menceriakan keluarga yang diziarahi oleh mereka. Dengan gabungan bersama Jabatan Pembangunan Masyarakat (JAPEM), Kementerian Kebudayaan, Belia dan Sukan, BIBD menawarkan sumbangan kepada lebih daripada 5,000 penerima daripada keempat-empat daerah. Pada masa yang sama, di bawah "Skim Hadiah Galakan Pelajar-Pelajar Cemerlang 2016", BIBD memberikan anugerah khas kepada dua belas pelajar anak yatim sebagai tanda menghargai dedikasi mereka kerana memperoleh keputusan cemerlang dalam pendidikan mereka.

Memberi Galakan Kepada Usahawan Tempatan Kami

BIBD terus menjalankan kerjasama dengan perniagaan tempatan dalam usaha kami untuk membantu mereka dalam perjalanan mereka untuk mencatat pertumbuhan dan kemajuan sambil mendorong mereka untuk menjadi perniagaan taraf antarabangsa. Menerusi kerjasama dengan DARE, satu sesi perkongsian pengalaman bersama pengasas Fashion Valet, Fadzrudin Shah Anuar dan Vivy Sofinas Yusof diadakan untuk memberikan usahawan tempatan pemahaman tentang cabaran kehidupan sebenar dan usaha yang diperlukan untuk mengembang perniagaan mereka dan menyaingi kejayaan Fashion Valet untuk berkembang di peringkat antarabangsa.

Kempen Membersih Tanah Perkuburan

Untuk mencerminkan komitmen Bank ke arah pengukuhan hubungannya dengan komuniti, BIBD telah menganjur aktiviti pembersihan di tanah perkuburan Islam di Kampung Kilanas. Acara tersebut disertai oleh kakitangan BIBD di samping pelajar-pelajar daripada program ALAF.

Memperkukuh Masa Depan Brunei BIBD ALAF

Inisiatif pembiayaan pendidikan masyarakat BIBD bertujuan untuk memberikan sokongan yang diperlukan untuk merealisasikan Wawasan 2035 Kebawah Duli Yang Maha Mulia untuk menjadi sebuah negara yang diperakui secara meluas melalui kualiti kehidupan rakyatnya dan pencapaian warganegara yang berpendidikan. Program BIBD ALAF berusaha untuk menyediakan pendidikan dan pembelajaran, asas pertumbuhan individu dan penunjuk utama pembangunan negara, kepada kanak-kanak yang kurang bernasib baik di Negara Brunei Darussalam supaya peluang-peluang bagi kejayaan kekal banyak untuk mereka. Selain khidmat bimbingan dan kaunseling, program ALAF kami juga menyediakan keperluan seperti yuran sekolah dan tusyen, alat tulis, pengangkutan dan makanan.

Aktiviti Program BIBD ALAF

FEBRUARI

Keputusan Cemerlang

Tiga belas orang pelajar BIBD ALAF berjaya mendapat keputusan cemerlang dalam peperiksaan masing-masing

Pendaftaran Pelajar

Empat puluh dua pelajar baharu telah berdaftar ke BIBD ALAF

MAC

Kunjungan ke Pesta Buku Brunei

Tiga belas orang pelajar ALAF yang mencapai keputusan cemerlang telah dibawa mengunjungi "Pesta Buku Brunei"

Karier dan Smart Camp

Perkhemahan selama tujuh hari untuk mempersiapkan para pelajar ALAF dengan kesedaran tentang peluang-peluang karier dan mendorong para pelajar untuk mencapai matlamat mereka telah diadakan

APRIL

Pelancaran perpustakaan ALAF

Perpustakaan khas bagi Program ALAF telah dilancarkan untuk seterusnya memberi sokongan bagi perkembangan para pelajar

JUN

Yang pertama terbang ke Mesir

Dayang Norhafikah Hj Awang Bakri

Cendekiawan pertama BIBD ALAF untuk meneruskan pengajian di Universiti Al Azhar, Mesir

JULAI

Acara Perhimpunan Tahunan

Menyertai Majlis Ramah Mesra Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan dan Yang Di-Pertuan Negara Brunei Darussalam bersama rakyat bersempena dengan sambutan ulang tahun Kebawah Duli Yang Maha Mulia yang ke-71

DISEMBER

Majlis penandatanganan MoU dengan AGROMEIQ

Tiga puluh orang pelajar menyertai sebuah program selama empat bulan di mana mereka telah diberikan peluang untuk mempelajari kaedah dan proses perladangan dan juga asas dalam memulakan perladangan mereka sendiri

Meraikan Pencapaian

Empat puluh tujuh orang pelajar telah berjaya memperoleh keputusan cemerlang dan menerima anugerah di atas pencapaian akademik mereka

A low-angle photograph of a tall, modern building with a classical architectural style, featuring large columns and a clock face. The building is partially covered by a dark purple semi-transparent overlay. The sky is visible in the background with some clouds.

BANK ISLAM BRUNEI DARUSSALAM DAN ANAK-ANAK SYARIKAT

PENYATA KEWANGAN
TAHUN BERAKHIR 31 DISEMBER 2017

Laporan Lembaga Pengarah.....	1
Penyata Pengarah	4
Laporan Badan Penasihat Syariah.....	5
Laporan Juruaudit Bebas.....	7
Penyata Pendapatan.....	FS1
Penyata Pendapatan Komprehensif.....	FS2
Penyata Kedudukan Kewangan.....	FS3
Gabungan Penyata Perubahan Ekuiti	FS5
Gabungan Penyata Perubahan Ekuiti (Sambungan).....	FS6
Penyata Perubahan Ekuiti	FS7
Penyata Perubahan Ekuiti (Sambungan)	FS8
Penyata Aliran Tunai	FS9
Penyata Aliran Tunai (Sambungan)	FS10
Nota-nota kepada Penyata Kewangan.....	FS12
1 Aktiviti utama dan maklumat am	FS12
2 Ringkasan dasar-dasar perakaunan penting	FS12
2.1 Dasar penyediaan	FS12
(a) Penyata pematuhan	FS12
(b) Kaedah pengukuran.....	FS15
(c) Fungsi dan pembentangan matawang	FS15
(d) Penggunaan anggaran dan pertimbangan.....	FS15
2.2 Asas penggabungan.....	FS16
2.3 Matawang asing	FS18
2.4 Tunai dan kesetaraan tunai.....	FS19
2.5 Instrumen kewangan	FS19
2.6 Hartanah dan peralatan.....	FS23
2.7 Pelaburan hartanah	FS24
2.8 Aset pajakan-pajakan operasi	FS24
2.9 Kemerosotan	FS25
2.10 Deposit, pembiayaan dan liabiliti-liabiliti lain.....	FS27
2.11 Peruntukan	FS27
2.12 Liabiliti kontingen.....	FS28
2.13 Aset kontingen	FS28
2.14 Modal saham.....	FS28
2.15 Pengiktirafan pendapatan dan perbelanjaan.....	FS28
2.16 Cukai pendapatan.....	FS29
2.17 Zakat	FS30
2.18 Manfaat kakitangan.....	FS30
2.19 Pendapatan sesaham biasa.....	FS31
2.20 Laporan Segmen	FS31
3 Keuntungan daripada pembiayaan, pajakan dan pelaburan	FS31
4 Keuntungan dibayar/akan dibayar kepada penyimpan.....	FS32
5 Kerugian daripada derivatif dan pelaburan	FS32
6 Pendapatan bersih yuran dan komisen	FS33
7 Pendapatan operasi lain.....	FS33
8 Perbelanjaan kakitangan.....	FS34
9 Perbelanjaan lain	FS34
10 Peruntukan bagi kemerosotan pembiayaan dan pendahuluan (bersih).....	FS35

11 Peruntukan kemerosotan keatas pelaburan.....	FS35
12 Zakat.....	FS35
13 Cukai	FS36
14 Dividen bagi setiap saham biasa	FS37
15 Pendapatan sesaham.....	FS37
16 Tunai dan kesetaraan tunai	FS38
17 Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam	FS38
18 Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada Bank	FS38
19 Sukuk Kerajaan	FS38
20 Pelaburan.....	FS39
21 Aset kewangan derivatif/(liabiliti).....	FS39
22 Pembiayaan dan pendahuluan	FS39
23 Pajakan kewangan yang belum diterima	FS43
24 Pelaburan dalam anak-anak syarikat	FS44
25 Pelaburan dalam syarikat bersekutu	FS46
26 Aset lain.....	FS47
27 Hartanah dan peralatan.....	FS48
28 Pelaburan hartanah	FS50
29 Aset cukai tertunda/(liabiliti).....	FS51
30 Deposit daripada pelanggan	FS52
31 Deposit daripada Bank dan institusi kewangan lain.....	FS53
32 Liabiliti lain	FS54
33 Peruntukan zakat dan cukai	FS54
34 Modal saham	FS55
35 Rizab berkanun dan rizab-rizab lain.....	FS56
36 Transaksi dengan pihak-pihak yang berkenaan.....	FS57
37 Pengurusan risiko kewangan	FS61
38 Nilai saksama bagi aset dan liabiliti kewangan.....	FS101
39 Komitmen pajakan	FS108
40 Aset dan liabiliti bukan semasa	FS109
41 Komitmen.....	FS109
42 Kecukupan modal	FS110
43 Liabiliti kontingen	FS112
44 Bahagian-bahagian kendalian.....	FS113
Laporan Juruaudit Bebas Asal (<i>Auditors' Report</i>)	Lampiran 1

Laporan Lembaga Pengarah

Para Ahli Lembaga Pengarah dengan sukacitanya membentangkan laporan mereka dengan penyata kewangan Bank Islam Brunei Darussalam Berhad (“Bank”) dan anak-anak syarikatnya (“Kumpulan”) yang telah diaudit bagi tahun berakhir 31 Disember 2017.

Aktiviti Utama

Bank terutamanya terlibat di dalam penyediaan perniagaan perbankan secara Islam seperti yang dibenarkan dibawah Perintah Perbankan Islam, 2008 dan prinsip-prinsip Syariah.

Anak-anak syarikat terutamanya terlibat di dalam penyediaan perbankan pelaburan sewa beli secara Islam, broker stok, pengurusan aset dan dana, dan perkhidmatan pajakan dan pengurusan.

Tiada perubahan penting dalam kegiatan-kegiatan utama di sepanjang tahun kewangan ini.

Keputusan

	Kumpulan BS’000	Bank BS’000
Keuntungan pada tahun ini	116,182	169,818
Diagihkan kepada:		
Pemegang ekuiti Bank	110,582	169,818
Kepentingan tidak dikawal	5,600	—
	<u>116,182</u>	<u>169,818</u>

Dividen

Dividen bagi tahun kewangan yang berakhir 31 Disember 2017 adalah seperti berikut:

	BS’000
Bagi tahun kewangan yang berakhir pada 31 Disember 2016:	
Dividen terakhir 14.7 sen sesaham biasa dibayar pada 13 Julai 2017	106,538
Bagi tahun kewangan yang berakhir pada 31 Disember 2017:	
Dividen terakhir 12.4974 sen sesaham biasa dibayar pada 30 Ogos 2017	90,575

Di Mesyuarat Agung Tahunan yang akan datang, dividen terakhir bagi tahun kewangan berakhir 31 Disember 2017 sebanyak 5.075 sen pada jumlah saham biasa sebanyak 724,749,512 berjumlah B\$36,781,038 akan dicadangkan.

Lembaga Pengarah

Ahli-ahli Lembaga Pengarah Bank yang memegang jawatan pada tarikh laporan ini adalah:

Dato Seri Paduka Dr Awang Haji Mohd Amin Liew bin Abdullah	(Pengerusi, dilantik pada 30 Januari 2018)
Dato Seri Setia Awang Haji Bahrin bin Abdullah	(Bersara pada 30 Januari 2018)
Dato Paduka Iqbal Ahmad Khan	
Junaidi bin Hj Masri	
Dr Jan Hendrik van Greuning	
Mubashar Khokhar	
Majed Nasser Alsubeaei	
Dr Abdul Manaf bin Haji Metussin	
Mozart bin Haji Brahim	(Pengarah bersilih ganti bagi Junaidi bin Hj Masri)

Manfaat Para Pengarah

Tidak ada pengarah yang memegang jawatan pada akhir tahun kewangan dan tidak juga pada sepanjang tahun itu wujud sebarang perundingan yang mana Bank sebagai pihak dan pengarah mungkin beroleh manfaat dengan cara perolehan saham dari Bank atau badan korporat lain.

Sejak daripada penghujung tahun kewangan sebelumnya, tidak ada para pengarah yang menerima atau layak menerima manfaat (selain daripada manfaat yang termasuk di dalam jumlah pendapatan yang diterima atau yang akan diterima oleh pengarah-pengarah, atau gaji tetap yang diterima sebagai kakitangan tetap Bank seperti yang dinyatakan di Nota 36 Penyata Kewangan) secara kontrak oleh Bank atau syarikat yang berkaitan dengan mana-mana pengarah atau firma dimana pengarah tersebut menjadi ahli, atau syarikat yang mana pengarah tersebut ada kepentingan kewangan yang ketara.

Kepentingan Pengarah

Ahli-ahli Lembaga Pengarah berikut adalah pemegang jawatan Pengarah pada akhir tahun kewangan, menurut daftar yang dikehendaki disimpan di bawah Seksyen 95, Akta Syarikat Syarikat, Bab 39, dan berkepentingan di dalam saham-saham Bank yang dinyatakan di bawah:-

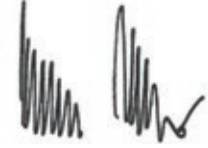
Nama-nama pengarah	Nilai saham biasa pada BS1/BS0.70 sesaham	
	Pada permulaan tahun/Tarikh lantikan	Pada Penghujung tahun
Dato Seri Setia Awang Haji Bahrin bin Abdullah	4,441	4,441
Dato Paduka Iqbal Ahmad Khan	1	1
Junaidi bin Masri	1	1
Mubashar Khokhar	1	1

Selain daripada yang telah dinyatakan, tidak ada pengarah yang memegang jawatan pada akhir tahun kewangan mempunyai kepentingan didalam saham Bank atau syarikat-syarikat yang berkaitan sepanjang tahun kewangan.

Ditandatangani bagi pihak Lembaga Pengarah menurut resolusi Pengarah bertarikh 23 Mac 2018.

Dato Seri Paduka Dr Awang Haji Mohd Amin Liew bin Abdullah
Pengerusi

Mubashar Khokhar
Pengarah Urusan

Junaidi bin Hj Masri
Pengarah

Brunei Darussalam

Penyata Pengarah

Pada pendapat pengarah-pengarah, penyata kewangan dari mukasurat FS1 hingga FS117 adalah disediakan menurut Piawaian Pelaporan Kewangan Antarabangsa (*International Financial Reporting Standards – IFRS*), dan peruntukan bagi Perintah Perbankan Islam, 2008 untuk memberi gambaran yang benar dan saksama mengenai kedudukan fungsi Kumpulan dan Bank pada 31 Disember 2017 dan prestasi kewangan dan aliran tunai pada tahun kewangan berakhir 31 Disember 2017.

Ditandatangani bagi pihak Lembaga Pengarah menurut resolusi Pengarah bertarikh 23 Mac 2018:

Dato Seri Paduka Dr Awang Haji Mohd Amin Liew bin Abdullah
Pengerusi

Mubashar Khokhar
Pengarah Urusan

Junaidi bin Hj Masri
Pengarah

Brunei Darussalam

Laporan Badan Penasihat Syariah

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين

Kepada Pemegang saham Bank Islam Brunei Darussalam Berhad

السلام عليكم ورحمة الله وبركاته

Bagi memenuhi keperluan terma-terma perlantikan dan juga di bawah bidangkuasa kami sebagai Ahli Badan Penasihat Syariah Bank Islam Brunei Darussalam Berhad, sukacita kami melaporkan seperti berikut:

- Kami telah menyemak prinsip-prinsip kontrak yang digariskan di dalam akad perjanjian yang berkaitan dengan transaksi serta aplikasi prinsip-prinsip tersebut di dalam produk dan perkhidmatan yang telah diperkenalkan oleh Bank Islam Brunei Darussalam Berhad dan Kumpulannya (“Bank”) sepanjang tahun kewangan berakhir 31hb Disember 2017 untuk memastikan ianya selaras dengan peraturan dan prinsip Syariah.
- Bagi memastikan Bank telah mematuhi peraturan dan prinsip-prinsip Syariah serta ketetapan yang telah kami berikan, kami juga telah menjalankan fungsi pengawasan kami melalui pelaksanaan fungsi semakan dan audit Syariah yang dijalankan oleh Jabatan Syariah.
- Kami telah menilai kerja-kerja yang dilakukan oleh Jabatan Syariah dan keberkesanannya dalam melaksanakan Rangka Kerja Urus Tadbir Syariah termasuk pelaksanaan semakan Syariah sebelum dan sesudah, terhadap transaksi perniagaan secara ujian, dokumentasi berkaitan dan prosedur yang digunapakai dan/atau dimasuki oleh BIBD.
- Pihak Pengurusan Bank bertanggungjawab untuk memastikan operasi perniagaan yang dijalankan adalah selaras dengan peraturan dan prinsip Syariah. Adalah menjadi tanggungjawab kami untuk memberikan pandangan secara bebas berdasarkan penilaian kami terhadap operasi perniagaan Bank ini dan selanjutnya melaporkan kepada awda.
- Kami telah mendapatkan segala maklumat serta penerangan yang sewajarnya daripada pihak Bank untuk mengemukakan bukti yang mencukupi bagi membolehkan kami membuat pertimbangan dan memberikan pengesahan yang munasabah bahawa pihak Bank tidak melanggar mana-mana peraturan dan prinsip Syariah dalam semua transaksi perniagaannya sebagaimana yang telah dihadapkan kepada kami.

Oleh yang demikian, kami, Badan Penasihat Syariah Bank Islam Brunei Darussalam Berhad dengan ini berpandangan dan mengesahkan bahawa:

- Produk dan perkhidmatan, akad perjanjian serta transaksi urusan yang dilakukan oleh Bank dan Kumpulan sepanjang tahun kewangan berakhir 31hb Disember 2017 sebagaimana yang telah kami semak adalah patuh Syarak;
- Bagi memenuhi pematuhan Syarak, pendapatan tercemar yang diperolehi daripada sumber atau cara yang tidak memenuhi keperluan Syarak telah dasingkan dan ditetapkan untuk disalurkan kepada perkara kebajikan; dan
- Zakat perniagaan Bank dan Kumpulan adalah selaras dengan kaedah pengiraan zakat sebagaimana yang telah diluluskan oleh Badan ini.

Pandangan ini diberikan adalah berdasarkan apa yang telah disampaikan oleh pihak pengurusan Bank kepada kami.

Kami berdoa semoga Allah Subhanahu Wa Ta'ala mengurniakan inayahNya dalam melaksanakan hukum Perbankan Islam dan terhindar daripada melakukan perkara yang ditegah olehNya. Kami juga memohon semoga Allah Subhanahu Wa Ta'ala mengurniakan taufik dan hidayahNya kepada kami dalam melakukan kerja-kerja yang mulia ini serta memperoleh kejayaan dan keampunan di dunia dan di akhirat.

والله ولي التوفيق

Ditandatangani bagi pihak Badan Penasihat Syariah berdasarkan kepada resolusi Ahli Badan,

**Dato Seri Setia Awang Haji Abdul Aziz bin
Orang Kaya Maharaja Lela Haji Yussof**
Pengerusi

Brunei Darussalam
23 Mac 2018

KPMG LLP
16 Raffles Quay #22-00
Hong Leong Building
Singapore 048581

Telephone +65 6213 3388
Fax +65 6225 0984
Internet kpmg.com.sg

Laporan Juruaudit Bebas

Ahli-Ahli Bank Islam Brunei Darussalam Berhad dan Anak-Anak Syarikat

Laporan atas Penyata Kewangan

Pendapat

Kami telah mengaudit penyata kewangan Bank Islam Brunei Darussalam Berhad ("Bank") dan anak-anak syarikatnya ("Kumpulan"), yang terdiri dari penyata kedudukan kewangan Kumpulan dan Bank pada 31 Disember 2017, penyata pendapatan, penyata pendapatan komprehensif, penyata bagi perubahan ekuiti dan aliran wang tunai Kumpulan dan Bank bagi tahun berakhir, dan nota-nota penyata kewangan, termasuk seperti yang dilampirkan pada mukasurat FS1 hingga FS117.

Pada pendapat kami, penyata kewangan Kumpulan dan Bank yang disertakan adalah dinyatakan menurut peruntukan Akta Syarikat-Syarikat Negara Brunei Darussalam, Bab 39 ("Akta") dan Piawaian Pelaporan Kewangan Antarabangsa (*International Financial Reporting Standards – "IFRS"*), dalam memberikan pandangan yang benar dan saksama pada kedudukan kewangan Kumpulan dan Bank pada 31 Disember 2016 dan prestasi kewangan, perubahan ekuiti dan wang tunai bagi Kumpulan dan Bank bagi tahun berakhir pada tarikh tersebut.

Asas pendapat

Kami telah melaksanakan audit kami mengikut Piawaian Pengauditan Antarabangsa (*International Standards on Auditing – "ISA"*). Tanggungjawab kami dibawah piawaian tersebut adalah diuraikan secara lanjut di dalam laporan kami dibawah seksyen '*Tanggungjawab Juruaudit bagi pengauditan penyata kewangan*'. Kami adalah bebas daripada Kumpulan dan Bank, menurut Lembaga Piawaian Etika Antarabangsa bagi Kod Etika Akauntan bagi Akauntan Profesional (*International Ethics Standards Board of Accountants Code of Ethics for Professional Accountants – IESBA Code*) berserta dengan keperluan etika yang berkaitan dengan pengauditan penyata kewangan di Brunei Darussalam, dan kami telah melaksanakan tanggungjawab etika yang lain menurut keperluan tersebut dan *Kod IESBA*. Kami percaya bahawa bukti audit yang kami perolehi adalah mencukupi dan bersesuaian bagi menyediakan asas untuk pendapat kami.

Maklumat lain

Pihak pengurusan dan para pengarah dan adalah bertanggungjawab bagi maklumat lain. Maklumat lain adalah terdiri daripada *Laporan Lembaga Pengarah, Kenyataan Pengarah dan Laporan Badan Penasihat Syariah* akan tetapi tidak termasuk penyata kewangan dan laporan juruaudit berkaitan dengannya, yang kami perolehi sebelum tarikh laporan juruaudit ini, dan *Visi dan Misi, Pandangan Pengurusan, Mengenai Kami, Ulasan Perniagaan, Pencapaian Penting, Aktiviti Korporat, Pencapaian dan Anugerah, ("Laporan")*, yang dijangka akan diberikan kepada kami selepas tarikh tersebut.

Pendapat kami mengenai penyata kewangan tidak merangkumi maklumat yang lain dan kami tidak menyatakan sebarang bentuk jaminan mengenai kesimpulan daripada maklumat tersebut.

Sehubungan dengan audit kami terhadap penyata kewangan, tanggungjawab kami adalah untuk membaca maklumat lain yang dikenal pasti di atas dan, dengan berbuat demikian, menimbangkan sama ada maklumat yang lain itu tidak penting dengan penyata kewangan atau pengetahuan yang kami perolehi semasa audit atau sebaliknya memberi kenyataan yang salah nyata penting.

Jika, berdasarkan kerja yang kami telah laksanakan pada maklumat lain yang kami perolehi sebelum tarikh laporan juruaudit ini, kami membuat kesimpulan bahawa terdapat kenyataan salah yang penting bagi maklumat lain ini, kami adalah dikehendaki melaporkan kenyataan tersebut. Kami tidak mempunyai apa-apa untuk dilaporkan dalam hal ini.

Sekiranya kami mendapati kenyataan penting yang salah nyata di dalam laporan ini, kami adalah dikehendaki menyampaikan perkara tersebut kepada mereka yang dipertanggungjawabkan dengan urus tadbir dan mengambil tindakan yang sewajarnya mengikut Piawaian Pengauditan Antarabangsa.

Tanggungjawab pengurusan dan para pengarah terhadap penyata kewangan

Pengurusan dan para pengarah adalah bertanggungjawab terhadap penyediaan penyata kewangan yang memberi gambaran yang benar dan saksama menurut peruntukan-peruntukan Akta dan *IFRS* dan kawalan dalaman seperti yang dianggap perlu oleh pengurusan dan pengarah bagi penyediaan penyata kewangan ini adalah bebas daripada salah nyata penting, samada disebabkan pemalsuan atau kesilapan.

Dalam penyediaan penyata kewangan, pengurusan dan para pengarah adalah bertanggungjawab dalam menilai keupayaan Kumpulan dan Bank untuk menjalankan operasi perniagaan secara berterusan, mendedahkan, yang berkaitan, perkara-perkara mengenai dengan operasi berterusan dan menggunakan kaedah operasi berterusan sebagai asas perakaunan melainkan pihak pengurusan dan para pengarah bercadang untuk membubarkan Kumpulan atau memberhentikan operasi, atau tiada mempunyai pilihan lain yang wajar selain berbuat demikian.

Tanggungjawab para pengarah juga termasuk mengawasi proses laporan kewangan bagi Kumpulan dan Bank.

Tanggungjawab Juruaudit bagi pengauditan penyata kewangan

Objektif kami adalah untuk mendapatkan jaminan munasabah sama ada penyata kewangan secara keseluruhan adalah bebas dari kesilapan penting, sama ada disebabkan oleh pemalsuan atau kesilapan, dan untuk menyediakan laporan juruaudit yang mengandungi pendapat kami. Jaminan yang sewajarnya adalah jaminan pada tahap yang tinggi, tetapi bukan satu jaminan bahawa audit yang dijalankan mengikut *ISAs* akan sentiasa mengesan kesilapan penting yang ada. Kesilapan penting boleh berlaku daripada pemalsuan atau kesilapan dan adalah dianggap penting jika, secara individu ataupun agregat, ianya dijangka akan mempengaruhi keputusan pengguna berdasarkan penyata kewangan ini.

Sebagai sebahagian daripada audit sejajar dengan *ISAs*, kami mengamalkan keputusan profesional dan mengekalkan keraguan profesional sepanjang audit. Kami juga:

- Mengetahui dan menilai risiko kesilapan penting pada penyata kewangan, sama ada disebabkan oleh pemalsuan atau kesilapan, mereka dan melaksanakan prosedur audit yang bersesuaian kepada risiko-risiko berkenaan, dan memperolehi bukti audit yang mencukupi dan sesuai untuk memberikan asas yang munasabah bagi pendapat kami. Risiko bagi tidak mengesan kesilapan penting akibat dari penipuan adalah lebih tinggi daripada satu kesilapan, disebabkan penyelewengan yang mungkin melibatkan pakatan sulit, pemalsuan, pengecualian dengan sengaja, gambaran salah, atau pembatalan kawalan dalaman.
- Memperolehi pemahaman mengenai kawalan dalaman yang berkaitan dengan audit bagi tujuan merangka prosedur audit yang bersesuaian tetapi bukan bertujuan untuk menyatakan pendapat mengenai keberkesanan kawalan dalaman Kumpulan.
- Menilai kesesuaian dasar perakaunan yang digunakan dan kemunasabahan anggaran perakaunan dan pendedahan yang berkaitan dibuat oleh pihak pengurusan dan para pengarah.
- Membuat kesimpulan akan kesesuaian penggunaan operasi berterusan asas perakaunan oleh pihak pengurusan dan para pengarah dan, berdasarkan bukti audit yang diperolehi, sama ada timbulnya ketidakpastian yang penting mengenai peristiwa-peristiwa atau syarat-syarat yang boleh menimbulkan keraguan penting ke atas keupayaan Kumpulan dan Bank untuk meneruskan operasi secara berterusan. Jika kami membuat kesimpulan bahawa adanya ketidakpastian yang penting, kami dikehendaki untuk melaporkan dalam laporan juruaudit kami mengenai pendedahan yang berkaitan dalam penyata kewangan atau, jika pendedahan tersebut tidak mencukupi, kami dikehendaki untuk mengubah pendapat kami. Kesimpulan kami adalah berdasarkan kepada bukti audit yang diperolehi sehingga tarikh laporan juruaudit kami. Walau bagaimanapun, peristiwa atau syarat-syarat masa hadapan boleh menyebabkan Kumpulan dan Bank untuk berhenti meneruskan sebagai satu operasi berterusan.
- Menilai keseluruhan pembentangan, struktur dan kandungan penyata kewangan, termasuk pendedahan, dan sama ada penyata kewangan berdasarkan transaksi-transaksi dan peristiwa adalah mencapai penyampaian saksama.
- Mendapatkan bukti audit yang mencukupi mengenai maklumat kewangan bagi entiti atau aktiviti-aktiviti Kumpulan dan Bank untuk menyatakan pendapat mengenai penyatuan penyata kewangan. Kami bertanggungjawab bagi arahan, penyeliaan dan prestasi audit Kumpulan dan Bank. Kami tetap bertanggungjawab sepenuhnya atas pandangan audit kami

Kami menyampaikan kepada para pengarah mengenai, antara lain-lain hal, skop yang telah dirancang dan penetapan masa audit dan penemuan penting semasa audit, termasuk sebarang kekurangan penting dalam kawalan dalaman yang kami kenal pasti sepanjang pengauditan dijalankan.

Kami juga menyediakan para pengarah dengan kenyataan bahawa kami telah mematuhi keperluan etika yang berkaitan mengenai kebebasan, dan untuk menyampaikan kepada mereka tentang semua hubungan dan perkara-perkara lain yang dengan munasabahnyanya boleh dianggap untuk membincangkan mengenai kebebasan kami, dan di mana berkenaan, perlindungan yang berkaitan.

Laporan mengenai keperluan perundangan dan peraturan kawal selia

Kami membentuk pendapat audit kami ke atas penyata kedudukan kewangan Bank berdasarkan maklumat dan penjelasan yang dikemukakan dan seperti yang ditunjukkan oleh buku Bank. Kami telah memperolehi semua maklumat dan penjelasan yang kami perlukan.

KPMG LLP

*Akauntan Awam Singapura dan
Akauntan Bertauliah Singapura*

David Jason Waller

Akauntan Awam Brunei Darussalam

Singapura

23 Mac 2018

Nota: Sila rujuk *Auditors' Report* asal pada Lampiran 01-04

Penyata Pendapatan

Pada tahun berakhir 31 Disember 2017

	Nota	Kumpulan		Bank	
		2017 B\$'000	2016 B\$'000	2017 B\$'000	2016 B\$'000
Pendapatan daripada pembiayaan, pelaburan dan pajakan	3	300,392	283,099	252,582	233,967
Pendapatan dibayar/akan dibayar kepada penyimpan	4	(42,582)	(39,064)	(39,534)	(35,813)
Margin keuntungan bersih		257,810	244,035	213,048	198,154
Pendapatan yuran dan komisen	6	33,360	29,869	32,112	29,116
Perbelanjaan yuran dan komisen	6	(5,457)	(4,433)	(5,457)	(4,433)
Pendapatan bersih yuran dan komisen		27,903	25,436	26,655	24,683
Keuntungan/(Kerugian) daripada derivatif dan pelaburan	5	282,551	(141,899)	282,551	(142,933)
Pertukaran matawang asing bersih (rugi)/untung	5	(287,894)	158,976	(287,894)	158,976
Pendapatan operasi lain	7	51,151	44,452	113,659	68,677
Jumlah pendapatan		331,521	331,000	348,019	307,557
Ditolak:					
Perbelanjaan kakitangan	8	(70,745)	(66,485)	(59,677)	(54,310)
Perbelanjaan lain	9	(74,370)	(62,671)	(56,791)	(47,302)
Jumlah perbelanjaan operasi		(145,115)	(129,156)	(116,468)	(101,612)
Keuntungan operasi sebelum elaun		186,406	201,844	231,551	205,945
Ditolak:					
Elaun bersih bagi kemerosotan pembiayaan dan pendahuluan	10	(38,222)	(23,850)	(36,374)	(22,527)
Elaun bagi kemerosotan pembayaran yang belum diterima		(1,864)	(1,230)	(739)	(1,230)
Elaun bersih bagi kemerosotan pelaburan	11	(1,964)	(40,017)	(1,964)	(40,017)
Elaun bersih bagi pelaburan anak syarikat		—	—	(1,715)	—
Keuntungan operasi		144,356	136,747	190,759	142,171
Bahagian keuntungan syarikat bersekutu	25	2,073	722	—	—
Keuntungan sebelum zakat dan cukai		146,429	137,469	190,759	142,171
Ditolak:					
Zakat	12	(2,692)	(3,349)	(2,692)	(3,349)
Cukai	13	(27,555)	(29,904)	(18,249)	(16,765)
Jumlah perbelanjaan zakat dan cukai		(30,247)	(33,253)	(20,941)	(20,114)
Keuntungan bagi tahun kewangan		116,182	104,216	169,818	122,057
Keuntungan bagi tahun kewangan diagihkan kepada:					
Pemegang saham Bank		110,582	101,899	169,818	122,057
Kepentingan tidak dikawal		5,600	2,317	—	—
Keuntungan bagi tahun kewangan		116,182	104,216	169,818	122,057
Pendapatan sesaham					
Pendapatan asas bagi setiap saham (B\$)	15	0.15	0.14		
Pendapatan yang dicairkan bagi setiap saham (B\$)	15	0.15	0.14		

Nota-nota yang disertakan adalah sebahagian penting daripada penyata kewangan.

**Penyata Pendapatan Komprehensif
Pada tahun berakhir 31 Disember 2017**

	Kumpulan		Bank	
	2017	2016	2017	2016
	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000
Keuntungan bagi tahun	116,182	104,216	169,818	122,057
Pendapatan komprehensif lain:				
<i>Perkara yang atau mungkin dikelaskan semula kepada keuntungan atau kerugian</i>				
Rizab nilai saksama (aset kewangan sedia untuk jualan):				
- Perubahan bersih nilai saksama	804	(155)	803	(173)
- Jumlah bersih yang dipindahkan pada untung atau rugi	437	18,472	594	18,472
Bahagian daripada pendapatan komprehensif lain syarikat bersekutu	893	(38)	—	—
Cukai pada pendapatan komprehensif	(258)	(3,388)	(258)	(3,388)
Pendapatan komprehensif lain bagi tahun, bersih cukai	1,876	14,891	1,139	14,911
Jumlah pendapatan komprehensif bagi tahun	118,058	119,107	170,957	136,968
Diagihkan kepada:				
Pemegang saham Bank	112,458	116,790	170,957	136,968
Kepentingan tidak dikawal	5,600	2,317	—	—
Jumlah pendapatan komprehensif bagi tahun	118,058	119,107	170,957	136,968

Nota-nota yang disertakan adalah sebahagian penting daripada penyata kewangan.

**Penyata Kedudukan Kewangan
Pada 31 Disember 2017**

		Kumpulan		Bank	
	Nota	2017	2016	2017	2016
		B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000
Aset					
Tunai dan kesetaraan tunai	16	2,419,360	2,113,791	2,610,380	2,294,667
Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam	17	456,933	463,382	419,913	430,531
Penempatan, pembiayaan dan pendahuluan kepada Bank	18	1,974,964	2,588,964	2,150,964	2,662,314
Sukuk Kerajaan	19	16,198	26,715	16,198	26,715
Pelaburan	20	1,179,002	804,651	1,179,002	799,447
Aset kewangan derivatif	21	40,865	17,971	40,865	17,971
Pembiayaan dan pendahuluan	22	3,231,905	3,186,405	2,639,100	2,602,613
Pajakan kewangan yang belum diterima	23	12,587	12,556	12,587	12,556
Pelaburan dalam anak syarikat	24	—	—	39,804	40,826
Pelaburan dalam syarikat bersekutu	25	17,388	14,513	7,080	7,080
Aset lain	26	41,786	39,344	31,712	46,084
Hartanah dan peralatan	27	174,470	178,337	50,392	47,955
Pelaburan Hartanah	28	25,887	27,434	25,887	27,434
Aset cukai tertunda	29	—	8,557	6,038	17,288
Jumlah aset		9,591,345	9,482,620	9,229,922	9,033,481
Liabiliti dan ekuiti					
Deposit daripada pelanggan	30	7,526,368	7,214,644	7,434,748	7,114,615
Deposit daripada Bank dan Institusi Kewangan lain	31	521,433	510,272	394,108	363,939
Penempatan daripada Institusi Kewangan lain	18	240,716	57,872	240,716	57,872
Liabiliti kewangan derivatif	21	15,860	110,620	15,860	110,620
Liabiliti lain	32	115,400	102,711	99,808	82,413
Zakat	33	2,831	4,037	2,831	4,037
Peruntukan cukai	33	54,783	68,580	38,150	52,703
Liabiliti cukai tertunda	29	3,371	—	—	—
Jumlah liabiliti		8,480,762	8,068,736	8,226,221	7,786,199
Ekuiti					
Modal Saham	34	507,325	724,750	507,325	724,750
Dana rizab berkanun	35	497,499	453,044	458,495	416,040
Rizab-rizab lain	35	84,583	213,711	37,881	106,492
Jumlah ekuiti yang diagihkan kepada pemegang ekuiti Bank		1,089,407	1,391,505	1,003,701	1,247,282
Kepentingan tidak dikawal		21,176	22,379	—	—
Jumlah ekuiti		1,110,583	1,413,884	1,003,701	1,247,282
Jumlah liabiliti dan ekuiti		9,591,345	9,482,620	9,229,922	9,033,481

Nota-nota yang disertakan adalah sebahagian penting daripada penyata kewangan.

Pengesahan

Saya mengesahkan bahawa penyata kewangan seperti yang dinyatakan di atas memberikan pandangan yang benar dan saksama mengenai kedudukan kewangan pada 31 Disember 2017 dan prestasi kewangan bagi tahun berakhir 31 Disember 2017.

Mubashar Khokhar
Pengarah Urusan

Penyata kewangan telah diluluskan oleh Lembaga Pengarah dan ditandatangani bagi pihak Lembaga Pengarah.

Dato Seri Paduka Dr Awang Haji Mohd Amin Liew bin Abdullah
Pengerusi

Mubashar Khokhar
Pengarah Urusan

Junaidi bin Hj Masri
Pengarah

Brunei Darussalam
23 Mac 2018

Nota-nota yang disertakan adalah sebahagian penting daripada penyata kewangan.

Gabungan Penyata Perubahan Ekuiti
Pada tahun berakhir 31 Disember 2017

	----- Diagihkan kepada pemegang ekuiti Bank -----									
	----- Rizab-rizab lain -----					Jumlah dana				
	Nota	Modal saham BS'000	Saham perbendaharaan BS'000	Dana rizab berkanun BS'000	Rizab nilai saksama BS'000	Rizab terjemahan BS'000	Pendapatan yang ditahan BS'000	Pemegang saham BS'000	Kepentingan tidak dikawal BS'000	Jumlah ekuiti BS'000
Kumpulan										
Pada 1 Januari 2017		724,750	-	453,044	530	-	213,181	1,391,505	22,379	1,413,884
Keuntungan bagi tahun		-	-	-	-	-	110,582	110,582	5,600	116,182
Pendapatan komprehensif lain		-	-	-	1,876	-	-	1,876	-	1,876
Jumlah pendapatan komprehensif bagi tahun		-	-	-	1,876	-	110,582	112,458	5,600	118,058
Pemindahan kepada rizab berkanun	35	-	-	44,455	-	-	(44,455)	-	-	-
Pergerakan Matawang Asing		-	-	-	-	(18)	-	(18)	-	(18)
Transaksi dengan pemilik- pemilik Bank										
Sumbangan dan pembahagian		(217,425)	-	-	-	-	-	(217,425)	-	(217,425)
Pengurangan modal saham			-	-	-	-	-	-	-	-
Dividen dibayar kepada saham biasa	14	-	-	-	-	-	(197,113)	(197,113)	(1,000)	(198,113)
Penebusan daripada kepentingan tidak dikawal		-	-	-	-	-	-	-	(5,803)	(5,803)
Jumlah sumbangan dan pembahagian		(217,425)	-	-	-	-	(197,113)	(414,538)	(6,803)	(421,341)
Pada 31 Disember 2017		507,325	-	497,499	2,406	(18)	82,195	1,089,407	21,176	1,110,583

Nota-nota yang disertakan adalah sebahagian penting daripada penyata kewangan.

Gabungan Penyata Perubahan Ekuiti (sambungan)

Kumpulan	Nota	Modal saham B\$'000	Saham perbendaharaan B\$'000	Dana rizab berkanun B\$'000	Rizab nilai saksama B\$'000	Rizab terjaminan B\$'000	----- Rizab-rizab lain -----		Kepentingan tidak dikawal B\$'000	Jumlah ekuiti B\$'000
							Diagihkan kepada pemegang ekuiti Bank	Jumlah dana pemegang saham B\$'000		
Pada 1 Januari 2016		724,750	(3)	420,531	(14,361)	—	—	1,327,619	26,425	1,354,044
Keuntungan bagi tahun		—	—	—	—	—	—	101,899	2,317	104,216
Pendapatan komprehensif lain		—	—	—	14,891	—	—	14,891	—	14,891
Jumlah pendapatan komprehensif bagi tahun		—	—	—	14,891	—	—	116,790	2,317	119,107
Pemindahan kepada rizab berkanun	35	—	—	32,513	—	—	(32,513)	—	—	—
Transaksi dengan pemilik- pemilik Bank										
Sumbangan dan pembahagian										
Dividen dibayar kepada saham biasa	14	—	—	—	—	—	(52,907)	(52,907)	—	(52,907)
Sumbangan daripada kepentingan tidak dikawal		—	3	—	—	—	—	3	(6,363)	(6,360)
Jumlah sumbangan dan pembahagian		—	3	—	—	—	(52,907)	(52,904)	(6,363)	(59,267)
Pada 31 Disember 2016		724,750	—	453,044	530	—	213,181	1,391,505	22,379	1,413,884

Nota-nota yang disertakan adalah sebahagian penting daripada penyata kewangan.

Penyata Perubahan Ekuiti
Pada tahun berakhir 31 Disember 2017

Bank	Nota	Modal saham B\$'000	Rizab berkanun B\$'000	----- Rizab-rizab lain -----		Jumlah
				Rizab nilai saksama B\$'000	Pendapatan yang ditahan B\$'000	
Pada 1 Januari 2017		724,750	416,040	(762)	107,254	1,247,282
Keuntungan bagi tahun		—	—	—	169,818	169,818
Pendapatan komprehensif lain		—	—	1,139	—	1,139
Jumlah pendapatan komprehensif bagi tahun		—	—	1,139	169,818	170,957
Pemindahan kepada dana rizab berkanun	35	—	42,455	—	(42,455)	—
Transaksi dengan pemilik-pemilik Bank						
Sumbangan dan pembahagian						
Pengurangan modal saham		(217,425)	—	—	—	(217,425)
Dividen dibayar kepada saham biasa	14	—	—	—	(197,113)	(197,113)
Jumlah sumbangan dan pembahagian		(217,425)	—	—	(197,113)	(414,538)
Pada 31 Disember 2017		507,325	458,495	377	37,504	1,003,701

Nota-nota yang disertakan adalah sebahagian penting daripada penyata kewangan.

Penyata Perubahan Ekuiti (sambungan)

Bank	Nota	Modal saham B\$'000	Rizab berkanun B\$'000	----- Rizab-rizab lain -----		Jumlah B\$'000
				Rizab nilai saksama B\$'000	Pendapatan yang ditahan B\$'000	
Pada 1 Januari 2016		724,750	385,526	(15,673)	68,618	1,163,221
Keuntungan bagi tahun		-	-	-	122,057	122,057
Pendapatan komprehensif lain		-	-	14,911	-	14,911
Jumlah pendapatan komprehensif bagi tahun		-	-	14,911	122,057	136,968
Pemindahan kepada dana rizab berkanun	35	-	30,514	-	(30,514)	-
Transaksi dengan pemilik-pemilik Bank Sumbangan dan pembahagian	14	-	-	-	(52,907)	(52,907)
Dividen dibayar kepada saham biasa		-	-	-	(52,907)	(52,907)
Jumlah sumbangan dan pembahagian		-	-	-	(52,907)	(52,907)
Pada 31 Disember 2016		724,750	416,040	(762)	107,254	1,247,282

Nota-nota yang disertakan adalah sebahagian penting daripada penyata kewangan.

Penyata Aliran Tunai
Pada tahun berakhir 31 Disember 2017

	Kumpulan		Bank	
	2017 B\$'000	2016 B\$'000	2017 B\$'000	2016 B\$'000
Aliran wang tunai daripada aktiviti operasi				
Keuntungan sebelum zakat dan cukai	146,429	137,469	190,759	142,171
Pelarasan bagi:				
Pendapatan dividen dari anak syarikat	-	-	(98,328)	(56,091)
Elaun bagi kemerosotan pembiayaan dan pendahuluan	38,222	23,850	36,374	22,527
Elaun bagi kemerosotan pembayaran yang belum diterima	1,864	1,230	739	1,230
Perubahan nilai saksama bagi derivatif dan pelaburan	5,785	(16,977)	5,708	(15,647)
Susut nilai bagi hartanah dan peralatan dan pelaburan hartanah	20,067	22,478	13,363	14,966
Elaun bagi kemerosotan pelaburan, bersih	1,964	40,017	1,964	40,017
Elaun bagi kemerosotan pelaburan dalam anak syarikat, bersih	-	-	1,715	-
Keuntungan dari pelupusan hartanah dan peralatan	(138)	-	(138)	-
Kerugian atas hapuskira hartanah pelaburan	243	-	243	-
Bahagian keuntungan bagi syarikat bersekutu	(2,073)	(722)	-	-
	212,363	207,345	152,399	149,173
Perubahan dalam:				
Deposit dari pelanggan	348,925	1,832,484	357,334	1,856,814
Deposit dari bank-bank dan institusi kewangan lain	11,161	(34,942)	30,169	(88,774)
Liabiliti lain	12,423	9,965	17,397	9,991
Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam	6,449	(80,999)	10,618	(79,790)
Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan pada Bank	552,067	(653,972)	449,417	(465,722)
Sukuk Kerajaan	10,517	(5,964)	10,517	(5,964)
Pelaburan	(413,271)	(197,615)	(418,241)	(205,108)
Penempatan daripada institusi kewangan lain	182,844	57,872	182,844	57,872
Pembiayaan dan pendahuluan	(92,188)	184,207	(81,327)	192,616
Aset lain	(5,331)	(12,380)	13,602	(4,049)
	825,959	1,306,001	724,729	1,417,059
Zakat yang dibayar	(3,898)	(3,117)	(3,899)	(3,117)
Cukai yang dibayar	(29,416)	(30,958)	(21,811)	(23,569)
Jumlah wang tunai bersih aktiviti operasi	792,645	1,271,926	699,019	1,390,373

Nota-nota yang disertakan adalah sebahagian penting daripada penyata kewangan.

Penyata Aliran Tunai (sambungan)
Pada tahun berakhir 31 Disember 2017

	Kumpulan		Bank	
	2017	2016	2017	2016
	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000
Aliran wang tunai daripada aktiviti pelaburan				
Pembelian hartanah dan peralatan	(14,909)	(14,981)	(14,509)	(14,935)
Pembelian pelaburan hartanah	(12)	(133)	(12)	(133)
Pelaburan dalam anak syarikat	–	–	(693)	(4,144)
Perolehan daripada perlupusan hartanah dan peralatan	163	–	163	–
Pendapatan dividen daripada anak syarikat	–	–	98,328	56,091
Pendapatan dividen daripada syarikat bersekutu	91	–	–	–
Wang tunai bersih yang digunakan dalam aktiviti pelaburan	(14,667)	(15,114)	83,277	36,879
Aliran wang tunai daripada aktiviti pembiayaan				
Dividen yang dibayar	(197,113)	(52,907)	(197,113)	(52,907)
Reduction in capital	(217,425)	–	(217,425)	–
Modal yang ditebus daripada kepentingan tidak dikawal	(5,803)	(6,363)	–	–
Wang tunai bersih yang digunakan dalam aktiviti pembiayaan	(420,341)	(59,270)	(414,538)	(52,907)
Perubahan bersih dan kesetaraan tunai	357,637	1,197,542	367,758	1,374,345
Tunai dan kesetaraan tunai pada 1 Januari	2,113,791	888,313	2,294,667	892,387
Kesan daripada turun naik pertukaran matawang pada tunai dan kesetaraan tunai	(52,068)	27,936	(52,045)	27,935
Tunai dan kesetaraan tunai pada 31 Disember	2,419,360	2,113,791	2,610,380	2,294,667

Nota-nota yang disertakan adalah sebahagian penting daripada penyata kewangan.

Penyata mengikut Seksyen 125 Akta Syarikat-Syarikat Negara Brunei Darussalam

Gabungan keuntungan bagi tahun kewangan berakhir 31 Disember 2017 seperti yang dinyatakan di dalam gabungan penyata kewangan Bank, termasuk perkongsian untung/(rugi) dari anak-anak syarikat berikut, bagi tahun kewangan berakhir 31 Disember 2017:

- (a) BIBD At-Tamwil Bhd
- (b) BIBD Securities Sdn Bhd
- (c) IDBB Sukuk Inc
- (d) BIBD Management & Services Bhd
- (e) IBB Capital Asset Management Sdn Bhd
- (f) Belait Barakah Sdn Bhd
- (g) BIBD Al-Kauthar Funds DCC Incorporated
- (h) IBB Transport Sdn Bhd
- (i) Saujana Sdn Bhd
- (j) BIBD Global Equity Funds
- (k) BIBD Asia Equity Funds
- (l) Belait CSS Sdn Bhd
- (m) Better Sdn Bhd
- (o) BIBD Middle East Limited

Pada tahun ini, peruntukan bagi sebarang kerugian sebanyak B\$1,715,000 telah dibuat untuk pelaburan Bank di salah satu anak-anak syarikat. Keuntungan atau kerugian bagi anak-anak syarikat telah diambil kira oleh Lembaga Pengarah Bank dalam pengiraan keuntungan Kumpulan seperti yang dinyatakan di dalam penyata kewangan.

Bagi pihak Lembaga Pengarah

Dato Seri Paduka Dr Awang Haji Mohd Amin Liew bin Abdullah
Pengerusi

Mubashar Khokhar
Pengarah Urusan

Junaidi bin Hj Masri
Pengarah

Brunei Darussalam
23 Mac 2018

Nota-nota yang disertakan adalah sebahagian penting daripada penyata kewangan.

Nota-nota kepada Penyata Kewangan

Nota-nota yang disertakan adalah sebahagian penting daripada penyata kewangan.

1 Aktiviti utama dan maklumat am

Bank Islam Brunei Darussalam Berhad ('Bank') diperbadankan dan bermastautin di Negara Brunei Darussalam. Alamat Bank yang berdaftar ialah Bangunan BIBD, Lot 159, Jalan Pemancha, Bandar Seri Begawan BS8711, Negara Brunei Darussalam.

Aktiviti utama Bank terdiri dari semua urusan perbankan Islam mengikut prinsip-prinsip Syariah sebagaimana dibenarkan dibawah Perintah Perbankan Islam, 2008.

Aktiviti utama bagi anak-anak syarikat adalah terdiri dari sewa-beli secara Islam, broker stok/saham, pengurusan aset dan dana, penyewaan dan perkhidmatan pengurusan. Tiada perubahan penting dalam aktiviti-aktiviti utama di sepanjang tahun kewangan ini.

Gabungan penyata kewangan Kumpulan pada 31 Disember 2017 terdiri daripada Bank dan anak-anak syarikatnya (dirujuk bersama sebagai "Kumpulan" dan secara individu sebagai "Entiti Kumpulan") dan kepentingan Kumpulan di syarikat bersekutu.

2 Ringkasan dasar-dasar perakaunan penting

2.1 Dasar penyediaan

(a) Penyata pematuhan

Penyata kewangan Kumpulan dan Bank disediakan mengikut Piawaian Pelaporan Kewangan Antarabangsa (*International Financial Reporting Standards - IFRS*).

Kumpulan dan Bank mengguna pakai pindaan IFRS dan tafsiran yang menjadi berkesan pada tahun ini. Penggunaan awal piawaian dan tafsiran ini tidak memberi impak yang ketara kepada Kumpulan dan Bank.

Dasar perakaunan dan kaedah pengiraan digunakan secara konsisten untuk semua tempoh yang dibentangkan dalam penyata kewangan ini.

Piawaian dan tafsiran yang dikeluarkan tetapi belum berkuatkuasa

Piawaian perakaunan, pindaan dan tafsiran telah dikeluarkan oleh Lembaga Piawaian Perakaunan Antarabangsa (*International Accounting Standards Board - IASB*) tetapi belum berkuatkuasa bagi Kumpulan dan Bank. Kumpulan dan Bank berniat untuk menerima pakai piawaian dan tafsiran ini, jika perlu, apabila berkuatkuasa.

Ringkasan impak kuantitatif

Berikut adalah anggaran mengenai impak yang dijangka pada penggunaan awal IFRS 9 terhadap kedudukan kewangan Kumpulan dan Bank pada 31 Disember 2017 dan 1 Januari 2018

(i) IFRS 9 Instrumen kewangan

IFRS 9 memperkenalkan keperluan terbaru bagi klasifikasi dan penilaian instrumen kewangan, kaedah mengukur kemerosotan berdasarkan model jangkaan kerugian kredit, dan memperkenalkan keperluan terbaru untuk perlindungan ('*hedge accounting*'). Keperluan IFRS 9 menjelaskan perubahan tertentu daripada keperluan yang sedia ada dalam IAS 39 berkenaan dengan aset kewangan. Piawaian ini mengandungi dua kategori utama bagi aset kewangan: kos terlunas dan nilai saksama. Aset kewangan akan diukur pada kos terlunas jika ia dipegang di dalam modal perniagaan yang bertujuan untuk memegang aset bagi pengumpulan aliran wang tunai secara kontrak, dan terma kontrak aset memberi peningkatan pada tarikh tertentu kepada aliran wang tunai yang hanya membayar bayaran modal dan faedah ke atas modal asas yang tertunggak. Piawaian ini mengeluarkan kategori IAS 39 iaitu dipegang hingga matang, sedia untuk jualan dan pinjaman dan bayaran yang belum diterima. Bagi pelaburan dalam instrumen ekuiti yang tidak dipegang untuk urusniaga, piawaian ini membenarkan pemilihan yang tidak boleh ditarik balik, pada pengiktirafan permulaan, pada asas pelaburan-demi-pelaburan individu, untuk membentangkan semua perubahan nilai saksama daripada pelaburan dalam pendapatan komprehensif lain (*Other Comprehensive Income - OCI*). Tiada jumlah yang diiktiraf di pendapatan komprehensif lain (OCI) akan diklasifikasikan kepada untung atau rugi pada tarikh kemudian. Walau bagaimanapun, dividen dari pelaburan itu akan diiktiraf dalam untung atau rugi, daripada pendapatan komprehensif lain (OCI), kecuali jelas ia mewakili sebahagian pemulihan kos pelaburan. Pelaburan dalam instrumen ekuiti berkenaan dengan entiti yang mana tidak memilih untuk membentangkan perubahan nilai saksama dalam pendapatan komprehensif lain (OCI) akan diukur pada nilai saksama dengan perubahan nilai diiktiraf dalam untung atau rugi.

Piawaian ini memerlukan derivatif yang tersirat di dalam kontrak dengan jumlah besar aset kewangan dalam skop piawaian tidak diasingkan; bahkan hibrid instrumen kewangan dinilai secara keseluruhan yang mana diukur pada kos terlunas atau nilai saksama.

IFRS 9 memperkenalkan keperluan terbaru bagi liabiliti kewangan yang dikhaskan dibawah opsyen nilai saksama yang mana secara amnya membentangkan perubahan nilai saksama yang diagihkan kepada liabiliti risiko kredit dalam pendapatan komprehensif lain (OCI) daripada di dalam untung atau rugi. Selain daripada perubahan ini, IFRS 9 sebahagian besarnya membawa ke hadapan tanpa pindaan substantif panduan mengenai klasifikasi dan pengukuran liabiliti kewangan daripada IAS 39.

IFRS 9 juga memperkenalkan model kemerosotan terbaru yang menggantikan model IAS 39 kerugian tertanggung dengan model ramalan kerugian kredit. Dibawah model ramalan kerugian kredit, kejadian kerugian tidak lagi diperlukan untuk terjadi sebelum peruntukan kemerosotan diiktiraf.

Model IFRS 9 ramalan kerugian kredit menggunakan pendekatan pengukuran berkembar. Jika sekiranya risiko kredit aset kewangan tidak meningkat secara signifikan sejak diiktirafkan semasa permulaan, aset kewangan akan diputuskan menjadi elaun kerugian yang bersamaan dengan ramalan kredit selama 12 bulan. Jika sekiranya risiko kredit meningkat secara signifikan, ia akan diputuskan menjadi elaun kerugian bersamaan dengan ramalan kredit selama seumur hidup, dengan itu meningkatkan jumlah kemerosotan yang diiktiraf.

IFRS 9 memperkenalkan keperluan terbaru bagi perakaunan perlindungan ('hedge accounting') yang menyelaraskan perakaunan perlindungan dengan pengurusan risiko. Keperluan ini mewujudkan prinsip-prinsip berasaskan pendekatan yang lebih untuk melindungi perakaunan dan menyatakan yang tidak konsisten dan kelemahan dalam model perakaunan perlindungan nilai dalam IAS 39.

Kumpulan telah melakukan Kuantitatif Penilaian Impak (*Quantitative Impact Assessment - QIA*) bagi kesan yang berkemungkinan IFRS 9 terhadap Kumpulan dan Bank. QIA bagi IFRS 9 menghasilkan peningkatan keseluruhan dalam elaun kerugian apabila dibandingkan dengan asas yang sedia ada pengukuran di bawah IAS 39 pada 31 Disember 2017 lebih kurang BND18 juta kepada BND23 juta bagi Kumpulan dan BND15 juta kepada BND20 juta bagi Bank.

(ii) IFRS 15 Pendapatan daripada kontrak dengan pelanggan

IASB telah mengeluarkan IFRS 15 Pengiktirafan pendapatan daripada kontrak dengan pelanggan untuk menggantikan IAS 18 Pendapatan, IAS 11 Kontrak Pembinaan, IFRIC 13 Program Ganjaran Pelanggan dan tafsiran-tafsiran yang berkaitan. Prinsip-prinsip teras piawaian baru adalah untuk syarikat-syarikat untuk mengiktiraf pendapatan bagi menggambarkan penyerahan barang-barang dan perkhidmatan kepada pelanggan-pelanggan pada jumlah yang menunjukkan pertimbangan (iaitu pembayaran) yang mana syarikat itu berharap untuk berhak pada pertukaran barang-barang dan perkhidmatan. Piawaian baru ini juga akan menyebabkan peningkatan pendedahan tentang pendapatan, memberi panduan bagi transaksi yang sebelum ini tidak ditangani secara komprehensif dan meningkatkan panduan untuk urusan pelbagai elemen.

Kumpulan menjangkakan perubahan utama untuk memberi impak program ganjaran pelanggan. Kumpulan kini memperuntukkan sebahagian daripada nilai saksama pertimbangan pendapatan di bawah program ganjaran pelanggan untuk kad kredit dan debit. Di bawah IFRS 15, kredit ganjaran menimbulkan kewajipan prestasi yang berasing sebagai kredit kesetiaan memberi hak material kepada pelanggan.

Tarikh berkuatkuasa mandatori IFRS 15 adalah bagi tempoh tahunan bermula pada atau selepas 1 Januari 2018, dengan permohonan awal dibenarkan.

Kumpulan tidak menjangka kesan yang besar ke atas penggunaan IFRS 15.

(iii) IFRS 16 Pajak

IFRS 16 telah dikeluarkan pada Januari 2016 yang menspesifikasikan pengiktirafan, pengukuran, pembentangan dan pendedahan pajak. Piawaian ini menyediakan model perakaunan pemajak secara tunggal, yang memerlukan pemajak untuk mengiktiraf aset dan liabiliti bagi semua pajak berupa hak-guna ke atas aset pajak dibentangkan di bawah aset tetap, bersama-sama dengan pengiktirafan liabiliti kewangan bagi sewa dan lain-lain bayaran yang akan dibuat sepanjang tempoh pajak. Aset hak-guna akan dilunaskan mengikut kaedah garis lurus dan liabiliti kewangan akan dilunaskan mengikut kaedah hasil-kadar efektif sepanjang tempoh pajak. Pemberi pajak akan meneruskan untuk mengklasifikasikan pajak sebagai operasi atau kewangan, dengan pendekatan IFRS 16 kepada perakaunan pemberi pajak yang sebahagian besarnya tidak berubah daripada piawaian yang sebelumnya, IAS 17.

IFRS 16 adalah diaplikasikan bermula pada 1 Januari 2019.

Kumpulan pada masa ini di dalam proses menilai kesan potensi piawaian tersebut.

(iv) Pindaan dan penambahbaikan

IASB juga telah memperkenalkan pindaan dan penambahbaikan:

IFRS	Berkuatkuasa bagi tempoh tahunan awal atau selepas
Penambahbaikan kepada IAS 28 – <i>Mengukur syarikat bersekutu atau usaha sama pada nilai saksama</i>	1 Januari 2018
Penambahbaikan kepada IAS 40 – <i>Pemindahan harta pelaburan</i>	1 Januari 2018
Penambahbaikan kepada IFRS 1 – <i>Penambahbaikan tahunan Kitaran 2014-2016</i>	1 Januari 2018
Penambahbaikan kepada IFRS 2 – <i>Penjelasan klasifikasi dan pengukuran urus niaga pembayaran berasaskan saham</i>	1 Januari 2018
IFRIC 22 – <i>Urus niaga mata wang asing dan pendahuluan pertimbangan</i>	1 Januari 2018
IFRS 17 – <i>Kontrak insurans</i>	1 Januari 2021
Penambahbaikan kepada IFRS 10 – <i>Gabungan Penyata Kewangan dan IAS 28 Pelaburan dalam Syarikat Bersekutu dan Usahasama – Aset jualan atau sumbangan diantara pelabur dan syarikat bersekutu nya atau usahasama</i>	Akan ditentukan

Kumpulan masih menilai kesan potensi terimapakai pindaan ini. Bagi piawaian tersebut yang berkuatkuasa 1 Januari 2018, Kumpulan tidak menganggarkan impak yang ketara ke atas terimapakai.

(b) Kaedah pengukuran

Penyata kewangan telah disediakan dibawah konvensyen kos sejarah kecuali bagi instrumen kewangan derivatif, aset kewangan pada nilai saksama melalui untung atau rugi dan aset kewangan yang sedia untuk jualan, yang telah dinilai pada nilai saksama.

(c) Fungsi dan pembentangan matawang

Penyata kewangan dibentangkan dalam Matawang Brunei (B\$), iaitu matawang fungsi Bank dan semua jumlah dikenakan kepada nilai ribu yang terdekat (B\$'000), kecuali dinyatakan sebaliknya.

(d) Penggunaan anggaran dan pertimbangan

Dalam penyediaan penyata kewangan, pihak pengurusan diperlukan untuk membuat pertimbangan, anggaran dan andaian yang menjejaskan kepada penggunaan dasar perakaunan dan jumlah harta, tanggungan, pendapatan dan perbelanjaan yang dilaporkan. Keputusan sebenar mungkin berbeza daripada anggaran ini.

Anggaran dan andaian dikaji dari masa ke semasa. Penyemakan anggaran perakaunan adalah diiktiraf didalam penyata kewangan pada tempoh anggaran disemak semula dan tempoh akan datang yang terjejas.

Bidang penting bagi anggaran, keraguan dan pertimbangan kritikal yang digunakan dalam pengendalian dasar perakaunan yang memberikan kesan yang penting dalam menilai jumlah yang diiktiraf di dalam penyata kewangan seperti yang diterangkan dalam nota 2.9 – kemerosotan.

2.2 Asas penggabungan

Gabungan perniagaan

Penggabungan perniagaan diambil kira menggunakan kaedah pengambilalihan dari tarikh pengambilalihan, yang mana tarikh kawalan dipindahkan kepada Kumpulan.

Untuk pengambilalihan baru, Kumpulan mengukur muhibah pada tarikh pengambilalihan sebagai:

- nilai saksama pertimbangan yang dipindahkan; ditambah
- jumlah kepentingan tidak dikawal dalam syarikat yang diambilalih yang diiktiraf; ditambah
- jika penggabungan perniagaan dicapai secara berperingkat, nilai saksama bagi kepentingan ekuiti yang sedia ada pada syarikat yang diambilalih; tolak
- jumlah bersih yang diiktiraf (biasanya nilai saksama) bagi aset yang diperolehi dan liabiliti yang dianggap.

Apabila lebihan adalah negatif, keuntungan tawaran pembelian diiktiraf dengan serta-merta di dalam untung atau rugi.

Bagi setiap gabungan perniagaan, Kumpulan akan memilih untuk mengukur kepentingan tidak dikawal bagi syarikat yang diambilalih pada nilai saksama atau pada mengikut bahagian aset bersih yang dapat dikenalpasti syarikat yang diambilalih pada tarikh pengambilan.

Kos transaksi, selain daripada yang berkaitan dengan penerbitan sekuriti hutang atau ekuiti, yang berkaitan dengan penggabungan perniagaan akan dikira sebagai perbelanjaan.

Pengambilalihan kepentingan tidak dikawal

Kumpulan menganggap semua perubahan hak milik di dalam anak syarikat yang tidak menyebabkan kehilangan kawalan sebagai transaksi ekuiti diantara Kumpulan dan pemegang kepentingan tidak dikawal. Sebarang perbezaan diantara bahagian aset bersih Kumpulan sebelum dan selepas perubahan, dan sebarang pertimbangan yang diterima atau dibayar, akan diselaraskan pada rizab Kumpulan.

Anak-anak syarikat

Anak-anak syarikat adalah entiti yang dikawal oleh Bank. Penyata kewangan anak-anak syarikat dimasukkan di dalam gabungan penyata kewangan dari tarikh dimana kawalan itu bermula hingga berakhir.

Kawalan wujud apabila Kumpulan terdedah, atau mempunyai hak, kepada pulangan yang berubah-ubah sejak penglibatannya dengan entiti dan berupaya untuk menjejaskan pulangan melalui kuasa ke atas entiti. Potensi hak mengundi akan dipertimbangkan apabila menilai kawalan hanya apabila hak adalah tetap.

Kumpulan dianggap mempunyai ‘*de facto power*’ keatas penerima pelaburan, walaupun tidak mempunyai hak mengundi majoriti apabila ia ada keupayaan untuk mengarah aktiviti-aktiviti penerima pelaburan yang akan menjejaskan pulangan penerima pelaburan.

Pelaburan didalam anak-anak syarikat adalah dinyatakan di penyata kedudukan kewangan Bank pada kos tolak kerugian kemerosotan, jika ada. Apabila terdapat tanda kemerosotan, jumlah pelaburan akan dinilai. Penurunan nilai akan dibuat jika jumlah pelaburan lebih daripada jumlah yang dibaikpulih.

Kehilangan kawalan

Apabila hilang kawalan keatas anak-anak syarikat, Kumpulan akan menyahiktirafan aset dan liabiliti anak-anak syarikat, kepentingan tidak dikawal dan komponen ekuiti yang bersangkutan paut dengan anak syarikat tersebut. Jika terdapat kos berlebihan atau kekurangan dalam kehilangan kawalan akan diiktiraf dalam keuntungan atau kerugian. Jika Kumpulan menahan apa-apa faedah di dalam anak-anak syarikat sebelumnya, kepentingan tersebut akan dikira pada nilai saksama pada tarikh kawalan tersebut hilang. Kemudiannya, kos tersebut dimasukkan dalam sumbangan ekuiti pelabur atau aset kewangan yang sedia untuk jualan bergantung kepada tahap pengaruh yang dikekalkan.

Syarikat bersekutu

Syarikat-syarikat bersekutu adalah entiti-entiti dimana Kumpulan mempunyai pengaruh penting, tetapi bukan kawalan. Pengaruh penting ialah kuasa untuk ikut serta dalam membuat keputusan bagi dasar kewangan dan operasi syarikat bersekutu tetapi bukan kuasa untuk melaksanakan kawalan ke atas dasar-dasar tersebut.

Pelaburan dalam syarikat bersekutu akan diambil kira dalam penyata kewangan yang digabungkan menggunakan kaedah ekuiti ditolak sebarang kerugian kemerosotan. Kos pelaburan termasuk kos transaksi. Gabungan penyata kewangan termasuk bahagian untung atau rugi Kumpulan dan pendapatan komprehensif lain syarikat bersekutu, selepas pelarasan jika ada, sejajar dengan dasar perakaunan Kumpulan, daripada tarikh pengaruh penting bermula hingga tarikh pengaruh berakhir.

Apabila bahagian kerugian Kumpulan lebih daripada kepentingan di dalam syarikat bersekutu, jumlah kepentingan yang dibawa ke hadapan termasuk pelaburan jangka panjang berkurang menjadi kosong, dan pengiktirafan kerugian ditamatkan melainkan Kumpulan mempunyai kewajipan atau telah membuat pembayaran bagi pihak syarikat bersekutu.

Apabila Kumpulan tidak lagi mempunyai pengaruh penting ke atas syarikat bersekutu, kepentingan yang ditahan di syarikat bersekutu yang terdahulu pada tarikh apabila pengaruh penting telah hilang akan diukur pada nilai saksama dan jumlah ini akan dianggap sebagai jumlah permulaan aset kewangan yang dibawa ke hadapan. Perbezaan diantara nilai saksama kepentingan yang ditahan dicampur dengan hasil daripada kepentingan yang dilupuskan dan jumlah pelaburan yang dibawa ke hadapan pada kaedah ekuiti ditamatkan akan diiktirafkan di dalam untung atau rugi.

Apabila kepentingan Kumpulan di dalam syarikat bersekutu menurun akan tetapi tidak mengakibatkan kehilangan pengaruh penting, kepentingan yang ditahan tidak akan diukur semula. Untung atau rugi daripada penurunan kepentingan akan diiktiraf di dalam untung atau rugi. Untung atau rugi yang diiktiraf terdahulu di dalam pendapatan komprehensif lain akan diklasifikasikan semula kepada untung atau rugi itu diperlukan untuk diklasifikasikan semula kepada untung atau rugi pada pelupusan aset dan liabiliti berkenaan.

Di dalam penyata kewangan Bank, pelaburan di syarikat bersekutu adalah dinyatakan pada kos ditolak kerugian kemerosotan nilai, jika ada. Kos pelaburan termasuk kos transaksi.

Kepentingan tidak dikawal

Kepentingan tidak dikawal pada akhir tempoh laporan, sebagai ekuiti di dalam anak syarikat yang tidak berkaitan secara langsung atau tidak langsung dengan pemegang ekuiti Bank, dibentangkan dalam gabungan penyata kedudukan kewangan dan penyata perubahan ekuiti dalam ekuiti, berasingan daripada ekuiti yang berkaitan dengan pemegang ekuiti Bank. Kepentingan tidak dikawal dalam keputusan Kumpulan dibentangkan di dalam gabungan untung atau rugi dan pendapatan komprehensif lain sebagai pembahagian untung atau rugi dan pendapatan komprehensif bagi tahun diantara kepentingan tidak dikawal dan pemegang ekuiti Bank.

Kerugian bagi kepentingan tidak dikawal di dalam anak-anak syarikat adalah dibahagikan kepada kepentingan tidak dikawal walaupun dengan berbuat demikian kepentingan tidak dikawal akan mempunyai baki defisit.

Transaksi-transaksi yang dihapuskan dalam gabungan

Dalam menyediakan gabungan penyata kewangan, baki dan transaksi antara Kumpulan dan pendapatan dan perbelanjaan yang tidak direalisasi berpunca dari transaksi antara Kumpulan akan dikeluarkan.

Keuntungan yang tidak direalisasi daripada transaksi-transaksi dengan bersekutu akan dikeluarkan bertentangan dengan pelaburan dengan had kepentingan Kumpulan di dalam syarikat bersekutu. Kerugian yang tidak direalisasi akan dikeluarkan bersamaan dengan keuntungan yang tidak direalisasi tapi hanya jika tiada bukti kemerosotan.

2.3 Matawang asing

Transaksi dan baki matawang asing

Dalam penyediaan penyata kewangan setiap entiti, transaksi matawang asing diterjemahkan kepada matawang fungsi entiti masing-masing pada kadar pertukaran pada tarikh transaksi.

Aset dan liabiliti yang didenominasi oleh matawang asing adalah diterjemahkan semula kepada matawang fungsi pada kadar pertukaran pada tarikh tersebut. Untung atau rugi matawang asing pada perkara-perkara monetari adalah perbezaan diantara kos terlunas pada matawang fungsi pada permulaan tahun, diselaraskan untuk kadar hasil efektif dan pembayaran pada tahun itu, dan kos terlunas pada matawang asing akan diterjemahkan pada kadar pertukaran spot pada akhir tahun.

Aset dan liabiliti yang bukan monetari yang didenominasikan dalam matawang asing tidak akan diterjemahkan semula pada akhir tarikh laporan, kecuali bagi yang telah diukur pada nilai saksama akan diterjemahkan semula kepada matawang fungsi pada kadar pertukaran pada tarikh nilai saksama telah ditetapkan.

Perbezaan matawang asing disebabkan oleh penterjemahan semula akan diiktiraf di dalam untung atau rugi, kecuali untuk perbezaan disebabkan dari penterjemahan semula instrumen ekuiti sedia untuk jualan yang akan diiktiraf di pendapatan komprehensif lain.

2.4 Tunai dan kesetaraan tunai

Tunai dan kesetaraan tunai termasuk wang tunai dalam tangan, baki-baki dengan Bank dan institusi kewangan yang lain dan dana jangka pendek dan penempatan antara Bank dengan kematangan tidak melebihi dari tiga bulan.

2.5 Instrumen kewangan

Pengiktirafan

Aset atau liabiliti kewangan diiktiraf di dalam penyata kedudukan kewangan apabila, dan hanya apabila, Kumpulan atau Bank menjadi pihak kepada peruntukan kontrak instrumen tersebut.

Instrumen kewangan pada permulaannya diiktiraf pada nilai saksama dicampur, yang mana bagi instrumen kewangan yang bukan pada nilai saksama melalui untung atau rugi, kos transaksi yang berpunca dari pengambilalihan atau penerbitan instrumen kewangan.

Kumpulan dan Bank mengkategorikan instrumen kewangan seperti berikut:

Aset kewangan

(a) Pembiayaan dan pembayaran yang belum diterima

Pembiayaan dan pembayaran yang belum diterima adalah aset-aset kewangan bukan derivatif dengan bayaran tetap atau boleh ditentukan yang tidak disebut harga dalam pasaran aktif.

Aset-aset kewangan ini seterusnya diukur pada kos terlunas menggunakan kaedah kadar keuntungan efektif, ditolak sebarang kerugian kemerosotan.

(b) Aset-aset kewangan pada nilai saksama menerusi untung atau rugi

Aset kewangan pada nilai saksama melalui untung atau rugi adalah samada:

(i) Dipegang untuk dagangan

Aset kewangan yang diperolehi atau didapati terutamanya untuk jualan atau pembelian semula pada tempoh terdekat atau ia adalah sebahagian daripada potfolio yang diuruskan bersama dan yang mana terdapat bukti sebenar terkini mengenai pengambilan keuntungan secara jangka pendek; atau

(ii) Ditetapkan di bawah opsyen nilai kadar saksama

Aset-aset kewangan memenuhi sekurang-kurangnya satu daripada kriteria selepas penetapannya:

- ia menghapuskan atau mengurangkan ukuran atau pengiktirafan yang tidak konsisten yang akan timbul daripada pengukuran aset kewangan, atau pengiktirafan keuntungan atau kerugian ke atasnya, menggunakan asas yang berlainan;

- kumpulan aset kewangan adalah diuruskan dan prestasinya dinilai pada asas nilai saksama menurut pengurusan risiko didokumenkan entiti atau strategi pelaburan dan maklumat yang disediakan kepada kakitangan pengurusan utama atas dasar ini; atau
- aset kewangan yang mengandungi derivatif terbenam yang perlu direkodkan secara berasingan.

Aset-aset kewangan ini seterusnya diukur pada nilai saksama dan sebarang keuntungan atau kerugian yang timbul daripada perubahan dalam nilai saksama akan diiktiraf dalam untung atau rugi.

(c) **Aset kewangan yang dipegang hingga matang**

Aset-aset kewangan yang dipegang hingga matang adalah aset kewangan yang bukan derivatif dengan bayaran tetap atau ditentukan dan tempoh matang tetap yang mana Kumpulan mempunyai tujuan dan kemampuan positif untuk memegangnya sehingga matang. Aset-aset kewangan ini seterusnya diukur pada kos terlunas menggunakan kaedah kadar keuntungan efektif ditolak sebarang kerugian kemerosotan.

Sebarang jualan atau klasifikasi semula dalam jumlah yang besar bagi aset kewangan yang dipegang hingga matang tetapi belum menghampiri tempoh matang akan menghasilkan klasifikasi semula kesemua aset kewangan yang dipegang sehingga matang menjadi aset kewangan sedia untuk jualan dan Bank akan dihalang daripada mengklasifikasi sebarang aset kewangan yang dipegang hingga matang bagi tahun kewangan semasa dan dua tahun kewangan seterusnya. Walaubagaimanapun, jualan dan klasifikasi semula pada keadaan-keadaan berikut tidak akan menyebabkan klasifikasi semula:

- jualan atau klasifikasi semula bagi dekat dengan tempoh matang yang mana perubahan kadar faedah pasaran tidak akan mempunyai kesan yang signifikan pada nilai saksama aset kewangan tersebut;
- jualan atau klasifikasi semula selepas Kumpulan telah mengumpul sebahagian besar modal asal aset tersebut; dan
- jualan atau klasifikasi semula yang berpunca daripada kejadian yang tidak berulang yang diluar kawalan Kumpulan yang juga luar dari jangkaan.

(d) **Aset kewangan sedia untuk jualan**

Aset kewangan sedia untuk jualan adalah aset kewangan yang samada ditetapkan dalam kategori ini atau tidak diklasifikasikan dalam mana-mana kategori lain dan diukur pada nilai saksama. Ia termasuk instrumen ekuiti, pelaburan dana dan pasaran wang, dan instrumen hutang.

Nilai saksama bagi pelaburan disebut harga yang diperolehi daripada harga bid pasaran. Pelaburan dalam instrumen ekuiti yang tidak mempunyai harga pasaran yang disebut harga dalam pasaran aktif dan di mana nilai saksamanya tidak boleh diukur dinyatakan pada kos ditolak kerugian kemerosotan nilai.

Sebarang keuntungan atau kerugian yang berpunca daripada perubahan dalam nilai saksama adalah diiktiraf dalam rizab nilai saksama melalui pendapatan komprehensif lain kecuali kerugian kemerosotan dan untung dan rugi pertukaran asing yang berpunca daripada butiran monetari yang diiktiraf di dalam untung atau rugi.

Semasa penyahiktirafan atau pelupusan, keuntungan atau kerugian terkumpul yang sebelum ini diiktiraf dalam pendapatan komprehensif lain diklasifikasikan semula daripada ekuiti ke untung atau rugi yang mana Kumpulan dan Bank memegang lebih daripada satu pelaburan bagi sekuriti yang sama ia akan dilupuskan secara asas pertama-masuk-pertama-keluar (*first-in-first-out basis*). Keuntungan dikira bagi hutang instrumen hutang menggunakan kaedah keuntungan efektif diiktiraf dalam untung atau rugi.

Keuntungan yang diperolehi semasa memegang pelaburan sedia untuk jualan dilaporkan sebagai pendapatan. Dividen yang diperolehi diiktiraf di dalam penyata pendapatan apabila hak pembayaran itu diwujudkan.

Semua aset kewangan, kecuali yang diukur pada nilai saksama melalui untung atau rugi, adalah tertakluk kepada kaji semula kemerosotan. Lihat nota 2.9 Kemerosotan nilai.

Instrumen kewangan derivatif

Kumpulan dan Bank memegang instrumen kewangan derivatif bagi melindungi nilai matawang asing dan pendedahan kadar keuntungannya.

Kedudukan dagangan pertukaran asing, termasuk kontrak spot dan hadapan, dinilai semula pada kadar pasaran lazim pada tarikh penyata kedudukan kewangan dan keuntungan dan kerugian bagi tahun kewangan adalah diiktiraf dalam untung atau rugi.

Derivatif terbenam diiktiraf secara berasingan daripada kontrak hos dan dilaporkan sebagai derivatif jika, dan hanya jika, ia tidak berkait rapat dengan ciri-ciri ekonomi dan risiko kontrak dan hos kontrak hos ekonomi tidak dikategorikan pada nilai saksama menerusi untung atau rugi. Kontrak hos, dalam kes dimana derivatif terbenam diiktiraf secara berasingan, dilaporkan sejajar dengan dasar yang berkenaan dengan sifat-sifat kontrak hos.

Liabiliti kewangan

Semua liabiliti kewangan diukur seterusnya pada kos terlunas selain daripada yang dikategorikan sebagai nilai saksama melalui untung atau rugi.

Nilai saksama melalui kategori untung atau rugi terdiri daripada liabiliti kewangan yang derivatif atau liabiliti kewangan yang ditetapkan secara khusus ke dalam kategori ini apabila pengiktirafan permulaan.

Derivatif yang dikaitkan dengan dan perlu diselesaikan oleh penghantaran instrumen ekuiti yang tidak mempunyai harga yang disebut harga dalam pasaran aktif bagi instrumen serupa yang nilai saksama sebaliknya tidak boleh diukur dengan pasti diukur pada kos.

Liabiliti kewangan lain yang dikategorikan sebagai nilai saksama melalui untung atau rugi adalah diukur seterusnya pada nilai saksama dengan keuntungan atau kerugian diiktiraf dalam untung atau rugi.

Kontrak jaminan kewangan

Kontrak jaminan kewangan adalah kontrak yang memerlukan pengeluar kontrak untuk membuat bayaran khusus bagi membayar balik kepada pemegang kerugian yang dialami ekoran penghutang tertentu gagal membuat bayaran pada masanya menurut terma-terma instrumen hutang yang asli atau telah diubahsuai.

Nilai saksama datangnya daripada kontrak jaminan kewangan adalah diklasifikasi sebagai pendapatan tertunda dan dilunaskan pada untung atau rugi dengan menggunakan kaedah garis lurus ke atas tempoh kontrak atau, apabila tidak ada tempoh kontrak tertentu, diiktiraf di untung atau rugi apabila jaminan dilepaskan. Apabila penyelesaian kontrak jaminan kewangan menjadi berkemungkinan, anggaran kewajipan dibuat. Jika nilai dibawa kontrak jaminan kewangan adalah lebih rendah daripada kewajipan, nilai dibawa diselaraskan kepada jumlah kewajipan dan diambil kira sebagai peruntukan.

Pengukuran nilai saksama

Nilai saksama instrumen kewangan yang didagangkan di pasaran aktif (seperti sekuriti dan derivatif atas kaunter) adalah berdasarkan pada harga pasaran disebut harga pada tarikh penyata kedudukan kewangan yang diperolehi daripada harga pasaran. Bagi instrumen kewangan tidak disebut harga, nilai saksama ditentukan menggunakan teknik penilaian. Ini termasuk penggunaan urusniaga tulus terkini, rujukan kepada instrumen lain yang secara amnya adalah sama analisa aliran tunai berdiskaun dan model penentuan harga opsyen.

Klasifikasi semula aset kewangan

Aset kewangan bukan derivatif yang dipegang untuk dagangan boleh diklasifikasi semula sekiranya aset kewangan tersebut tidak lagi dipegang untuk tujuan dijual dalam jangkamasa terdekat. Sebagai tambahan, aset kewangan yang memenuhi takrif pembiayaan dan belum diterima boleh diklasifikasi semula di luar kategori dipegang untuk dagangan atau sedia untuk dijual sekiranya Kumpulan mempunyai tujuan dan kemampuan untuk memegang aset kewangan tersebut untuk masa hadapan atau sehingga tarikh klasifikasi semula.

Klasifikasi semula dibuat pada nilai saksama pada tarikh klasifikasi semula. Nilai saksama menjadi kos baru atau kos terlunas di mana berkenaan, dan tiada pembalikan keuntungan atau kerugian nilai saksama direkodkan sebelum tarikh klasifikasi semula. Kadar keuntungan efektif bagi aset kewangan yang diklasifikasi semula sebagai pembiayaan dan pembayaran belum diterima serta kategori dipegang hingga matang adalah ditentukan pada tarikh klasifikasi semula. Peningkatan lanjut dalam anggaran aliran tunai melaraskan kadar keuntungan efektif secara prospektif.

Penyahiktirafan

Kumpulan menyahiktirafkan aset kewangan apabila hak kontrak terhadap aliran tunai daripada aset kewangan tersebut luput, atau hak aset kewangan tersebut dipindahkan untuk menerima aliran tunai berkontrak dalam sesuatu transaksi di mana sebahagian besar daripada risiko dan ganjaran hakmilik aset kewangan adalah dipindahkan atau di mana Kumpulan tidak memindah bahkan tidak mengekalkan sebahagian besar risiko dan ganjaran pemilikan dan ia tidak mengekalkan kawalan ke atas aset kewangan. Pada penyahiktirafan aset kewangan, perbezaan di antara jumlah dibawa dan jumlah pertimbangan yang diterima (termasuk sebarang aset baru yang diperolehi ditolak sebarang liabiliti baru) dan sebarang keuntungan atau kerugian terkumpul yang telah diiktiraf dalam ekuiti diiktiraf dalam untung atau rugi.

Sesuatu liabiliti kewangan atau sebahagian daripadanya dinyahiktiraf apabila, dan hanya apabila, tanggungan yang dinyatakan dalam kontrak dilepaskan atau dibatalkan atau luput. Apabila liabiliti kewangan dinyahiktiraf, perbezaan di antara jumlah bawaan liabiliti kewangan tersebut dihapuskan atau dipindahkan kepada pihak lain dan pertimbangan dibayar, termasuk sebarang aset bukan tunai yang dipindahkan atau liabiliti yang diperolehi, diiktiraf dalam untung atau rugi.

Pengimbangan

Aset kewangan dan liabiliti kewangan diimbangi dan jumlah bersih dibentangkan di dalam penyata kedudukan kewangan apabila, dan hanya apabila, Kumpulan kini mempunyai hak undang-undang untuk mengimbangkan jumlah dan ia bertujuan untuk meyelesaikan mereka pada asas bersih atau untuk merealisasikan aset dan menyelesaikan liabiliti secara serentak.

Pendapatan dan perbelanjaan adalah dibentangkan pada asas bersih hanya apabila dibenarkan di bawah Piawaian Pelaporan Kewangan Antarabangsa (IFRS), atau bagi keuntungan dan kerugian yang timbul berpunca daripada sekumpulan transaksi yang sama seperti dalam aktiviti perniagaan Kumpulan.

2.6 Hartanah dan peralatan

(a) Pengiktirafan dan pengukuran

Item hartanah dan peralatan adalah dinyatakan pada kos setelah ditolak susut nilai yang terkumpul dan sebarang kerugian kemerosotan.

Kos adalah termasuk perbelanjaan yang berlaku secara langsung ekoran pemerolehan aset dan sebarang kos lain yang berlaku secara langsung ekoran pembawaan aset untuk berfungsi bagi tujuan penggunaannya, serta kos membuka dan mengalihkan item tersebut dan memulihkan tapak di mana ia terletak. Kos aset bina sendiri juga adalah termasuk kos bahan-bahan dan tenaga buruh. Bagi aset yang berkelayakan, kos pinjaman dimodalkan sejajar dengan dasar perakaunan berkaitan kos pinjaman. Kos juga merangkumi pemindahan daripada ekuiti keuntungan atau kerugian di atas lindung nilai aliran tunai berkelayakan bagi pembelian matawang asing hartanah dan peralatan.

Pembelian perisian yang penting untuk fungsi peralatan yang berkaitan dimodalkan sebahagian daripada peralatan tersebut.

Apabila bahagian-bahagian penting sesuatu item hartanah dan peralatan mempunyai hayat berguna yang berbeza, ia dijelaskan sebagai item berasingan (komponen penting) hartanah dan peralatan.

Keuntungan atau kerugian keatas pelupusan sesuatu item hartanah dan peralatan ditentukan dengan membandingkan hasil kutipan daripada pelupusan dengan jumlah bawaan hartanah dan peralatan dan masing-masing diiktiraf dalam “pendapatan lain” dan “perbelanjaan lain” dalam untung atau rugi.

(b) Kos berikutan

Kos menggantikan sesuatu komponen item daripada hartanah dan peralatan diiktiraf dalam jumlah bawaan item tersebut hanya apabila ada kemungkinan bahawa manfaat ekonomi masa hadapan yang terangkum dalam komponen tersebut akan mengalir ke dalam Kumpulan atau Syarikat, dan kosnya boleh diukur dengan pasti. Jumlah yang dibawa komponen yang digantikan adalah dinyahiktiraf kepada untung atau rugi. Kos penyelenggaraan harian bagi hartanah dan peralatan diiktiraf dalam untung atau rugi apabila ia berlaku.

(c) Susut nilai

Susut nilai ditentukan berdasarkan kos aset ditolak nilai bakinya. Komponen-komponen penting aset-aset berasingan dinilai, dan jika sesuatu komponen memiliki hayat berguna yang berbeza daripada baki aset tersebut, maka komponen itu disusut nilai secara berasingan.

Susut nilai diiktiraf dalam untung atau rugi atas dasar garis lurus ke atas anggaran hayat berguna setiap komponen item hartanah dan peralatan.

Aset-aset dipajak disusut nilai pada tempoh pajakan dan jangka hayat terpendek kecuali ada kepastian munasabah bahawa Kumpulan dan Bank akan memperoleh pemilikan pada akhir tempoh pajakan. Tanah pegangan bebas tidak disusut nilai. Hartanah dan peralatan dalam proses pembinaan tidak disusut nilai sehingga aset-aset tersebut sedia untuk digunakan.

Anggaran hayat penggunaan bagi tempoh semasa adalah seperti berikut:

• Pajakan penambahbaikan	Sepanjang tempoh pajakan dan tidak lebih daripada 10 tahun
• Peralatan, perabot dan kelengkapan	3-5 tahun
• Kenderaan bermotor	7 tahun
• Kapal	25 tahun
• Perisian computer	5 tahun

Kaedah susut nilai, hayat penggunaan dan nilai baki adalah dinilai semula pada akhir tempoh laporan.

2.7 Pelaburan hartanah

Pelaburan hartanah adalah hartanah yang dipegang samada untuk menjanakan pendapatan sewa atau peningkatan modal atau kedua-duanya, tetapi bukan untuk dijual dalam urusan perniagaan biasa, digunakan dalam pembekalan perkhidmatan atau untuk tujuan pentadbiran. Kumpulan memegang pelaburan hartanah yang telah diperolehi melalui penguatkuasaan jaminan atas pembiayaan dan pendahuluan. Pelaburan hartanah pada mulanya dinilai pada kos dan seterusnya pada kos ditolak kemerosotan dan kerugian kemerosotan nilai terkumpul.

Sebarang keuntungan atau kerugian daripada penjualan hartanah pelaburan (dikira sebagai perbezaan di antara perolehan bersih daripada pelupusan dan jumlah yang dibawa item) diiktiraf di dalam keuntungan atau kerugian.

Apabila penggunaan hartanah berubah seperti yang ia dikelaskan yang mana diklasifikasikan semula sebagai hartanah dan peralatan, nilai saksamanya pada tarikh klasifikasi semula menjadi kos untuk perakaunan seterusnya.

Susut nilai keatas hartanah pelaburan diiktiraf dalam untung atau rugi atas dasar garis lurus bagi 49 tahun.

2.8 Pajakan

Bayaran pajakan – Penyewa

Pembayaran yang dibuat dalam pajakan operasi adalah diiktiraf dalam penyata pendapatan pada asas garis lurus sepanjang tempoh pajakan. Insentif pajakan yang diterima diiktiraf sebagai sebahagian daripada jumlah perbelanjaan pajakan, sepanjang tempoh pajakan.

Bayaran pajakan minimal yang dibuat di bawah pajakan kewangan adalah diagihkan di antara perbelanjaan kewangan dan pengurangan liabiliti tertunggak. Perbelanjaan kewangan adalah diperuntukkan kepada setiap tempoh sepanjang tempoh pajakan untuk menghasilkan kadar faedah berkala yang tetap bagi keuntungan ke atas baki liabiliti.

Pajakan Aset - Penyewa

Pajakan yang mana Kumpulan atau Bank menanggung sebahagian besar risiko dan ganjaran hakmilik diklasifikasikan sebagai pajakan kewangan. Pada awal pengiktirafan , aset pajakan diukur pada jumlah yang setara dengan nilai terendah di antara nilai saksama dan nilai bayaran minimal pajakan kini. Selepas pengiktirafan awal, aset tersebut diambilkira menurut dasar perakaunan yang berkenaan dengan aset itu.

Aset yang dipegang di bawah pajakan lain adalah diklasifikasi sebagai pajakan operasi dan tidak diiktiraf dalam penyata kedudukan kewangan Kumpulan dan Bank.

Pajakan aset – Pemberi pajakan

Jika Kumpulan atau Bank adalah pemberi pajak dalam perjanjian pajak yang mana pemindahan sebahagian besar risiko dan ganjaran yang berkaitan dengan hak milik aset kepada penerima pajak, maka susunan itu dikelaskan sebagai pajakan kewangan dan yang belum diterima bersamaan dengan pelaburan bersih dalam pajakan yang diiktiraf.

2.9

Kemerosotan

Aset kewangan

Kumpulan dan Bank menaksir pada setiap tarikh laporan samada terdapat bukti objektif bahawa pembiayaan dan bayaran yang belum diterima, aset-aset kewangan dipegang hingga matang atau aset-aset kewangan sedia untuk dijual mengalami kemerosotan. Aset kewangan atau sekumpulan aset kewangan adalah merosot dan kerugian kemerosotan berlaku jika dan hanya jika, terdapat bukti objektif berlakunya kemerosotan ekoran satu atau lebih peristiwa yang berlaku selepas pengiktirafan awal aset-aset tersebut dan sebelum tarikh laporan (“peristiwa kerugian”) dan peristiwa atau peristiwa-peristiwa kerugian tersebut mempunyai kesan ke atas anggaran aliran tunai masa hadapan bagi aset kewangan atau kumpulan aset kewangan terbabit.

Kriteria yang digunakan oleh Kumpulan dan Bank untuk menentukan terdapatnya bukti objektif kerugian kemerosotan adalah termasuk:

- (i) kesukaran kewangan ketara bagi pengeluar atau penanggung obligasi;
- (ii) penstrukturan semula jumlah yang hendak dibayar kepada Kumpulan atas terma bahawa Kumpulan tidak akan mempertimbangkan sebaliknya;
- (iii) kemungkinan bahawa peminjam akan mengalami kemufliisan atau penyusunan semula kewangan;
- (iv) perubahan bertentangan pada status pembayaran peminjam atau pengeluar dalam Kumpulan;
- (v) keadaan ekonomi yang berkorelasi dengan keingkaran membayar; atau
- (vi) kehilangan pasaran aktif bagi sekuriti.

Pembiayaan dan pendahuluan diklasifikasikan sebagai merosot apabila terdapat bukti objektif kemerosotan. Bukti objektif kemerosotan termasuk kesukaran kewangan yang signifikan bagi peminjam, pelanggaran kontrak atau keingkaran dalam pembayaran keuntungan atau bayaran pokok.

Bagi pembiayaan dan pendahuluan, Kumpulan dan Bank terlebih dahulu menilai sama ada bukti objektif kemerosotan wujud secara individu bagi pembiayaan dan bayaran yang belum diterima yang signifikan secara individu, dan kolektif bagi pembiayaan dan pendahuluan yang tidak signifikan secara individu. Jika Kumpulan dan Bank menentukan bahawa tidak ada bukti objektif kemerosotan wujud bagi pembiayaan yang dinilai secara individu dan belum diterima, sama ada signifikan atau tidak, ia termasuk aset dalam sekumpulan pembiayaan dan pendahuluan dengan ciri-ciri risiko kredit yang sama dan secara kolektif menilai mereka untuk kemerosotan. Pembiayaan dan pendahuluan yang dinilai secara individu untuk kemerosotan dan adanya kerugian kemerosotan nilai akan berterusan diiktiraf dan tidak termasuk dalam penilaian kolektif untuk kemerosotan.

Jumlah kerugian kemerosotan diukur sebagai perbezaan antara jumlah dibawa aset dan nilai kini anggaran aliran tunai masa hadapan yang didiskaunkan pada kadar keuntungan efektif asal aset. Jumlah kerugian yang diiktiraf menggunakan akaun peruntukan dan diiktiraf di dalam untung atau rugi. Menurut kesesuaian, pengiraan nilai kini anggaran aliran tunai masa hadapan pembiayaan yang bercagar mencerminkan aliran tunai yang boleh dihasilkan dari perampasan tolak kos mendapatkan dan menjual cagar, samada atau tidak perampasan yang mungkin terjadi.

Bagi tujuan penilaian kolektif kemerosotan, pembiayaan dan pendahuluan dikumpulkan berdasarkan ciri-ciri risiko yang serupa, dengan mengambil kira jenis aset, industri, lokasi geografi, jenis cagar, status lewat tempoh dan faktor-faktor lain yang berkaitan. Ciri-ciri ini yang berkaitan dengan anggaran aliran tunai masa hadapan untuk kumpulan aset tersebut dengan menjadi petunjuk bagi kemampuan rakan niaga untuk membayar semua jumlah yang terhutang mengikut syarat kontrak aset yang dinilai.

Aliran tunai masa hadapan bagi sekumpulan pembiayaan dan pendahuluan yang dinilai secara kolektif untuk mengesan kemerosotan adalah berasaskan aliran tunai kontrak bagi aset-aset dalam kumpulan tersebut dan pengalaman kerugian sejarah bagi aset-aset dengan ciri-ciri risiko kredit yang serupa dengan yang terdapat dalam kumpulan terbabit. Pengalaman kerugian diselaraskan berasaskan data semasa boleh pantau bagi mencerminkan kesan keadaan semasa yang tidak menjejaskan tempoh di mana pengalaman kerugian sejarah didasarkan dan mengalihkan kesan keadaan dalam tempoh sejarah yang tidak wujud pada masa ini.

Apabila sesuatu pembiayaan tidak dapat dikutip semula, ia dihapus kira bagi berkaitan untuk kemerosotan. Pembiayaan tersebut dihapus kira selepas semua prosedur yang berkenaan selesai dari jumlah kerugian telah ditentukan. Perolehan semula jumlah yang sebelum ini dihapus kira kemudiannya dikreditkan ke dalam untung atau rugi.

Jika, dalam tempoh selanjutnya, jumlah kerugian kemerosotan berkurangan dan pengurangan tersebut boleh dikaitkan secara objektif dengan sesuatu peristiwa yang berlaku selepas kemerosotan tersebut diiktiraf, kerugian kemerosotan yang diiktiraf sebelumnya dibalikkan dengan melaraskan peruntukan bagi akaun kemerosotan. Jumlah pembalikan diiktiraf dalam untung atau rugi.

Dalam kes sekuriti ekuiti sedia untuk jualan, susut nilai ketara atau berlanjutan dalam nilai saksama sekuriti tersebut juga dipertimbangkan dalam menentukan sama ada kemerosotan wujud. Apabila bukti mengenainya wujud, kerugian bersih terkumpul yang telah diiktiraf secara langsung dalam ekuiti sebelum ini dialihkan daripada ekuiti dan diiktiraf dalam untung atau rugi. Dalam kes instrumen hutang yang klasifikasikan sebagai sedia untuk jualan, kemerosotan ditaksir berdasarkan kriteria yang sama seperti semua aset kewangan sedia untuk dijual. Pembalikan kemerosotan instrumen hutang diiktiraf dalam penyata pendapatan komprehensif. Pembalikan kemerosotan saham ekuiti yang tidak diiktiraf dalam untung atau rugi, peningkatan dalam nilai saksama saham ekuiti selepas kemerosotan diiktiraf secara langsung dalam ekuiti.

Aset bukan kewangan

Jumlah bawaan bagi aset-aset lain disemak pada penghujung setiap tempoh laporan bagi menentukan samada terdapat tanda-tanda kemerosotan. Sekiranya tanda-tanda tersebut wujud, jumlah boleh diperoleh semula bagi aset-aset tersebut dianggarkan.

Untuk ujian kemerosotan, aset dikumpulkan semua menjadi kumpulan kecil yang menjana kemasukan tunai daripada penggunaan berterusan yang sebahagian besarnya tidak bergantung kepada kemasukan tunai aset lain atau unit penghasilan tunai (*Cash Generating Unit – CGUs*). Muhibah yang datangnya dari penggabungan perniagaan diperuntukkan ke CGUs atau Kumpulan CGUs yang dijangkakan untuk memberi manfaat daripada panduan tenaga gabungan tersebut.

Jumlah boleh diperoleh semula sesuatu aset ialah nilai gunanya yang tertinggi dan nilai saksama ditolak kos untuk dijual. Dalam menaksir nilai guna, anggaran aliran tunai masa hadapan didiskaunkan kepada nilai terkininya menggunakan kadar diskaun pra-cukai yang menggambarkan penaksiran pasaran semasa bagi nilai masa wang dan risiko-risiko khusus kepada aset tersebut.

Kerugian kemerosotan diiktiraf sekiranya jumlah bawaan sesuatu aset melebihi jumlah boleh diperoleh semula. Kerugian kemerosotan nilai diiktiraf dalam untung atau rugi.

Kerugian kemerosotan diiktiraf pada tempoh terdahulu adalah ditaksir pada setiap tarikh laporan untuk meninjau tanda-tanda samada kerugian tersebut telah berkurangan atau tidak wujud lagi. Kerugian kemerosotan hanya dipulihkan sekiranya terdapat perubahan dalam anggaran yang digunakan untuk menentukan jumlah boleh diperoleh semula. Kerugian kemerosotan hanya dipulihkan sehingga tahap di mana jumlah bawaan aset tidak melebihi jumlah bawaan yang sepatutnya ditentukan, bersih daripada susut nilai atau pelunasan, sekiranya tiada kemerosotan telah diiktiraf. Pemulihan kerugian kemerosotan dikreditkan ke dalam untung atau rugi pada tahun di mana pemulihan tersebut diiktiraf.

2.10 Deposit, pembiayaan dan liabiliti-liabiliti lain

Deposit dan pembiayaan adalah sumber bagi pembiayaan bagi Kumpulan.

Apabila Kumpulan menjual aset kewangan dan pada masa yang sama membuat suatu perjanjian untuk membeli semula aset tersebut (atau aset yang serupa) pada harga tetap pada tarikh hadapan (perjanjian jual beli semula), pengaturan yang diambil kira sebagai deposit, dan asas aset terus diiktiraf dalam penyata kewangan Kumpulan.

Deposit dan pembiayaan pada mulanya diukur pada nilai saksama tolak kos peningkatan transaksi langsung tambahan, dan kemudiannya diukur pada kos terlunas dengan menggunakan kaedah keuntungan efektif.

Liabiliti-liabiliti lain dinyatakan pada kos yang merupakan nilai saksama jumlah yang perlu dibayar pada masa hadapan untuk barangan dan perkhidmatan yang diterima atau untuk memindahkan liabiliti.

2.11 Peruntukan

Peruntukan akan diiktiraf jika, ekoran daripada peristiwa yang lalu, Kumpulan mempunyai kewajipan menurut undang-undang atau tanggungjawab yang dapat dianggarkan dengan pasti akan terdapat kemungkinan yang aliran keluar manfaat ekonomi diperlukan untuk menyelesaikan kewajipan tersebut.

Peruntukan ditentukan dengan memberi diskaun kepada jangkaan aliran tunai masa hadapan pada kadar sebelum cukai yang menggambarkan penilaian pasaran semasa bagi nilai masa wang tunai dan risiko khusus kepada liabiliti. Penguraian diskaun diiktiraf sebagai kos kewangan.

Kontrak yang membebankan

Peruntukan bagi kontrak yang membebankan diiktiraf apabila manfaat jangkaan yang akan diperolehi oleh Kumpulan daripada kontrak adalah lebih rendah daripada kos yang tidak dapat dielakkan untuk memenuhi kewajipan kontrak. Peruntukan diukur pada nilai semasa yang lebih rendah pada kos menamatkan kontrak dan jangkaan kos bersih melanjutkan kontrak. Sebelum peruntukan diwujudkan, Kumpulan mengiktiraf sebarang kerugian kemerosotan pada aset-aset yang berkaitan kontrak.

2.12 Liabiliti kontingen

Apabila tiada kemungkinan bahawa aliran keluar manfaat ekonomi akan diperlukan, atau jumlah tidak boleh dianggarkan dengan pasti, kewajipan ini tidak diiktiraf di dalam penyata kedudukan kewangan dan dinyatakan sebagai liabiliti kontingen kecuali kemungkinan aliran keluar manfaat ekonomi adalah jauh. Kemungkinan kewajipan yang kewujudannya akan hanya disahkan oleh kejadian atau tidak terjadinya satu atau lebih peristiwa masa hadapan, turut dinyatakan sebagai liabiliti kontingen kecuali kemungkinan aliran keluar manfaat ekonomi adalah jauh.

2.13 Aset kontingen

Aset luar jangka adalah aset yang berkemungkinan terhasil dari peristiwa terdahulu yang mana kewujudannya hanya akan disahkan oleh peristiwa atau tidak terjadinya satu atau lebih peristiwa masa depan yang tidak secara keseluruhannya dalam kawalan Kumpulan. Kumpulan tidak mengiktiraf aset luar jangka dalam penyata kewangan tetapi mendedahkan kewujudannya di mana aliran masuk manfaat ekonomi adalah berkemungkinan tetapi tidak pasti.

2.14 Modal saham

Saham biasa adalah diklasifikasikan sebagai ekuiti dalam penyata kedudukan kewangan. Kos yang berkaitan secara langsung dengan penerbitan saham ekuiti baru diambil kira dalam ekuiti sebagai potongan daripada kutipan.

2.15 Pengiktirafan pendapatan dan perbelanjaan**Pendapatan pembiayaan dan pajakan dan pendapatan dibayar/akan dibayar kepada penyimpan**

Pendapatan pembiayaan diiktiraf dalam untung atau rugi dengan menggunakan kaedah kadar keuntungan efektif. Kadar keuntungan efektif adalah kadar yang memberi potongan atas anggaran pembayaran tunai masa hadapan atau penerimaan melalui jangka hayat instrumen kewangan atau apabila bersesuaian, tempoh lebih pendek jumlah bersih yang dibawa bagi instrumen kewangan.

Apabila mengira kadar keuntungan efektif, Kumpulan dan Bank telahpun mempertimbangkan semua terma-terma kontrak instrumen kewangan kecuali mempertimbangkan kerugian kredit masa hadapan. Pengiraan termasuk semua yuran dan kos transaksi diperlukan untuk kadar keuntungan efektif, juga premium atau diskaun.

Setelah aset-aset kewangan atau sekumpulan aset kewangan dikurangkan nilainya akibat daripada kerugian kemerosotan, pendapatan akan diiktiraf menggunakan kadar keuntungan yang dipakai untuk memberi diskaun bagi mengukur kerugian kemerosotan.

Yuran dan komisen

Pendapatan yuran dan komisen dan perbelanjaan yang merupakan sebahagian kadar keuntungan efektif ke atas aset kewangan atau liabiliti kewangan adalah dimasukkan dalam pengukuran kadar keuntungan efektif.

Yuran lain dan pendapatan komisen - termasuk pengaturan pembiayaan, yuran penyertaan, komisen menaja jamin dan yuran broker adalah diiktiraf sebagai pendapatan berasaskan pengaturan kontrak. Yuran khidmat nasihat dan aktiviti kewangan korporat adalah diiktiraf bersih daripada cukai perkhidmatan dan potongan bagi penyelesaian setiap peringkat tugas tersebut.

Yuran lain dan perbelanjaan komisen berkaitan terutamanya dengan yuran transaksi dan perkhidmatan, yang mana dianggap sebagai perbelanjaan perkhidmatan yang diterima.

Keuntungan daripada penempatan dan pelaburan

Keuntungan daripada penempatan deposit dan pelaburan adalah diiktiraf pada asas hasil efektif.

Pendapatan dividen

Pendapatan dividen daripada anak-anak syarikat dan pelaburan lain adalah diiktiraf apabila hak Bank untuk menerima pembayaran diwujudkan.

2.16 Cukai pendapatan

Perbelanjaan cukai pendapatan terdiri daripada cukai semasa dan cukai tertunda. Cukai semasa dan cukai tertunda diiktiraf dalam penyata pendapatan kecuali pada tahap dimana ia berkaitan dengan penggabungan perniagaan atau item yang diiktiraf secara langsung dalam ekuiti atau pendapatan komprehensif lain.

Cukai semasa adalah jangkaan cukai patut dibayar atau akaun belum diterima atas pendapatan atau kerugian boleh dicukai tahun semasa, menggunakan kadar cukai yang telah digubal atau digubal sebahagian besarnya pada akhir tempoh laporan ini, dan sebarang pelarasan kepada cukai perlu dibayar berhubung dengan tahun kewangan sebelumnya.

Peruntukan cukai dibuat berasaskan keuntungan bagi tahun diselaraskan untuk tujuan cukai mengikut peruntukan Akta Cukai Pendapatan (Penggagal 35) dan pindaan kepadanya.

Cukai tertunda diiktiraf berkenaan dengan perbezaan sementara di antara jumlah bawaan aset dan liabiliti bagi tujuan laporan kewangan dan jumlah yang digunakan untuk tujuan cukai. Cukai tertunda tidak diiktiraf untuk:

- perbezaan sementara pada pengiktirafan awal aset atau liabiliti dalam transaksi yang bukan gabungan perniagaan dan tidak menjejaskan keuntungan atau kerugian perakaunan dan juga yang dicukai;
- perbezaan sementara berkaitan dengan pelaburan dalam anak-anak syarikat setakat mana terdapat kemungkinan bahawa tidak ada pembalikan semula pada masa hadapan; dan
- perbezaan sementara boleh dicukai yang timbul daripada pengiktirafan awal muhibah.

Aset cukai tertunda adalah diiktiraf untuk kerugian cukai yang tidak digunakan, kredit cukai yang tidak digunakan dan perbezaan sementara yang boleh ditolak ke tahap yang ia berkemungkinan bahawa keuntungan yang dicukai masa hadapan akan tersedia di mana boleh digunakan. Aset cukai tertunda disemak pada setiap tarikh laporan dan dikurangkan sehingga tahap dimana ia tidak lagi berkemungkinan bahawa manfaat cukai berkaitan akan direalisasikan.

Cukai tertunda dikira pada kadar cukai yang dijangka akan digunakan untuk perbezaan sementara apabila ia dibalikkan semula, menggunakan kadar cukai yang telah digubal atau digubal sebahagian besarnya pada tarikh laporan.

Aset dan liabiliti cukai tertunda adalah diimbangi jika adanya hak yang boleh dikuatkuasakan menurut undang-undang untuk mengiimbangi aset dan liabiliti cukai semasa, dan juga berkaitan kepada cukai pendapatan yang dicukai oleh autoriti cukai yang sama bagi entiti yang dicukai yang sama, atau pada entiti yang dicukai yang lain tetapi bercadang untuk menyelesaikan liabiliti dan aset cukai semasa pada asas bersih atau aset dan liabiliti cukai akan direalisasikan serentak.

2.17 Zakat

Ini merupakan zakat yang akan dibayar oleh Kumpulan untuk mematuhi prinsip-prinsip Syariah dan seperti yang diluluskan oleh Lembaga Penasihat Syariah.

2.18 Manfaat kakitangan

Manfaat jangka pendek kakitangan

Manfaat jangka pendek kakitangan berkenaan dengan gaji, bonus tahunan, cuti tahunan berbayar dan cuti sakit dikira pada asas yang tiada diskaun dan diiktiraf sebagai perbelanjaan apabila perkhidmatan yang berkaitan diberikan. Liabiliti diiktiraf bagi jumlah yang dijangka akan dibayar di bawah bonus tunai jangka pendek atau pelan perkongsian keuntungan jika Kumpulan dan Bank mempunyai kewajipan menurut undang-undang konstruktif untuk membayar jumlah disebabkan oleh perkhidmatan yang telah diberikan oleh kakitangan dan kewajipan yang boleh dianggarkan dengan pasti.

Pelan sumbangan tetap

Kumpulan menyumbang kepada Tabung Amanah Pekerja (TAP) dan Skim Persaraan Caruman Tambahan (*Supplemental Contributory Pension Scheme - SCP*), kedua-duanya pelan caruman yang ditakrifkan yang diatur dan diurus oleh Kerajaan Negara Brunei Darussalam, yang diaplikasikan kepada majoriti daripada kakitangan. Kewajipan untuk mencarum kepada pelan caruman yang ditakrifkan adalah diiktiraf sebagai perbelanjaan manfaat kakitangan di dalam penyata pendapatan dalam tempoh perkhidmatan berkaitan diberikan kepada kakitangan.

Bank menjalankan Dana Persaraan Kakitangan (*Employee Retirement Fund - ERF*) dengan caruman bulanan yang dibuat kepada dana persaraan berdasarkan peratus daripada gaji kasar tidak termasuk elaun-elaun tertentu. Bank akan memadankan sumbangan kakitangan sehingga maksimum sebanyak 12% (termasuk caruman TAP) caruman yang dibuat oleh kakitangan. Caruman-caruman kepada TAP dan ERF dicaj ke dalam penyata pendapatan di dalam tempoh yang mana caruman itu berkaitan.

Manfaat jangka panjang lain kakitangan

Kewajipan bersih Kumpulan berkaitan dengan manfaat jangka panjang kakitangan lain adalah jumlah manfaat masa hadapan yang diperolehi kakitangan sebagai pulangan daripada perkhidmatan pada tempoh semasa dan sebelumnya. Manfaat itu diberikan diskaun untuk menentukan nilai terkini. Pengukuran semula adalah diiktiraf dalam untung atau rugi dalam tempoh ia terjadi.

2.19 Pendapatan sesaham biasa

Kumpulan membentangkan pendapatan asas bagi data saham bagi saham biasa (*Earnings Per Share – EPS*).

Asas pendapatan sesaham biasa dikira dengan membahagikan keuntungan atau kerugian yang diagihkan kepada pemegang saham biasa Kumpulan dengan bilangan purata saham biasa pada tahun tersebut. EPS yang dicairkan ditentukan dengan melaraskan keuntungan atau kerugian yang boleh diagihkan kepada pemegang saham biasa dan jumlah purata saham biasa bagi semua saham biasa berpotensi cair.

2.20 Segmen Laporan

Segmen operasi adalah komponen Kumpulan yang terlibat dalam aktiviti-aktiviti perniagaan yang mana ia boleh mendapat pendapatan dan menanggung perbelanjaan, termasuk pendapatan dan perbelanjaan yang berkaitan dengan transaksi dengan mana-mana komponen lain Kumpulan. Kesemua keputusan segmen operasi akan dikaji secara teratur oleh Ketua Pegawai Eksekutif Kumpulan (ketua pembuat keputusan operasi) untuk membuat keputusan mengenai sumber yang akan diperuntukkan kepada segmen ini dan untuk menilai prestasinya, dan untuk maklumat kewangan yang berasingan tersedia.

Hasil segmen yang dilaporkan kepada Ketua Pegawai Eksekutif Kumpulan termasuk item yang secara langsung dikaitkan dengan segmen serta yang dapat diperuntukkan secara wajar. Item yang tidak diperuntukkan terdiri daripada kos utama, bahagian keuntungan syarikat bersekutu, zakat dan perbelanjaan cukai pendapatan.

Segmen perbelanjaan modal adalah jumlah kos yang ditanggung sepanjang tahun untuk memperolehi harta, loji dan peralatan, dan aset tidak ketara selain daripada muhibah.

Semua urusan niaga antara segmen perniagaan (hasil dan kos antara segmen) adalah dihapuskan di ibu pejabat. Pendapatan dan perbelanjaan berkaitan secara langsung dengan setiap segmen perniagaan adalah dimasukkan dalam menentukan prestasi segmen perniagaan.

3 Keuntungan daripada pembiayaan, pajakan dan pelaburan

	Kumpulan		Bank	
	2017 BS'000	2016 BS'000	2017 BS'000	2016 BS'000
Pembiayaan dan pajakan	207,408	217,769	157,755	167,128
Sekuriti				
- Keuntungan daripada sukuk	33,581	24,127	33,581	24,127
- Pendapatan dividen	2,570	3,086	2,570	2,645
Baki dan penempatan dengan bank dan institusi kewangan lain	56,833	38,117	58,676	40,067
Jumlah	300,392	283,099	252,582	233,967

Pembiayaan dan keuntungan pajakan mengandungi keuntungan dan perbelanjaan dikira dengan menggunakan kaedah hasil efektif yang berkaitan dengan aset kewangan yang tidak dibawa pada nilai saksama melalui untung atau rugi.

4 Pendapatan dibayar/akan dibayar kepada penyimpan

	Kumpulan		Bank	
	2017	2016	2017	2016
	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
Deposit daripada pelanggan:				
- Dana Mudharabah	164	161	164	161
- Dana Bukan-Mudharabah	38,839	34,981	38,198	34,394
	39,003	35,142	38,362	34,555
Deposit dan penempatan Bank dan institusi kewangan lain:				
- Dana Bukan-Mudharabah	3,579	3,922	1,172	1,258
Jumlah	42,582	39,064	39,534	35,813

5 Keuntungan/(Kerugian) daripada derivatif dan pelaburan

	Kumpulan		Bank	
	2017	2016	2017	2016
	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
Keuntungan/(Kerugian) bersih nilai saksama instrumen kewangan yang dipegang untuk dagangan	280,945	(143,951)	280,945	(143,951)
Keuntungan/(Kerugian) nilai saksama pada pelaburan ditetapkan pada nilai saksama melalui untung dan rugi	1,318	2,123	1,318	1,089
Keuntungan daripada penjualan sekuriti hutang yang sedia untuk jualan	288	(71)	288	(71)
Jumlah	282,551	(141,899)	282,551	(142,933)
Keuntungan/(Kerugian) bersih nilai saksama instrumen kewangan yang dipegang untuk dagangan	280,945	(143,951)	280,945	(143,951)
Keuntungan/(Kerugian) bersih pertukaran asing	(287,894)	158,976	(287,894)	158,976
Kesan bersih dari derivatif dan (kerugian)/keuntungan pertukaran asing	(6,949)	15,025	(6,949)	15,025

Pendedahan risiko pertukaran asing adalah ditadbir melalui lindung nilai pertukaran asing matawang terhadap seperti yang tertera di Nota 37. Bank tidak menerima pakai perakaunan lindung nilai bagi lindung nilai matawang berikutan dengan dasar perakaunan di Nota 2, untung atau rugi pertukaran asing pada aset adalah diiktiraf di dalam keuntungan/(kerugian) bersih pertukaran asing dan pergerakan nilai saksama dalam lindung nilai matawang terhadap adalah termasuk di dalam untung atau rugi daripada derivatif dan pelaburan.

6 Pendapatan bersih yuran dan komisen

	Kumpulan		Bank	
	2017	2016	2017	2016
	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
Yuran dan komisen:				
- Pembiayaan perdagangan dan Al-Kafalah (guarantee)	2,740	2,584	2,740	2,584
- Ar-Rahnu (pajak gadai/ikrar)	1,763	1,578	1,763	1,578
- Kad kredit dan debit	18,850	15,957	18,850	15,957
- Komisen	3,872	3,421	3,660	3,248
- Lain-lain	6,135	6,329	5,099	5,749
Jumlah yuran dan pendapatan komisen	33,360	29,869	32,112	29,116
Perbelanjaan yuran dan komisen				
- Kad Kredit	(5,457)	(4,433)	(5,457)	(4,433)
Jumlah perbelanjaan yuran dan komisen	(5,457)	(4,433)	(5,457)	(4,433)
Pendapatan bersih yuran dan komisen	27,903	25,436	26,655	24,683

Pendapatan bersih yuran dan komisen diatas adalah mengecualikan jumlah termasuk dalam menentukan kadar keuntungan efektif ke atas aset kewangan dan liabiliti kewangan yang bukan pada nilai saksama melalui untung atau rugi tetapi termasuk pendapatan dan perbelanjaan lain yang berkaitan dengan aset kewangan dan liabiliti kewangan.

7 Pendapatan operasi lain

	Kumpulan		Bank	
	2017	2016	2017	2016
	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
Pendapatan dividen dari anak syarikat	–	–	98,328	56,091
Pendapatan sewa daripada pelaburan hartanah	3,147	3,212	3,147	3,212
Pendapatan daripada piagam kapal	34,147	31,635	–	–
Pemulihan daripada pembiayaan yang dihapus kira	12,051	8,285	10,908	8,285
Lain-lain	1,806	1,320	1,276	1,089
Jumlah	51,151	44,452	113,659	68,677

Jumlah pendapatan sewa termasuk pendapatan pajakan kewangan B\$691,348 (2016: B\$689,674) atas pajakan kewangan belum diterima bagi tahun kewangan semasa.

8 Perbelanjaan kakitangan

	Kumpulan		Bank	
	2017	2016	2017	2016
	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000
Gaji dan upah	40,947	40,820	33,803	32,480
Elaun dan bonus	21,953	18,963	18,523	15,466
Sumbangan kepada pelan sumbangan yang ditakrifkan	3,635	3,290	3,349	3,034
Lain-lain	4,210	3,412	4,002	3,330
Jumlah	70,745	66,485	59,677	54,310

9 Perbelanjaan lain

	Kumpulan		Bank	
	2017	2016	2017	2016
	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000
Promosi				
Iklan dan publisiti	1,891	2,099	1,303	2,000
Operasi				
Sewa pejabat	5,166	4,925	4,786	4,611
Susut nilai hartanah dan peralatan dan pelaburan hartanah	20,067	22,478	13,363	14,966
Perbelanjaan proses dan elektronik	9,057	6,697	7,119	5,729
Sewa peralatan	150	139	150	139
Perbelanjaan pejabat	9,321	8,425	8,819	7,577
	43,761	42,664	34,237	33,022
Perbelanjaan am				
Yuran pengurusan	623	1,004	–	–
Imbuhan juruaudit:				
- Yuran audit berkanun	625	537	561	436
- Yuran berkaitan audit	800	250	800	250
- Perkhidmatan bukan audit	442	119	436	119
Yuran profesional	9,007	3,305	8,507	3,041
Perbelanjaan operasi lain – Pelaburan hartanah	946	911	946	911
Perlindungan insurans	2,002	1,216	1,535	897
Pembaikan & penyelenggaraan	2,602	1,893	1,626	1,201
Lesen	1,741	1,460	1,704	1,460
Lain-lain	9,340	7,213	5,136	3,965
	28,718	17,908	21,251	12,280
Jumlah	74,370	62,671	56,791	47,302

10 Peruntukan bagi kemerosotan pembiayaan dan pendahuluan (bersih)

		Kumpulan		Bank	
	Nota	2017	2016	2017	2016
		B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000
Peruntukan bagi kemerosotan pembiayaan dan pendahuluan:					
- Peruntukan kolektif	22	17,057	10,049	17,313	10,974
- Peruntukan individu	22	21,165	13,801	19,061	11,553
Jumlah		38,222	23,850	36,374	22,527

Keuntungan yang diakru sepanjang tahun atas jumlah pembiayaan yang merosot berjumlah sebanyak B\$1,363,281 (2016: B\$2,354,908).

11 Peruntukan kemerosotan keatas pelaburan (bersih)

		Kumpulan		Bank	
		2017	2016	2017	2016
		B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000
Peruntukan kemerosotan bagi pelaburan:					
- Pelaburan dalam dana yang tidak disebut harga		758	393	758	393
- Pelaburan dalam sekuriti yang disebut harga		1,206	39,624	1,206	39,624
Total		1,964	40,017	1,964	40,017

12 Zakat

	Kumpulan		Bank	
	2017	2016	2017	2016
	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000
Zakat				
Peruntukan zakat semasa	2,692	3,349	2,692	3,349

Jumlah zakat adalah ditentukan dengan 2.5775% berdasarkan pada kaedah aset bersih dan dibayar oleh Bank untuk mematuhi prinsip-prinsip Syariah.

13 Cukai

Cukai dikenalpasti dalam untung atau rugi	Kumpulan		Bank	
	2017 B\$'000	2016 B\$'000	2017 B\$'000	2016 B\$'000
Perbelanjaan cukai semasa				
Tahun semasa	15,885	31,059	7,257	23,603
Perbelanjaan cukai tertunda				
Permulaan dan pembalikan semula perbezaan sementara	11,670	(1,155)	10,992	(6,838)
Jumlah perbelanjaan cukai diiktiraf dalam untung atau rugi	27,555	29,904	18,249	16,765
Cukai yang diiktiraf dalam pendapatan komprehensif lain				
Instrumen kewangan yang sedia untuk jualan	258	3,388	258	3,388

Penyesuaian perbelanjaan cukai efektif bagi Kumpulan dan Bank adalah seperti dibawah:

	Kumpulan		Bank	
	2017 B\$'000	2016 B\$'000	2017 B\$'000	2016 B\$'000
Keuntungan sebelum zakat dan cukai	146,429	137,469	190,759	142,171
Cukai pendapatan menggunakan kadar cukai korporat domestik 18.5% (2016: 18.5%)	27,089	25,432	35,290	26,302
Kesan cukai bagi perbelanjaan yang tidak boleh kurang	3,172	8,652	2,124	2,690
Kesan cukai bagi pendapatan yang tidak dikenakan cukai	–	–	(18,191)	(10,376)
Insentif cukai	(447)	(382)	(447)	(357)
Kesan cukai bagi zakat	(495)	(620)	(495)	(620)
Lain-lain	(1,764)	(3,178)	(32)	(874)
Jumlah	27,555	29,904	18,249	16,765

14 Dividen bagi setiap saham biasa

Pada saham biasa	Kumpulan dan Bank	
	2017 B\$'000	2016 B\$'000
Dividen bersih yang dibayar kepada pemegang saham biasa	197,113	52,907
-----Kumpulan dan Bank-----		
	2017	2016
	Dividen kasar sesaham B\$	Dividen bersih cukai B\$'000
	Dividen kasar sesaham B\$	Dividen bersih cukai B\$'000
Dibenarkan:		
Dividen terakhir yan dibayar	0.147000	106,538
Dividen interim yang dibayar	0.124974	90,575

Di Mesyuarat Agung Tahunan pada 15 Jun 2017, dividen terakhir bagi tahun kewangan berakhir 31 Disember 2016 sebanyak B\$0.147 bagi 724,749,512 saham biasa, berjumlah B\$106,538,182 telah diluluskan dan dibayar pada 13 Julai 2017.

Pada 15 Jun 2017, dividen interim B\$0.124974 setiap saham ke atas 724,749,512 saham biasa, berjumlah B\$90,574,843 telah diluluskan dan dibayar pada 30 Ogos 2017.

Pada mesyuarat agung tahunan yang akan diadakan, dividen terakhir sebanyak 5.075 sen sesaham biasa berhubung dengan tahun kewangan berakhir 31 Disember 2017, berjumlah B\$36,781,038 akan dicadangkan. Dividen ini akan dikira sebagai pengagihan dalam penyata kewangan 2018.

15 Pendapatan sesaham

Pendapatan asas sesaham

Pendapatan asas sesaham Kumpulan dan Bank dikira dengan membahagikan keuntungan bersih pada tahun ini yang diagihkan kepada pemegang ekuiti dengan jumlah purata saham biasa yang diterbitkan semasa tahun kewangan.

	Kumpulan	
	2017	2016
Keuntungan pada tahun ini diagihkan kepada pemegang ekuiti (B\$'000)	110,582	101,899
Bilangan purata saham biasa ('000)	724,750	724,750
Pendapatan asas sesaham (B\$)	0.15	0.14

Pendapatan sesaham yang telah dicairkan

Pengiraan pendapatan sesaham yang telah dicairkan adalah berdasarkan pada keuntungan yang diagihkan kepada pemegang ekuiti Bank yang dibahagi dengan jumlah purata saham biasa yang diterbitkan pada tarikh laporan, selepas penyelerasan kesan semua potensi saham biasa yang telah dicairkan.

Pendapatan sesaham yang telah dicairkan adalah sama seperti pendapatan asas sesaham.

16 Tunai dan kesetaraan tunai

	Kumpulan		Bank	
	2017 B\$'000	2016 B\$'000	2017 B\$'000	2016 B\$'000
Wang tunai dalam tangan	55,463	55,483	55,126	55,218
Baki dengan Bank dan institusi kewangan lain	543,139	163,328	546,496	166,469
Wang panggilan dan notis jangka pendek dan penempatan antara bank dengan tempoh matang asal tidak melebihi tiga bulan	1,820,758	1,894,980	2,008,758	2,072,980
Tunai dan kesetaraan tunai dipenya- ta kedudukan kewangan	2,419,360	2,113,791	2,610,380	2,294,667

17 Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam

Seperti yang diperlukan oleh peruntukan Seksyen 45, Perintah Perbankan Islam, 2008 dan Seksyen 13A Akta Syarikat Kewangan, baki wang tunai adalah dikehendaki untuk disimpan dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam (AMBD). Pada masa ini, kadar rizab minima ialah 6% daripada baki purata liabiliti deposit sebagaimana ditakrifkan oleh AMBD.

18 Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada Bank

Wang panggilan dan penempatan notis-jangka pendek dan antara bank mempunyai tempoh matang asal lebih daripada tiga bulan tetapi tidak melebihi satu tahun.

19 Sukuk Kerajaan

Sukuk Kerajaan diklasifikasikan sebagai dipegang sehingga matang dan mempunyai tempoh matang kurang daripada satu tahun.

	Kumpulan		Bank	
	2017 B\$'000	2016 B\$'000	2017 B\$'000	2016 B\$'000
Pelaburan yang sedia untuk jualan	16,198	12,738	16,198	12,738
Pelaburan yang dipegang hingga matang	–	13,977	–	13,977
Jumlah	16,198	26,715	16,198	26,715

20 Pelaburan

		Kumpulan		Bank	
	Nota	2017 B\$'000	2016 B\$'000	2017 B\$'000	2016 B\$'000
Pelaburan pada nilai saksama melalui untung atau rugi	20.1	1,816	13,514	1,816	603
Pelaburan yang sedia untuk jualan	20.2	1,177,186	791,137	1,177,186	798,844
Jumlah		1,179,002	804,651	1,179,002	799,447

20.1 Pelaburan pada nilai saksama melalui untung atau rugi

	Kumpulan		Bank	
	2017 B\$'000	2016 B\$'000	2017 B\$'000	2016 B\$'000
Ekuiti yang disebut harga	–	12,911	–	–
Deposit yang distruktur	1,816	603	1,816	603
Jumlah	1,816	13,514	1,816	603

20.2 Pelaburan yang sedia untuk jualan

	Kumpulan		Bank	
	2017 B\$'000	2016 B\$'000	2017 B\$'000	2016 B\$'000
Hutang sekuriti yang disebut harga	1,105,631	712,021	1,105,631	712,021
Sekuriti yang tidak disebut harga	–	–	–	7,707
Dana yang tidak disebut harga	1,470	2,499	1,470	2,499
Deposit yang distruktur	70,085	76,617	70,085	76,617
Jumlah	1,177,186	791,137	1,177,186	798,844

21 Aset kewangan derivatif/(liabiliti)

Jadual dibawah meringkaskan kontrak atau jumlah asas instrumen kewangan derivatif yang dipegang pada nilai saksama melalui untung atau rugi. Jumlah asas atau kontrak instrumen ini mencerminkan jumlah transaksi yang belum dijelaskan pada tarikh kedudukan kewangan, dan tidak semestinya mewakili jumlah yang berisiko.

Urusniaga instrumen kewangan derivatif adalah dinilai semula pada kedudukan jumlah kasar dan keuntungan atau kerugian yang tidak direalisasi adalah ditunjukkan sebagai aset kewangan derivatif dan liabiliti kewangan derivatif.

	Kumpulan dan Bank			
	Jumlah Asas/Nominal		Jumlah bawaan	
	2017 B\$'000	2016 B\$'000	2017 B\$'000	2016 B\$'000
Kontrak hadapan pertukaran asing::				
Aset derivatif	4,007,746	725,923	40,865	17,971
Liabiliti derivatif	590,694	3,859,942	(15,860)	(110,620)
Jumlah	4,598,440	4,585,865	25,005	(92,649)

Kumpulan menggunakan kontrak hadapan pertukaran asing untuk mentadbir risiko pertukaran asing seperti yang dinyatakan di Nota 37.

22

Pembiayaan dan pendahuluan

(a)

Mengikut jenis produk

	Kumpulan		Bank	
	2017 BS'000	2016 BS'000	2017 BS'000	2016 BS'000
Pada kos terlunas				
Garis tunai/Naqd (overdraf)	118,180	101,515	118,180	101,515
Gadai janji	542,361	497,885	542,361	497,885
Pembiayaan sindiket	20,117	36,632	20,117	36,632
Sewa beli	595,970	588,044	–	–
Pajakan belum diterima	162,647	184,532	162,647	184,532
Pembiayaan penggal yang lain	1,645,058	1,647,155	1,640,620	1,644,629
Bil belum diterima	136,341	137,549	136,341	137,549
Pembiayaan kakitangan	25,248	28,100	25,248	28,100
Kad kredit/caj	47,732	51,060	47,732	51,060
Kredit pusingan	–	4,134	–	4,134
Lain-lain	15,494	15,488	13,556	13,014
Jumlah kasar pembiayaan dan pendahuluan	3,309,148	3,292,094	2,706,802	2,699,050
 Ditolak: Peruntukan bagi kerugian pada pembiayaan dan pendahuluan				
Peruntukan penilaian individu	(44,334)	(61,475)	(38,396)	(56,082)
Peruntukan penilaian kolektif	(32,909)	(44,214)	(29,306)	(40,355)
Pembiayaan dan pendahuluan bersih	3,231,905	3,186,405	2,639,100	2,602,613

(b)

Mengikut kontrak

	Kumpulan		Bank	
	2017 BS'000	2016 BS'000	2017 BS'000	2016 BS'000
Al-Kafalah bil Mal dan Al-Bai	2,765	2,004	2,765	2,004
Al-Wakalah bil Ujrah	44,967	49,056	44,967	49,056
Bal' Bithaman Ajil (<i>pembayaran bertangguh</i>)	790,715	954,646	790,715	954,646
Ijarah (<i>sewa</i>)	162,647	184,020	162,647	184,532
Ijarah Muntahiah Bittamlik/AITAB (<i>pembiayaan diakhiri dengan hak milik</i>)	682,237	681,119	–	–
Murabahah (<i>kos tambahan</i>)	112,468	97,032	192,359	184,595
Musharakah (<i>perkongsian untung dan rugi</i>)	118,694	99,066	118,694	99,066
Qard (<i>Pembiayaan kebajikan</i>)	4	5	4	5
Tawarruq (<i>Pengewangan</i>)	1,381,094	1,212,132	1,381,094	1,212,132
Lain-lain	13,557	13,014	13,557	13,014
Jumlah	3,309,148	3,292,094	2,706,802	2,699,050

(c)

Mengikut sekuriti

	Kumpulan		Bank	
	2017 BS'000	2016 BS'000	2017 BS'000	2016 BS'000
Tiada sekuriti	111,089	96,759	111,089	97,271
Tambahan kredit melalui:				
- Serahhak gaji	1,213,060	1,200,108	1,213,060	1,200,108
- Serahhak pendapatan projek	35,200	40,323	35,200	40,323
- Serahhak caj terapung	25,394	32,284	25,394	32,284
- Serahhak sewa	7,402	12,853	7,402	12,853
Sekuriti melalui:				
- Wang tunai	238,595	224,418	238,595	224,418
- Cagaran hartanah	750,046	720,732	750,046	720,732
- Caj kepada kapal	231,095	269,302	310,987	352,117
- Jaminan	897	–	897	–
- Kenderaan bermotor	614,644	610,557	1,319	6,855
- Lain-lain	81,726	84,758	12,813	12,089
Jumlah	3,309,148	3,292,094	2,706,802	2,699,050

(d)

Mengikut sektor

	Kumpulan		Bank	
	2017 BS'000	2016 BS'000	2017 BS'000	2016 BS'000
Pertanian	15,203	9,690	15,203	9,690
Kewangan	20,140	24,179	20,140	24,179
Perkilangan	59,093	40,494	59,093	40,494
Pengangkutan	542,049	532,401	8,004	15,565
Infrastruktur	49,528	50,512	48,042	45,763
Perdagangan	116,008	118,008	116,008	118,008
Perkhidmatan	72,443	41,517	72,443	41,517
Perumahan Hartanah (Perseorangan)	713,007	686,111	713,007	686,111
Komersial (Pembangunan Hartanah)	114,573	134,208	114,573	134,208
Pelancongan	2,755	19,106	2,755	19,106
Telekomunikasi dan Teknologi Maklumat	2,846	8,511	2,846	8,511
Penggunaan dan pembiayaan peribadi	1,157,782	1,129,682	1,090,967	1,057,712
Minyak dan gas	443,721	497,675	443,721	498,186
Jumlah	3,309,148	3,292,094	2,706,802	2,699,050

Termasuk dalam sektor Pengangkutan adalah portfolio pembiayaan kereta Kumpulan.

(e) Mengikut jenis pelanggan

	Kumpulan		Bank	
	2017 BS'000	2016 BS'000	2017 BS'000	2016 BS'000
Perusahaan perniagaan domestik	557,061	589,737	637,565	677,813
Industri kecil dan sederhana	219,730	224,746	196,222	200,583
Individu	2,464,515	2,404,664	1,805,173	1,747,707
Entiti domestik lain	–	2,047	–	2,047
Entiti luar	67,842	70,900	67,842	70,900
Jumlah	3,309,148	3,292,094	2,706,802	2,699,050

(f) Pembiayaan dan pendahuluan yang tertunggak

Pergerakan dalam pembiayaan dan pendahuluan adalah seperti berikut:

	Kumpulan		Bank	
	2017 BS'000	2016 BS'000	2017 BS'000	2016 BS'000
Pada 1 Januari	160,416	164,556	153,416	158,512
Diklasifikasikan sebagai merosot sepanjang tahun	30,564	61,955	26,890	57,994
Diklasifikasikan semula sebagai tidak tertunggak	(3,137)	(1,309)	(2,058)	(728)
Jumlah diterima	(36,362)	(20,928)	(36,362)	(20,047)
Jumlah dihapus kira dengan peruntukan	(66,668)	(43,858)	(65,109)	(42,315)
Pada 31 Disember	84,813	160,416	76,777	153,416

Jumlah kasar kemerosotan pembiayaan sebagai
peratus jumlah kasar pembiayaan, pendahuluan
dan lain-lain

2.6% 4.9% 2.8% 5.7%

Kumpulan menganggap pembiayaan sebagai tertunggak apabila pembiayaan tertunggak selama 90 hari.

(g) Pembiayaan dan pendahuluan yang tertunggak mengikut sektor

	Kumpulan		Bank	
	2017 BS'000	2016 BS'000	2017 BS'000	2016 BS'000
Pertanian	1,465	5,260	1,465	5,260
Perkilangan	2,239	3,791	2,239	3,791
Pengangkutan	8,225	4,034	2,763	4,034
Infrastruktur	1,474	99	1,462	99
Perdagangan	5,429	21,634	5,429	21,634
Perkhidmatan	900	3,958	900	3,958
Perumahan Hartanah (Perseorangan)	31,786	41,120	31,785	41,120
Komersial (Pembangunan Hartanah)	17,696	24,512	17,696	24,512
Pelancongan	204	13,011	204	13,011
Telekomunikasi dan Teknologi				
Maklumat	–	250	–	250
Penggunaan dan pembiayaan peribadi	14,795	24,661	12,834	17,661
Minyak dan Gas	–	18,086	–	18,086
Jumlah	84,813	160,416	76,777	153,416

(h) Pergerakan dalam peruntukan bagi kerugian pembiayaan dan pendahuluan

	Nota	Kumpulan BS'000	Bank BS'000
Peruntukan kolektif			
Pada 1 Januari 2016		52,027	47,241
Peruntukan dibuat sepanjang tahun	10	10,049	10,974
Jumlah dihapus kira sepanjang tahun		(17,862)	(17,860)
Pada 31 Disember 2016		44,214	40,355
Peruntukan dibuat sepanjang tahun	10	17,057	17,313
Jumlah dihapus kira sepanjang tahun		(28,362)	(28,362)
Pada 31 Disember 2017		32,909	29,306

Peruntukan individu

Pada 1 Januari 2016		73,670	68,984
Peruntukan dibuat sepanjang tahun	10	13,801	11,553
Jumlah dihapus kira sepanjang tahun		(25,996)	(24,455)
Pada 31 Disember 2016		61,475	56,082
Peruntukan dibuat sepanjang tahun	10	21,165	19,061
Jumlah dihapus kira sepanjang tahun		(38,306)	(36,747)
Pada 31 Disember 2017		44,334	38,396

23

Pajakan kewangan yang belum diterima

Bank telah dibenarkan membuat pajakan tanah dan bangunan hotel bagi tempoh 40 tahun bermula dari 1 Mei 2014, bagi menyetepikan dan melepaskan hak untuk mengambil tindakan pengadilan kepada salah satu penghutang. Bank kemudiannya memasuki perjanjian pajakan sub dengan pihak ketiga, membuat pajakan tanah bersama dengan bangunan hotel selama 40 tahun.

Pajakan kewangan yang belum diterima adalah seperti berikut:

	-----Kumpulan dan Bank-----		
	Pembayaran pajakan minima masa hadapan BS'000	Keuntungan BS'000	Pembayaran pajakan minima kini BS'000
2017			
Dalam masa satu tahun	660	19	641
Diantara satu dan lima tahun	2,860	437	2,423
Lebih dari lima tahun	27,060	17,537	9,523
Jumlah	30,580	17,993	12,587
2016			
Dalam masa satu tahun	660	19	641
Diantara satu dan lima tahun	2,800	431	2,369
Lebih dari lima tahun	27,780	18,234	9,546
Jumlah	31,240	18,684	12,556

24 Pelaburan dalam anak-anak syarikat

Bank	
2017 B\$'000	2016 B\$'000
Pelaburan ekuiti yang tidak disebut harga	41,519
Less: Allowances for investment in subsidiary	(1,715)
	40,826

Butiran anak-anak syarikat adalah seperti berikut:

Nama Syarikat	Aktiviti utama	Negara diperbadankan/ Tempat perniagaan	Kepentingan hakmilik efektif	
			2017 %	2016 %
BIBD At-Tamwil Bhd	Pembiayaan pajakan	Negara Brunei Darussalam	100	100
- Better Sdn Bhd	Penyewaan kereta	Negara Brunei Darussalam	100	100
BIBD Securities Sdn Bhd	Broker stok/saham	Negara Brunei Darussalam	100	100
IDBB Sukuk Inc	Perundingan pembiayaan Islam	Negara Brunei Darussalam	100	100
BIBD Management & Services Bhd	Perkhidmatan pengurusan	Negara Brunei Darussalam	100	100
- Belait CSS Sdn Bhd	Pajakan kapal	Negara Brunei Darussalam	50	50
IBB Capital Asset Management Sdn Bhd	Pengurusan dana	Negara Brunei Darussalam	100	100
Belait Barakah Sdn Bhd	Pajakan kapal	Negara Brunei Darussalam	50	50
BIBD Al-Kauthar Funds DCC Incorporated (ditutup pada tahun 2017)	Pengurusan dana	Negara Brunei Darussalam	—	100
BIBD Al-Kauthar Asia-Pacific Fund (dilupuskan pada tahun 2017)	Investment fund	Negara Brunei Darussalam	—	60.4
IBB Transport Sdn Bhd	Pajakan kenderaan	Negara Brunei Darussalam	100	100
Saujana Sdn Bhd	Pajakan pesawat	Negara Brunei Darussalam	52.5	52.5
BIBD Global Equity Funds (dilupuskan pada tahun 2017)	Pengurusan dana	Negara Brunei Darussalam	—	98.9
BIBD Asia Equity Funds(dilupuskan pada tahun 2017)	Pengurusan dana	Negara Brunei Darussalam	—	98.6
BIBD Middle East Limited	Pengurusan dana	United Arab Emirates	100	—

Kepentingan tidak dikawal dalam anak-anak syarikat

Jadual berikut meringkaskan maklumat berkaitan dengan setiap anak-anak syarikat Kumpulan yang mempunyai kepentingan tidak dikawal yang material sebelum sebarang pengeluaran diantara kumpulan.

	2017	
	Belait Barakah 50% B\$'000	Belait CSS 50% B\$'000
Peratus kepentingan tidak dikawal		
Aset bukan semasa	23,629	101,600
Aset semasa	9,099	6,962
Liabiliti bukan semasa	—	(79,822)
Liabiliti semasa	(9,555)	(10,448)
Aset bersih	23,173	18,292
Aset bersih yang diagihkan kepada kepentingan tidak dikawal	11,587	9,146
Pendapatan	10,919	23,228
Keuntungan	5,864	5,335
Jumlah pendapatan komprehensif	5,864	5,335
Diagihkan kepada kepentingan tidak dikawal:		
Keuntungan	2,932	2,668
Jumlah pendapatan komprehensif diperuntukkan kepada kepentingan tidak dikawal	2,932	2,668
Aliran wang tunai daripada aktiviti operasi	1,315	10,362
Aliran wang tunai daripada aktiviti pelaburan	—	(1)
Aliran wang tunai daripada aktiviti pembiayaan, sebelum dividen kepada kepentingan tidak dikawal	—	(7,596)
Peningkatan pada tunai dan kesetaraan tunai bersih	1,315	2,765

	2016	
	Belait Barakah 50% B\$'000	Belait CSS 50% B\$'000
Peratus kepentingan tidak dikawal		
Aset bukan semasa	24,781	106,275
Aset semasa	8,697	4,554
Liabiliti bukan semasa	—	(87,488)
Liabiliti semasa	(13,176)	(10,454)
Aset bersih	20,302	12,887
Aset bersih yang diagihkan kepada kepentingan tidak dikawal	10,151	6,444
Pendapatan	9,346	22,290
Keuntungan / (Kerugian)	7,391	(3,129)
Jumlah pendapatan komprehensif	7,391	(3,129)
Diagihkan kepada kepentingan tidak dikawal:		
Keuntungan / (Kerugian)	3,696	(1,565)
Jumlah pendapatan komprehensif diperuntukkan kepada kepentingan tidak dikawal	3,696	(1,565)
Aliran wang tunai daripada aktiviti operasi	4,080	6,888
Aliran wang tunai daripada aktiviti pelaburan	—	(17)
Aliran wang tunai daripada aktiviti pembiayaan, sebelum dividen kepada kepentingan tidak dikawal	—	(7,832)
Peningkatan / (penurunan) pada tunai dan kesetaraan tunai bersih	4,080	(961)

Kumpulan telah melakukan penilaian kawalan keatas anak-anak syarikat diatas dengan kepentingan tidak dikawal yang material dan telah membuat kesimpulan bahawa Bank mempunyai kawalan keatas anak-anak syarikat yang mana Kumpulan adalah terdedah kepada kepelbagaian pulangan daripada penglibatan dengan anak-anak syarikat dan mempunyai keupayaan untuk menjejaskan pulangan melalui kuasa keatas anak-anak syarikat.

25 Pelaburan dalam syarikat bersekutu

	Kumpulan		Bank	
	2017 BS'000	2016 BS'000	2017 BS'000	2016 BS'000
Pada kos				
Saham yang tidak disebut harga	7,080	7,080	7,080	7,080
Bahagian dari rizab selepas pengambilalihan	10,308	7,433	—	—
Pelaburan dalam syarikat bersekutu	17,388	14,513	7,080	7,080

Butiran syarikat bersekutu, yang tidak disebut harga, adalah seperti berikut:

Nama Syarikat	Aktiviti Utama	Negara diperbadankan/ Tempat perniagaan	Kepentingan hakmilik efektif	
			2017 %	2016 %
Syarikat Takaful Brunei Darussalam Sdn Bhd	Perniagaan takaful keluarga dan am	Negara Brunei Darussalam	31	31

	2017 BS'000	2016 BS'000
Bahagian Kumpulan pada aset bersih syarikat bersekutu pada awal tahun	14,513	13,829
Bahagian Kumpulan:		
- keuntungan daripada operasi berterusan	2,073	722
- dividen diterima	(91)	—
- pendapatan komprehensif lain	893	(38)
Jumlah dibawa kepentingan di dalam syarikat bersekutu pada hujung tahun	17,388	14,513

Ringkasan maklumat kewangan syarikat bersekutu yang tidak selaraskan ke peratus hak milik yang dipegang Kumpulan adalah seperti berikut:

	2017 BS'000	2016 BS'000
Aset semasa	247,028	225,152
Aset bukan semasa	55,375	65,153
Liabiliti semasa	(16,770)	(22,008)
Liabiliti bukan semasa	(229,425)	(221,949)
Aset bersih	56,208	46,348

	2017 BS'000	2016 BS'000
Pendapatan	30,908	21,259
Keuntungan daripada operasi berterusan	6,687	2,329
Pendapatan komprehensif lain	2,880	(124)
Jumlah pendapatan komprehensif	9,567	2,205

Termasuk di dalam baki di atas adalah yang berikut:

	2017 BS'000	2016 BS'000
Tunai dan kesetaraan tunai	230,675	205,751
Liabiliti kewangan semasa tidak termasuk, dagangan, lain-lain yang belum dibayar dan peruntukan	(2,059)	(6,174)
Liabiliti kewangan bukan semasa tidak termasuk dagangan, lain-lain yang belum dibayar dan peruntukan	(229,425)	(221,949)
Susut nilai dan pelunasan	(563)	(642)
Perbelanjaan dan pendapatan cukai	(187)	(465)

Jumlah berkumpul saham Kumpulan di dalam syarikat bersekutu adalah seperti seperti berikut:

	Kumpulan	
	2017 BS'000	2016 BS'000
Keuntungan daripada operasi berterusan	2,073	722
Dividen diterima	(91)	—
Pendapatan komprehensif lain	893	(38)
Jumlah pendapatan komprehensif	2,875	684

26 Aset lain

	Kumpulan		Bank	
	2017 BS'000	2016 BS'000	2017 BS'000	2016 BS'000
Bayaran belum diterima	15,376	19,161	8,411	26,080
Pendapatan yang diakru dan bil yang belum diterima	12,779	10,322	12,863	10,428
Penerimaan asing belum diterima	1,036	1,840	1,036	1,840
Penghutang lain	3,881	1,255	1,214	1,255
Bayaran belum diterima diantara syarikat	—	—	131	179
Pembiayaan dan bayaran belum diterima	33,072	32,578	23,655	39,782
Prabayar	8,714	6,766	8,057	6,302
Jumlah	41,786	39,344	31,712	46,084

Pada tahun itu, Kumpulan dan Bank mengiktiraf elaun bagi kemerosotan sebanyak BS\$1,864,000 (2016: BS\$1,230,000) dan BS\$739,000 (2016: BS\$1,230,000) masing-masing bagi bayaran belum diterima dalam untung atau rugi.

27 Hartanah dan peralatan

Kumpulan		Pajakan penambahbaikan BS'000	Peralatan, perabot dan kelengkapan BS'000	Kenderaan bermotor BS'000	Kapal BS'000	Kerja dalam pelaksanaan BS'000	Perisian komputer BS'000	Jumlah BS'000
Kos								
Pada 1 Januari 2016		30,807	46,039	730	147,922	14,858	44,363	284,719
Tambahan		1,879	2,504	–	16	8,179	2,403	14,981
Pelupusan		(12,450)	(11,241)	–	–	–	(751)	(24,442)
Pindahan		13,144	2,428	–	–	(17,713)	2,141	–
Pada 31 Disember 2016		33,380	39,730	730	147,938	5,324	48,156	275,258
Tambahan		1,019	1,645	–	–	9,138	3,107	14,909
Pelupusan		(40)	(95)	(575)	–	–	–	(710)
Pindahan		240	788	–	–	(11,354)	10,326	–
Pada 31 Disember 2017		34,599	42,068	155	147,938	3,108	61,589	289,457
Susut nilai terkumpul								
Pada 1 Januari 2016		21,440	29,694	536	16,569	–	31,991	100,230
Susut nilai bagi tahun		3,815	5,849	66	5,521	–	5,882	21,133
Pelupusan		(12,450)	(11,241)	–	–	–	(751)	(24,442)
Pada 31 Disember 2016		12,805	24,302	602	22,090	–	37,122	96,921
Susut nilai bagi tahun		2,468	4,867	61	5,886	–	5,469	18,751
Pelupusan		(40)	(95)	(550)	–	–	–	(685)
Pada 31 Disember 2017		15,233	29,074	113	27,976	–	42,591	114,987
Jumlah bawaan								
Pada 31 Disember 2016		20,575	15,428	128	125,848	5,324	11,034	178,337
Pada 31 Disember 2017		19,366	12,994	42	119,962	3,108	18,998	174,470

Bank		Pajakan penambahbaikan BS'000	Peralatan, perabot dan kelengkapan BS'000	Kenderaan bermotor BS'000	Kerja dalam pelaksanaan BS'000	Perisian komputer BS'000	Jumlah BS'000
Kos							
Pada 1 Januari 2016		28,990	35,471	735	14,858	44,363	124,417
Tambahan		1,879	2,535	–	8,179	2,342	14,935
Pelupusan		(12,450)	(11,241)	–	–	(751)	(24,442)
Pindahan		13,144	2,428	–	(17,713)	2,141	–
Pada 31 Disember 2016		31,563	29,193	735	5,324	48,095	114,910
Tambahan		1,019	1,245	–	9,138	3,107	14,509
Pelupusan		–	–	(575)	–	–	(575)
Pindahan		240	788	–	(11,354)	10,326	–
Pada 31 Disember 2017		32,822	31,226	160	3,108	61,528	128,844
Susut nilai terkumpul							
Pada 1 Januari 2016		20,473	24,770	540	–	31,993	77,776
Susut nilai bagi tahun		3,679	4,053	66	–	5,823	13,621
Pelupusan		(12,450)	(11,241)	–	–	(751)	(24,442)
Pada 31 Disember 2016		11,702	17,582	606	–	37,065	66,955
Susut nilai bagi tahun		2,405	4,110	61	–	5,471	12,047
Pelupusan		–	–	(550)	–	–	(550)
Pada 31 Disember 2017		14,107	21,692	117	–	42,536	78,452
Jumlah bawaan							
Pada 31 Disember 2016		19,861	11,611	129	5,324	11,030	47,955
Pada 31 Disember 2017		18,715	9,534	43	3,108	18,992	50,392

28 Pelaburan hartanah

	Kumpulan dan Bank BS'000
Kos	
Pada 1 Januari 2016	32,712
Tambahan	133
Pada 31 Disember 2016	32,845
Tambahan	12
Dihapus kira	(412)
Pada 31 Disember 2017	32,445
Susut nilai terkumpul	
Pada 1 Januari 2016	4,066
Caj bagi tahun	1,345
Pada 31 Disember 2016	5,411
Caj bagi tahun	1,316
Dihapus kira	(169)
Pada 31 Disember 2017	6,558
Jumlah bawaan	
Pada 31 Disember 2016	27,434
Pada 31 Disember 2017	25,887

Pada tahun 2011, Bank telah memeterai perjanjian pajakan dengan pelanggan, yang mana Bank telah diberikan hak untuk pajakan bagi tempoh baki pajakan selama 49 tahun sebagai pertimbangan, yang mana Bank bersetuju untuk mengetepikan hak untuk pembayaran balik pembiayaan yang diberikan kepada pelanggan. Berikutan perjanjian itu, Bank telah mencatatkan kepentingan dalam pelaburan hartanah ini, berdasarkan jumlah pembiayaan tertunggak pada tarikh perjanjian. Jumlah ini juga dianggarkan hampir dengan nilai saksama kepentingan pelaburan hartanah pada tarikh tersebut.

Hirarki nilai saksama, teknik penilaian dan input yang tidak diperhatikan

Nilai saksama pelaburan hartanah pada 31 Disember 2017 adalah B\$36,100,000 (2016: B\$36,100,000). Nilai saksama pelaburan hartanah adalah berdasarkan kepada laporan penilaian yang disediakan oleh firma luar, penilai profesional bebas, yang mempunyai kelayakan profesional yang diiktiraf dan pengalaman terkini dalam lokasi dan kategori hartanah yang dinilai.

Teknik penilaian yang diaplikasi ialah pendekatan aliran tunai yang didiskaun (Peringkat 3). Nilai saksama pelaburan hartanah tersebut datang daripada aliran tunai yang berpotensi dari bangunan berdasarkan baki tempoh pajakan. Input utama tidak diperhatikan termasuk anggaran kadar penghunian sebanyak 70% (2016: 75.5%).

29 Aset cukai tertunda/(liabiliti)

Aset cukai tertunda dan liabiliti menyebabkan yang berikut:

Kumpulan	Pada 1 Januari 2016 BS'000	Diiktiraf dalam untung atau rugi BS'000	Diiktiraf dalam pendapatan komprehensif lain BS'000	Pada 31 Disember 2016 BS'000	Diiktiraf dalam untung atau rugi BS'000	Diiktiraf dalam pendapatan komprehensif lain BS'000	Pada 31 Disember 2017 BS'000
Aset cukai tertunda							
Elaun bagi pembiayaan dan pendahuluan	12,758	(794)	–	11,964	(1,696)	–	10,268
Elaun bagi pelaburan	–	7,331	–	7,331	(7,331)	–	–
Elaun bagi pelaburan dalam anak syarikat	–	–	–	–	317	–	317
Pelaburan sedia untuk jualan	3,561	–	(3,388)	173	–	(173)	–
Liabiliti lain	–	–	–	–	370	–	370
Jumlah	16,319	6,537	(3,388)	19,468	(8,340)	(173)	10,955
Liabiliti cukai tertunda							
Hartanah dan peralatan	(5,529)	(5,382)	–	(10,911)	(3,330)	–	(14,241)
Pelaburan sedia untuk jualan	–	–	–	–	–	(85)	(85)
Jumlah	(5,529)	(5,382)	–	(10,911)	(3,330)	(85)	(14,326)
Jumlah cukai tertunda aset/ (liabiliti)	10,790	1,155	(3,388)	8,557	(11,670)	(258)	(3,371)
Bank							
	Pada 1 Januari 2016 BS'000	Diiktiraf dalam untung atau rugi BS'000	Diiktiraf dalam pendapatan komprehensif lain BS'000	Pada 31 Disember 2016 BS'000	Diiktiraf dalam untung atau rugi BS'000	Diiktiraf dalam pendapatan komprehensif lain BS'000	Pada 31 Disember 2017 BS'000
Aset cukai tertunda							
Elaun bagi pembiayaan dan pendahuluan	12,914	(760)	–	12,154	(1,874)	–	10,280
Elaun bagi pelaburan	–	7,331	–	7,331	(7,331)	–	–
Elaun bagi pelaburan dalam anak syarikat	–	–	–	–	317	–	317
Pelaburan sedia untuk jualan	3,561	–	(3,388)	173	–	(173)	–
Jumlah	16,475	6,571	(3,388)	19,658	(8,888)	(173)	10,597
Liabiliti cukai tertunda							
Hartanah dan peralatan	(2,637)	267	–	(2,370)	(2,104)	–	(4,474)
Pelaburan sedia untuk jualan	–	–	–	–	–	(85)	(85)
Jumlah	(2,637)	267	–	(2,370)	(2,104)	(85)	(4,559)
Jumlah cukai tertunda aset/ (liabiliti)	13,838	6,838	(3,388)	17,288	(10,992)	(258)	6,038

30 Deposit daripada pelanggan

(a) Mengikut jenis deposit

	Kumpulan		Bank	
	2017 B\$'000	2016 B\$'000	2017 B\$'000	2016 B\$'000
Dana bukan Mudharabah				
Deposit tuntutan	1,582,402	1,696,378	1,597,157	1,725,983
Deposit simpanan	1,101,916	1,003,007	1,051,841	950,323
Deposit pelaburan am	4,640,357	4,271,079	4,584,057	4,194,129
Jumlah	7,324,675	6,970,464	7,233,055	6,870,435
Mudharabah (<i>perkongsian keuntungan</i>)				
Deposit tuntutan	86,084	129,952	86,084	129,952
Deposit simpanan	115,609	114,228	115,609	114,228
Jumlah	201,693	244,180	201,693	244,180
Jumlah	7,526,368	7,214,644	7,434,748	7,114,615

(b) Mengikut jenis pelanggan

	Kumpulan		Bank	
	2017 B\$'000	2016 B\$'000	2017 B\$'000	2016 B\$'000
Kerajaan dan Badan-badan berkanun	2,102,297	3,015,098	2,102,297	3,015,098
Syarikat-syarikat perniagaan	2,831,732	1,726,690	2,838,310	1,732,600
Individu	2,592,339	2,472,856	2,494,141	2,366,917
Jumlah	7,526,368	7,214,644	7,434,748	7,114,615

31 Deposit daripada Bank dan institusi kewangan lain

	Kumpulan		Bank	
	2017 B\$'000	2016 B\$'000	2017 B\$'000	2016 B\$'000
Bukan Mudharabah				
Bank-bank konvensional yang berlesen di Brunei Darussalam	6,853	226	6,853	226
Bank-bank Islam dan institusi kewangan Islam yang berlesen di Brunei Darussalam	179,396	221,616	79,816	122,220
Syarikat-syarikat kewangan yang berlesen di Brunei Darussalam	2	—	154,228	98,200
Syarikat-syarikat insurans yang berlesen di Brunei Darussalam	3,783	—	3,783	—
Syarikat-syarikat takaful yang berlesen di Brunei Darussalam	308,950	263,233	126,979	118,096
Bank-bank dan institusi kewangan luar negeri yang lain	7,979	7,954	7,979	7,954
Jumlah	506,963	493,029	379,638	346,696
Mudharabah (<i>perkongsian keuntungan</i>)				
Bank-bank Islam dan institusi kewangan Islam yang berlesen di Brunei Darussalam	10,180	6,941	10,180	6,941
Syarikat-syarikat insurans yang berlesen di Brunei Darussalam	—	—	—	—
Syarikat-syarikat takaful yang berlesen di Brunei Darussalam	4,290	10,302	4,290	10,302
Jumlah	14,470	17,243	14,470	17,243
Jumlah	521,433	510,272	394,108	363,939

32 Liabiliti lain

	Kumpulan		Bank	
	2017 B\$'000	2016 B\$'000	2017 B\$'000	2016 B\$'000
Perbelanjaan yang telah diakru	26,763	17,569	24,094	15,529
Peruntukan bagi pelan caruman yang ditetapkan	515	491	406	383
Liabiliti bagi anugerah kerja lama	3,027	2,830	2,982	2,792
Manfaat kakitangan jangka pendek	13,738	11,334	11,340	8,978
Cek yang perlu dibayar	5,360	13,283	5,360	13,283
Pendapatan yang dibayar kepada penyimpan	17,202	16,366	14,979	14,044
Penerimaan asing yang perlu dibayar	909	1,840	908	1,840
Peniaga yang perlu dibayar	3,339	3,320	3,339	3,320
Dividen saham yang perlu dibayar	5,429	3,748	3,429	1,748
Pemiutang lain	11,680	14,015	6,614	4,284
Simpanan pembiayaan yang berkaitan dengan liabiliti	8,698	6,102	8,698	6,102
Yang perlu dibayar antara syarikat lain-lain	—	—	979	698
Lain-lain	18,740	11,813	16,680	9,412
Jumlah	115,400	102,711	99,808	82,413

33 Peruntukan zakat dan cukai

	Kumpulan		Bank	
	2017 B\$'000	2016 B\$'000	2017 B\$'000	2016 B\$'000
Zakat	2,831	4,037	2,831	4,037
Peruntukan cukai	54,783	68,580	38,150	52,703
Jumlah	57,614	72,617	40,981	56,740

34 Modal saham

Kumpulan dan Bank	Bilangan saham B\$1.00/B\$0.70 setiap satu		Jumlah	
	2017	2016	2017 B\$	2016 B\$
Dibenarkan:				
Saham emas B\$1.00 setiap satu	—	1	—	1
Saham biasa B\$0.70 (2016: B\$1.00) setiap satu	1,428,571,429	999,999,999	1,000,000,000	999,999,999
Jumlah	1,428,571,429	1,000,000,000	1,000,000,000	1,000,000,000
Diterbitkan dan dibayar penuh:				
Saham emas B\$1.00 setiap satu	—	1	—	1
Saham biasa B\$0.70 (2016: B\$1.00) setiap satu	724,749,512	724,749,511	507,324,512	724,749,511
Pada hujung tahun	724,749,512	724,749,512	507,324,512	724,749,512

Pemegang-pemegang saham biasa berhak untuk menerima dividen sebagaimana diisytiharkan dari masa ke semasa, dan juga berhak untuk satu undian bagi setiap saham di Mesyuarat pemegang-pemegang saham Bank. Kesemua saham biasa adalah ditaraf sama rata dalam mengambil kira dengan baki aset-aset Bank.

Pada tahun berakhir 31 Disember 2017, Saham Emas telah ditukarkan kepada saham biasa. Pindaan kepada Memorandum dan Artikel Persatuan Bank telah diluluskan oleh para pemegang saham Bank dalam Mesyuarat Agung Luar Biasa yang telah diadakan pada 15 Jun 2017.

Sepanjang tahun kewangan, pengurangan modal mengurangkan nilai par sesaham dari B\$1.00 hingga B\$0.70 setiap satu telah selesai dengan pengagihan B\$217,424,853. Dalam Mesyuarat Agung Luar Biasa yang sama yang diadakan pada 15 Jun 2017, diselesaikan bahawa apabila pengurangan modal di atas, modal saham dibenarkan Bank dinaikkan kepada BND1,000,000,000 dengan 428,571,429 saham baru dibenarkan pada B\$0.70 setiap satu.

35 Rizab berkanun dan rizab-rizab lain

Rizab berkanun		Jumlah BS'000		
Kumpulan				
Pada 1 Januari 2016		420,531		
Pemindahan daripada keuntungan tahun semasa		32,513		
Pada 31 Disember 2016		453,044		
Pemindahan daripada keuntungan tahun semasa		44,445		
Pada 31 Disember 2017		497,499		
		Jumlah BS'000		
Bank				
Pada 1 Januari 2016		385,526		
Pemindahan daripada keuntungan tahun semasa		30,514		
Pada 31 Disember 2016		416,040		
Pemindahan daripada keuntungan tahun semasa		42,455		
Pada 31 Disember 2017		458,495		
Rizab berkanun dikekalkan mematuhi Seksyen 24 (1) Perintah Perbankan Islam, 2008 dan Seksyen 13 Akta Syarikat Kewangan, Bab 89 dan tidak boleh diagihkan sebagai dividen.				
Rizab-rizab lain				
	Fair value reserve BS'000	Foreign currency reserve translations BS'000	Retained profits BS'000	Total BS'000
Kumpulan				
Pada 1 Januari 2016	(14,361)	—	196,702	182,341
Jumlah pendapatan komprehensif bagi tahun	14,891	—	101,899	116,790
Pemindahan kepada rizab berkanun	—	—	(32,513)	(32,513)
Dividen yang dibayar kepada saham biasa	—	—	(52,907)	(52,907)
Pada 31 Disember 2016	530	—	213,181	213,711
Jumlah pendapatan komprehensif bagi tahun	1,876	—	110,582	112,458
Pergerakan matawang asing	—	(18)	—	(18)
Pemindahan kepada rizab berkanun	—	—	(44,455)	(44,455)
Dividen yang dibayar pada saham biasa	—	—	(197,113)	(197,113)
Pada 31 Disember 2017	2,406	(18)	82,195	84,583

	Rizab nilai saksama BS'000	Pendapatan yang ditahan BS'000	Jumlah BS'000
Bank			
Pada 1 Januari 2016	(15,673)	68,618	52,945
Jumlah pendapatan komprehensif bagi tahun	14,911	122,057	136,968
Pemindahan kepada rizab berkanun	—	(30,514)	(30,514)
Dividen yang dibayar kepada saham biasa	—	(52,907)	(52,907)
Pada 31 Disember 2016	(762)	107,254	106,492
Jumlah pendapatan komprehensif bagi tahun	1,139	169,818	170,957
Pemindahan kepada rizab berkanun	—	(42,455)	(42,455)
Dividen yang dibayar pada saham biasa	—	(197,113)	(197,113)
Pada 31 Disember 2017	377	37,504	37,881

Rizab nilai saksama termasuk perubahan kumulatif nilai saksama aset kewangan yang sedia untuk jualan tidak termasuk kerugian kemerosotan, hingga aset kewangan dinyahiktiraf.

36 Transaksi dengan pihak-pihak yang berkenaan

Identiti pihak-pihak berkaitan

Untuk tujuan penyata kewangan, sesuatu pihak adalah dianggap berkaitan dengan Kumpulan jika Kumpulan mempunyai keupayaan, secara langsung atau tidak langsung, untuk mengawal pihak atau mempengaruhi dalam membuat keputusan berkaitan kewangan dan operasi, atau sebaliknya, yang mana Kumpulan dan pihak tersebut tertakluk kepada kawalan lazim atau pengaruh penting lazim. Pihak berkaitan mungkin adalah individu atau entiti lain.

Kumpulan dan Bank mempunyai hubungan pihak berkaitan dengan anak-anak syarikat, pemegang saham yang cukup banyak, syarikat bersekutu dan kakitangan pengurusan utama.

Kakitangan pengurusan utama adalah diertikan sebagai individu yang mempunyai autoriti dan tanggungjawab untuk merancang, mengarah dan mengawal aktiviti-aktiviti Kumpulan samada secara langsung atau tidak langsung. Kakitangan pengurusan utama termasuk semua Pengarah-Pengarah Kumpulan, dan setengah ahli-ahli pengurusan kanan bagi Kumpulan.

Pengurusan utama yang mempunyai hubungan perbankan dengan entiti-entiti Kumpulan yang berkaitan dengan perjalanan perniagaan secara normal dan pada terma yang sama, termasuk kadar faedah dan sekuriti, bagi transaksi yang berbanding dengan individu lain yang mempunyai kedudukan serupa atau, yang mana bersesuaian, dengan kakitangan lain. Transaksi tersebut tidak membabitkan lebih dari risiko biasa pembayaran balik atau menunjukkan ciri-ciri yang tidak menguntungkan.

- (a) Baki-baki yang belum dijelaskan bagi Kumpulan dan Bank, dengan pihak berkaitan adalah seperti berikut:

	Kumpulan	
	2017	2016
	BS'000	BS'000
Syarikat bersekutu		
<i>Jumlah patut dibayar kepada</i>		
Deposit	249,277	224,440
Lain-lain	1,864	1,205
Kakitangan pengurusan utama		
<i>Jumlah patut diterima daripada</i>		
Pembiayaan (tidak termasuk Kad kredit)	2,245	1,566
Kad kredit	61	49
<i>Jumlah patut dibayar kepada</i>		
Deposit	3,698	4,268
Pihak lain yang berkaitan		
<i>Jumlah patut dibayar kepada</i>		
Deposit	1,928,351	1,391,316
	Bank	
	2017	2016
	BS'000	BS'000
Anak-anak syarikat		
<i>Jumlah patut diterima daripada</i>		
Pembiayaan	79,892	90,515
Pelaburan	—	7,439
Penempatan	364,000	251,350
Lain-lain	330	17,735
<i>Jumlah patut dibayar kepada</i>		
Deposit	169,309	125,739
Lain-lain	1,144	918
Syarikat bersekutu		
<i>Jumlah patut dibayar kepada</i>		
Deposit	132,806	141,803
Lain-lain	808	480
Kakitangan pengurusan utama		
<i>Jumlah patut diterima daripada</i>		
Pembiayaan (tidak termasuk Kad kredit)	1,938	1,261
Kad kredit	61	49

	Bank	
	2017	2016
	BS'000	BS'000
Kakitangan pengurusan utama		
<i>Jumlah patut dibayar kepada</i>		
Deposit	3,677	3,753
Pihak lain yang berkaitan		
<i>Jumlah patut dibayar kepada</i>		
Deposit	1,928,351	1,391,316

- (b) Transaksi pihak berkaitan bagi Kumpulan dan Bank adalah seperti berikut:

	Kumpulan		Bank	
	2017	2016	2017	2016
	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
Anak-anak Syarikat				
<i>Pendapatan</i>				
Pendapatan bagi pembiayaan	—	—	5,533	5,867
Pendapatan lain	—	—	100,183	58,151
<i>Perbelanjaan</i>				
Pendapatan yang dibayar/akan dibayar kepada penyimpan	—	—	1,019	604
Syarikat bersekutu				
<i>Pendapatan</i>				
Pendapatan diagihkan kepada penyimpan	212	173	—	—
<i>Perbelanjaan</i>				
Pendapatan yang dibayar/akan dibayar kepada penyimpan	1,915	1,770	722	737
Perbelanjaan lain	95	88	—	—
Kakitangan pengurusan utama				
<i>Pendapatan</i>				
Pendapatan bagi pembiayaan	57	48	32	27
<i>Perbelanjaan</i>				
Pendapatan yang dibayar/akan dibayar kepada penyimpan	10	42	10	12
Pihak lain yang berkaitan				
<i>Perbelanjaan</i>				
Pendapatan yang dibayar/akan dibayar kepada penyimpan	9,610	4,371	9,610	4,371

Kakitangan pengurusan utama

Pampasan kakitangan pengurusan utama termasuk ganjaran Pengarah adalah seperti berikut:

	Kumpulan		Bank	
	2017 B\$'000	2016 B\$'000	2017 B\$'000	2016 B\$'000
Yuran pengarah dan ganjaran lain	1,222	1,188	1,222	1,188
Kakitangan pengurusan utama lain:				
- Gaji dan manfaat kakitangan	6,486	6,339	6,279	6,044
Cukai pegangan yang dibayar	621	1,148	621	1,148

Jumlah saham yang dipegang oleh kakitangan pengurusan utama adalah seperti berikut:

	Kumpulan	
	2017	2016
Jumlah saham yang dipegang ('000)	63	58

Kepentingan yang dipegang oleh syarikat bersekutu

Bilangan saham Bank yang dipegang oleh syarikat bersekutu pada 31 Disember 2017 adalah 11,707,000 (2016: 11,707,000).

Kepentingan yang dipegang oleh Kerajaan dan entiti yang dikawal kerajaan

Kerajaan Negara Brunei Darussalam melalui pelbagai Kementerian dan Lembaga Berkanun mempunyai kawalan ke atas Kumpulan. Oleh itu, Kerajaan Negara Brunei Darussalam dan badan-badan lain yang dikawal Kerajaan yang lain adalah pihak berkaitan Kumpulan.

Kumpulan memasuki transaksi dengan banyak badan-badan ini pada asas tulus kini. Transaksi utama dijalankan dengan entiti ini adalah seperti yang dinyatakan di bawah.

Transaksi signifikan secara individu

Transaksi lain termasuk pembayaran cukai syarikat Brunei Darussalam (Nota 12, 13 dan 33) dan transaksi perbankan seperti pembiayaan dan deposit yang dijalankan dalam perhubungan biasa bank dan pelanggan.

37 Pengurusan risiko kewangan

Oleh kerana Penyata-penyata Kedudukan Kewangan, Penyata Pendapatan, Penyata Pendapatan Komprehensif Lain, Perubahan dalam Ekuiti dan Aliran Wang Tunai Kumpulan terutamanya daripada Bank, dan anak-anak syarikat yang material, dasar-dasar pengurusan risiko kewangan yang didedahkan adalah berkaitan dengan Bank, kecuali dinyatakan sebaliknya.

Tinjauan pengurusan risiko

Kumpulan mempunyai pendedahan kepada risiko-risiko dari instrumen kewangan:

- Risiko kredit
- Risiko pasaran
- Risiko kecairan
- Risiko operasi

Struktur fungsi pentadbiran pengurusan risiko

Bank telah menyelaraskan tanggungjawab risiko organisasinya dengan matlamat mewujudkan pendapat lazim di seluruh Bank. Sebagai amalan perniagaan yang baik dan berhemat, fungsi pengurusan risiko teras Bank, yang melapor kepada Jawatankuasa Audit, Kewangan dan Risiko (*Audit, Finance and Risk Committee-AFRC*) melalui jawatankuasa Aset Liabiliti (*Asset Liability Committee-ALCO*), adalah mandiri dan jelas diasingkan daripada bahagian-bahagian perniagaan.

(a) Risiko kredit

Tinjauan dasar-dasar risiko kredit Bank

Risiko kredit timbul disebabkan oleh pelanggan atau pihak lain yang gagal untuk memenuhi kewajipan kewangan dan/atau kontrak apabila tertangguh. Kewajipan tersebut datangnya daripada operasi pembiayaan perdagangan dan pelaburan-pelaburan dijalankan oleh Bank. Sebagaimana perniagaan utama Bank kepada risiko kredit adalah terutamanya daripada aktiviti-aktiviti pembiayaan kepada pengguna, peminjam korporat dan perniagaan kecil dan sederhana ("SMEs") dan institusi-institusi kewangan.

Pengurusan risiko kredit

Lembaga Pengarah Bank dan anak-anak syarikat telah mewakilkan tanggungjawab penyeliaan risiko kredit kepada Jawatankuasa Risiko Kredit (*Credit Risk Committee*), adalah bertanggungjawab untuk menguruskan risiko kredit Bank, termasuk yang berikut:-

- Bagi menyokong pengurusan dalam membina portfolio kredit yang sihat sejajar dengan strategi dan keinginan risiko Bank;
- Bagi membangun keupayaan yang meningkat untuk mengenal pasti, mengukur dan mengelak atau mengurangkan isu-isu risiko kredit yang berpotensi; dan
- Bagi menyesuaikan dengan keperluan kredit berkanun, kawal selia dan dalaman.

Risiko kredit korporat dinilai oleh unit-unit perniagaan dan dinilai dan diluluskan menurut pentadbiran risiko kredit Bank. Setiap pendedahan adalah diberikan dengan penarafan kredit berdasarkan pada penilaian faktor-faktor kualitatif dan kuantitatif yang berkaitan termasuk kedudukan kewangan peminjam, jenis-jenis kemudahan dan sekuriti atau cagaran yang dicadangkan. Hirarki pihak-pihak berkuasa penglulusan kredit dan struktur jawatankuasa Bank secara menyeluruh adalah siap diatur untuk memastikan piawaian menaja jamin yang bersesuaian adalah dikuatkuasakan secara konsisten di kalangan Bank.

Kaji semula adalah dijalankan secara kerap dengan mengemaskinikan maklumat kedudukan kewangan peminjam, kedudukan pasaran, keadaan industri dan ekonomi dan kelakuan akaun. Langkah pembaikan akan dilaksanakan apabila ada tanda-tanda kemerosotan kredit.

Pendedahan kredit pengguna adalah diuruskan berdasarkan secara program. Program-program kredit adalah dinilai bersama diantara unit risiko kredit dan unit perniagaan. Kaji semula pada program kredit dijalankan secara kerap untuk menilai prestasi *portfolio*.

Pendedahan risiko kredit pihak lain adalah diuruskan melalui had pihak lain samada pada asas nama tunggal atau asas kumpulan pihak lain yang juga mematuhi Garispandu Had Pinjaman Tunggal yang dikawal selia. Pendedahan tersebut adalah dipantau secara aktif untuk melindungi penyata kedudukan kewangan Bank jika berlakunya kemungkiran pihak lain. Bank memantau dan mengurus pendedahan kepada pihak lain pada dasar hari ke hari.

Untuk menguruskan pendedahan yang besar, Bank telah siap atur, antara lain, had-had berikut dan garis pandu pemberian pinjaman yang berkaitan untuk mengelak penumpuan risiko kredit pada portfolio pembiayaan:

- Berdaulat;
- Segmen perniagaan;
- Sektor ekonomi;
- Kumpulan pelanggan tunggal;
- Bank-bank dan institusi kewangan bukan Bank;
- Pihak lain; dan
- Cagaran.

Bank telah mewujudkan kumpulan khas dari Kutipan dan Pemulihan untuk mengurus secara efektif kredit-kredit yang mudah terjejas Bank. Perhatian khusus adalah diberikan kepada kredit-kredit yang mudah terjejas yang mana pemantauan intensif dan kerap akan dijalankan untuk mempercepatkan tindakan pemulihan.

Kaji semula penarafan kredit dalaman

Kaji semula penarafan kredit dalaman adalah sebahagian penting daripada pengurusan kredit risiko Bank, proses membuat keputusan, penilaian kecukupan peruntukan dan modal.

Walaupun gred risiko kredit individu tidak jelas dipetakan kepada agensi penarafan kredit luaran, gred-gred risiko boleh dikorelasi dengan penarafan luar dari segi kemungkinan keingkaran sebagai faktor yang digunakan untuk menarafkan penanggung obligasi adalah serupa iaitu penanggung kewajipan diberi nilai buruk oleh sebuah agensi penarafan luar berkemungkinan mempunyai penarafan risiko dalaman yang lemah.

Tinjauan dasar-dasar risiko kredit anak-anak syarikat

Risiko kredit timbul disebabkan oleh pelanggan atau pihak lain gagal untuk memenuhi kewajipan kewangan dan/atau kontrak apabila tertangguh. Kewajipan tersebut timbul daripada operasi pembiayaan sewa beli anak syarikat tersebut terus sewa beli pembiayaan dan penempatan dengan anak syarikat. Sebagaimana perniagaan utama anak syarikat adalah sewa-beli, risiko kredit adalah terutamanya daripada aktiviti pembiayaan.

Anak syarikat telah mewujudkan Jabatan Pemulihan yang terdiri daripada (a) pasukan perunding depan; (b) pasukan cagaran dan pelupusan; dan (c) pasukan dakwaan untuk mengurus secara efektif pendedahan yang berisiko tinggi dan yang telah ingkar.

(a) Model penarafan kredit dalaman

Model penarafan kredit dalaman adalah sebahagian penting daripada pengurusan risiko kredit anak syarikat, proses membuat keputusan, penilaian kecukupan peruntukan dan modal. Pendedahan pengguna adalah diberikan penarafan kredit dengan menggunakan model kad pemarkahan Aplikasi dan Tingkah laku (*Application and Behavioural*) berdasarkan penilaian ciri-ciri ramalan dan dikemaskini secara bulanan.

(b) Pendedahan maksimum kepada risiko kredit

Bagi aset yang diiktiraf anak syarikat, pendedahan kepada risiko kredit adalah menyamai jumlah bawaan. Setakat tarikh laporan, anak syarikat tidak mempunyai instrumen kewangan yang tidak diiktiraf atau liabiliti kontingen yang dilaporkan.

(c) Jabatan Pemulihan

Anak syarikat telah menubuhkan fungsi jabatan pemulihan khusus yang terdiri daripada tiga unit untuk menangani pelbagai peringkat lemah; pasukan rundingan hadapan, pasukan pelupusan dan pelupusan cagaran dan pasukan litigasi. Pasukan ini melaporkan kepada Ketua Bahagian Pemulihan yang, pada seterusnya, melaporkan kepada jawatankuasa peraturan perniagaan untuk meminimumkan kerugian kredit yang timbul.

Pendedahan maksimum pada risiko kredit

Jadual berikut membentangkan pendedahan maksimum pada risiko kredit Kumpulan dan Bank pada aset-aset yang diiktiraf dan instrumen kewangan yang tidak diiktiraf tanpa mengambil kira sebarang cagaran yang dipegang atau kredit tambahan lain. Bagi aset-aset yang diiktiraf, pendedahan pada risiko kredit adalah sama dengan jumlah bawaan. Bagi liabiliti kontingen, pendedahan maksimum pada risiko kredit adalah jumlah maksima yang Kumpulan dan Bank perlu membayar jika kewajipan untuk instrumen yang diterbitkan dipanggil. Bagi komitmen kredit, pendedahan maksima pada risiko kredit adalah jumlah keseluruhan bagi kemudahan kredit yang dibenarkan tetapi belum dipakai oleh pelanggan.

	Kumpulan		Bank	
	2017 B\$'000	2016 B\$'000	2017 B\$'000	2016 B\$'000
Pendedahan risiko kredit pada aset-aset yang diiktiraf:				
Wang Tunai dan kesetaraan tunai	2,419,360	2,113,791	2,610,380	2,294,667
Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam	456,933	463,382	419,913	430,531
Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada Bank	1,974,964	2,588,964	2,150,964	2,662,314
Sukuk Kerajaan	16,198	26,715	16,198	26,715
Pelaburan	1,177,532	789,241	1,177,532	789,241
Aset kewangan derivatif	40,865	17,971	40,865	17,971
Pembiayaan dan pendahuluan	3,231,905	3,186,405	2,639,100	2,602,613
Pajakan kewangan belum diterima	12,587	12,556	12,587	12,556
Aset lain	33,072	32,578	23,655	39,782
Jumlah kecil	9,363,416	9,231,603	9,091,194	8,876,390
Pendedahan risiko kredit pada instrument kewangan yang tidak diiktiraf:				
Komitmen kredit	179,528	202,507	179,528	202,507
Liabiliti kontingen	595,366	501,993	595,366	501,993
Jumlah kecil	774,894	704,500	774,894	704,500
Jumlah pendedahan kredit	10,138,310	9,936,103	9,866,088	9,580,890

Pelaburan tidak termasuk pelaburan ekuiti yang terdiri daripada ekuiti disebut harga, sekuriti tidak disebut harga dan dana yang tidak disebut harga.
Aset lain tidak termasuk prabayaran.

(i) Tumpuan risiko kredit bagi Kumpulan dan Bank

Kumpulan memantau konsentration risiko kredit mengikut sektor. Analisis bagi konsentration risiko kredit daripada aset adalah seperti berikut:

	Wang tunai dan dana jangka pendek dan deposit dan penempatan dengan institusi kewangan B\$'000	Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam B\$'000	Sukuk Kerajaan B\$'000	Pelaburan B\$'000	Aset kewangan derivatif B\$'000	Pembiayaan dan pendahuluan B\$'000	Pajakan kewangan belum diterima B\$'000	Aset lain B\$'000	Jumlah dalam kunci kira-kira B\$'000	Komitmen dan kontingen B\$'000
Kumpulan										
2017										
Pertanian	-	-	-	-	-	8,701	-	-	8,701	5,775
Kewangan	4,394,324	-	-	642,437	40,865	19,675	-	-	5,097,301	269,544
Perkilangan	-	-	-	-	-	57,618	-	-	57,618	1,386
Pengangkutan	-	-	-	52,902	-	611,630	-	-	664,532	29,640
Infrastruktur	-	-	-	-	-	49,138	-	-	49,138	215,575
Perdagangan	-	-	-	-	-	107,646	-	-	107,646	25,568
Perkhidmatan	-	-	-	47,498	-	70,166	12,587	-	130,251	30,708
Perumahan Hartanah (Persorangan)	-	-	-	-	-	701,477	-	-	701,477	19,670
Komersial (Pembangunan hartanah)	-	-	-	126,847	-	107,707	-	-	234,554	33,100
Pelancongan	-	-	-	-	-	2,744	-	-	2,744	3,590
Telekomunikasi dan teknologi maklumat	-	-	-	-	-	2,819	-	-	2,819	6,233
Penggunaan dan pembiayaan peribadi	-	-	-	-	-	1,141,837	-	-	1,141,837	69,036
Minyak dan gas	-	-	-	-	-	350,747	-	-	350,747	65,069
Lain-lain	-	456,933	16,198	307,848	-	-	-	33,072	814,051	-
Jumlah	4,394,324	456,933	16,198	1,177,532	40,865	3,231,905	12,587	33,072	9,363,416	774,894

Pelaburan tidak termasuk pelaburan ekuiti yang terdiri daripada ekuiti disebut harga, sekuriti tidak disebut harga dan dana yang tidak disebut harga.
Aset lain tidak termasuk prabayaran.

	Wang tunai dan dana jangka pendek dan deposit dan penempatan dengan institusi kewangan		Baki dengan Monetari Brunei Darussalam	Sukuk Kerajaan	Pelaburan	Aset kewangan derivatif	Pembiayaan dan pendahuluan	Pajakan kewangan belum diterima	Jumlah dalam kunci kira-kira		Komitmen dan kontingen
	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
Kumpulan											
2016											
Pertanian	—	—	—	—	—	—	7,295	—	7,295	—	1,443
Kewangan	4,702,755	—	—	—	422,536	17,971	23,866	—	5,167,128	—	165,485
Perkilangan	—	—	—	—	—	—	39,461	—	39,461	—	3,033
Pengangkutan	—	—	—	—	37,563	—	523,420	—	560,983	—	20,494
Infrastruktur	—	—	—	—	—	—	49,669	—	49,669	—	216,341
Perdagangan	—	—	—	—	—	—	101,090	—	101,090	—	29,937
Perkhidmatan	—	—	—	—	8,189	—	40,272	12,556	61,017	—	14,026
Perumahan Hartanah (Perseorangan)	—	—	—	—	—	—	665,930	—	665,930	—	20,298
Komersial (Pembangunan hartanah)	—	—	—	—	25,174	—	126,836	—	152,010	—	100,791
Pelancongan	—	—	—	—	—	—	16,368	—	16,368	—	4,278
Telekomunikasi dan teknologi maklumat	—	—	—	—	—	—	8,228	—	8,228	—	8,495
Penggunaan dan pembiayaan peribadi	—	—	—	—	—	—	1,105,226	—	1,105,226	—	62,560
Minyak dan gas	—	—	—	—	—	—	478,744	—	478,744	—	57,319
Lain-lain	—	463,382	—	26,715	295,779	—	—	—	32,578	818,454	—
Jumlah	4,702,755	463,382	26,715	26,715	789,241	17,971	3,186,405	12,556	9,231,603	704,500	

Pelaburan tidak termasuk pelaburan ekuiti yang terdiri daripada ekuiti disebut harga, sekuriti tidak disebut harga dan dana yang tidak disebut harga. Aset lain tidak termasuk prabayaran.

	Wang tunai dan dana jangka pendek dan deposit dan penempatan dengan institusi kewangan		Baki dengan Monetari Brunei Darussalam	Sukuk Kerajaan	Pelaburan	Aset kewangan derivatif	Pembiayaan dan pendahuluan	Pajakan kewangan belum diterima	Jumlah dalam kunci kira-kira		Komitmen dan kontingen
	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
Bank											
2017											
Pertanian	—	—	—	—	—	—	8,701	—	8,701	—	5,775
Kewangan	4,761,344	—	—	—	642,437	40,865	19,675	—	5,464,321	—	269,544
Perkilangan	—	—	—	—	—	—	57,618	—	57,618	—	1,386
Pengangkutan	—	—	—	—	52,902	—	7,235	—	60,137	—	29,640
Infrastruktur	—	—	—	—	—	—	47,653	—	47,653	—	215,575
Perdagangan	—	—	—	—	—	—	107,647	—	107,647	—	25,568
Perkhidmatan	—	—	—	—	47,498	—	70,166	12,587	130,251	—	30,708
Perumahan Hartanah (Perseorangan)	—	—	—	—	—	—	701,477	—	701,477	—	19,670
Komersial (Pembangunan hartanah)	—	—	—	—	126,847	—	107,707	—	234,554	—	33,100
Pelancongan	—	—	—	—	—	—	2,743	—	2,743	—	3,590
Telekomunikasi dan teknologi maklumat	—	—	—	—	—	—	2,819	—	2,819	—	6,233
Penggunaan dan pembiayaan peribadi	—	—	—	—	—	—	1,075,021	—	1,075,021	—	69,036
Minyak dan gas	—	—	—	—	—	—	430,638	—	430,638	—	65,069
Lain-lain	—	419,913	—	16,198	307,848	—	—	—	23,655	767,614	—
Jumlah	4,761,344	419,913	16,198	16,198	1,177,532	40,865	2,639,100	12,587	9,091,194	774,894	

Pelaburan tidak termasuk pelaburan ekuiti yang terdiri daripada ekuiti disebut harga, sekuriti tidak disebut harga dan dana yang tidak disebut harga. Aset lain tidak termasuk prabayaran.

Wang tunai dan dana jangka pendek dan deposit dan penempatan dengan institusi kewangan	Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam	Sukuk Kerajaan	Pelaburan	Aset kewangan derivatif	Pembiayaan dan pendahuluan	Pajakan kewangan belum diterima	Aset lain	Jumlah dalam kunci kira-kira		Komitmen dan kontingen
								BS'000	BS'000	
Bank										BS'000
2016										
Pertanian	-	-	-	-	7,295	-	-	7,295	1,443	
Kewangan	4,956,981	-	422,536	17,971	23,866	-	-	5,421,354	165,485	
Perkilangan	-	-	-	-	39,461	-	-	39,461	3,033	
Pengangkutan	-	-	37,563	-	14,891	-	-	52,454	20,494	
Infrastruktur	-	-	-	-	45,136	-	-	45,136	216,341	
Perdagangan	-	-	-	-	101,090	-	-	101,090	29,937	
Perkhidmatan	-	-	8,189	-	40,272	12,556	-	61,017	14,026	
Perumahan Hartanah (Perseorangan)	-	-	-	-	665,930	-	-	665,930	20,298	
Komersial (Pembangunan hartanah)	-	-	25,174	-	126,836	-	-	152,010	100,791	
Pelancongan	-	-	-	-	16,368	-	-	16,368	4,278	
Telekomunikasi dan teknologi maklumat	-	-	-	-	8,228	-	-	8,228	8,495	
Penggunaan dan pembiayaan peribadi	-	-	-	-	1,033,984	-	-	1,033,984	62,560	
Minyak dan gas	-	-	-	-	479,256	-	-	479,256	57,319	
Lain-lain	-	430,531	295,779	-	-	-	39,782	792,807	-	
Jumlah	4,956,981	430,531	789,241	17,971	2,602,613	12,556	39,782	8,876,390	704,500	

Pelaburan tidak termasuk pelaburan ekuiti yang terdiri daripada ekuiti disebut harga, sekuriti tidak disebut harga dan dana yang tidak disebut harga. Aset lain tidak termasuk prabayaran.

(ii)

Cagaran

Jenis utama cagaran yang diperolehi oleh Kumpulan dan Bank untuk mengurangkan risiko credit adalah seperti berikut:

- Untuk program pinjaman – penyerahan hak pendapatan;
- Untuk gadai janji – caj keatas perumahan hartanah;
- Untuk pembiayaan auto – tuntutan hak milik keatas kenderaan yang dibiayai;
- Untuk pembiayaan hartanah komersil – caj keatas hartanah yang dibiayai; dan
- Untuk pembiayaan yang lain – caj ke atas aset-aset perniagaan seperti premis-premis, inventori-inventori, penyerahan hak bayaran yang belum diterima atau deposit lien.

Berdasarkan pada pembiayaan cagaran, nilai saksama cagaran yang dipegang oleh Kumpulan dan Bank yang mana berhak dijual atau dicagarkan berlakunya kemungkiran adalah seperti berikut: (Sila rujuk nota 22 bagi pecahan pembiayaan oleh keselamatan)

Kumpulan	2017		2016	
	Jumlah bawaan pembiayaan dan pendahuluan	Nilai saksama cagaran	Jumlah bawaan pembiayaan dan pendahuluan	Nilai saksama cagaran
	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
Jenis cagaran				
Wang tunai	238,595	238,595	224,418	224,418
Hartanah	750,046	679,542	720,732	645,656
Kilang dan mesin	231,095	230,432	269,302	267,768
Jaminan	897	897	-	-
Kenderaan bermotor dan lain-lain	696,370	579,245	695,315	582,575
Jumlah	1,917,003	1,728,711	1,909,767	1,720,417

Bank	2017		2016	
	Jumlah bawaan pembiayaan dan pendahuluan	Nilai saksama cagaran	Jumlah bawaan pembiayaan dan pendahuluan	Nilai saksama cagaran
	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
Jenis cagaran				
Wang tunai	238,595	238,595	224,418	224,418
Hartanah	750,046	679,542	720,732	645,656
Kilang dan mesin	310,987	310,324	352,117	350,583
Jaminan	897	897	-	-
Lain-lain	14,132	14,132	18,944	18,944
Jumlah	1,314,657	1,243,490	1,316,211	1,239,601

Kesan kewangan cagaran ke atas pendedahan kredit maksima tidak termasuk kesan lebihan cagaran.

Jumlah bawaan bagi hartanah dan kenderaan bermotor yang telah diambil balik pada tahun itu berjumlah B\$16,360,000 bagi Kumpulan (2016: B\$10,171,000) dan B\$14,221,000 bagi Bank (2016: B\$5,375,000).

(iii) **Kualiti kredit jumlah kasar pembiayaan dan pendahuluan**

Jumlah kasar pembiayaan dan pendahuluan adalah seperti berikut:

- Bukan pembiayaan dan pendahuluan tertunggak dan bukan pembiayaan merosot

Pembiayaan dimana peminjam tidak lepas daripada pembayaran yang telah dikontrak (keuntungan atau modal) apabila cukup tempoh secara kontrak dan tidak dirosot nilai disebabkan tiada bukti kemerosotan.

- Pembiayaan dan pendahuluan tertunggak tetapi tidak merosot

Pembiayaan dan pendahuluan tersebut yang mana pembayaran keuntungan atau modal yang telah dikontrak adalah tertunggak, tetapi Kumpulan dan Bank percaya bahawa kemerosotan adalah tidak bersesuaian atas dasar adanya peringkat cagaran dan/atau tahap pengutipan jumlah yang dihutang kepada Kumpulan dan Bank.

- Pembiayaan dan pendahuluan yang merosot

Pembiayaan dan pendahuluan adalah diklasifikasikan sebagai merosot apabila modal atau keuntungan atau kedua-duanya adalah tertunggak selama tiga bulan atau lebih, atau jika pembiayaan adalah tertunggak kurang dari tiga bulan, tetapi pembiayaan menunjukkan tanda-tanda kelemahan kredit yang signifikan.

Jadual dibawah meringkaskan kualiti kredit jumlah kasar pembiayaan Kumpulan dan Bank mengikut klasifikasi diatas.

	Kumpulan		Bank	
	2017 B\$'000	2016 B\$'000	2017 B\$'000	2016 B\$'000
Bukan pembiayaan tertunggak dan bukan pembiayaan merosot	3,094,615	3,030,485	2,501,406	2,445,144
Pembiayaan tertunggak tetapi tidak merosot	63,130	64,242	62,028	63,538
Merosot	151,403	197,367	143,368	190,368
	3,309,148	3,292,094	2,706,802	2,699,050
Peruntukan bagi kemerosotan pembiayaan, pendahuluan dan lain-lain				
- Peruntukan kolektif	(32,909)	(44,214)	(29,306)	(40,355)
- Peruntukan individu	(44,334)	(61,475)	(38,396)	(56,082)
Jumlah	3,231,905	3,186,405	2,639,100	2,602,613

Bukan pembiayaan tertunggak dan bukan pembiayaan merosot

	Kumpulan		Bank	
	2017 B\$'000	2016 B\$'000	2017 B\$'000	2016 B\$'000
Pengguna Korporat	2,374,873	2,310,911	1,725,191	1,661,512
Jumlah	3,094,615	3,030,485	2,501,406	2,445,144

Pembiayaan tertunggak tetapi tidak merosot

	Kumpulan		Bank	
	2017 B\$'000	% kepada pembiayaan kasar	2016 B\$'000	% kepada pembiayaan kasar
Mengikut bulan tertunggak:				
Tertunggak-1-bulan (1 - 30 hari)	48,321	1.5	44,913	1.4
Tertunggak-2-bulan (31 – 60 hari)	10,007	0.3	10,881	0.3
Tertunggak-3-bulan (61 – 90 hari)	4,802	0.1	8,448	0.3
Jumlah	63,130	1.9	64,242	2.0

	Bank		Bank	
	2017 B\$'000	% Kepada pembiayaan kasar	2016 B\$'000	% Kepada pembiayaan kasar
Mengikut bulan tertunggak:				
Tertunggak-1-bulan (1 – 30 hari)	47,223	1.7	44,210	1.6
Tertunggak-2-bulan (31 – 60 hari)	10,003	0.4	10,880	0.4
Tertunggak-3-bulan (61 – 90 hari)	4,802	0.2	8,448	0.3
Jumlah	62,028	2.3	63,538	2.3

Pembiayaan yang merosot

	Kumpulan		Bank	
	2017 B\$'000	2016 B\$'000	2017 B\$'000	2016 B\$'000
Dinilai secara individu:	113,495	150,850	105,460	143,851
Yang mana:				
Tertunggak-0-bulan	58,297	40,541	55,225	37,556
Tertunggak-1-bulan	122	137	–	–
Tertunggak-2-bulan	5,098	996	4,676	530
Tertunggak-3-bulan dan keatas (>60 hari)	49,978	109,176	45,559	105,765
Dinilai secara kolektif	37,908	46,517	37,908	46,517
Jumlah	151,403	197,367	143,368	190,368

Pembiayaan yang merosot yang telah dijadual dan distruktur semula

	Kumpulan		Bank	
	2017 BS'000	2016 BS'000	2017 BS'000	2016 BS'000
Pengguna	3,450	4,325	2,487	2,837
Korporat	16,713	10,687	16,549	10,500
Jumlah	20,163	15,012	19,036	13,337

Pembiayaan yang dijadual dan distruktur semula adalah pembiayaan yang dijadual dan distruktur semula disebabkan oleh kemerosotan kedudukan kewangan peminjam dan Bank telah membuat penglulusan yang mana ia tidak akan mempertimbangkan sebaliknya. Apabila pembiayaan itu dijadual dan distruktur semula, prestasi yang memuaskan akan dipantau dalam tempoh enam bulan sebelum prestasi memuaskan diklasifikasikan semula sebagai pembiayaan yang berprestasi baik.

Definasi penarafan dalaman:

Kategori risiko dalaman adalah seperti yang dinyatakan di bawah:

Cemerlang hingga baik	Penanggung kewajipan yang dinilai dalam kategori ini mempunyai keupayaan cemerlang hingga baik untuk memenuhi komitmen kewangan dengan risiko kredit yang sangat rendah.
Memuaskan	Penanggung kewajipan yang dinilai dalam kategori ini mempunyai keupayaan yang agak memuaskan untuk memenuhi komitmen kewangan dengan risiko kredit yang sederhana.
Pembiayaan tertunggak tetapi tidak merosot	Penanggung kewajipan yang dinilai dalam kategori ini mempunyai komitmen kewangan yang tertunggak pembiayaan tetapi tiada bukti objektif kemerosotan.
Merosot	Penanggung kewajipan yang mempunyai bukti objektif kemerosotan disebabkan oleh satu atau lebih peristiwa yang mempunyai kesan pada cagaran aliran tunai masa hadapan penanggung kewajipan yang boleh dianggarkan dengan pasti.

Pembiayaan dan pendahuluan mengikut perniagaan dinilai dengan merujuk kepada sistem penarafan dalaman

	Pengguna BS'000	Korporat BS'000	Jumlah BS'000
Kumpulan			
2017			
Bukan pembiayaan tertunggak dan bukan pembiayaan merosot			
Cemerlang hingga baik	1,753,299	495,064	2,248,363
Memuaskan	622,185	224,067	846,252
Pembiayaan tertunggak tetapi tidak merosot	26,779	36,351	63,130
Merosot	62,252	89,151	151,403
Jumlah	2,464,515	844,633	3,309,148

Bank Islam Brunei Darussalam Berhad
dan Anak-Anak Syarikat
Penyata Kewangan
Tahun Berakhir 31 Disember 2017

	Pengguna BS'000	Korporat BS'000	Jumlah BS'000
Kumpulan			
2016			
Bukan pembiayaan tertunggak dan bukan pembiayaan merosot			
Cemerlang hingga baik	1,942,399	625,976	2,568,375
Memuaskan	368,512	93,598	462,110
Pembiayaan tertunggak tetapi tidak merosot	19,986	44,256	64,242
Merosot	73,767	123,600	197,367
Jumlah	2,404,664	887,430	3,292,094

	Pengguna BS'000	Korporat BS'000	Jumlah BS'000
Bank			
2017			
Bukan pembiayaan tertunggak dan bukan pembiayaan merosot			
Cemerlang hingga baik	1,363,771	563,964	1,927,735
Memuaskan	361,419	212,252	573,671
Pembiayaan tertunggak tetapi tidak merosot	25,745	36,283	62,028
Merosot	54,238	89,130	143,368
Jumlah	1,805,173	901,629	2,706,802

2016			
Bukan pembiayaan tertunggak dan bukan pembiayaan merosot			
Cemerlang hingga baik	1,396,716	714,051	2,110,767
Memuaskan	264,797	69,580	334,377
Pembiayaan tertunggak tetapi tidak merosot	19,338	44,200	63,538
Merosot	66,856	123,512	190,368
Jumlah	1,747,707	951,343	2,699,050

(iv) **Kualiti kredit aset kewangan lain (tidak termasuk sekuriti ekuiti)**

Kualiti kredit aset kewangan lain (tidak termasuk sekuriti ekuiti) oleh pihak luar adalah seperti berikut:

	Pelaburan - Aset kewangan pada nilai saksama melalui untung rugi (profit loss-PL) BS'000	Pelaburan - Aset kewangan yang sedia untuk jualan BS'000	Jumlah BS'000
Kumpulan			
2017			
Sekuriti hutang Islam			
Penarafan AAA	—	—	—
Penarafan AA1 hingga AA3	—	26,608	26,608
Penarafan A1 hingga A3	—	653,663	653,663
Penarafan A atau dibawah daripada A	—	345,921	345,921
Tiada penarafan – Separa Kerajaan	—	79,439	79,439
Tiada penarafan – Lain-lain	—	—	—
Pelaburan lain	1,816	70,085	71,901
Jumlah	1,816	1,175,716	1,177,532
2016			
Sekuriti hutang Islam			
Penarafan AAA	—	—	—
Penarafan AA1 hingga AA3	—	50,746	50,746
Penarafan A1 hingga A3	—	373,462	373,462
Penarafan A atau dibawah daripada A	—	212,082	212,082
Tiada penarafan – Separa Kerajaan	—	73,508	73,508
Tiada penarafan – Lain-lain	—	2,223	2,223
Pelaburan lain	603	76,617	77,220
Jumlah	603	788,638	789,241

Bon kerajaan dan bil perbendaharaan yang dipegang oleh Kumpulan (rujuk Nota 19) adalah dikeluarkan oleh Autoriti Monetari Brunei Darussalam. Aset derivatif kewangan yang dipegang dengan pihak-pihak lain (rujuk Nota 21) adalah secara umumnya di atas penarafan A-.

	Pelaburan - Aset kewangan pada nilai saksama melalui untung rugi (profit loss-PL) BS'000	Pelaburan - Aset kewangan yang sedia untuk jualan BS'000	Jumlah BS'000
Bank			
2017			
Sekuriti hutang Islam			
Penarafan AAA	—	—	—
Penarafan AA1 hingga AA3	—	26,608	26,608
Penarafan A1 hingga A3	—	653,663	653,663
Penarafan A atau dibawah daripada A	—	345,921	345,921
Tiada penarafan – Separa Kerajaan	—	79,439	79,439
Tiada penarafan – Lain-lain	—	—	—
Pelaburan lain	1,816	70,085	71,901
Jumlah	1,816	1,175,716	1,177,532
2016			
Sekuriti hutang Islam			
Penarafan AAA	—	—	—
Penarafan AA1 hingga AA3	—	50,746	50,746
Penarafan A1 hingga A3	—	373,462	373,462
Penarafan A atau dibawah daripada A	—	212,082	212,082
Tiada penarafan – Separa Kerajaan	—	73,508	73,508
Tiada penarafan – Lain-lain	—	2,223	2,223
Pelaburan lain	603	76,617	77,220
Jumlah	603	788,638	789,241

Bon kerajaan dan bil perbendaharaan yang dipegang oleh Kumpulan (rujuk Nota 19) adalah dikeluarkan oleh Autoriti Monetari Brunei Darussalam. Aset derivatif kewangan yang dipegang dengan pihak-pihak yang lain (rujuk Nota 21) adalah secara umumnya di atas penarafan A-.

(v) **Pengimbangan aset kewangan dan liabiliti kewangan**

Pendedahan yang dibawah adalah termasuk aset dan liabiliti kewangan yang:

- diimbangkan di dalam penyata kedudukan kewangan Kumpulan dan Bank; atau
- adalah tertakluk kepada pengaturan penyelesaian induk, tidak mengira samada diimbangi di dalam penyata kedudukan kewangan.

Instrumen kewangan seperti pembiayaan dan pendahuluan, deposit, aset lain dan liabiliti lain tidak diimbangi di dalam penyata kedudukan kewangan Kumpulan dan Bank.

Transaksi-transaksi derivatif Kumpulan dan Bank yang tidak diurus niaga di bursa adalah dimasukkan dibawah Perjanjian Induk bagi Transaksi-transaksi Islam. Secara amnya, dibawah perjanjian tersebut, jumlah yang belum dijelaskan oleh setiap rakan niaga yang matang pada setiap hari dalam hubungan semua transaksi-transaksi yang belum dijelaskan dalam matawang yang sama dibawah perjanjian tersebut akan dikumpulkan menjadi satu jumlah bersih yang perlu dibayar oleh satu pihak kepada yang lain. Pada keadaan-keadaan tertentu, sebagai contoh apabila sesuatu peristiwa kredit seperti kemungkiran terjadi, semua transaksi-transaksi yang belum dijelaskan dibawah perjanjian tersebut adalah ditamatkan, nilai penamatan ditaksir dan hanya satu jumlah bersih akan dibayar dalam penyelesaian semua transaksi.

Perjanjian tersebut diatas tidak memenuhi kriteria bagi pengimbangan didalam penyata kedudukan kewangan. Ini disebabkan ia mewujudkan hak untuk tolak selesai jumlah yang diiktiraf yang hanya dikuatkuasakan apabila terjadinya peristiwa kemungkiran, ketidakmampuan atau kemuflian bagi Kumpulan dan Bank atau rakan niaga. Tambahan pula, Kumpulan dan Bank dan rakan niaga tidak berhasrat untuk menyelesaikan pada dasar bersih atau untuk mengiktiraf aset dan menyelesaikan liabiliti secara serentak.

Aset dan liabiliti kewangan yang tertakluk kepada pengimbangan, pengaturan penyelesaian induk bagi transaksi-transaksi Islam

	Jumlah berkaitan tidak diimbangi di dalam penyata kewangan					
	Jumlah kasar bagi instrumen kewangan yang diiktiraf yang diimbangi didalam penyata kedudukan kewangan B\$'000	Jumlah kasar bagi instrumen kewangan yang diiktiraf B\$'000	Jumlah bersih bagi instrumen kewangan yang dibentangkan dipenyata kedudukan kewangan B\$'000	Instrumen pembiayaan B\$'000	Cagaran pembiayaan B\$'000	Jumlah bersih B\$'000
Kumpulan dan Bank						
2017						
Aset kewangan derivatif	40,865	—	40,865	(11,323)	—	29,542
Liabiliti kewangan derivatif	15,860	—	15,860	(11,323)	—	4,537
2016						
Aset kewangan derivatif	17,971	—	17,971	(17,777)	—	194
Liabiliti kewangan derivatif	110,620	—	110,620	(17,777)	—	92,843

Jumlah kasar aset dan liabiliti kewangan dan jumlah bersih adalah dibentangkan di penyata kedudukan kewangan yang dilihatkan di jadual diatas yang diukur didalam penyata kedudukan kewangan pada nilai saksama.

(b) Risiko pasaran**Tinjauan risiko pasaran Bank**

Risiko pasaran didefinisikan sebagai ketidakpastian nilai pasaran dan pendapatan daripada perubahan dalam kadar keuntungan, kadar pertukaran, harga pasaran dan turun naik. Bank menganggap risiko pasaran daripada aktiviti perdagangan dan pelaburan dan daripada pembiayaan pengguna dan korporat.

Bank menggambarkan profil aset dan liabiliti perbankan yang tradisional. Aktiviti perdagangan diabaikan manakala portfolio pelaburan tidak lebih 15% daripada aset jumlah keseluruhan aset Bank. Ujian tekanan dan analisa kepekaan dilakukan secara bulanan untuk menilai kesan kepada nilai pasaran dan pendapatan daripada perubahan lengkungan hasil.

Pengurusan risiko pasaran

Risiko pasaran Bank adalah diuruskan oleh unit Risiko Pasaran, Bahagian Pengurusan Risiko. Laporan risiko pasaran adalah dibentangkan setiap bulan kepada Jawatankuasa Aset dan Liabiliti (*Asset Liability Committee-ALCO*) dan setiap suku tahun kepada Jawatankuasa Audit, Kewangan, dan Risiko (*Audit, Finance and Risk Committee-AFRC*). ALCO menyediakan garispandu umum untuk parameter dan had-had yang diaplikasikan dalam menghasilkan laporan. ALCO menyelenggara dasar-dasar dan tatacara yang berkenaan dengan rangka kerja risiko pasaran yang selaras dengan matlamat strategik jangka pendek dan jangka panjang dan hala tuju Lembaga Pengarah.

Objektif pengurusan risiko pasaran Bank adalah untuk mengurus dan mengawal pendedahan risiko pasaran bagi mengoptimalkan pulangan pada risiko dan pada masa yang sama mengekalkan profil risiko pasaran yang konsisten dengan kehendak risiko Bank yang diluluskan.

Bank adalah terdedah kepada pasaran utama yang berikut:

Risiko kadar keuntungan: Perubahan dalam kadar keuntungan pasaran keseluruhan iaitu lengkungan hasil akan mempunyai kesan pada pendapatan Bank. Ini bergantung kepada kepantasan Bank untuk menyerap perubahan pada kadar keuntungan dan memberi harga dalam komposisi aset dan liabiliti. Ujian tekanan dan analisa kepekaan dilakukan pada 1%, 3% dan 8% anjakan selari dalam kadar pasaran dan perubahan yang dihasilkan pada kedudukan pendapatan bersih Bank bagi 1 tahun.

Nilai saksama/risiko tempoh: Nilai saksama aset dan liabiliti berubah dengan faktor diskaun iaitu lengkungan hasil bergerak ke atas atau ke bawah. Komposisi dan tempoh aset dan liabiliti akan menentukan perubahan bersih dalam nilai pasaran Bank. Faktor diskaun asas adalah lengkungan hasil pasaran SGD, yang mana premium akan ditambah untuk menggambarkan tanggapan pasaran terhadap kedudukan kredit Bank. Perubahan pada nilai saksama tidak memberi kesan yang material pada penyata kewangan Kumpulan dan Bank.

Risiko pertukaran asing: Bank mempunyai kedudukan yang cukup banyak dalam aset yang didenominasikan pertukaran asing, terutamanya Dolar Amerika Syarikat (“USD”). Pendedahan risiko adalah diuruskan melalui lindung nilai matawang pertukaran asing matawang hadapan, yang mana semua aset pertukaran asing adalah diperlukan untuk dilindungi oleh liabiliti pada matawang yang sama dan/atau lindung nilai pertukaran asing hadapan dengan rakan niaga antarabangsa yang bereputasi baik. Jawatankuasa Eksekutif Bank telah memberi kebenaran hanya sebanyak BND 10 juta dalam jumlah agregat kedudukan terbuka matawang asing.

Tinjauan risiko pasaran anak syarikat

Semua perniagaan anak syarikat adalah berdasarkan kepada risiko yang mana harga pasaran dan kadar akan bergerak, menyebabkan keuntungan atau kerugian kepada anak syarikat.

Anak syarikat terdedah kepada risiko berikut:

Risiko kadar pulangan atau keuntungan: risiko yang berubah pada kadar lazim akan menjejaskan aliran pendapatan anak syarikat, yang menyebabkan penurunan pendapatan bersih pembiayaan;

Risiko harga: risiko yang berubah pada kadar lazim akan menjejaskan nilai-nilai aset, liabiliti dan modal. Risiko harga adalah kesan penilaian kunci kira-kira akibat perubahan kadar dan faktor-faktor lain pasaran secara dalaman dan luaran kepada anak syarikat. Objektif pengurusan risiko pasaran anak syarikat adalah untuk mengurus dan mengawal pendedahan risiko pasaran bagi mengoptimalkan pulangan pada risiko dan pada masa yang sama mengekalkan profil risiko pasaran yang konsisten dengan kehendak risiko anak syarikat yang diluluskan.

Pengurusan dan pentadbiran risiko pasaran

Jawatankuasa Pengurusan mengkaji risiko-risiko ini sekurang-kurangnya setiap tahun, dan lebih kerap jika sekiranya keadaan mewajarkan. Ini membantu untuk menyediakan peningkatan yang baik, menguntungkan dan seimbang tanpa mengorbankan kualiti perkhidmatan dan untuk mengurus menyelenggara dasar-dasar dan tatacara yang selaras dengan matlamat strategik anak syarikat dan Kumpulan.

(i) Risiko kadar keuntungan

Jadual dibawah meringkaskan pendedahan kepada risiko kadar keuntungan Kumpulan dan Bank. Jadual menunjukkan tempoh di mana instrumen kewangan dihargakan semula atau mencapai tempoh matang, yang mana lebih awal.

Kumpulan 2017	Selingga							Jumlah BS'000
	1 bulan BS'000	1 – 3 bulan BS'000	3 – 12 bulan BS'000	1 – 5 tahun BS'000	Lebih 5 tahun BS'000	Tidak peka keuntungan BS'000	Buku dagangan BS'000	
Aset								
Tunai dan kesetaraan tunai	1,269,469	547,933	–	–	–	601,958	–	2,419,360
Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam	–	–	–	–	–	456,933	–	456,933
Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada Bank	–	–	1,974,964	–	–	–	–	1,974,964
Sukuk Kerajaan	–	–	16,198	–	–	–	–	16,198
Aset kewangan pada nilai saksama melalui untung atau rugi	–	–	–	–	–	–	1,816	1,816
Aset kewangan yang sedia untuk jualan	66,866	181,088	67,119	505,751	354,892	–	–	1,175,716
Aset kewangan derivatif	–	–	–	–	–	–	40,865	40,865
Pembiayaan dan pendahuluan	56,231	130,108	227,072	970,412	1,809,352	–	–	3,193,175
- tidak merosot	4,904	–	4,909	20,950	7,967	–	–	38,730
- merosot	–	–	–	–	–	12,587	–	12,587
Pajakan kewangan yang belum diterima	–	–	–	–	–	33,072	–	33,072
Aset lain	–	–	–	–	–	–	–	–
Jumlah	1,397,470	859,129	2,290,262	1,497,113	2,172,211	1,104,550	42,681	9,363,416

Pembiayaan harta pada nilai saksama melalui untung atau rugi dan pelaburan sedia untuk dijual tidak termasuk pelaburan ekuiti yang terdiri daripada ekuiti disebut harga, sekuriti tidak disebut harga dan dana yang tidak disebut harga

Pembiayaan dan pelaburan dikira selepas ditolak peruntukan penilaian kolektif dan peruntukan penilaian individu daripada jumlah merosot pembiayaan kasar yang belum dijelaskan.

Aset lain tidak termasuk prabayaran

Kumpulan 2017	Selingga							Jumlah BS'000
	1 bulan BS'000	1 – 3 bulan BS'000	3 – 12 bulan BS'000	1 – 5 tahun BS'000	Lebih 5 tahun BS'000	Tidak peka keuntungan BS'000	Buku dagangan BS'000	
Liabiliti								
Deposit daripada pelanggan	(3,903,630)	(1,578,702)	(1,854,560)	(189,436)	(40)	–	–	(7,526,368)
Deposit daripada Bank dan institusi kewangan lain	(185,015)	(81,975)	(146,743)	(107,700)	–	–	–	(521,433)
Liabiliti kewangan derivatif	–	–	–	–	–	–	(15,860)	(15,860)
Penempatan daripada Bank dan institusi kewangan lain	(240,716)	–	–	–	–	–	–	(240,716)
Liabiliti lain	–	–	–	–	–	(115,400)	–	(115,400)
Jumlah	(4,329,361)	(1,660,677)	(2,001,303)	(297,136)	(40)	(115,400)	(15,860)	(8,419,777)
Jurang kepekaan keuntungan aset yang diiktiraf	(2,931,891)	(801,548)	288,959	1,199,977	2,172,171	989,150	26,821	943,639
Jurang kepekaan keuntungan instrumen kewangan yang tidak diiktiraf	–	–	–	–	–	(774,894)	–	(774,894)
Jumlah jurang kepekaan keuntungan	(2,931,891)	(801,548)	288,959	1,199,977	2,172,171	214,256	26,821	168,745

	Sehingga 1 bulan		1 – 3 bulan		3 – 12 bulan		1 – 5 tahun		Lebih 5 tahun		Tidak peka keuntungan		Buku dagangan		Jumlah	
	BS'000		BS'000		BS'000		BS'000		BS'000		BS'000		BS'000		BS'000	
Kumpulan 2016																
Aset																
Tunai dan kesetaraan tunai	1,174,294		723,457		–		–		–		216,040		–		2,113,791	
Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam	–		–		–		–		–		463,382		–		463,382	
Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada Bank	–		–		–		–		–		–		–		–	
Sukuk Kerajaan	–		9,988		2,588,964		16,727		–		–		–		2,588,964	
Aset kewangan pada nilai saksama melalui untung atau rugi	–		–		–		–		–		–		603		26,715	
Aset kewangan yang sedia untuk jualan	45,048		–		71,707		449,790		222,093		–		–		788,638	
Aset kewangan derivatif	–		–		–		–		–		–		17,971		17,971	
Pembiayaan dan pendahuluan	–		–		–		–		–		–		–		–	
- tidak merosot	38,066		88,611		221,797		870,777		1,875,525		–		–		3,094,776	
- merosot	31,092		2,868		7,304		27,672		21,817		876		–		91,629	
Pajakan kewangan yang belum diterima	–		–		–		–		–		12,556		–		12,556	
Aset lain	–		–		–		–		–		32,578		–		32,578	
Jumlah	1,288,500		824,924		2,906,499		1,348,239		2,119,435		725,432		18,574		9,231,603	

Pembiayaan harta pada pada nilai saksama melalui untung atau rugi dan pelaburan sedia untuk dijual tidak termasuk pelaburan ekuiti yang terdiri daripada ekuiti disebut harga, sekuriti tidak disebut harga dan dana yang tidak disebut harga

Pembiayaan dan pelaburan dikira selepas ditolak peruntukan penilaian kolektif dan peruntukan penilaian individu daripada jumlah merosot pembiayaan kasar yang belum dijelaskan.

Aset lain tidak termasuk prabayaran.

Bank 2017	Sehingga 1 bulan B\$'000	1 – 3 bulan B\$'000	3 – 12 bulan B\$'000	1 – 5 tahun B\$'000	Lebih 5 tahun B\$'000	Tidak peka keuntungan B\$'000	Buku dagangan B\$'000	Jumlah B\$'000
Aset								
Tunai dan kesetaraan tunai	1,272,825	735,933	–	–	–	601,622	–	2,610,380
Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam	–	–	–	–	–	419,913	–	419,913
Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada Bank	–	–	2,150,964	–	–	–	–	2,150,964
Sukuk Kerajaan	–	–	16,198	–	–	–	–	16,198
Aset kewangan pada nilai saksama melalui untung atau rugi	–	–	–	–	–	–	1,816	1,816
Aset kewangan yang sedia untuk jualan	66,866	181,088	67,119	505,751	354,892	–	–	1,175,716
Aset kewangan derivatif	–	–	–	–	–	–	40,865	40,865
Pembiayaan dan pendahuluan								
- tidak merosot	55,978	129,427	214,822	601,631	1,598,512	–	–	2,600,370
- merosot	4,904	–	4,909	20,950	7,967	–	–	38,730
Pajakan kewangan yang belum diterima	–	–	–	–	–	12,587	–	12,587
Aset lain	–	–	–	–	–	23,655	–	23,655
Jumlah	1,400,573	1,046,448	2,454,012	1,128,332	1,961,371	1,057,777	42,681	9,091,194

Pembiayaan harta pada nilai saksama melalui untung atau rugi dan pelaburan sedia untuk dijual tidak termasuk pelaburan ekuiti yang terdiri daripada ekuiti disebut harga, sekuriti tidak disebut harga dan dana yang tidak disebut harga

Pembiayaan dan pelaburan dikira selepas ditolak peruntukan penilaian kolektif dan peruntukan penilaian individu daripada jumlah merosot pembiayaan kasar yang belum dijelaskan.

Aset lain tidak termasuk prabayaran

Bank 2017	Sehingga 1 bulan B\$'000	1 – 3 bulan B\$'000		3 – 12 bulan B\$'000		1 – 5 tahun B\$'000		Lebih 5 tahun B\$'000		Tidak peka keuntungan B\$'000		Buku dagangan B\$'000		Jumlah B\$'000	
Liabiliti	Deposit daripada pelanggan	(3,863,993)	(1,565,045)	(1,826,717)	(178,993)	–	–	–	–	–	–	–	–	(7,434,748)	
	Deposit daripada Bank dan institusi kewangan lain	(140,424)	(27,200)	(203,984)	(22,500)	–	–	–	–	–	–	–	–	(394,108)	
	Liabiliti kewangan derivatif	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	(15,860)	–	(15,860)	
	Penempatan daripada Bank dan institusi kewangan lain	(240,716)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	(240,716)	
	Liabiliti lain	–	–	–	–	–	–	–	–	(99,808)	–	–	–	(99,808)	
	Jumlah	(4,245,133)	(1,592,245)	(2,030,701)	(201,493)	–	–	–	–	(99,808)	(15,860)	(8,185,240)			
Jurang kepekaan keuntungan aset yang diiktiraf		(2,844,560)	(545,797)	423,311	926,839	1,961,371	957,969	26,821	905,954						
Jurang kepekaan keuntungan instrumen kewangan yang tidak diiktiraf		–	–	–	–	–	–	–	–	(774,894)	–	–	–	(774,894)	
Jumlah jurang kepekaan keuntungan		(2,844,560)	(545,797)	423,311	926,839	1,961,371	183,075	26,821	131,060						

	Sehingga 1 bulan B\$'000	1 – 3 bulan B\$'000	3 – 12 bulan B\$'000	1 – 5 tahun B\$'000	Lebih 5 tahun B\$'000	Tidak peka keuntungan B\$'000	Buku dagangan B\$'000	Jumlah B\$'000
Bank 2016								
Aset								
Tunai dan kesetaraan tunai	1,171,523	901,457	–	–	–	221,687	–	2,294,667
Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam	–	–	–	–	–	430,531	–	430,531
Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada Bank	–	–	2,662,314	–	–	–	–	2,662,314
Sukuk Kerajaan	–	9,988	16,727	–	–	–	–	26,715
Aset kewangan pada nilai saksama melalui untung atau rugi	–	–	–	–	–	–	603	603
Aset kewangan yang sedia untuk jualan	45,048	–	71,707	449,790	222,093	–	–	788,638
Aset kewangan derivatif	–	–	–	–	–	–	17,971	17,971
Pembiayaan dan pendahuluan	–	–	–	–	–	–	–	–
- tidak merosot	37,923	87,976	210,654	509,904	1,662,274	–	–	2,508,731
- merosot	31,089	2,855	7,286	28,986	23,666	–	–	93,882
Pajakan kewangan yang belum diterima	–	–	–	–	–	12,556	–	12,556
Aset lain	–	–	–	–	–	39,782	–	39,782
Jumlah	1,285,583	1,002,276	2,968,688	988,680	1,908,033	704,556	18,574	8,876,390

Pembiayaan harta pada nilai saksama melalui untung atau rugi dan pelaburan sedia untuk dijual tidak termasuk pelaburan ekuiti yang terdiri daripada ekuiti disebut harga, sekuriti tidak disebut harga dan dana yang tidak disebut harga

Pembiayaan dan pelaburan dikira selepas ditolak peruntukan penilaian kolektif dan peruntukan penilaian individu daripada jumlah merosot pembiayaan kasar yang belum dijelaskan.

Aset lain tidak termasuk prabayaran

Analisa kepekaan aliran tunai bagi kadar berubah-ubah instrumen:

Perubahan sebanyak 100, 300 dan 800 mata asas pada kadar faedah pada tarikh laporan boleh meningkatkan/(menurunkan) ekuiti dan untung atau rugi dengan jumlah yang ditunjukkan dibawah. Analisa tersebut mengandaikan semua lain-lain yang boleh berubah, terutamanya kadar matawang asing, kekal tetap.

Kumpulan dan Bank	Untung atau rugi / Ekuiti					
	Meningkat 100	Menurun 100	Meningkat 300	Menurun 300	Meningkat 800	Menurun 800
	mata asas BS'000	mata asas BS'000	mata asas BS'000	mata asas BS'000	mata asas BS'000	mata asas BS'000
2017						
Instrumen kadar boleh ubah	1,809	(1,809)	5,427	(5,427)	14,472	(14,472)
2016						
Instrumen kadar boleh ubah	2,532	(2,532)	7,596	(7,596)	20,256	(20,256)

(ii) Risiko pertukaran asing Bank

Kedudukan perdagangan

Bank mengawal risiko pertukaran matawang asing dalam lingkungan portfolio dengan menghadkan pendedahan terbuka kepada matawang individu, dan secara asas agregat.

Keseluruhan (kedudukan perdagangan dan bukan perdagangan)

Untuk mengurangkan risiko kerugian disebabkan perubahan kadar Bank akan memadankan kedudukan sedekat yang mungkin.

Urus niaga sentiasa dijalankan untuk memastikan had dalaman yang telah dibenarkan akan dipatuhi.

Kedudukan akan dinilai setiap hari, yang mana laporan risiko matawang akan dikeluarkan untuk Pengarah Urusan dan Ketua Pegawai Kewangan setiap hari dan untuk Lembaga Pengarah-Pengarah pada hujung setiap suku tahun.

Risiko pertukaran asing anak syarikat

Jenis perniagaan Kumpulan anak syarikat tidak menyelenggara sebarang kedudukan perdagangan. Kumpulan Anak-anak syarikat tidak terdedah kepada risiko pertukaran asing yang signifikan.

Pendedahan kepada risiko pertukaran asing

Pada tarikh laporan, jumlah bersih pendedahan matawang daripada dagangan matawang Kumpulan adalah seperti berikut:

2017	-----Kumpulan dan Bank-----			
	USD BS'000	EUR BS'000	GBP BS'000	Lain-lain BS'000
Aset				
Tunai dan dana jangka pendek	1,489,165	8,970	123,390	10,620
Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada Bank	1,783,277	–	10,812	–
Pelaburan	1,129,159	–	–	–
Pembiayaan dan pendahuluan	242,230	–	–	–
Lain-lain	18,539	–	1,249	–
Jumlah	4,662,370	8,970	135,451	10,620
Liabiliti				
Deposit daripada pelanggan	(812,331)	(7,945)	(337,400)	(9,965)
Deposit daripada bank dan institusi kewangan lain	(9,965)	(1,374)	(752)	–
Penempatan daripada bank dan institusi kewangan lain	(240,716)	–	–	–
Lain-lain	(2,712)	(2)	(562)	(54)
Jumlah	(1,065,724)	(9,321)	(338,714)	(10,019)
Pendedahan pertukaran asing bersih	3,596,646	(351)	(203,263)	601
Kesan daripada penggunaan derivatif	(3,588,814)	428	203,358	83
Jumlah pendedahan	7,832	77	95	684
2016				
Aset				
Tunai dan dana jangka pendek	1,835,980	8,996	136,689	9,586
Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada Bank	2,344,560	–	193,744	–
Pelaburan	791,748	–	–	–
Pembiayaan dan pendahuluan	252,767	–	–	–
Lain-lain	15,623	71	3,046	–
Jumlah	5,240,678	9,067	333,479	9,586

2016	Kumpulan dan Bank			
	USD B\$'000	EUR B\$'000	GBP B\$'000	Lain-lain B\$'000
Liabiliti				
Deposit daripada pelanggan	(898,837)	(7,909)	(367,574)	(8,547)
Deposit daripada bank dan institusi kewangan lain	(2,016)	(1,122)	(479)	–
Penempatan daripada institusi kewangan lain	(57,872)	–	–	–
Lain-lain	(5,666)	(74)	(787)	(162)
Jumlah	(964,391)	(9,105)	(368,840)	(8,709)
Pendedahan pertukaran asing bersih	4,276,287	(38)	(35,361)	877
Kesan daripada penggunaan derivatif	(4,276,364)	228	35,515	575
Jumlah pendedahan	(77)	190	154	1,452

Analisa kepekaan

Mengambil kira risiko-risiko lain yang boleh berubah kekal tetap, kepekaan nilai semula matawang asing bagi Kumpulan dan Bank pada tarikh laporan adalah diringkaskan seperti berikut:

	Untung atau rugi / Ekuiti			
	2017		2016	
	- 1% penurunan B\$'000	+ 1% peningkatan B\$'000	- 1% penurunan B\$'000	+ 1% peningkatan B\$'000
Kumpulan dan Bank				
USD	(78)	78	1	(1)
EUR	(1)	1	(2)	2
GBP	(1)	1	(2)	2
Lain-Lain	(7)	7	(15)	15
Jumlah	(87)	87	(18)	18

(iii)

Risiko harga ekuiti

Kumpulan tidak terdedah kepada risiko harga ekuiti pada pelaburan ekuiti yang dibawa pada nilai saksama melalui untung atau rugi.

Bagi tahun berakhir 31 Disember 2017, impak ke atas keuntungan atau kerugian Kumpulan dan Bank disebabkan oleh peningkatan sebanyak 10% dalam nilai sekuriti ekuiti akan menunjukkan peningkatan sebanyak B\$147,000 dan B\$147,000 masing-masing selepas cukai (2016: B\$250,000 and B\$1,021,000 masing-masing). Pengurangan 10% dalam nilai sekuriti ekuiti akan mempunyai kesan yang sama dan bertentangan pada keuntungan atau kerugian Kumpulan dan Bank. Analisa ini mengandaikan bahawa semua lain-lain yang boleh berubah kekal sama.

(c)

Risiko kecairan

Tinjauan bagi risiko kecairan Bank

Pendedahan Kumpulan pada risiko kecairan timbul apabila Kumpulan menghadapi kerugian yang timbul daripada kemungkinan Kumpulan tidak mempunyai dana yang mencukupi untuk memenuhi tuntutan daripada liabiliti kewangan tersebut.

Pendekatan Kumpulan untuk menguruskan kecairan adalah untuk memastikan bahawa Kumpulan akan selalu mempunyai kecairan yang mencukupi untuk memenuhi tuntutan liabiliti pada tempoh matang samada dalam keadaan biasa dan tertekan, tanpa menimbulkan kerugian atau risiko yang merosakkan reputasi Kumpulan.

Tambahan pula, Bank dan salah satu anak syarikatnya masing-masing hendaklah mematuhi Seksyen 45(1), Perintah Perbankan Islam tahun 2008 dan seksyen 13A, Akta Syarikat Kewangan Bab 89 masing-masing untuk menyimpan baki tunai minima dengan AMBD. Bank dan anak-anak syarikat mematuhi keperluan ini pada 31 Disember 2016.

Pengurusan risiko kecairan dan dana

Bank mengurus kecairan melalui Jawatankuasa Pengurusan Aset dan Liabiliti yang bertanggungjawab untuk mewujudkan dasar kecairan serta mengawal kecairan secara berterusan. Keperluan kecairan aset secara minima telah diwujudkan untuk memastikan nisbah aset cair pada liabiliti yang difikir layak, adalah pada ambangan minima pada setiap masa.

Tinjauan bagi risiko kecairan anak syarikat

Risiko kecairan adalah risiko dimana anak syarikat akan menghadapi kesukaran dalam memenuhi kewajipan yang berkaitan dengan liabiliti kewangan yang diselesaikan dengan penyerahan tunai atau aset kewangan lain. Pendekatan anak syarikat untuk menguruskan kecairan adalah dengan memastikan bahawa ia akan sentiasa mempunyai kecairan yang mencukupi untuk memenuhi tuntutan liabiliti pada tempoh matang samada dalam keadaan biasa dan tertekan, tanpa menyebabkan kerugian yang tidak boleh diterima atau risiko yang merosakkan kepada reputasi anak syarikat.

Pengurusan risiko kecairan

Risiko kecairan dikendalikan mengikut keperluan kecairan anak syarikat, sebahagian besarnya, penerimaan penempatan dari Bank, sebagai tambahan kepada penerimaan deposit dari institusi kewangan lain dan pendeposit runcit. Ini akan memastikan risiko kecairan dipantau dan diuruskan dengan cara yang memastikan dana yang mencukupi tersedia dalam pelbagai keadaan pasaran.

Analisa kematangan

Jadual dibawah meringkaskan aset dan liabiliti Kumpulan dan Bank berdasarkan baki kematangan kontrak. Jangkaan aliran tunai bagi aset dan liabiliti boleh berubah secara signifikan daripada yang dipaparkan dalam jadual dibawah. Contohnya, deposit daripada pelanggan tidak dijangka akan dikeluarkan serta merta.

	Aliran nominal		Kurang dari 3 bulan		3 – 6 bulan	6 – 12 bulan	1 – 3 tahun	3 – 5 tahun	Lebih 5 tahun	Tiada tempoh matang tertentu
	Jumlah bawaan	masuk/ (keluar)	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000
Kumpulan 2017										
Aset										
Tunai, baki dan penempatan dengan Bank	2,419,360	2,608,442	2,608,442	–	–	–	–	–	–	–
Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam	456,933	456,933	301,063	72,712	35,331	10,807	–	–	37,020	–
Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada Bank	1,974,964	2,164,465	962,641	803,335	398,489	–	–	–	–	–
Sukuk Kerajaan	16,198	16,310	–	6,310	10,000	–	–	–	–	–
Pelaburan	1,177,532	1,305,872	256,465	8,073	80,060	264,037	318,730	266,451	112,056	–
Aset kewangan derivatif	40,865	39,526	35,134	525	2,105	1,762	–	–	–	–
Pembiayaan dan pendahuluan	3,231,905	4,048,277	534,836	195,759	443,551	1,341,672	612,272	920,187	–	–
Pajakan kewangan yang belum diterima	12,587	30,580	165	165	330	1,420	1,440	27,060	–	–
Aset lain	33,072	33,072	20,311	3,306	1,873	1,565	3,443	2,574	–	–
Jumlah	9,363,416	10,703,477	4,719,057	1,090,185	971,739	1,621,263	935,885	1,253,292	112,056	–
Pelaburan tidak termasuk pelaburan ekuiti yang terdiri daripada ekuiti disebut harga, sekuriti tidak disebut harga dan dana yang tidak disebut harga.										
Aset lain tidak termasuk prabayaran										

	Aliran nominal		Tiada tempoh						
	Jumlah bawaan B\$'000	kasar masuk/ (keluar) B\$'000	Kurang dari 3 bulan B\$'000	3 – 6 bulan B\$'000	6 – 12 bulan B\$'000	1 – 3 tahun B\$'000	3 – 5 tahun B\$'000	Lebih 5 tahun B\$'000	matang tertentu B\$'000
Kumpulan 2016									
Aset									
Tunai, baki dan penempatan dengan Bank	2,113,791	2,114,192	2,114,192	–	–	–	–	–	–
Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam	463,382	463,382	317,414	42,373	61,628	9,116	–	32,851	–
Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada Bank	2,588,964	2,597,507	1,039,894	693,521	864,092	–	–	–	–
Sukuk Kerajaan	26,715	26,850	10,000	4,000	12,850	–	–	–	–
Pelaburan	789,241	811,819	44,933	13,843	71,331	196,517	255,639	108,292	121,264
Aset kewangan derivatif	17,971	17,778	1,400	61	4,873	11,444	–	–	–
Pembiayaan dan pendahuluan	3,186,405	4,069,766	517,840	343,344	268,900	1,347,974	601,312	990,396	–
Pajakan kewangan yang belum diterima	12,556	31,240	165	165	330	1,360	1,440	27,780	–
Aset lain	32,578	32,578	18,718	4,109	2,309	3,026	2,911	1,505	–
Jumlah	9,231,603	10,165,112	4,064,556	1,101,416	1,286,313	1,569,437	861,302	1,160,824	121,264
Pelaburan tidak termasuk pelaburan ekuiti yang terdiri daripada ekuiti disebut harga, sekuriti tidak disebut harga dan dana yang tidak disebut harga.									
Aset lain tidak termasuk prabayaran									

Pelaburan tidak termasuk pelaburan ekuiti yang terdiri daripada ekuiti disebut harga, sekuriti tidak disebut harga dan dana yang tidak disebut harga.
Aset lain tidak termasuk prabayaran

	Aliran nominal		Kurang dari 3 bulan		3 – 6 bulan	6 – 12 bulan	1 – 3 tahun	3 – 5 tahun	Lebih 5 tahun	Tiada tempoh matang tertentu
	Jumlah bawaan	kasar masuk/ (keluar)	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000
Bank 2017										
Aset										
Tunai dan kesetaraan tunai	2,610,380	2,611,462	2,611,462	–	–	–	–	–	–	–
Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam	419,913	419,913	301,063	72,712	35,331	10,807	–	–	–	–
Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada bank	2,150,964	2,152,991	959,488	798,510	394,993	–	–	–	–	–
Sukuk Kerajaan	16,198	16,310	–	6,310	10,000	–	–	–	–	–
Pelaburan	1,177,532	1,298,035	243,498	8,073	80,152	264,405	315,817	274,034	112,056	–
Aset kewangan derivatif	40,865	38,169	33,777	525	2,105	1,762	–	–	–	–
Pembiayaan dan pendahuluan	2,639,100	3,316,014	479,697	195,759	287,634	804,990	612,272	935,662	–	–
Pajakan kewangan yang belum diterima	12,587	30,580	165	165	330	1,420	1,440	27,060	–	–
Aset lain	23,655	23,655	10,892	3,309	1,872	1,565	3,443	2,574	–	–
Jumlah	9,091,194	9,907,129	4,640,042	1,085,363	812,417	1,084,949	932,972	1,239,330	112,056	
Pelaburan tidak termasuk pelaburan ekuiti yang terdiri daripada ekuiti disebut harga, sekuriti tidak disebut harga dan dana yang tidak disebut harga.										
Aset lain tidak termasuk prabayaran										

	Aliran nominal kasar			Kurang dari 3 bulan			3 – 6 bulan			6 – 12 bulan			1 – 3 tahun			3 – 5 tahun			Lebih 5 tahun			Tiada tempoh matang tertentu
	Jumlah bawaan B\$'000	masuk/ (keluar) B\$'000	Kurang dari 3 bulan B\$'000	3 – 6 bulan B\$'000	6 – 12 bulan B\$'000	1 – 3 tahun B\$'000	3 – 5 tahun B\$'000	Lebih 5 tahun B\$'000														
Bank 2016																					B\$'000	
Aset																						
Tunai dan kesetaraan tunai	2,294,667	2,295,069	2,295,069	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam	430,531	430,531	317,414	42,373	61,628	9,116	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada Bank	2,662,314	2,670,857	1,039,894	766,871	864,092	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
Sukuk Kerajaan	26,715	26,850	10,000	4,000	12,850	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
Pelaburan	789,241	811,819	44,933	13,843	71,331	196,517	255,639	108,292	121,264	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
Aset kewangan derivatif	17,971	17,778	1,400	61	4,873	11,444	601,312	1,015,996	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
Pembiayaan dan pendahuluan	2,602,613	3,343,190	463,063	188,514	268,900	805,405	601,312	1,015,996	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
Pajakan kewangan yang belum diterima	12,556	31,240	165	165	330	1,360	1,440	27,780	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
Aset lain	39,782	39,782	25,411	4,620	2,309	3,026	2,911	1,505	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
Jumlah	8,876,390	9,667,116	4,197,349	1,020,447	1,286,313	1,026,868	861,302	1,153,573	121,264	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	

Pelaburan tidak termasuk pelaburan ekuiti yang terdiri daripada ekuiti disebut harga, sekuriti tidak disebut harga dan dana yang tidak disebut harga.
Aset lain tidak termasuk prabayaran

(d) **Risiko operasi Bank**

Tinjauan bagi risiko operasi Bank

Risiko operasi adalah potensi kerugian disebabkan daripada peristiwa yang melibatkan manusia, proses dalaman, sistem atau peristiwa luaran. Satu set piawaian kawalan minima bagi pengurusan risiko operasi yang telah dibuat dengan objektif untuk memastikan bahawa risiko operasi dalam Kumpulan adalah dikenal pasti dan diuruskan secara struktur dan konsisten.

Rangka kerja pengurusan risiko operasi

Risiko operasi boleh timbul dari semua bidang perniagaan dan dari semua aktiviti yang dijalankan oleh BIBD. Risiko operasi dikenal pasti secara sistematik di peringkat bahagian. Koordinator risiko adalah dilantik daripada setiap bahagian dan bertanggungjawab untuk mengenal pasti risiko dan pengurusan risiko dalam semua bidang risiko yang dikenal pasti. Ini termasuk mengekalkan kawalan persekitaran yang berkesan yang timbul daripada aktiviti-aktiviti sebagai tanggungjawab barisan pertahanan pertama mereka.

Pendedahan risiko operasi boleh diambil daripada pelbagai bentuk yang berbeza-beza, dan Bank bertujuan untuk menguruskan mengikut piawaian yang mendorong mengenalpasti risiko sistematik, penilaian, kawalan dan pemantauan. Piawaian ini sering dikaji semula untuk memastikan keberkesanan berterusan mereka. Bagi menyokong pengenalan sistematik pendedahan risiko operasi yang material yang berkaitan dengan proses tertentu, Bank mengklasifikasikan mereka kedalam jenis-jenis risiko berikut:

- Manusia
- Proses
- Sistem
- Luaran

Pendedahan risiko operasi adalah ditarafkan ‘tinggi’, ‘sederhana’ atau ‘rendah’ mengikut kriteria penilaian risiko ditetapkan. Risiko yang ditetapkan diluar ambang materialiti menerima tahap perhatian yang berbeza oleh pengurusan dan dilaporkan kepada pihak Pengurusan Kanan (secara *Ad-Hoc*) dan Jawatankuasa Pengurusan Risiko Operasi (Setiap Bulan) sehingga tahap Lembaga Pengarah iaitu Jawatankuasa Audit, Kewangan Risiko (Setiap Suku Tahun). Peristiwa risiko yang signifikan atau kerugian kewangan yang telah berlaku dianalisa untuk mengenal pasti punca kepada sebarang kegagalan untuk pemulihan dan pengurangan masa depan. Kerugian operasi sebenar adalah direkodkan.

Dalam baris kedua pertahanan kedua, Pengurusan Risiko Operasi (*Operational Risk Management* -ORM) adalah bertanggungjawab untuk menetapkan dan menyelenggara piawaian bagi pengurusan dan kawalan risiko operasi. Pengurusan Risiko Operasi (ORM) juga memberi kesedaran kepada isu-isu risiko yang boleh berlaku di unit-unit perniagaan dan juga menyediakan latihan dan bengkel penyedaran risiko.

Jawatankuasa Pengurusan Risiko Operasi (ORM) menyelia pengurusan risiko operasi di seluruh BIBD, dan juga disokong oleh ketua-ketua unit perniagaan. Jawatankuasa Pengurusan Risiko Operasi (ORM) beroperasi atas asas terma-terma rujukan berasal dari mandat/rangka kerja Pengurusan Risiko Operasi yang diluluskan oleh Forum Kepimpinan.

Tinjauan bagi risiko operasi anak syarikat

Risiko operasi adalah potensi kerugian akibat daripada peristiwa yang melibatkan manusia, proses dalaman, sistem atau peristiwa luaran. Satu set piawaian kawalan minima bagi pengurusan risiko operasi yang telah dibuat dengan objektif untuk memastikan bahawa risiko operasi di dalam anak syarikat adalah dikenal pasti dan diuruskan secara struktur dan konsisten.

(a) Komiti ORIC

Lembaga Pengarah-Pengarah anak syarikat, melalui Jawatankuasa Risiko Operasi dan Kawalan Dalaman (*Operational Risk and Internal Controls* –“ORIC”), adalah bertanggungjawab untuk memantau risiko operasi secara berterusan dan juga pembangunan, pelaksanaan dan pemantauan kawalan dalaman yang ditubuhkan untuk menangani risiko operasi, dengan memantau penunjuk risiko utama yang dikenal pasti, mengukur batasan had risiko yang diluluskan oleh pihak lembaga terhadap kerugian yang hampir terlepas, potensi kerugian dan peristiwa kerugian yang sebenar, pemantauan petunjuk-petunjuk amaran awal yang dikenal pasti dan laporan peristiwa risiko operasi. Jawatankuasa juga bertanggungjawab memastikan penutupan perkara audit yang dibangkitkan oleh juruaudit dalaman dan luaran.

(b) Penilaian sendiri risiko kawalan (Risk Control Self-Assessment - “RCSA”)

Semua bahagian dalam anak syarikat telah mewujudkan rangka kerja kawalan dalaman (Internal Controls Framework – “ICF”), yang memerlukan pengasingan tugas yang sesuai, penyesuaian dan pemantauan transaksi. ICF dikemas kini sekurang-kurangnya setiap tahun, sebagai sebahagian daripada pengamalan risiko kawalan penilaian sendiri, di mana setiap jabatan akan menilai tahap kepatuhannya terhadap ICF, mengenalpasti jurang kawalan dan melaporkan penemuannya kepada ORIC.

38

Nilai saksama bagi aset dan liabiliti kewangan

Nilai saksama adalah harga yang perlu diterima untuk menjual aset atau dibayar untuk pemindahan liabiliti dengan transaksi yang teratur antara peserta pasaran pada tarikh pengukuran modal atau, ketiadaannya, pasaran paling menguntungkan dimana Kumpulan itu mempunyai laluan pada tarikh tersebut. Maklumat yang disediakan disini menunjukkan anggaran nilai saksama pada tarikh kedudukan kewangan.

Harga yang disebut harga dan yang dapat diperhatikan, dimana tersedia, digunakan sebagai ukuran nilai saksama instrumen kewangan. Dimana harga yang disebut harga dan yang dapat diperhatikan tidak tersedia, nilai saksama dianggarkan berdasarkan barisan kaedah dan andaian mengenai ciri-ciri risiko pelbagai instrumen kewangan, kadar diskaun anggaran bagi aliran tunai masa depan dan faktor-faktor lain.

Maklumat nilai saksama bagi aset dan liabiliti bukan kewangan adalah tidak termasuk didalam nota ini disebabkan ia tidak dikira dalam skop IFRS 13: Pengukuran Nilai Saksama (*IFRS 13: Fair Value Measurements*) yang memerlukan maklumat nilai saksama untuk didedahkan. Ini termasuk pelaburan dalam anak-anak syarikat dan hartanah dan peralatan.

Nilai saksama instrumen kewangan Kumpulan dan Bank termasuk tunai dan dana jangka pendek, baki dengan AMBD, deposit dan penempatan dengan Bank dan institusi kewangan lain, deposit daripada pelanggan dan bank, sukuk kerajaan, aset lain, liabiliti lain dan pinjaman jangka pendek adalah tidak peka secara material kepada anjakan kadar keuntungan pasaran disebabkan oleh tempoh yang terhad kepada kematangan instrumen tersebut. Demikian, nilai bawaan bagi aset dan liabiliti kewangan pada tarikh kedudukan kewangan hampir dengan nilai saksama.

Nilai saksama adalah berdasarkan kaedah dan andaian seperti berikut:

Pelaburan

Anggaran nilai saksama biasanya berdasarkan pada harga yang disebut harga dan yang dapat diperhatikan. Jika tiada pasaran tersedia bagi sekuriti tertentu, nilai saksama telah dianggarkan dengan merujuk kepada memasarkan hasil indikatif pasaran atau aset nyata bersih penerima pelaburan.

Pembiayaan dan pendahuluan

Nilai saksama adalah dianggarkan dengan memberikan diskaun kepada anggaran aliran tunai masa depan menggunakan kadar pasaran lazim untuk pembiayaan dengan risiko kredit dan kematangan yang serupa.

Derivatif

Nilai saksama derivatif diperolehi berdasarkan harga yang disebut harga bagi instrumen yang serupa pada tarikh laporan.

Hirarki nilai saksama

IFRS 13 menentukan satu hirarki teknik penilaian berdasarkan samada input teknik penilaian tersebut boleh dipantau menggambarkan data pasaran yang didapati daripada sumber bebas manakala input yang tidak boleh dipantau menggambarkan andaian pasaran Kumpulan. Hirarki nilai saksama adalah seperti berikut:

- Peringkat 1 – Harga yang disebut harga (tidak terlaras) di pasaran aktif bagi aset-aset atau liabiliti-liabiliti yang serupa. Peringkat ini merangkumi sekuriti ekuiti dan instrumen hutang yang disenaraikan.
- Peringkat 2 – Input selain daripada harga yang disebut harga termasuk dalam Peringkat 1 yang mana boleh dipantau bagi aset atau liabiliti, samada secara langsung (iaitu harga) atau secara tidak langsung (iaitu diterbitkan daripada harga).
- Peringkat 3 – Input bagi aset atau liabiliti yang bukan berasaskan data pasaran yang boleh dipantau (kemasukkan yang tidak dapat dipantau). Peringkat ini merangkumi instrumen ekuiti dan instrumen hutang dengan komponen tidak boleh dipantau yang signifikan.

Jualan bawaan dan nilai saksama aset dan liabiliti kewangan, termasuk peringkat mereka dalam hirarki nilai saksama adalah seperti berikut. Ia tidak termasuk maklumat nilai saksama bagi aset dan liabiliti kewangan yang tidak diukur pada nilai saksama jika jumlah bawaan adalah anggaran munasabah nilai saksama.

	Jumlah bawaan			Nilai saksama					
	Dinyatakan pada nilai saksama B\$'000	Dipegang untuk dagangan B\$'000	Sedia untuk jualan B\$'000	Pembiayaan dan yang belum diterima B\$'000	Jumlah B\$'000	Peringkat 1 B\$'000	Peringkat 2 B\$'000	Peringkat 3 B\$'000	Jumlah B\$'000
Kumpulan 2017									
Aset kewangan diukur pada nilai saksama									
Pelaburan	1,816	–	1,177,186	–	1,179,002	–	1,177,532	1,470	1,179,002
Sukuk kerajaan	–	–	16,198	–	16,198	–	–	16,198	16,198
Kontrak pertukaran hadapan	–	40,865	–	–	40,865	–	40,865	–	40,865
	1,816	40,865	1,193,384	–	1,236,065	–	1,218,397	17,668	1,236,065
Aset kewangan yang tidak diukur pada nilai saksama									
Pembiayaan dan pendahuluan	–	–	–	3,231,905	3,231,905	–	–	3,221,006	3,221,006
Liabiliti kewangan diukur pada nilai saksama									
Kontrak pertukaran hadapan	–	15,860	–	–	15,860	–	15,860	–	15,860

	Jumlah bawaan				Nilai saksama				
	Dinyatakan pada nilai saksama BS'000	Dipegang untuk dagangan BS'000	Sedia untuk jualan BS'000	Pembiayaan dan yang belum diterima BS'000	Jumlah BS'000	Peringkat 1 BS'000	Peringkat 2 BS'000	Peringkat 3 BS'000	Jumlah BS'000
Kumpulan 2016									
Aset kewangan diukur pada nilai saksama									
Pelaburan	13,514	–	791,137	–	804,651	12,911	789,241	2,499	804,651
Sukuk Kerajaan	–	–	12,738	–	12,738	–	–	12,738	12,738
Kontrak pertukaran hadapan	–	17,971	–	–	17,971	–	17,971	–	17,971
	13,514	17,971	803,875	–	835,360	12,911	807,212	15,237	835,360
Aset kewangan yang tidak diukur pada nilai saksama									
Pembiayaan dan pendahuluan	–	–	–	3,186,405	3,186,405	–	–	2,938,650	2,938,650
Liabiliti kewangan diukur pada nilai saksama									
Kontrak pertukaran hadapan	–	110,620	–	–	110,620	–	110,620	–	110,620

	Jumlah bawaan				Nilai saksama				
	Dinyatakan pada nilai saksama B\$'000	Dipegang untuk dagangan B\$'000	Sedia untuk jualan B\$'000	Pembiayaan dan yang belum diterima B\$'000	Jumlah B\$'000	Peringkat 1 B\$'000	Peringkat 2 B\$'000	Peringkat 3 B\$'000	Jumlah B\$'000
Bank 2017									
Aset kewangan diukur pada nilai saksama									
Pelaburan	1,816	–	1,177,186	–	1,179,002	–	1,177,532	1,470	1,179,002
Sukuk kerajaan	–	–	16,198	–	16,198	–	–	16,198	16,198
Kontrak pertukaran hadapan	–	40,865	–	–	40,865	–	40,865	–	40,865
	1,816	40,865	1,193,384	–	1,236,065	–	1,218,397	17,668	1,236,065
Aset kewangan yang tidak diukur pada nilai saksama									
Pembiayaan dan pendahuluan	–	–	–	2,639,100	2,639,100	–	–	2,554,704	2,554,704
Liabiliti kewangan diukur pada nilai saksama									
Kontrak pertukaran hadapan	–	15,860	–	–	15,860	–	15,860	–	15,860

	Jumlah bawaan				Nilai saksama				
	Dinyatakan pada nilai saksama B\$'000	Dipegang untuk dagangan B\$'000	Sedia untuk jualan B\$'000	Pembiayaan dan yang belum diterima B\$'000	Jumlah B\$'000	Peringkat 1 B\$'000	Peringkat 2 B\$'000	Peringkat 3 B\$'000	Jumlah B\$'000
Bank 2016									
Aset kewangan dinilai pada nilai saksama									
Pelaburan	603	—	798,844	—	799,447	—	796,948	2,499	799,447
Sukuk Kerajaan	—	—	12,738	—	12,738	—	—	12,738	12,738
Kontrak pertukaran hadapan	—	17,971	—	—	17,971	—	17,971	—	17,971
	603	17,971	811,582	—	830,156	—	814,919	15,237	830,156
Aset kewangan yang tidak diukur pada nilai saksama									
Pembiayaan dan pendahuluan	—	—	—	2,602,613	2,602,613	—	—	2,364,667	2,364,667
Liabiliti kewangan diukur pada nilai saksama									
Kontrak pertukaran hadapan	—	110,620	—	—	110,620	—	110,620	—	110,620

Teknik penilaian dan input signifikan yang tidak boleh dipantau

Jadual di bawah membentangkan maklumat mengenai input syarikat yang tidak boleh dipantau digunakan dalam mengukur instrumen kewangan yang dikategorikan sebagai Peringkat 2 dan 3 dalam hirarki nilai saksama:

Jenis instrumen kewangan	Klasifikasi	Tahap hirarki nilai saksama	Teknik penilaian	Input signifikan yang tidak boleh dipantau
Deposit Pelaburan	Nilai Saksama Melalui Untung Rugi (Fair Value Through Profit Loss-FVTPL)	2	Penetapan harga pilihan	-
Sekuriti hutang yang disebut harga	Sedia untuk jualan	2	Harga yang disebut	-
Sekuriti yang tidak disebut harga	Sedia untuk jualan	2	Nilai bersih aset	-
Kontrak pertukaran hadapan	Dipegang untuk dagangan	2	Harga yang disebut	-
Deposit Pelaburan	Sedia untuk jualan	2	Harga yang disebut	-
Pembiayaan dan pendahuluan	Pembiayaan dan yang belum diterima	3	Aliran wang yang didiskaun	Lengkungan hasil dan tebaran kredit
Dana yang tidak disebut harga	Sedia untuk jualan	3	Nilai bersih aset	Nilai bersih aset
Sukuk kerajaan	Sedia untuk jualan	3	Aliran wang yang didiskaun	Lengkungan hasil dan tebaran kredit

Terdapat hubungan antara input tidak boleh dipantau yang terhad sebagaimana instrumen kewangan biasanya dikategorikan kedalam Peringkat 3 kerana input tunggal tidak boleh dipantau.

Dalam menganggarkan kepentingan, Kumpulan melakukan analisa kepekaan berasaskan kaedah yang digunakan untuk pelarasan nilai saksama. Pelarasan ini mencerminkan nilai-nilai yang mana Kumpulan menganggarkan sebagai sesuai untuk mencerminkan ketidakpastian dalam input yang digunakan (contohnya berdasarkan kaedah ujian tekanan bagi input tidak boleh dipantau). Kaedah yang digunakan boleh berdasarkan statistik atau teknik-teknik lain yang diluluskan.

Pengurusan berpendapat bahawa apa-apa perubahan yang mungkin berlaku kepada input tidak boleh dipantau tidak akan menyebabkan kesan kewangan yang signifikan.

Perubahan bagi Peringkat 3 bagi instrumen kewangan yang diukur pada nilai saksama

Jadual dibawah menunjukkan perubahan dalam instrumen Peringkat 3 bagi Kumpulan dan Bank:

Table with 3 columns: Description, 2017 BS'000, 2016 BS'000. Rows include Sekuriti sedia untuk jualan, Pada 1 Januari, Keuntungan/(kerugian) yang tidak direalisasi yang diiktiraf dalam pendapatan komprehensif lain, and Pada 31 Disember.

Tiada keuntungan dan kerugian melalui untung dan rugi bagi instrumen Peringkat 3 diatas dan tiada pindahan masuk dan keluar daripada Peringkat 3 sepanjang tahun (2016: Sifar).

Tiada pindahan dari instrumen Peringkat 1 ke Peringkat 2 (2016: Sifar).

39 Komitmen pajakan

Pajakan sebagai penerima pajakan

Kumpulan dan Bank mempunyai komitmen pajakan berkenaan dengan sewaan premis, yang mana semuanya diklasifikasikan sebagai pajakan operasi. Ringkasan komitmen jangka panjang yang tidak boleh dibatalkan adalah seperti berikut:

Table with 5 columns: Description, Kumpulan 2017 BS'000, Kumpulan 2016 BS'000, Bank 2017 BS'000, Bank 2016 BS'000. Rows include Dalam masa satu tahun, Diantara satu dan lima tahun, Lebih dari lima tahun, and Jumlah.

40 Aset dan liabiliti bukan semasa

Aset dan liabiliti selain daripada yang dinyatakan dibawah adalah semasa.

Table with 5 columns: Description, Kumpulan 2017 BS'000, Kumpulan 2016 BS'000, Bank 2017 BS'000, Bank 2016 BS'000. Rows include Aset (Pelaburan, Pembiayaan dan pendahuluan, Pajakan kewangan yang belum diterima, etc.) and Liabiliti (Deposit daripada pelanggan, etc.).

41 Komitmen

Table with 5 columns: Description, Kumpulan 2017 BS'000, Kumpulan 2016 BS'000, Bank 2017 BS'000, Bank 2016 BS'000. Rows include Komitmen (Kemudahan kredit yang belum digunakan, Deposit hadapan, etc.), Perbelanjaan modal, and Jumlah komitmen.

42

Kecukupan modal

Pengurusan modal

Matlamat Kumpulan apabila menguruskan modal adalah untuk mengekalkan kedudukan yang mantap bagi menyokong pertumbuhan perniagaan dan mengekalkan keyakinan pelabur, penyimpan, pelanggan dan pasaran. Sejajar dengan ini, Kumpulan menguruskan modalnya secara aktif dan memastikan nisbah kecukupan modal yang mengambilkira profil risiko Kumpulan berada di tahap minima kawal selia.

Penyesuaian daripada IFRS kepada modal kawal selia

Dengan penguatkuasaan IFRS, Bank telah mengaplikasikan semua pengumuman dan tafsiran IFRS dalam mencapai kepada kedudukan modal Kumpulan dan Bank. Beberapa keperluan IFRS adalah berbeza daripada keperluan modal berhemat yang ditetapkan oleh AMBD.

Perbezaan diantara keperluan modal berhemat IFRS dan AMBD

Aset yang tidak ketara

IFRS memerlukan pengiktirafan sebarang aset yang tidak nyata yang memenuhi kriteria kelayakan. Dibawah keperluan modal berhemat, tiada dividen boleh diisytiharkan selagi aset tidak nyata diiktiraf didalam penyata kedudukan kewangan.

Kos yang dipermodalkan

Menurut IAS 39, pembiayaan dan pendahuluan adalah pada mulanya direkodkan pada nilai saksama ditambah dengan sebarang kos langsung dan kemudiannya diukur pada kos yang dilunaskan menggunakan kaedah hadil efektif, ditolak kemerosotan nilai. Dibawah keperluan kehematan, yuran yang dicaj pada pembiayaan dan pendahuluan adalah direkodkan dalam penyata pendapatan jika berlaku.

Pemilikan semula cagaran

Dibawah garis panduan AMBD, peruntukan yang dibuat untuk pembiayaan yang mana Bank menarik balik cagaran, tidak dapat dilepaskan kecuali cagaran tersebut telah dijual. IFRS memerlukan penyahiktirafan pembiayaan dan pengiktirafan aset yang ditarik balik pada nilai saksama aset. Jika nilai saksama adalah lebih daripada jumlah bawaan pembiayaan ditolak peruntukan khusus, peruntukan akan dilepaskan setakat nilai cagaran yang meliputi jumlah tanggapan bagi pembiayaan.

Keuntungan yang digantung

Dibawah garis panduan AMBD, keuntungan daripada pembiayaan yang tertangguh lebih daripada 90 hari akan digantung di dalam akaun ‘keuntungan yang digantung’. Dibawah IFRS, keuntungan akan terus diakru walaupun pembiayaan tersebut tertangguh.

Kemerosotan pembiayaan

Berdasarkan kepada AMBD, peruntukan kredit adalah dibuat berasaskan peratus tertentu baki belum dibayar dan bulan tertunggak. Keperluan ini menyimpang daripada kehendak peruntukan individu dan kolektif di bawah IAS 39 yang berdasarkan kepada model kerugian yang ditanggung.

Penyesuaian jumlah ekuiti diagihkan kepada pemegang ekuiti Kumpulan dan Bank kepada modal kawal selia adalah dilaksanakan seperti dibawah:

	Kumpulan		Bank	
	2017 BS'000	2016 BS'000	2017 BS'000	2016 BS'000
Modal kawal selia				
Jumlah ekuiti diagihkan kepada pemegang ekuiti Kumpulan dan Bank	1,089,407	1,391,505	1,003,701	1,247,282
Tolak pelarasan untuk:				
Kos yang dipermodalkan	–	(17,722)	–	(7,109)
Pemilikan semula cagaran	–	(14,796)	–	(14,796)
Keuntungan yang digantung	–	(13,105)	–	(13,105)
Kemerosotan pembiayaan	–	4,198	–	4,141
Pelarasan modal teras (Peringkat 1) berdasarkan pada keperluan modal berhemat AMBD	1,089,407	1,350,080	1,003,701	1,216,413

Nisbah kecukupan modal

Bank diperlukan untuk mematuhi dengan nisbah modal teras dan risiko wajar kecukupan modal yang diarahkan oleh AMBD. Bank telah mematuhi semua nisbah modal yang diarahkan dalam sepanjang tempoh.

	Kumpulan		Bank	
	2017 BS'000	2016 BS'000	2017 BS'000	2016 BS'000
Modal kawal selia				
Modal teras (Modal peringkat 1) sebelum dividen	1,089,407	1,350,080	1,003,701	1,216,413
Ditolak: Cadangan bagi dividen bagi tahun kewangan	(36,781)	(106,538)	(36,781)	(106,538)
Modal teras (Modal peringkat 1) selepas dividen	1,052,626	1,243,542	966,920	1,109,875
Modal tambahan (Modal peringkat II)	32,909	30,175	29,306	25,437
Ditolak: Pelaburan dalam syarikat bersekutu dan anak syarikat	(7,080)	(14,513)	(31,603)	(47,906)
Jumlah asas modal	1,078,455	1,259,204	964,623	1,087,406

Jumlah kewajaran risiko

Jumlah kewajaran risiko bagi risiko kredit	5,502,408	5,558,895	5,137,779	4,892,364
Jumlah kewajaran risiko bagi risiko operasi	570,978	422,116	480,008	331,782
Jumlah kewajaran risiko bagi risiko pasaran	5,644	–	5,644	–
Jumlah kewajaran risiko	6,079,030	5,981,011	5,623,431	5,224,146

	Kumpulan		Bank	
	2017 B\$'000	2016 B\$'000	2017 B\$'000	2016 B\$'000
Nisbah modal				
Nisbah modal teras (Peringkat 1) kadar %	17.3%	20.8%	17.2%	21.2%
Jumlah nisbah kadar modal %	17.7%	21.1%	17.2%	20.8%

Modal teras diperolehi selepas ditolak cadangan dividen bagi tahun kewangan yang berakhir pada 31 Disember 2017 berikut dengan tahun berakhir berjumlah B\$36,781,038 (2016: B\$106,538,178).

Nisbah kecukupan modal diperolehi setelah pelarasan IFRS, kecuali bagi pelarasan berhubung dengan yuran yang dipermodalkan, cagaran, keuntungan yang digantung dan peruntukan bagi kemerosotan.

Menurut Seksyen 11 (2) Perintah Perbankan Islam, 2008, Kumpulan dan Bank tidak boleh, pada bila-bila masa, mempunyai nisbah kecukupan modal kurang daripada 10 peratus atau peratusan sebagaimana yang ditentukan oleh Autoriti.

43

Liabiliti kontingen

	Kumpulan		Bank	
	2017 B\$'000	2016 B\$'000	2017 B\$'000	2016 B\$'000
Surat-surat kredit	26,385	20,879	26,385	20,879
Jaminan, bon	420,815	461,357	420,815	461,357
Jaminan penghantaran	7,120	16,436	7,120	16,436
Penerimaan	10	3,044	10	3,044
Penyertaan risiko perdagangan	140,782	–	140,782	–
Bil impot	254	277	254	277
Jumlah	595,366	501,993	595,366	501,993

Dalam urusaniaga biasa perniagaan, Kumpulan dan Bank mengalami beberapa tanggungan luar jangka tertentu yang mempunyai hak tuntutan balik kepada pelanggan mereka. Tiada kerugian besar dijangka berlaku daripada urusaniaga ini.

44

Segmen operasi

Segmen maklumat diperkenalkan untuk segmen perniagaan Kumpulan. Kumpulan menentukan dan memperkenalkan segmen operasi berdasarkan maklumat yang diberikan kepada Lambaga Pengarah dan pengurusan kanan Kumpulan.

Perbankan Pengguna – Kumpulan Perbankan Pengguna merangkumi penawaran produk dan perkhidmatan kepada pelanggan individu Bank. Ini termasuk deposit (semasa, simpanan, masa dan matawang asing), pembiayaan (peribadi, overdraf, rumah, pendidikan dan pembiayaan pajak gadai), kad bank (kredit, debit dan prabayar maya) dan perkhidmatan peribadi lain seperti perancangan kewangan dan cadangan perkhidmatan mengikut segmen iaitu Perbankan Hak Istimewa Perdana. Saluran perkhidmatan merangkumi rangkaian platform dalam talian serta aplikasi perbankan mudah alih .

Perbankan Korporat – Kumpulan Perbankan Korporat bertanggungjawab untuk memenuhi keperluan kewangan pelanggan korporat Bank termasuk entiti yang berkaitan dengan kerajaan. Di samping itu, ia memenuhi keperluan perusahaan mikro, kecil dan sederhana. Ia menyediakan pelbagai produk dan perkhidmatan daripada deposit dan produk pembiayaan, untuk menguruskan urusan pembiayaan seperti surat kredit dan bil kutipan serta perkhidmatan lain termasuk jaminan bank, perkhidmatan gaji, kiriman wang dan pengurusan tunai.

Perbendaharaan dan Pasaran Global (Treasury and Global Market – “TGM”) – TGM mempunyai dua sub-segmen utama - Perbendaharaan dan Pasaran Global. Segmen Perbendaharaan menguruskan kunci kira-kira, kecairan, pertukaran asing (*Foreign Exchange* – “FX”) dan jangka masa risiko Kumpulan. Ia terutamanya menggunakan instrumen pasaran wang dan instrumen pasaran antarabangsa yang mematuhi Syariah untuk menguruskan kecairan dan aliran tunai. Perbendaharaan juga bertanggungjawab terhadap liabiliti institusi, melindungi nilai dan struktur peningkatan hasil. Pasaran Global memberi tumpuan kepada penyediaan perkhidmatan termasuk perbankan antarabangsa, kewangan projek serta kewangan berstruktur dari pejabatnya di Brunei, Singapura dan Dubai.

Sewa Beli – Segmen Sewa Beli merangkumi aktiviti anak syarikat Bank BIBD At-Tamwil dalam penyediaan pembiayaan untuk kenderaan, produk pelanggan dan perkhidmatan kewangan berkaitan yang lain .

Ibu Pejabat dan lain-lain – Ibu Pejabat dan Lain-lain terdiri daripada hasil daripada operasi, pemulihan, Sumber Manusia, Teknologi Maklumat (Information Technology-“IT”) dan lain-lain fungsi Kumpulan .

Mengikut segmen perniagaan

----- Segmen Perniagaan -----						
Kumpulan	Perbankan Pengguna Kumpulan BS'000	Jabatan Perbankan Korporat BS'000	Perbendahha -raan dan pasaran Global BS'000		Ibu Pejabat dan lain-lain Jual Beli BS'000	
			Jumlah	BS'000	Jumlah	BS'000
2017						
Jumlah pendapatan	125,563	68,759	72,139	52,844	12,216	331,521
Keuntungan operasi sebelum peruntukan	108,815	48,847	65,394	41,315	(77,965)	186,406
Peruntukan dan kemerosotan bagi pembiayaan dan pendahuluan dan aset lain	(12,035)	(26,693)	(2,349)	(973)	–	(42,050)
Keuntungan operasi	96,780	22,154	63,045	40,342	(77,965)	144,356
Saham pendapatan bagi syarikat bersekutu						2,073
Keuntungan sebelum zakat dan cukai						146,429
Cukai dan pendapatan cukai perbelanjaan						(30,247)
Keuntungan tahunan						116,182
Keuntungan tidak dikawal						(5,600)
Keuntungan tahunan di bahagikan kepada pemegang ekuiti bank						110,582
Informasi lain:						
Susut nilai	643	6,996	417	870	11,141	20,067

Bank	Segmen Perniagaan -----				
	Perbankan Pengguna Kumpulan B\$'000	Jabatan Perbankan Korporat B\$'000	Perbendah- raan dan pasaran Global B\$'000	Ibu Pejabat dan lain-lain B\$'000	Jumlah B\$'000
2017					
Jumlah pendapatan	125,563	40,145	72,583	109,728	348,019
Keuntungan operasi sebelum peruntukan	108,815	33,563	66,849	22,324	231,551
Peruntukan dan kemerosotan bagi pembiayaan dan pendahuluan dan aset lain	(12,035)	(23,954)	(2,349)	(2,454)	(40,792)
Keuntungan operasi	96,780	9,609	64,500	19,870	190,759
Keuntungan sebelum zakat dan cukai					190,759
Zakat dan pendapatan cukai perbelanjaan					(20,941)
Keuntungan tahunan di bahagikan kepada pemegang ekuiti bank					169,818
Informasi lain:					
Susut nilai	643	1,169	415	11,136	13,363

Bank	Segmen Perniagaan -----				
	Perbankan Pengguna Kumpulan B\$'000	Jabatan Perbankan Korporat B\$'000	Perbendah- raan dan pasaran Global B\$'000	Ibu Pejabat dan lain-lain B\$'000	Jumlah B\$'000
2016					
Jumlah pendapatan	126,617	44,686	71,706	64,548	307,557
Keuntungan operasi sebelum peruntukan	110,283	38,010	65,249	(7,597)	205,945
Peruntukan dan kemerosotan bagi pembiayaan dan pendahuluan dan aset lain	(10,553)	(36,070)	(17,151)	–	(63,774)
Keuntungan operasi	99,730	1,940	48,098	(7,597)	142,171
Keuntungan sebelum zakat dan cukai					142,171
Zakat dan pendapatan cukai perbelanjaan					(20,114)
Keuntungan tahunan di bahagikan kepada pemegang ekuiti bank					122,057
Informasi lain:					
Susut nilai	584	1,316	185	12,881	14,966

KPMG LLP
16 Raffles Quay #22-00
Hong Leong Building
Singapore 048581

Telephone +65 6213 3388
Fax +65 6225 0984
Internet kpmg.com.sg

Independent auditors' report

Members of Bank Islam Brunei Darussalam Berhad and its subsidiaries

Report on the audit of the financial statements

Opinion

We have audited the financial statements of Bank Islam Brunei Darussalam Berhad (the "Bank") and its subsidiaries (the "Group"), which comprise the statements of financial position of the Group and the Bank as at 31 December 2017, the income statements, statements of comprehensive income, statements of changes in equity and statements of cash flows of the Group and the Bank for the year then ended, and notes to the financial statements, including a summary of significant accounting policies as set out on pages FS1 to FS117.

In our opinion, the accompanying financial statements of the Group and the Bank are properly drawn up in accordance with the provisions of the Brunei Darussalam Companies Act, Cap. 39 (the "Act") and International Financial Reporting Standards ("IFRS"), so as to give a true and fair view of the financial position of the Group and of the Bank as at 31 December 2017 and the financial performance, changes in equity and cash flows of the Group and of the Bank for the year ended on that date.

Basis for opinion

We conducted our audit in accordance with International Standards on Auditing ("ISAs"). Our responsibilities under those standards are further described in the 'Auditors' responsibilities for the audit of the financial statements' section of our report. We are independent of the Group and the Bank in accordance with the International Ethics Standards Board for Accountants Code of Ethics for Professional Accountants (IESBA Code) together with the ethical requirements that are relevant to our audit of the financial statements in Brunei Darussalam, and we have fulfilled our other ethical responsibilities in accordance with these requirements and the IESBA Code. We believe that the audit evidence we have obtained is sufficient and appropriate to provide a basis for our opinion.

Other information

Management and directors are responsible for the other information. The other information comprises *Directors' Report, Statement by Directors and Shariah Advisory Body Report* but does not include the financial statements and our auditors' report thereon, which we obtained prior to the date of this auditors' report, and the *Vision and Mission, Management Insights, About Us, Business Review, Milestone, Corporate Activities, Achievements and Awards*, ("the Reports") which are expected to be made available to us after that date.

Our opinion on the financial statements does not cover the other information and we do not express any form of assurance conclusion thereon.

KPMG LLP (Registration No. T08LL1267L), an accounting limited liability partnership registered in Singapore under the Limited Liability Partnership Act (Chapter 163A) and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity.

In connection with our audit of the financial statements, our responsibility is to read the other information identified above and, in doing so, consider whether the other information is materially inconsistent with the financial statements or our knowledge obtained in the audit or otherwise appears to be materially misstated.

If, based on the work we have performed on the other information that we obtained prior to the date of this auditors' report, we conclude that there is a material misstatement of this other information, we are required to report that fact. We have nothing to report in this regard.

When we read the Reports, if we conclude that there is a material misstatement therein, we are required to communicate the matter to those charged with governance and take appropriate actions in accordance with ISAs.

Responsibilities of management and directors for the financial statements

Management and directors are responsible for the preparation of financial statements that give a true and fair view in accordance with the provisions of the Act and IFRS and for such internal control as the management and directors determine is necessary to enable the preparation of the financial statements that are free from material misstatement, whether due to fraud or error.

In preparing the financial statements, the management and directors are responsible for assessing the Group's and the Bank's ability to continue as a going concern, disclosing, as applicable, matters related to going concern and using the going concern basis of accounting unless the management and directors either intends to liquidate the Group or to cease operations, or has no realistic alternative but to do so.

The Directors' responsibilities include overseeing the Group's and the Bank's financial reporting process.

Auditors' responsibilities for the audit of the financial statements

Our objectives are to obtain reasonable assurance about whether the financial statements as a whole are free from material misstatement, whether due to fraud or error, and to issue an auditors' report that includes our opinion. Reasonable assurance is a high level of assurance, but is not a guarantee that an audit conducted in accordance with ISAs will always detect a material misstatement when it exists. Misstatements can arise from fraud or error and are considered material if, individually or in the aggregate, they could reasonably be expected to influence the economic decisions of users taken on the basis of these financial statements.

As part of an audit in accordance with ISAs, we exercise professional judgement and maintain professional scepticism throughout the audit. We also:

- Identify and assess the risks of material misstatement of the financial statements, whether due to fraud or error, design and perform audit procedures responsive to those risks, and obtain audit evidence that is sufficient and appropriate to provide a basis for our opinion. The risk of not detecting a material misstatement resulting from fraud is higher than for one resulting from error, as fraud may involve collusion, forgery, intentional omissions, misrepresentations, or the override of internal controls.
- Obtain an understanding of internal controls relevant to the audit in order to design audit procedures that are appropriate in the circumstances, but not for the purpose of expressing an opinion on the effectiveness of the Group's and the Bank's internal controls.
- Evaluate the appropriateness of accounting policies used and the reasonableness of accounting estimates and related disclosures made by management and directors.
- Conclude on the appropriateness of management and directors' use of the going concern basis of accounting and, based on the audit evidence obtained, whether a material uncertainty exists related to events or conditions that may cast significant doubt on the Group's and the Bank's ability to continue as a going concern. If we conclude that a material uncertainty exists, we are required to draw attention in our auditors' report to the related disclosures in the financial statements or, if such disclosures are inadequate, to modify our opinion. Our conclusions are based on the audit evidence obtained up to the date of our auditors' report. However, future events or conditions may cause the Group and the Bank to cease to continue as a going concern.
- Evaluate the overall presentation, structure and content of the financial statements, including the disclosures, and whether the financial statements represent the underlying transactions and events in a manner that achieves fair presentation.
- Obtain sufficient appropriate audit evidence regarding the financial information of the entities or business activities within the Group and the Bank to express an opinion on the consolidated financial statements. We are responsible for the direction, supervision and performance of the Group and the Bank audit. We remain solely responsible for our audit opinion.

We communicate with the directors regarding, among other matters, the planned scope and timing of the audit and significant audit findings, including any significant deficiencies in internal controls that we identify during our audit.

We also provide the directors with a statement that we have complied with relevant ethical requirements regarding independence, and to communicate with them all relationships and other matters that may reasonably be thought to bear on our independence, and where applicable, related safeguards.

Report on other legal and regulatory requirements

We formed our audit opinion on the statement of financial position of the Bank based on the information and explanations given to us and as shown by the books of the Bank. We have obtained all the information and explanations that we required.

KPMG LLP
*Singapore Public Accountant and
Singapore Chartered Accountants*

David Jason Waller
Brunei Darussalam Public Accountant

Singapore
23 March 2018

Bruneian at Heart